

AERA.
NAT.
CHR.

mus fuit, vt Setabitani eum, tanquam funestum reipublicæ obtestetur. Prælio equestri maxime aduerso facto, nostris magnæ hostiû multitudinis aditu perterritis, turmæ Maurorum equitum, perceleri cursu, vltro, citroque magnas strages edunt.

Petrus Moncada Templatorum Magister, Garcias Orticius Azagra, & alii proceres ad Lucentum cum hostium copiis D. equitum, & III. M. peditum pugnam conferunt. Nostri ceduntur: atq; ingens fit Setabitanorum cædes. Azagra interimitur: & Moncada in hostium potestatem recidit.

Rege Setabi Algeziram regresso, cum grauius morbo affligeretur, & mortis periculum instare videret, imperium deponere statuens, regno se abdicat: eo consilio, vt Populentensi cœnobio D. Bernardi institutis initiaretur. Regnum filio tradens, hortatur, ita rem publicam capessat, vt quam in fortunam, & in quam amplitudinem regnum deduxerit, semper meminisse velit.

A. D. VI. K. Aug. Rex Valentiam delatus è vita excedit: cuius res gestæ, & gloriosa facta, si animi virtute, & robore expendantur, omnium iudicio haberi possit. Rex vere principum maximus: cuius tanta vis animi fuit, vt nemo eo fortius, aut bella susceperit, aut pro regia dignitate gesserit: perfecitve. Eiusdem ætatis scriptor memoriæ prædit, regno tot bellis, atq; victoriis parto, religionis cultus adeo ab Rege propagatos fuisse, vt ad duo millia sanctorum, & delubrorum fecerit. Triciens cum impiis hostibus signis collatis manum conseruit. Quatuor filiorum legitima prole deficiente, Iolantis, Constantiæ, & Isabellæ filiarum liberos ad regnum, exclusis matribus, arcessit. Ex nobili præterea muliere Berengaria Ferdinandia Petrum Ferdinandium filium susceperat: quem Ixeritana ditioe donat: hinc Ixeritanæ stirpis splendida familia fluxit. Constantiam, & Sanctiam grandes, & nobiles filias suis conditionibus cû tradere vellet, Constantia Emmanueli Regis Alfonsi fratri nubit. Sanctia vero, cû se totâ diuino cultui addixisset, & perpetua cura sollèntia sacra obiret, tādē regali p̄sona deposita, nemini nota, aut manifesta, Hierosolymâ profecta, ad sacrosanctû domini sepulchrû, in peregrinos pauperes, & ægritudine cōfectos summe hospitalē se p̄buit: cuius obitu, insignia eius sanctitatis miracula eluxerunt.

Augusti mensis sine Petrus Regis F. trium mensium inducias cum rebellium Montefanorum ductoribus paciscitur. Ab earum induciarum iure plures arces excipit: quo hostes omnes suas fortunas contulerant. Valentie, rebus bellicis cōstituendis, atque collocandis tempus omne in Octobris mensis finem consumit: non tamen regium nomen vsurpat, quoad de more, coronatus regalibus insignib⁹ decoretur. Quod bellû cû Nauarris gereretur, Borgiæ Regni finibus primariû ductorē Lupum Ferrenciû Lunâ præficit.

Segouix Arenacorum vrbe conuentu coacto, Alfonso Castellæ Rex Emmanuelis fratris, & Lupi Diazii Pharenensis Viscaie domini, & aliorum procerum consilio, & suasionē, Sanctium F. regnorum heredem renuntiare imperat: magna Petri eius affinis querela: quod Alfonso Ferdinandi primigenii F. regni successione exturbaretur: & ab auo Sanctius nepotibus esset antepositus. Ob eam causam, cû Sugerius Calatrauensis Magister, & Iohannes Arias ab Alfonso Rege Valentiam ad Petrum legarentur, vt vetustorum fœderum iura, regnum adeptus sanciret, in id tempus reiicit, quo regni munia procerum consilio coronatus obiret.

A. D. XVI. K. Dec. Cæsaraugustæ in æde sacra Saluatoris Petrus, & Constantia eius vxor, regio apparatu, & ornatu, diadema suscipiunt: & sacro oleo à Bernardo Oliuelia Tarraconensi Antistite peruncti regalibus insignibus decorantur. Cauet Rex posteris suis: & ante impositum diadema obtestatur se ab Archiepiscopo Tarraconensi, ea conditione coronam non suscepturum, vt Ecclesiæ adesse cogatur, aut vt illi obfit: ne se tanquam Ecclesiæ dediticiam, aut stipendiarium vltro profiteatur: quod à Petro Rege auo vsurpatum, & inductum regni proceres conquesti fuerant. His sollempnibus publico in conuentu celebratis proceres, & ciuitates regni Alfonso Regis F. iurjurandi religione obstricti regni futurum heredem, & successorem profitentur.

Peracto conuentu Rex Decembri mense nondum decurso, Valentiam proficiscitur: vt belli rationibus consulat: aut sicubi esset, auertat.

PETRVS III. MAGNVS XV. REX
ARAGONIÆ.

IACOBVS II. BALEARIVM REX.

Fortunius Ahenes Præfectus Iustitiæ Aragonum.

Iolans Regina Castellæ Petri Regis soror Guadalaiarum suæ ditionis oppidû venire simulans, regni fines egressa Farizâ contendit: Blancâ nurum, & Alfonso, ac Ferdinandû

nepo-

nepotes secum educens: quorum se incolumitati consulere palam profiteretur: quod Sanctius eorum patruus viuentē patre suo, eorum auo rerum potiretur. Rex Valentia eo emigrat: vt sororem inuisat.

AERA,
NAT.
CHR.

A. D. VI. Id. Ian. Rex Segouienſi Episcopo, repentinæ sororis profectiōnis consiliū patēfacit: seque operam dedisse, vti soror, sororis nurus, ac nepotes in potestate Alfonso Regis ne essent: quod Sanctius regia iura, viuo parente inuasisset.

Alfonſus Rex ira, & furore percito commotus, Fredericū fratrem interimī, & Simonem Ruizium Camerensē, principem virum, Frederici generū viuum comburi imperat: consilii profectiōnis Reginæ participes, & nouandarum rerum auctores: eoque parrato facinore, cum ingenti periculo, in vltimum rerum suarum discrimen ruit.

Auertit ab eis curis Aragonium Regem ingrauescens bellum: & Aprili mense Mauris, qui defecerant, bellum infert: & eorum agros depopulatur. In Montefæ arcem munitissimam circiter xxx. M. virorum includuntur. Montefam castris circumfidet. Propugnatores virium numero confisi, crebris eruptionibus nostros percellunt.

Montefani assiduis oppugnationibus compressi, cæteræq; rebellū arces auxilium desperantes, Regi se obtemperaturos pollicentur: & in deditiōnem, potestatemq; A. D. III. K. Oct. rediguntur. Nam & si Rex tanta ira, odioq; bellum gerit, vt victis interitum minetur: bellum, quod instaret intuens, in deditiōnem accipit.

Vix dum depositis Montefanorum armis, nouus minime idoneo tempore tumultus exoritur. Rogerius Bernardus Fuxensis, Arnaldus Rogerius Palliarientis, & Ermengaudus Vrgellitanus, Aluarus Ermengaudi frater, Raimundus Fulcho Cardonensis, Bernardus Rogerius Erilius, Raimundus Anglesola, Guilielmus Raimundus Iossa: & alii Catalonię proceres, homines, nō tā parendi, quā bellandi cupidi, cū proximis ciuitatibus pacē, & amicitia cōciliant: cōfirmatq; vt Regi bellū denuntient: atq; inferant. Fœdere ciuitatibus adiuncti, vt se sequatur psuadēt: magnaq; Catalonię pars viriū, & armorū cōcitatione cōmouetur. Eā tumultus causam prætexūt, quod Rex adepto regno, cōuentū Barcinonē nō indixisset: neq; mores, atq; instituta maiorū à Barcinonē sib' Comitib' sancita, firmasset. Bernardus Dezclotius eiusdē ætatis scriptor memorat, Regē contendisse, vt aliquot instituta, quæ corruptela malæ consuetudinis deprauata fuerant, abrogarentur, tollerenturq;.

Rex festum natiuitatis Domini diem Valentiaę celebrat. Calataiubium proficiscitur. Arces, & castella finibus regnorū opposita præfidiis firmat. Farizæ arci, insigni regni propugnaculo exteris nationibus obiecto Rudericus Gonzaluius Funes præficitur. Vndiq; noui motus nuntiantur: omniaq; inde suspecta erant.

1316.
1278.

Quod Sosenſes, & Filerenſes de finium limitibus cum Saguessanis decertant, Rex indutias cum Eustachio Belmacho regni Pompelonensis procuratore paciscitur.

Irene Lascaris Theodori Lascaris Græcorum Imperatoris F. Guilielmi Intemelii Comitiss vxor Calataiubii Regem inuisit.

Id. Apr. Valentiaę Rex Episcoporum, procerumq; omnium conuentum à Resurrectiōnis festo die in tres hebdomadas Tarraconem indicit: vt inde Valentiam profecti, patris corpus Populetum tumulandum deuehant: magnaq; exequiarum, Pompæ, & laudationis celebritate translato, iusta funera apparatu regio magnifice peraguntur: & sepultura, cum ciuitatum legati supremo, erga memoriā Regis, munere fungerētur, de more perficitur. Summus memoriæ, ac nominis honos habetur.

Alfonſus Castellæ Rex summe enititur, vt Iolans Regina vxor, & Alfonso, & Ferdinandus nepotes ad se deducantur. Legatis vltro, citroq; ea de re crebro commeantibus, cum tandem Emmanuel Regis Aragonii affinis, qui eam curam enixe susceperat, vt Sanctium in regni successiōne stabiliret, & Alfonso, & Ferdinandum Alfonso Regis nepotes auita regni hereditate auerteret, Turiasone Regem conuenisset, in eam pactionem deuentum est, vt Iolans ad virum reuertatur: nepotes, Regis Petri custodia atineantur: quod Sanctius summopere curat, ne in Galliam ad auunculum Regem deuehantur. Iolans ad virum ingratis decedit: quæ magnorum Regum filia, vxor, & parens, summo dedecore, impudicitia famam effugere non potuit.

Rex inexpiabili bello proceres persequitur: nemini enim dubium erat, quin omnium consensu dux in eos destineretur.

A. D. V. Id. Iun. cum Agramontem Ermengaudi Vrgellitani oppidum Rex obsideret, Henricum Rhodensē Comitem commoneri imperat, vt in aula Regia se sistat: atque Carladensis ditionis suprema fidelitatis iura, & summam potestatem Regibus exceptam sanciat: & tributa persolui desita pendat.

Rex, vt Fuxensem ad se pelliciat, qui nobilitate, potentia, & virtute bellica omnibus

AERA.
NAT.
CHR.

præstat, & late in Catalonia potens pollensq; dominatur, operam dat, vt Constantia Comitiss filia natu maior Iacobo filio suo nubat.

A. D. III. K. Id. Dec. Agramonte cum Rex Ermengaudus, ad pacis condiciones ditionemq; spem non ademisset, & ad imperium demum redeisset, ditionem omnem Vrgellitanam, eiusque iura, interuentu Fuxensis attribuit.

A. D. XIX. K. Ian. Ilerdæ Rex ditione omni, quam in Ripacurciensi, & Palliariensi regione obtinere potest, à Gessæis montibus, qui Tamarito imminet, Pyrenæum versus, & quæ Cinga, & Nocharia Palliariensi fluminibus continetur, adiunctis castellis omnibus, atq; arcibus, regii domini Iacobum filium donat: si Fuxensis filia in matrimonium illi colloquetur. Fuxensis filia Castelloni Vicecomitatû dotis nomine dicit: heredemque Fuxensis ditionis instituere pollicetur. Sed eæ pactiones quæ interuentu Pontii Hugonis Emporitani, & Arnaldi Rogerii Palliariensis Comitum, Raimundi Peraltæ, Pontii Ribellæ & Petri Martini Artassonæ constitutæ fuerant, dirimuntur: & Fuxensis denuo à Rege dissidet.

1317.

1279

Cum inueterata ira Rex Iacobum fratrem Balearium Regem prosequeretur quod immensa ditionum assignatione, quibus à patre donatus fuerat, indigne se priuari doleret & iuribus se fraudari egre ferret, quibus Fuxensis, & Emporitani Aragoniis Regibus obstringebantur, & Perpiniæ improuisus iniisset, in eam pactionem, A. D. XIII. K. Febr. deueniunt. Assidente Rege in regali folio, in cœnobio Prædicatorum Iacobus supremam regni Balearium potestatem, & adiacentium insularum, Ruscinonensis, Cæretanæ, Confluentiæ, Vallespiriæ, & Iliberitanæ ditionis, adhuc Vicecomitatum Omeladesii, & Carladæsi, & arcium omnium potestates Mompelleriensis ditionis Regi addicit, atque attribuit. Melgoriensis Episcopi iura excipiuntur: & aliorum oppidorum recens quæsitorum. Se, posterosque Balearium Reges fideles, subditicos, & dicto audientes Aragoniis Regibus constituit: traditurosque spondet iratis, aut pacatis Aragonum Regibus Maioris Balearium urbem, Cæretanam arcem, & Perpiniæ. Obstringitur præterea sacramento, posteros Reges Balearium, conuentibus Cataloniae indictis, si accesserentur, interfuturos: modo in Maiore insula, id temporis non commorentur, resideantve. Ruscinonensi in ditione nummos Barcinonensis notæ, nulla ponderis deminutione expendendos recipit. His constitutis conditionibus, Rex donationes à patre factas confirmat: Iacobo palam conquerente, & se indignum ducente: quod graues leges imponerentur à fratre: cum eas ditiones immunes, & nullius imperio, potestatiue addictas à patre suscepisset: vetusque ea suscepta similtas facti indignitate augetur: & plurimum malorum causa existit: cum fraternum odium indes ingrauesceret. Balearici Regis nomine fidem suam sacramento obstringunt, curaturos se, vt Balearii Reges his legibus obtemperent, Fuxensis, & Emporitani Comites, Dalmatius Rocabertinus Vicecomes Castellionoui, Raimundus Durgius, Guilielmus Canetius, Bernardus Hugo Serralonga, Dalmatius Castellinoui, Pontius Zagardia, Arnaldus Cersaius, & Guilielmus Sous: & procuratores Perpinienses, & Balearici.

A. D. XVIII. K. Octob. inter Requenam, & Buniolum Rex, & Sanctius sororis F. congressi, artiori fœderis vinculo adiunguntur. Inde Rex in Catalonia festinanter proficiscitur: vt tumultuantibus proceribus obuiam eat.

Conradus Lanza Reginae Constantiæ propinquitate adiunctus, regiæ classis præfectus Mirabusacium, qui Tunetano regno exactus à fratre fuerat, distractis Africae viribus, fraudem hostium vliscens, cum potior retinendo regno visus esset, nostrorum militum copiis, ad regium imperium regniq; possessionem deducit. Inde cum Africae, & Mauritaniæ oras IIII. longis nauibus præteruchitur, ad Alhabibam insulam Mauritaniæ litori adiacentem cum X. longis Maurorum nauibus congressus, pugna commissa, profligatis, & deuictis hostibus, eorum nauium potitur.

A. D. XI. K. Decemb. Francorum, & Castellæ Regum legati Valentia Regem conueniunt. Hi principes super Castellæ regni successione dissidentes, vnusquisque Regem ad se trahere nititur.

Eadem die Rex Iacobum Peresum filium ex Maria Nicolosia concubina genitum Segorbiensi vrbe ac ditione donat: & Sanctiam Ferdinandi Diazii filiam in matrimonium illi collocat.

A. D. VII. Id. Dec. Tarracone Bernardus Tarraconensis Archiepiscopus, Arnaldus Barcinonensis, Bernardus Gerundensis, Raimundus Ausetanus, qui se Vicemsem cognominat, Guilielmus Ilerdensis, Petrus Vrgellitanus, Arnaldus Dertofanus, Ferrus Cæsaraugustanus, Iacobus Oscensis, Iaspertus Valentinus Episcopi, ite Abbates & alii prælati, qui concilium

ea vrbe celebrant, totiusque consilii vniuersitas enixe litteris Nicolaum P. M. deprecantur, vii Raimundi Pennafortii viri sanctissimi memoria sua certa, destinataque sententia, religione omnium consecretur: aræq; ei inter diuos rite sollempni precatone statuatur: cuius sanctitas viri insigni splendore apud omnes nationes præfulgeat.

Dionysius Portugalliaæ Rex Alfonso Castellæ Regis nepos, qui superiore anno patre vita functo regnum adeptus fuerat, legatos Iohannem Vellum, Iohannem Martinium, & Blascum Peresium ad Regem mittit: & Isabellam Regis F. maiorem natu, sibi in matrimonium collocari exposcit.

10 Quod Fuxensis Comes ccc. equitum, & vii. m. peditum copias coëgisset, & proceribus Cataloniaæ adiunctis bellum vrgueret, Rex cum longius eorum amentiam progredi videret, magno comparato exercitu, Iunio mense, repentinos eorum impetus coercens, Fuxensem, Palliariensem, Vrgellitanum, & Cardonensem Balaguerium includit. Vna in oppido inclusi obsidentur primarii proceres Pontius Ribellias, Arnaldus Rogerius fratris Palliariensis Comitis F. Raimundus Abella, Petrus Iossa, & Guilielmus Caneius Roccafortius. Cum eam animorum concitationem Regis aduentus fregisset, & intentior in mœnia hostium versus, viis omnibus obsessis, haud procul iusto prælio res esset, ac vi maiore indies obsiderentur, Regi, qui obsessor restiterat, & castris urbem circumfederat, breui ad spem euentus respõdet. Nec spe, nec animo certiore se, proceres suaque omnia in fidem, atq; potestatem regiam permittunt: quos cū Alfonso filio tradi imperasset, 20 in Ilerdensem arcem contruduntur. Fuxensis seditionum auctor, & princeps valde pertinacis, & obstinati animi vir, in Siuranam arcem traductus, longo temporis spatio, dura vinculorum custodia continetur.

Cum Philippus Francorum Rex Alfonso Regi nulla ratione suadere posset, vt cum filio, ac nepote regna partiat, neue nepotem regno exheredet, cum Aragonum, & Baliariu Regibus Tolosæ congregitur. Recipit Francus Mepellerii dominatus iura integra Regi reseruaturum: neque permutationis causa, cum Magalonenfi Episcopo factæ, ius aliquod in eam ditionem quæsiturum: neque de liberandis Alfonso, & Ferdinando fratribus, Regis Castellæ nepotibus, quidquam eo in colloquio transigitur.

30 Sanctius Alfonso Regis F. regni cupiditate inductus, quod viuentis patre appetierat, Gonzaluum Ruizium Gironem Vclesium Magistrum, & Marchionem Monferratensem suum affinem ad Regem legatos mittit: qui operam dent, ad colloquium cum patre deueniat: sperans in eo congressu successionem regni, auunculi consilii stabilire. Leuitatis enim paternæ, & inconstantia gnarus, magnopere veretur, ne aliquorum procerum suasu labefactus regna cum nepotibus partiri velit: quod proceres eum regni statum sibi apprime accommodatum, atque obnoxium fore vident.

A. D. VI. K. Apr. facta colloquia, è rebus publicis, vt prætenderant, non incommoda, ab Aragoniæ, & Castellæ Regibus ad Campillum in ipsis regnorum finibus, loco inter Turiasonem, & Agredam interiecto Castellæ Regem ad colloquia proficiscentem comitantur Emmanuel eius frater, Sanctius, & Iacobus Regis filii, Iohannes Alfonso Pallantius, Petrus Ciuitatensis, & Ferdinandus Gaditanus Episcopi: Guilielmus Marchio Monferratenfis: qui Beatricem Regis Alfonso F. vxorem duxerat, & Iacobum Affinem generum sibi adsciuerat, Alfonso Alfonso Infantis Molinæ F. Iohannes Alfonso Pharenfis, Iohannes Gonzalvus Baztanus, Munio Diacius Castaneda, Sanctius Martinus Leua, Gonzalvus Garcias Strada, Tellius Gutterrius iustitiæ domesticorum Regiorum præfectus, Garcias Gaufredus Loaisa, & Garcias Perezus Dambrius. Aragonium Regem affectabantur Alfonso, & Iacobus filii: Garcias Episcopus Turiasonenfis, Bonanatus Nuntius Apostolicus, Petrus Costa electus Segorbienfis Episcopus, Hugo Metaplana Præpositus Massilienfis, Magister Arnaldus pro Cancellario Regis, Petrus Ferdinandus Ixeritanus, Iacobus Exerica, & Petrus Aierbius Regis fratres, Castellinoui Vicecomes, Guilielmus Raimundus Moncada, Artallus Luna, & Lupus Ferrencius Luna eius frater, Petr^o Cornelius, Petrus Moncada, Bertrand^o Belpucius, Sanctius Antilonius, Gilbertus Cruillas, & Rudericus Simenius Luna. Cõuenit, vt Nauarræ regnum inter se partiantur: & ad eam pactionem consulto venit Sanctius: & Aragonio auunculo iure Nauarræ regni cedit. Pollicetur Alfonso Rex, se non permissurum, vt Berengaria filia Philippo Balduini Constantinopolitani Imperatoris filio, Caroli Sicilia Regis affini nubat. Sanctius Albarrazinum urbem, eiusque ditionem regni Aragonum iuris, potestatisq; esse, seorsim auunculo sancit: probatque. Ex eo pactionum, colloquiiq; fœdere ad id recisum est, vt Alfonso, ac Ferdinadus Regis Castellæ nepotes in Setabitanæ arcis custodia intrudantur. Arces Podiana, & Fertelonia, & fines Puteolani, de quib. Reges

AERA. controuersabantur, iudicio Martini Romæi Veræ Prætoris Calataubienfis, & Sancti
 NAT. Martini Leuæ, & Gonzalui Perefii Episcopi Segouienfis Aragonio regno adiunguntur
 CHR. Pollicetur præterea Castellæ Rex se Aioram, Palatiolos, Therefam, Xeram, & alia oppi-
 da cum Aioresi valle Regi posterisq; Regibus traditurum: quæ Emmanueli fratri con-
 donauerat. Emmanuelem Escalonæ oppidi compensatione leniunt. Inde Reges Agredâ
 contendunt. Iohannes Nunnus, Larenfis, & Iohannes Nunnus, & Nunnus Gonzalius
 eius filii, quos ex Theresia Aluari Azagra vxore susceperat, & Aluarus Nunnus, & Fer-
 dinandus Perezus Pontius, quem Aragonius Rex affluentibus copiis locupletauerat, Al-
 fonsi, & Ferdinandi Regis Castellæ nepotum iura, & causam palam tuentur: ac susti-
 nent.

Petrus Martinius Artassona Præfectus Iustitiæ Aragonum.

Isabella Regis F. Dionysio Portugalliæ Regi nubit: quam Michael Palæologus Im-
 perator Andronico filio collocari ambierat. Conradus Lanza, & Bertrandus Villafranca
 Ecclesiæ Tarraconensis camerarius in Portugalliam legantur: vt Regis Aragoniæ nomi-
 ne Dionysium Regem, & Alfonso fratrem eius germanum: qui in armis erant, & acer-
 rime inter se præliabantur, ad concordiam deducant.

Cum Alfonso Rex promissorum, ac pactorum, ad Campillum conuentorum im-
 memor, Berengariam filiam Philippo Imperatori Balduini F. in matrimonium dare con-
 stitueret, Rex legatum ad eum mittit Andream Prochytam: vt à sententia deterreat.

SICILIENSE BELLUM.

Maiora, & magis aspera aggredi, Regi tempus visum est. Nam ab anno MCCLXXVII.
 ad LXXX. assiduis internuntiis Iohanne, & Andrea Prochytis fratribus, tanti facinoris mi-
 nistris, & satellitibus fœdus arcano ictum inter Nicolaum III. P. M. ex Vrsinorum gente
 præstantis animi virum, & Michaelem Palæologum Imperatorem, ac Petrum Aragonum
 Regem, tam longe locorum interuallo disiunctos aduersus Carolum Regem, pactione
 regni Siciliae sancitur: ingenti, vt ferunt, pecunia Regi, ad necessarios belli sumptus
 corrogata. Regem ad eam expeditionem obeundam cohortantur, ac de sua opera pro-
 lixe pollicentur inter proceres Italos insignes in Etruria, & Gallia Cisalpina viri, Mar-
 chio Monferratensis, Guido Nouellus Comes, Conradus Antiochensis Frederici Im-
 peratoris nepos: qui Galbani Comitis F. duxerat: & Guido ex Monte Feretrio. Nicolao
 breui vita functo, Martinus IV. sufficitur: qui se Carolo Regi addicit. Siculi obstinate Ca-
 roli imperii iugum repellere nituntur: quod auare, ac superbe imperitatum sibi quererentur:
 cum Carolus pæne totius Italiae imperium obtineret.

Rex Hugonem Mataplanam sacri ordinis virum, in primis nobilem, & industrium
 ad Summum Pontificem legat: legationisque causam præterdit, vt totius regni nomine
 exposcat, vt Raimundum Penafortii sanctissimi viri memoria consecretur: & in diuorum
 numerum referatur: Pontificisque Max. mentem exploret: à quo indigne & accipitur,
 & reicitur: cum Nicolaus de consecratione anquirendum constituisset. Boqueron Cō-
 stantini Africae populi regulus, Bugiensis Regis F. auxilia regia aduersus fratrem implo-
 rat: polliceturq; Constantinam urbem Regi traditurum.

A. D. VIII. K. Iun. Rex Cardonensem, & Palliariensem, reliquosque Cataloniæ pro-
 ceres sacramento alligatos, deuinctosque in potestate habet: vnaque complexione sibi
 obstringit: Fuxensi, Vrgellitano, Aluaroque Caprera Vrgellitani fratre exceptione reie-
 ctis: à quibus fidem sæpius læsam viderat.

Siculi Carolum Regem regno exturbaturi auxilium, viresque Regis implorant. Vt
 expeditionem maturet, priusquam clandestina consilia efferantur, obtestari non cessant.
 Rex omnibus rebus anteuertendum videns, classem ingenti apparatu adornari imperat:
 magna famæ celebritate: tamquam Constantinensibus rebus opem, atque auxilium la-
 turus.

Galcerandus Thimor à rege Romam legatus Pontifici Maximo denuntiat, regiam
 classem instructam, comparatamque, vt Sarracenis Africae prouinciæ bellum inferat.
 Deposcit, vt sacra subsidia in bellicos sumptus conferantur: regnum absentis, & bellum
 sacrum gerentis de more defendat, ac protegat: decumarum pecuniis, ex Aragoniæ re-
 gno corrogatis in eos sumptus opuletur. Pontifex palam testatur, Aragoniæ Regem,
 nō Christi hostibus, sed Carolo Regi Ecclesiæ filio apprime caro, fœderatoque insidias,
 periculumq; struere, atq; moliri. Tantis de rebus legati responsum nullum aliud domum
 retulere.

Sanctius Alfonso Castellæ Regis F. eos proceres, qui à patre defecerant, & ex quo
 Fredericum fratrem interimi iusserat, extorres profugerant, ad se pellexit. Principes fue-
 re ex

10

20

30

40

50

te ex his Lup^o Didacius Pharenfis, qui Vizcaie dominabatur, Didacus Lupezius eius fra- AERÁ;
 ter, Ramir^o Didacius, Petrus Aluarus Astur, Nunnus Larenfis, Ferdinandus Rudericus NAT.
 Caprera, & Ferdinandus Rudericius Saldania. Inde crudeliffima diffidia inter patrē, & fili CHR.
 um incredibili odio exarsere, Alfonsus Rex ab omni curatione, atque administratione
 regni, ac statim regio omnium ordinum consensione, ab Emmanuele fratre sententia pro-
 mulgata, deiicitur, atque amouetur. Causas tanti facinoris obtendunt, quod Fredericum
 fratrem, & Simonem Ruizium virum primarium, indemnatos occidi imperasset: immu-
 nitatē, ac iura sua nobilitati abrogasset: & publicas opes ærario regio exhausto, minutisq;
 vestigalib. dilapidasset. Procuratori regni Sactius, veluti legitimus successor præficitur.

10 A. D. III. K. Apr. Festo Dominicæ Resurrectionis die, Panhormitanus populus tu- 1320:
 multnario, simul sine ducibus certis, sine imperio, pro communi salute, ac libertate ira 1282
 exardescens, atq; arma capiens, toti^o nobilitatis, & iuueturis signiferis Palmerio Abbate,
 Alaimo Leontino, & Gualterio Calatagironio, consiliariis, & auctoribus in p̄sides præfe-
 ctosque Regis Caroli, impotenti concursu concitatur: atque in Gallos omnes periculum
 capitis infert. Neque illorum crudelitas ea calamitate satiatur: quin sæuus furoris turbo
 Corelione insatiabilem sæuitiam exerceat: coniurationesque vniuersa insula palam fa-
 ctæ: quod ab Carolo crudelissimo dominatu premerentur. Neque v̄mquam de Frederici
 Imperatoris, & eius filii Manfredi sæua tyrannide Pontifices Maximi conquesti sunt æ-
 grius, quam legimus Clementem ipsum, à quo Carolus ad regnum adscitus fuerat, grauif-
 20 simas querelas, iecisse, neq; tantorum vulnerum remedia, atque alleuamenta esse adhi-
 bita: cuius litteras libet hic adponere, quasi diuinantis prædicta.

CLEMENS Episcopus seruorum Dei K. Regi Siciliae illustri. Frequenter ante tuæ
 cōsiderationis oculos ponentes, nunc verbo, nunc litteris statum miserabilem regni tui,
 sperabamus, quod ad reformationem illius, quod amare deplorat, & conqueritur, se mi-
 nistrorum tuorum, non solum deformari malitia, verū etiam penit^o dissipari, oportunum
 prouisionis remedium adhiberes: tuæ in hoc, & subditorum tuorum indemnitati prouidens:
 & nihilominus periculis, in quæ iidem tui ministri, te, ac regnum præfatum, quasi
 scienter ingerunt, prudenter occurreres. Cum autem sciamus adhuc huiusmodi non ces-
 30 sasse malitiam, sed eam inualescere potius, validorum clamorum frequentia inualescen-
 tium iugiter, & oppressionum, quas inibi cotidie tui officiales inculcant: & aggrauant,
 euidencia manifestet: nec nostra penes tuam excellentiam cessabit instantia: quo mi-
 nus te ad soliditatem status tui, quam in his specialiter quærimus, & ipsius regni ordi-
 natio verisimiliter pollicetur: & ad releuandas eiusdem regni pressuras, prout nostrum
 decet officium, inuitemus. Verum si forte id eo minus in his vana relatione quorum-
 libet, aut æmulorum suggestionibus forsitan arbitraris, regis serentati consulimus, &
 sacro consilio suademus, ac nihilominus tuæ vtilitatis obtentu, magnificentiam tuam
 requirimus, & hortamur, quatenus à religioso viro fratre A. de Rupe domorum ordinis
 militiæ Templi Hierosolymitani præceptore in Francia, quem nuper venientem de re-
 40 gno prædicto, potuit in multis oculata fides, in pluribus vero fama communis, ne infami-
 am dicamus, instruere, quemque non dubitas, tuæ prosperitatis, & famæ zelatorem de
 horribili desolatione regni eiusdem diligentius perconteris. Miramur quidem, si tuis
 sæpe non insonet auribus, quantus est ibi afflictorum, gemitus, vlulatus, & clamor: quot,
 & quanta Ecclesiarum, & personarum ecclesiasticarum grauamina: quot oppressiones,
 non solum solutarum, sed etiam cōiugatarum, & virginum, quot pauperum spoliationes:
 quot diuitum concussiones: quot iniuriæ: quot calumniæ omnium: quot postremo de-
 prædationes vndique: ac rapinæ. Profecto fili hæc nimis periculose dissimulas: nec si-
 ne multa indecentia, & tui detrimento nominis pateris prædictos officiales, & familiares
 eorum, in præfatos tuos subditos sic lasciuendo sœuire: vt eis abundantibus de subdito-
 rum ipsorum iniuriis, tu per ipsos, tuis fraudatus iuribus, & odiosus reddaris omnibus: &
 50 propter ipsorum excessus, ea etiam in sua interdum conuertentium commoda: quæ in
 tuam deberent vtilitatem cedere, non solum vraris infamia, sed & paupertatis incom-
 moditate premaris.

Quanto vero illa vehementiora, & grauiora, quæ ab eodem summo Pontifice Con-
 sentino Archiepiscopo inculcantur: quum de eadem re, quanta potest contentione cla-
 mat, atque testatur?

Vbi ergo nunc ille tunc Consentinus Archiepiscopus, qui de compassione ad incolas
 regni Siciliae, iugo, vt dicebat, Pharaonicae seruitutis oppressos, quæsito colore, de anima-
 rum zelo titulo vsurpato, non dubitauit sub vitæ discrimine, sub variis mortis euentibus
 mundi lustare climata: & ad eiusdē regni negotium excitare Franciam lacrimis, monere

AERA.
NAT.
CHR.

suspiriis, & gemitibus commouere? Tunc quidem defensorem gentis tuæ quærebas e minus: & nunc etiam peculiari tuo proposito, ad defensionem eo minus positus, non assurgis contra eum, qui regis vices, & regni gubernacula, quamquam vsurpator agebat. Laborare videbaris intrepidus: & nunc lates contra latrunculos, &c. Ita nempe euenit, vt tanto temporis interuallo, princeps alioqui maximus dignis remediis incolumitati regni subueniendum non putauerit: & humanam sortem neglexerit.

Herbertus Aurellianensis Caroli Regis vicarius incertus, quod malum repentinum, externum, an intestinum regiam vrbe inuasisset, vti longis nauibus adornatis Messana Panhormum nauigat: si qua auxilia tumultuantibus rebus afferri possent.

A. D. III. Id. Apr. Neapoli Carolus Rex initium defectionis à Panhormitanis ortum videns, ne Siculi omnes ad præsentem terrorem deficerent, atque arma caperent, Marmertinorum fidem obtestatur: dum affectis rebus accurrat: & ingenti comparata classe, opem ferat.

Cum Panhormitani, aliquot ciuitatibus adiunctis, quando maxime poterant, cum tumultu aduersus Gallicam nationem pro republica, ad arma decurrerent, A. D. V. K. Mai Nicolaum Copulam, & Raimundum Portellam Catalanum legatos ad Petrum Regem mittunt: deprecatores publicæ salutis, vt supplicent, Siciliæ regnum in sua tutela suscipiat: & ab impotenti dominatu vindicet. Eius virtuti, fidei, ac felicitati seque remque publicam commendent. Quod delectus à Rege accuratior, quam ad domestica, aut propinqua bella haberetur, eiusque fama longinquis regionibus percrebuisse, A. D. XIII. K. Iun. Alexander Loesa, & Iohannes Carcoaixius Philippi Regis Francorum legati Regem Dertosa, iam nauim conscendere parantem commonent, vt Regem fratrem, atque amicum de molitione sua, bellicarumque rerum apparatu certiore reddat: & quam nam expeditionem adornet. Fratri Regis opes, si factum bellum apparet, pollicentur. Iaciunt ad hæc, si ea classis aduersus Carolum Regem patrurum rerum nouarum causam quæreret, Regem existimaturum sibi, regnoque suo insignem iniuriam impositam. Rex præsentis animi consilio vsus, statim respondet: se summa ope, atque consilio operam daturum, vt id consequi possit, quo animum adiecerat: quod felix, faustumque Deus Opt. Max. verteret. Bellum enim suo consilio initum suis, suorumque viribus executurum. Dimissis legatis animo voluens, quanta sint in regno temporum momenta, cum amplam occasionem esset nactus, non illi animus, non vires, non denique consilium defuere. Illo ipso tempore Imperatoris Michaelis Palæologi legati Regem conuenerant: de fœderibus inter se sancendis: contenduntque, vt Iolans Regis F. Andronico Imperatoris F. nubat. Res memoria digna in procinctu accidisse traditur. Nam cum Arnaldus Rogerius Palliariensis Comes secreto, procerum omnium nomine ex Rege sciscitaretur quo arma descriptis ordinibus, ætatibus, classibusque vertenda essent, percunctanti, atque executienti Rex ita respondisse fertur: se læuam manum abscissurum, si dexteræ consilia, motus atque conatus exquirere, & perscrutari auderet.

A. D. IV. Non. Iun. Rex Alfonso F. natu maximū regno Aragoniæ, Barcinonensi Comitatu, & supremo, proprioque iure, & potestate Balearici regni & Ruscinonensis, & Confluentinæ, ac Mompelleriæ ditionum donat: adfuere scribendo Regis amici Petrus Queraltius, Gilabertus Cruillias, Iohannes Prochyta, Blascus Perezus Azlorius, & Bernardus Mompahonius.

Postera die idonea tempestate, ex portu Fangosio, ad Hiberi ostium soluens, in Magonis, Minoris Balearium insulæ portum classe appellit. Inde trasmisus Alcollum Constantinienfis ditionis portum tenet. Exposito exercitu, decursionibus Constantiniensem agrum vastat. Regulis Africæ, & toti oræ maritimæ magnum terrorem, ac tumultum infert. Ductores nostri ad insignem laudem concurrunt maxime celebres, & præstantissimi viri Ermengaudus Vrgellitanus, & Arnaldus Rogerius Palliariensis Comites, Rudericus Simenius Luna, Petrus Queraltius, Simon Artieda, Pontius Ribellias, Petrus Ferdinandus Ixeritanus, Petrus Arnaldus Botonachius, Sanctius Antilionius, Bertrandus Belpucius, Blascus Alascia, & Gerardus Estorius. Inter omnes Arnaldi Rogerii Palliariensis Comitatis virtus egregia eminuit: quem, cum ferro decerneretur, tragula transuerberatum Vrgellitanus Comes, & Bernardus, & Vitalis Sarrizæ fratres præstanti virtute ab extremo pæne vitæ discrimine eripiunt.

A. D. XVI. K. Iul. Carolus Rex paucis diebus magno, & forti conducto exercitu, superbo delectu, duraque conquisitione collecto, ingenti classe fretum traiciens Messanam castris circumfidet: & arcta obsidione oppugnat. Tam affectis Siciliæ rebus, bello publico vniuersæ gentis tuendi focii erant: omniq; exercitu ex Africa ad id bellū auocato,

Rex

Rex arma, classemque in Siciliam transfert: omnisque vis regiarum copiarum eo con-

AERAI
NAT:
CHR:

uerfa est.
A. D. II. K. Sept. classis Aragonia Drepanum appellitur. Panhormum transfucta, diertio a Siculis Rex Sicilię, dominusque, Rex Petrus constituitur: atque illi regnum sacramento defertur. Obsidionis initio Mamertini cum supplices manus tenderent, & vt sibi ignosceretur a Rege Carolo, & Gerardo Parmensi S. Sabinę Episcopo, sedis Apostolicę legato postularent, singulari Regis intolerantia, & contumacia reiiciuntur. Re pęne iam desperata, ad perspicuam mortem se suosque deuouent. Demum pertinacia Mamertinorum perspecta, quorum obstinatior animos nulla vis potuit a repugnando depellere, Carolus Mesana vehementer oppugnata, & summis obsidionis periculis liberata, de regni possessione pulsus, magno dolore impeditus, quod iam parua victoria e manibus eriperetur, fretum transmittit.

Petrus Rex Randacio antea progressus, ne per vim oppugnari Messanam, se pręsente diripiq; pateretur, subsidio festinans, prope vrbs muros castra facit. A. D. VI. Non. Octob. in urbem cum insigni laude recipitur.

PETRVS ARAGONIÆ ET SICILIÆ REX.

Carolus Regem, quod externum regnum dolo, ac fraude inuasisset, læsę, ac proditæ fidei arcessit. Vt cum centeno equite ad certamen prodeant, ad pugnam prouocat. Rex delegati certaminis discrimen se subiturum spondet: quod fidem non fefellerit.

Iacobus Perezius Regis F. classi præficitur. A. D. II. Id. Octobris in Siciliensi freto classes regię configunt: insignique victoria a nostris parua, Nicoterum oppidum irrum-punt: diripiuntque. Quod Sanctius Alonsum Regem parentem a gubernaculis regni, & rerum publicarum imperio deiecisset, & bellum partium factione intestinum gereret, senex ab omni dominatu pulsus ab Hispalensibus recipitur. Miser, atque egens fortunam suam deplorans, atque lamentans, cum Pont. Max. & piorum principum fidem, misericordiamque obrestaretur, a suis, & exteris destitutus Abenucessii opem implorat: & ab impio, & communi hoste principis maximi calamitas subleuatur. A. D. VI. Id. Nouemb. Hispali regali in solio sedens, frequentissimo populi conspectu Sanctium dirarum obnuntiatione deuouet, & execratur: & iure regni priuat, tamquam impium, parri-cidam, & læsę maiestatis conuictum: & qui a perenni, contestataq; virtute maiorum degenerauerat. Nullum illustrius extat exemplum seuerę animaduersionis in filium, non solum crudeliter ingratum, & summi beneficii immemorem, sed dignum qui impius cognominetur: quam ob rem merito iure ipsius læsę sententię formulam adiungemus.

VT DE VLTIV DEI iudicium nostrum procedat, Nos ALFONSVS Dei gratia Castellę, Legionis, Toleti, Sibilix, Cordubę, Murtię, Gienii, atque Algarbii Rex per præsens scriptum, ad notitiam præsentium, & memoriam futurorum facimus omnibus manifestum: quod SANCTIVS filius noster maior nobis graues, & multiplices iniurias nequiter irrogauit. Nam tractauit, & fecit coniurationem contra nos: & contra nostrum dominium in Cordubensi ciuitate existens cum Baronibus, ac religiosis quibusdam: videlicet cum Magistris ordinis Calatrauę, & Vclesii: & cum Priore Hospitalis: ac cum Commendatore Templi, vices, & locum tenente Magistri Castellę, & Legionis: nec non etiam cum aliquibus ciuibus. In eodem etiam loco existentes, cum ad instantiam suam eidem cõcessum fuisset a nobis, vt cum Rege Granatę Sarraceno tractaret aliquam bonã viam treugę seu concordix, quę in Dei seruitiũ, & terrę vrilitatem, ac nostrum redundaret honorem, idem Sanctius cum dicto Sarraceno, & posteris suis amicitiam, & pacem iuramento, & instrumentis firmavit perpetuam contra nos, & nostrum dominium: & pecunias ac tributa a dicto Sarraceno nobis debita in semetipsũ retorsit: in hoc contra nos proditiose, ac falso procedens: eo quod nobis per suas scripsit litteras, quod ordinatum erat inter ipsum, & dictum Regem Granatę, quod ad nostram misericordiam veniens noster vassallus fieret: ac tributa certa nobis præstaret: contra omnes huius mundi fideliter nos iuuãdo: & ad firmandũ pdicta, chartas albas sigillo nostro sigillatas petiit sibi miti: quas cũ penes se habuit, multa per eas operatus est redundãtia in graue damnum nostri dominii, & honoris. Post hæc, cum sciuissemus eum de Corduba recessisse, sollemnes nuntios ad eum misimus: vt ad præsentiam nostram apud Hispalim accederet: volẽtes deliberare, ac providere cum ipsius, & aliorum bonorum virorum consilio, qualiter terra Vandalix haberet milites frontarios: & bellatores idoneos: & paratos ad tuitionem patrię contra Sarracenorum Africę impetum: quem verisimiliter timebamus: & vt etiam per salubre ipsius, & aliorum cõsiliũ, corda hominum nostri dominii ad vnitatem,

AERA. „ & tranquillitatem reduceremus: eo quod significatū nobis fuerat, quod multi se reputa-
 NAT. „ bant grauatōs à nobis. Responſio autem ipſius, per ſuas litteras, & dictos nuntios nobis
 CHR. „ miſſa fuit: quod propoſitū ſuum erat, ad Regna Caſtellæ, & Legionis accedere: pro ſe-
 „ dan- diſ, & tranquillandis cordibus plurimorū: quæ in tantum erant commota, quod po-
 „ terat inde contra nos, & noſtrum dominium graue diſpendium prouenire. Ad tran-
 „ quillitatem autem terra inducta, & cordibus hominum pacificatis, ad nos rediret: factu-
 „ rus, & dicturus noſtra beneplacita: quia paratus erat, nobis in omnibus deſeruire. Qua
 „ reſponſione data in dolo, prout poſtmodum rei probauit euentus, iuit in Caſtellam per
 „ ciuitates, & p̄ omnia loca populofa: tranſiens vſq; Burgos: conuocatis habitatoribus lo-
 „ corum, vbilibet prædicabat: contra nos concitans populos: dicendo: quod nos foros, & li- 10
 „ bertates, ac bonas conſuetudines eis inſregeramus: & collectis, ac variis angariis terra per
 „ nos deſtructa fuerat: ſed ipſe volebat eos reducere ad foros, & libertates, & conſuetudi-
 „ nes: quas tempore Regis Ferrandi, & aliorum Regum præcedentium habuerunt. Exegit
 „ etiã, & recepit ab eis iuramentū, & homagia publice, quod cū eo tenerent & iuaret eū: &
 „ verſa vice ipſe ſe eis, per iuramenta, & homagia obligauit: quod eos defenderet: & iuua-
 „ ret: contra omnes homines huius mundi: & dabat, & concedebat eis ex tunc foros, con-
 „ ſuetudines, libertates, & priuilegia olim habita: & obtenta: & hoc eis ſeruatarū perpetuo
 „ ſe promiſit. Prædicta autem omnia non ſolum per ſe fecit dictus Sanctius, ſed etiam per
 „ fratres ſuo: quibus chartas albas ſigillatas ſigillo ſuo tradidit: & ſic omnes homines terræ
 „ noſtri domini per ſe, & alios concitauit. Nec omittendum cenſemus, quod dictus San- 20
 „ ctius in ſuis prædicationibus, quibus contra nos populos concitabat, in multis locis mul-
 „ ta indigna contra nos euomuit: inter alia frequenter dicens tam ipſe, quam ſui nuntii:
 „ REX INSANVS EST: ATQVE LEPROSVS: ET IN MVLTIS FALSVS: ATQVE PERIV-
 „ RVS: HOMINES INTERFICIENS SINE CAVSA: QVEMADMODVM FREDERICVM,
 „ ET SIMONEM INTERFEC. Dictis autem iniquis facta peruerſa continuans inuaſit,
 „ & vſurpauit ſibi regnorum noſtrorum dominium: ciuitates alcalfares, caſtra, fortalicias: &
 „ villas occupans: remouēdo iudices: & alcaldos noſtros: & officiales à ſuis officiis: ponēs
 „ ſuos: capiens noſtros homines familiares: & alumnos: tam clericos: quam laicos: ac curſo
 „ res: nec non & nuntios noſtros: vel ad nos vndeſcunque venientes: theſauros noſtros, pe-
 „ cunias, ac iocalia tam in Toledo, quam alibi, vbicumque inuenit, rapuit violenter. Multis 30
 „ etiam noſtris familiaribus, ſeruatoribus, & alumnis, per diuerſas regnorum noſtrorum
 „ partes, abſtulit poſſeſſiones: & hereditates: & bona etiam mobilia: quæ omnia alii ſedit:
 „ & in omnibus, in quibus nobis, & noſtris familiaribus, ac ſeruatoribus, & vaſſallis fide-
 „ bus potuit grauamē, & diſplicitiam facere, nullatenus hoc omiſit. Sciri etiam volumus,
 „ quod nos audientes rumore ſuper præmiſſis, ex paterno affectu, à tanto eum retiocare
 „ cupiētes errore, ad ipſū nuntios honorabiliores deſtinauimus: citando eū & vocādo p̄ no-
 „ ſtras litteras: vt ad noſtrā præſentiā veniret: & vt ea, quæ agenda erant, oportunius & cō-
 „ modius poſſent fieri, locum, quem ſecuriorem, & ap̄torem, p̄ſata negotiorum, & t̄po-
 „ ris qualitate iudicauimus, eidem aſſignauimus: Toletum videlicet: aut Villam regalem:
 „ ſeu quemcunque alium locum eligeret: ad quem cum proceribus regnorum noſtrorum, 40
 „ & cum quibuſcumque vellet, accederet: quos ad bonum ſtatum terræ ordinandum, vi-
 „ les, & idoneos iudicaret. Nos enim parati eramus iuxta ſuum, & Prælatorū, ac Baronum,
 „ & aliorum virorum bonorum conſilium, grauamina omnia, ſi qua erant, penitus reuoca-
 „ re: & corrigere omnia corrigenda: & ad bonum ſtatum pacem, & tranquillitatē reduce-
 „ re vniuerſa. Sibi etiam, ſi in aliquo dubitaret, quod honorem ſuum vellemus deminue-
 „ re, ſecuritatē præſtaremus plenariam talem, ac tantam, quod cor ſuum non deberet
 „ deinceps in aliquo vacillare. Præfatus autem Sanctius his auditis, reſpondit nuntiis ſu-
 „ prædictis, q̄ ipſe nobis, per ſuos certos nuntios reſponderet: & dictos noſtros nuntios, ne
 „ redire poſſent ad nos, ſecum detinuit violenter. Poſt hæc autem omnia, conceptam cōtra
 „ nos malitiam occultare non valens, ambitionis ardore cæcatus, miſſis litteris, ac nuntiis 50
 „ per totū noſtrum dominium, Prælatos ſæculares, ac religioſos, Barones, ac milites, ciues,
 „ & populares conuocans ad Vallem Oleti, curiam generalem, ſi tamen debet dici curia,
 „ congregauit: in qua ſtatim per publicum inſtrumētum homagio, & iuramēto vallatum,
 „ coniurationem contra nos, & noſtrum dominium prius factam in diuerſis locis particula-
 „ riter, tunc omnibus ad noſtrum dominium pertinentibus vniuerſaliter innouauit. Quo
 „ facto ex iis, qui erant in dicta curia, ſi tamen, vt dictū eſt, curia dici debet, plures corruptis
 „ promiſſionibus: alios datis pecuniis, alios, caſtris, villis, locis, hereditatibus, redditibus eiſ
 „ dem datis, & aſſignatis, in enormē regnorum noſtrorum læſionem attraxit: reliquos mi-
 „ nis, & terroribus grauibus confregit: & induxit: vt omnes, tam iſti, quam illi contra nos, &

» AERA.
» NAT.
» CHR.

contra nostrum dominium rebellarent: & in prædicta curia, nobis non citato, non moni-
 to, non confesso, non conuicto pronuntiari fecit, non à iudice, immo per hostes, & con-
 spiratores, quod nos deinceps non faceremus iustitiam: nec fortalicias teneremus: nec
 pecunias, aut redditus aliquos ad regnum pertinentes reciperemus: nec in castro, ciuita-
 te, aut villa aliqua reciperemur: & vltèrius, quantum potuit, institit per se, & suos fami-
 liares, ac complices, pro viribus laborando, quod ipsum Regem, aut dominum Castellæ,
 ac Legionis, & Vandalia deinceps nominarent: nos in omnibus exheredans: in se vsur-
 pando honorem, & dominium non sibi debitum: quod nobis rapit: & rapuit violenter: &
 vt ex supradictis patet, etiam fraudulenter. Ad cumulum autem malorum omnium, non
 10 solum est vitæ nostræ insidiatus, sed etiam contra nos se potenter armavit. Nam delibera-
 to consilio, & per suos familiares, & complices publicato, adeo quod ad notitiam, non so-
 lum præsentium, sed etiam multorum absentium longe, lateq; peruenit, de Castella Cor-
 dubam veniens, vt nos caperet, congregauit, & conuocauit concilia de Giennio, & Bea-
 tia, & Vbeta: nec nõ de Anduiar: vt simul cū eis, ac Cordubensib. accederet hostiliter cõ-
 tra Hispalim: vt ibidẽ nos caperet mala, & impia captione: & in hoc conatũ tantũ ostẽdit,
 quod esset merito parricida cẽsendus. Sed hunc tã crudelem conatũ ipsius Dominus im-
 pediuit: à ciuibus Hispalensibus, & aliis nostris fidelibus, nec nõ etiã, q̃ dictu mirabile est,
 nostris, & nostræ fidei hostib. ad defensionẽ nostrã præstãdo auxiliũ opportunũ. Et cum
 Sanctius conceptionẽ impiã cõtra nos explere nõ posset (vt est in ipsiº Alfõsi regis Arche-
 20 typis litteris) cõtra Pacensẽ ciuitatẽ nobis fideliter adhærentẽ accessit, & cū eã capere non
 posset, prout potuit, deuastauit: & ibidẽ plures homines interfecit. Ad ciuitatẽ vero Cor-
 dubensẽ rediens, eã contra nos clausã tenuit: & muniuit: & cū nuper nos illuc personali-
 ter accessissemº, ad ciuitatẽ appropinquantes, extẽso, & explicato vexillo nostro Regali,
 ipso Sanctio audiẽte, ex nostra parte clamatũ est, vt nos in ciuitate ipsa reciperẽt: & tã ipse,
 quã loci illius habitatores hoc facere recusarunt: quin immo fuit contra vexillũ nostrum
 sagitta missa. Igitur cum prædictus Sanctius præmissas graues iniurias, ac multas alias,
 quas longũ esset scribere, vel referre, timore diuino postposito, ac paterna reuerẽtia peni-
 tus abiecta, nobis irreuerẽter intulit, ipsũ paterna maledictione dignissimũ, à Deo repro-
 batũ, & ab hominibus merito reprobandũ maledicimus: & sit deinceps maledictioni di-
 30 uinẽ, & humanẽ subiectus: & eundẽ nobis rebellẽ, inobediẽtẽ, & contumacẽ, tamquam
 ingratiũ, immo ingrattissimũ filiũ, sic degenerẽ exheredamus: & omni iure successionis, q̃
 ei cõpetebat in Regnis nostris, dominiis, ac terris, honoribus, & dignitatibus, vel quibus-
 cunq; rebus aliis, ad nos quoquo modo spectantib. ipsum priuamus: & vt, nec ipse, nec a-
 liquis pro eo, vel descendens ab eo in posterũ, in aliquo nobis succedere possit, sententia-
 liter condẽnamus. Hãc autẽ irrefragabilẽ sententiã in præsentia testiũ infra scriptorũ, &
 multorũ aliorũ latã mandamus sigilli nostri appensione muniri. Actũ est Octauo die mẽ-
 sis Nouẽbris intrantis Anno Domini Millesimo cclxxx. secundo: in Palatio Hispalensis
 ciuitatis p̃dicto domino Rege sedẽte pro tribunali. Præsentib. domino Raimũdo Archi-
 40 ep̃o Hispalẽsi, domino Suggestio Ep̃o Gadicsi, fratre Ademaro electo Abulensi, Pelagio
 Petri Abbate Valleoletano, Petro Petri Archidiacono Hispalẽsi &c. dõno Martino Egi-
 dii de Portugallia, Suggestio Petri de Baruosa, dõno Iohãne de Auoyne, Gũdifaluo Ferdinã-
 di nũtio Regis Portugallie, Dominico Petri Cãcellario Reginẽ Portugallie, Iohãne Rai-
 mũdi Maiordomo eiusdẽ Reginẽ, Tello Guterrii Iustitia domº Regis, Petro Garfiẽ de Har-
 roniz, Garfia Gaufridi de Loaysa, Petro Roderici de Villiegas, Ferrãdo Aluari Potestad,
 Ferrãdo Martini Curutello, Aria Martini de Roureda, Roderico Stephani maiori Iudice ci-
 uitatis Hispalẽsis, Didaco Alfõsi curiẽ domini Regis, iudice Gomezio Petri Alguazillo ma-
 iori ciuitatis Hispalẽsis, &c. & astãte alia cleri, militũ, ciuiũ, & populi magna multitudine.
 50 Martinus P.M. Montefascone A. D. V. Id. Nou. pro æde D. Fabiani Cardinalium
 collegio assidente, Petrum Aragonium exsecratum, sacris interdictum esse attestatur: &
 eos, qui eius arma sequantur, eandem noxam sustinere. Siculos omnes, qui à suo Rege de-
 fecerant, eadem dirarum imprecatione detestatur. Inimicum, atq; Ecclesiæ hostem Re-
 gem denuntiat: neque Regi modo, sed eius regnis sacris interdicatur.
 Exitu prope anni Regi, cum Carolo conuenit, vt in terra Aquitania, quæ in ditione,
 ac potestate Angliæ Regis erat, Burdigalensiumque finibus, in certamen centeno equito
 comitati deueniant. Kalendæ proximæ Iuniæ discrimini eius pugnæ constitutæ Bertran-
 do Canellia Catalano, & Reginaldo Lemouici Mamertino, & Simone Artieda Regis
 legatis de ea re transigentibus: decidentibusq;: & iudicio XII. virorum dies, & locus con-
 stituitur conferendæ pugnæ. vt Galli fuere: totidemque ex nostris: Iordanis Insula, Iohã-
 nes Vicecomes Temblaius, Iacobus Busonus, Eustachius Ardicurtius, Iohannes Nisius,

UNED

AERA.
NAT.
CHR.

& Egidius Salsius: Guilielmus Castelnouius, Rudericus Simenius Luna, quem Rex En-
na, & Galliani arcibus præfecerat: Petrus Queraltius, Simon Artieda, Rodolfus Emma-
nuel Drepanitanus, & Reginaldus Lemouix. Quadragenari vero primarii viri sacramento
obstringuntur, se daturos operã, vt leges regibus ad id certamẽ deuenturis indictæ obser-
uẽtur: alioqui vter corũ Regũ legibus nõ paruerit, is infamis, periurus, exlex, intestabilis,
& regio nomine indignus cẽseat. Ex nostris inter XL. viros deliguntur sex iudices loci,
& tẽporis designandi a Rege dati: & reliqui adiungũtur: Palliariensis, & Vrgellitanus Co-
mites, Petrus Ferdinandus Ixeritanus Regis frater, Iacobus Perezus Regis F. quem Rex
socium obeũdo certamini delegerat: & classibus Rogeriũ Lauriã præfecerat, Lupus Fer-
rencius Luna, Põius Ribellias, Sanctius Antilionius, Petrus Arnaldus Botonachius, Ala-
imus Leontin^o Magister iudiciarius regni Sicilię, Balduinus Intemelius Isclẽ Maioris Co-
mes, Fredericus Musca Modicensis Comes, Orlandus Apellius, Gualterius Calatagiro-
nius, Bernard^o Rogerius Erili^o, Rogeri^o Lauria, q̄ classi p̄erat, Lup^o Ferrenci^o Atrossilius,
Bernard^o Mõpahonius, Petr^o Garcesi^o Nuezius, Bertrand^o Belpucius, Guilielm^o Bellera,
Garcias Garcesi^o Arazuri^o, Simon Lopezi^o Embunius, Raimũdus Molina, Simon Azlo-
rius, Blascus Maza Ganalurius, Egidius Rudericius Montuenga, Garcias Arnaldus Cil-
lius, Berengarius Offigatus, Bertrandus Villafranca, Raimũdus Cortada, Iacobus Oblit-
tas, Geraldus Azconius, Stephanus Nunnus, & Blascus Alascia. Omnes sponponderant à
sui Regis imperio, & nomine, ac dignitate defecturos, si dictis legibus non permanisset.
His constitutis Rex acer in rebus gerendis bellum instruit: & in Bruttios infert: ac Rude-
ricum Simeniũ Lunã cũ quattuor nauibus longis in Catalonia præmittit: vt Constan-
tia Regina cum Iacobo, & Frederico, & Iolante liberis in Siciliam deuehat. Reginam
vero eo consilio arcessit, vt se bellis implicito, summæ rerum Siculo in regno præficiatur.

1321.
1283

Huius anni principia statim ingenti bello exarsere. Multi per eos dies motus, multi-
que impetus hinc, atque illinc acti. Rex Siciliensi freto transmissis Bruttis bellum infert.
A. D. XVI. K. Mart. Rhegini urbem dedunt. Motta, S. Lucidi, & S. Agathę arces, Pantada-
ctylos, atq; Hieracium idem cõsiliũ sequuntur. Raimundus Baucius hostilium copiarũ
ductor primarius a veteranis militib. Gurusana interclusus, & circũfessus interimitur. In
Semenarã nostri oppugnatione irrũpunt: spectata, & nobilitata virtute Petri Peretalladę
Gilaberti Cruillia filii: ex amicis Regis viri magni cõsiliũ: primusq; filius in urbẽ irruperat.

A. D. XII. K. Apr. Martinus P. M. Vrbe veteri, de Collegii sententia, Petrum Ara-
gonium, vti Ecclesię subditicium, & perduellionis conuictum regno, ac ditionibus o-
mnibus multat: & Catholicis Principibus occupandas exponit. Peraterea Eduardo An-
glia Regi interdicit, ne Sicilia, & Aragonia Reges Vasconia fines ingredi patiat: aut
sui præsentis copiam faciat: locum ve certamini bellico destinet: aut regni vicarios mini-
steriũ aliqd̄ adhibere permittat: q̄ pactiõẽ certaminis obeũdi à Sicilia Rege factã, irritã
Pontifex ipse fecisset. Litteræ ipse Pontificiẽ dignæ visæ sunt, quæ hoc in loco, apponant.

MARTINVS Episcopus seruus seruorum Dei, E. Regi Angliã illustri. Decet excellẽ-
tiam regiam, & saluti tuæ nihilominus congruit, quod in te semper vigeat sic ordinatus
affectus, vt animum libẽter ad promouenda Christi negotia dirigas: tranquillitatem pu-
blicam votiuẽ promoueas: desideranter horum impedimenta præpedias: & prout ex al-
to conceditur, incrementa procures. Ideoque conuentiones multa indecentia plenas,
& temeritate non vacuas, reprobas quidem, & merito reprobandas inter carissimum in
Christo filium nostrum Carolum Illustrem Sicilia Regem, & Petrum, exigentibus suis
excessibus, per sedem Apostolicam vinculo excommunicationis astrictum, quondam Ara-
gonum Regem, non absque nimia animositate inordinatione habitas, circa quod ambo,
cuilibet eorum comitiua centum militum assistẽte, ad illud concurrant, altrinsecus in si-
mul confligant, celsitudini Regiã confidenter exponimus: & vt tibi earum qualitas ple-
nius pateat, sub bulla nostra ipsarum, de verbo ad verbum seriem, prout eam à memorato
Sicilia Rege recepimus, destinamus. Ex quarum inspectione manifeste circumspectio
regalis aduerter, quãtum sint conuentiones eadem obuie Crucifixi negotiis, & præcipue
terræ sanctæ: quantumque toti Christianitati damnosæ: cum illarum prosecutio, non so-
lum memoratum Regem, ab eisdem negotiis, & ipsius Christianitatis promouendis v-
tilitatibus abstrahat, sed & alios Principes, & magnates ceterosque fideles, qui circa pro-
secutionem eandem in se, vel in suis occupantur, auerrat: & proinde manifesto expona-
tur terra præfata, discrimini: dum eius subsidium, multis excogitatum vigiliis, multisque
sumptibus, & laborib. præparatũ damnabiliter impeditur. Nec minus attendere poterit
eiusdem tuæ circumspectionis industria, quam periculosa potest inter Christicolas, ex pro-
secutione huiusmodi excitari cõmotio: quãraq; illis, corporũ, & animarũ pericula ingerit:
ac quan-

ac quantum nobis, Ecclesiæ, tibi, cunctisque Catholicis, quibus est eis quomodolibet obuiare possibile, posset à Deo, & hominibus negligentia imputari: ad quantam notam adscribi, si talia procedere pateremur? Propter quæ, nec non & alia, non facile numeranda discrimina, quæ dictarum conventionum executio, Christiani proculdubio prodiga sanguinis, animarum inimica saluti, publicæq; pacis æmula, & quietis verisimiliter cõminatur, nos illis promptis remediis obstare volètes, promissionē factam à memorato Rege Siciliæ, super dictis conventionibus obseruandis prorsus illicitam, vtpote rem prohibitam expressius continentem, cum non solum in principibus, similibusque personis, sed etiam in priuatis duellum non sit ab Ecclesia tolerandum: reprobendam, irritandamque duximus, & penitus vacuandam, & iuramentum super eis præstitum, non solum temerarium declarantes, sed & carere viribus: ipsumq; Regem Siciliæ ad illorum decernentes obseruantiam non teneri. Absoluendo eo nihilominus ab eisdem, quatenus processerunt de facto, sibi districtè præcipimus: vt à prosecutione promissorum, & iuratorum taliter prorsus absteat, & omnino desistat: eidem nihilominus sub pœna excommunicationis, & comminationis processus cuiuslibet, quã contra eum quomodolibet habere posset Ecclesia, ne ad executionem tam damnati certaminis, tam nefandi procedat: & vniuersis, & singulis Christi fidelibus, ne illa sibi prosequenda suadeant: neue consilio, auxilio, vel favore in illis prosequendis assistant, districtius inhihendo. Cum itaque impediendi tam detestabilia, tam nociua tibi sit in promptu facultas, pro eo, quod sicut earumdem conventionum docet inspectio, loci determinatio ad huiusmodi conflictus exercitiũ deputandi, de arbitrio tuo dependet, & secundum earumdem conventionum tenorem, idem conflictus, nouo eorumdem Siciliæ, & olim Aragonum Regum non interueniente consensu, absque tua præsentia non procedit: expedit, vt ad id te promptum exhibeas: solers, & operosus occurras, ne si, quod absit, perturbare tam peruersa negligeres, ea fouere, non immerito censeris: sicque pœnæ, & comminationis adiectæ in præmissa nostra prohibitione periculum, vt decet tam Catholicum principem, non vitares. Quocirca serenitatem regiam monentes, rogantes, & hortantes, ac obsecrantes in Domino nostro Iesu Christo, & per asperionem sui pretiosi sanguinis obtestantes, & nihilominus in remissionem tibi peccatorum iniungentes: quatenus conflictum huiusmodi tam detestabilem, tam horrendum, eiusque præparatoria omni studio, quo potes, impediās: dictorum Siciliæ, & quondam Aragonum Regum aduentum ad ciuitatem Burdegalensem, eiusq; territorium, quin etiam ad partem quamcunq; Vasconia, omni quo poteris remedio præpeditiois impediās: apertius interdicas: tuam nihilominus in his præsentiam denegando: & tuis insuper in partibus illis vicariis, & officialibus acrius iniungendo, ne prædictorum Regum guardiam recipere, vel ad dictum locum deputare certamē, aut aliquid aliud in his ministerium exhibere præsumas: super quibus eis omnem penitus adimas potestatem. Nos enim ad tam pernicioſa, tam noxia omnimodis euitanda, ne dictos Siciliæ, ac dudum Aragonum Reges ciuitatem eandem, seu quamuis, vt prædicitur, Vasconia partem, ad hæc ingredi patiaris, neue in his, tuæ præsentia copiam facias, aut promittas, seu locum sæpe fato certamini deutes, aut dictos tuos in eisdem partibus vicarios, siue officiales, in his aliquod ministerium exhibere permittas, districtè subiicimus prohibitionis edicto: ac illa omnia, & singula, quantumcumq; in aliis, regio intendimus honori deferre, tibi, & eis, sub pœna excommunicationis expressius inhihemus: sub eadem pœna mandantes: vt si ad horum aliquod est processum, illud studeas cum celeritate, qua poteris, reuocare. Et nihilominus dilectum filium nostrum, tituli Sanctæ Cæciliæ presbyterum Cardinalem, virum vtiq; grandi scientia præditum, prudentia, & morum honestate decorum, quem suæ probitatis obtentu, grandi affectione prosequimur, cuiusque consiliis te in his ad quiescere rogamus, & petimus, ad id inter cetera destinamus: vt tam te, quam prædictos vicarios, & officiales tuos, per se, si facultas adfuerit, per suos nuntios, vel literas efficaciter moneat, & inducat ad parendum præmissis Apostolicis monitionibus, inhibitionibus, & mandatis. Alioquin per excommunicationis in personas, & interdicti sententias, si opus fuerit, in regnum tuum, & alias tuas, ac eorundem vicariorum, & officialium terras, Apostolica, prout expedire viderit, auctoritate compellat. Non obstantibus, aliquibus priuilegiis, vel indulgentiis tibi, vel eisdem vicariis, siue officialibus sub quacumq; verborum forma, seu expressione concessis: quod tu, vel iidem vicarii, & officiales excommunicari, vel interdici non possitis: aut eadem regnum, & terræ nequeant ecclesiastico interdico supponi, per litteras Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, seu de verbo ad verbum de priuilegiis, & indulgentiis huiusmodi, siue obtinentium eadem, nominibus mentionē: & qualibet alia eiusdem sedis indulgentia cuiuscunq;

AERA. „ formæ, vel tenoris existat: per quam præsentibus non expressam, aut totaliter non infer-
 NAT. „ tam, effectus earum quomodolibet impediri valeat, vel differri. Dat. apud Urbem vete-
 CHR. „ rem Non. Aprilis.

A. D. II. Id. Apr. Petrus Aierbius Regis frater cum copiis militaribus Aragonensium, & Catalanorum nauigans, in Siciliam appellit. Aliquot oppida præfidiis confirmat.

A. D. X. K. Mai. Constantia Aragoniæ Regina cum Iacobo, Frederico, ac Iolante liberis, quasi dijudicata iam belli fortuna, Messanam deuehitur: Alfonso vetustissimo liberorum, & Petro natu minimo ad tutelam Aragoniæ regni relictis.

Iacobus Regis F. Panhormi à Siculis, vti Siculi regni heres, atq; successor iurifurandi religione adscicitur. Rex consiliarios Reginæ de summa rerum amicissimos, & maxime strenuos viros adiungit Guilielmum Galcerandum Catalanum generis nobilitate præstantem, quem regni vicarium præficit: & Catanciarum comitatu, & militiæ auctoramento cohonestat: quo neq; fortiorem, neq; præstantiorem virum illa ætas tulit: Alaimum Leontinum, regni Iustitiarium, vti vocant Magistrum: Iohannem Prochytam, & Rogerium Lauriam. Alaimum, qui afferendæ à Gallico dominatu Siciliae princeps pæne, & auctor consilia versauerat, oppidis, atq; arcibus Bucheræ, Palatioli, & Odegrilli donat: & tamquam pignora fidei, & consensus, ac societatis consiliorum, & voluntatum, & iustæ, veræque amicitiae equum, hastam, & gladium, galeam, & scutum, quibus in præliis vti assueuerat, tradit: & summam rerum administrandam committit.

Rex ita rem nauticam constituerat, vt xxv. nauium longarum classis conficeretur: 20 cui Rogerium Lauriam, Regia aula Manfredi educatum præfecerat. Singulis nauibus bini gubernatores, vnus Catalanæ nationis, alter Italicus admouentur: & quaterni Catalani nauarchi, & totidem externi adiunguntur. Pari ratione nauæ, qui proræ assident, administrant. Remiges omnes Itali erant: sagittarii vero Catalani. Milites reliqui omnes ex Hispano delectu scribuntur. Ea condicione omnes naues in posterum instrui edicit.

Gualterius Calatagironus res nouas in Sicilia molitur: & conspiratio ab eo conflata, Gualterio, & iis qui eius coniurationis participes fuerant, captis, & summo supplicio affectis, celeriter restincta est.

A. D. V. Id. Mai Rex III. longis nauibus, & lembo quibus Raimundum Marquetium, & Berengarium Maiolium ductores præfecerat, portu Drepanitano soluens, præterue- 30 ctus ex alto ad Sucronis Gradum, Cullaris vocant, A. D. XVII. K. Iun. appellit. Postero die Valentiam contendit.

Alfonus Regis F. qui in procuratione erat regni, strenuos maxime ex procerum nobilitate, & virtute præstantes viros, cogit: ex quibus ii deligi possent, qui in Burdigalensi certamine cum Rege confociuntur. Res adeo fuit præclara ad gloriam capessendam, vt delectorum eorum virorum nomina in maxima laude sint ponenda: quod magni interesse ad decus, & ornamentum regni iudico: tot primariis viris nomine, & memoria dignis, ad pulcherrimum, & præclarissimum facinus selectis. Qui Ilerdæ Regem præstolari iussi sunt, ii fuere: Pontius Hugo Comes Emporitanus, Dalmatius Roccabertinus, Bernardus Centilias, & Aimericus, & Gilabertus Centiliae eius filii, Raimundus Moncada, qui Fra- 40 gæ, & Raimundus Moncada, qui Albalatis dominabantur: Petrus Moncada, Guilielmus Peralta, Raimundus Villamurius, Arnaldus Corfaius, Bernardus Hugo Serralonga, Iazbertus Castellinoui, Geraldus Ceruia, Pontius Sanctapacius, Berengarius Vrriolius, Arnaldus Guilielmus Cartaia, Arnaldus Villademanius, Raimundus Capraria, Geraldus Ceruilionius, Berengarius Entenza, Alamanus Ceruilionius, Berengarius Pucuertius, Guilielmus Anglesola, Bernardus, & Galcerandus Anglesolæ, Raimundiolus, & Raimundus Anglesolæ, Raimundus Ceruera, Marcus S. Eugeniæ, Iacobus Besora, Guilielmus Caulerius, Arnaldus Foxanus, Raimundus Folchius, Raimundus Rogerius, Galcerandus Pinofius, Raimundus Durgius, Guilielmus Raimundus Iossa, Berengarius Montsenius, Guilielmus Almenara, Raimundus Alamanus, Gerardus Aquilonius, Petramo- 50 la, & Iacobus Petramola, Bernardus Mauleo, Petrus Metas, Bernardus Spesius, Guilielmus S. Vincentii, Acartius Murius, & Gombaldus Beneuentanus. Constituerat Alfonso Regis F. cum proceribus Aragoniæ, & reliquis, quos ex Aragonia nobilitate, & iuuenture delegerat, quo die Oscæ Regi in Galliam festinanti præsto essent: adfuereq; xl. præstantes in primis proceres, & primarii viri Simon Vvrea, Petrus Cornelius, Artallus Alagon, Guilielmus Podius, Petrus Iordanis ex Penna, Martinus Lehetius, Lupus Simenius Agonius, & Simon Garcesius Agonius, Garcias Lazanus, Rudericus Sanctius Pomarius, Petrus Pomarius, Gonzaluus Lupius Pomarius, Rudericus Gonzaluus Pomarius, & Simon Gonzaluus Pomarius, Petrus S. Vincentii, Gonzaluus Vera ex Faiis, & Garcias Matthæus eius

eius F. Didacus Garcias Vera, Garcias Lupius, & Simon Perezus Turiasonenses, Petrus AERA.
 Momezus, Martinus Simenius Agonius, Blascus Maça ex Cellis, Egidius Atroffilius, NAT.
 Guilielmus Castellinoui, Lupus Guilielmus Oteicia, Aznarius ex Offera, Petrus Marti- CHR.
 nius Artassona, Fortunius Daheius, Gartias Perezus Lainus, Gonzalvus Vergua, Gasto
 Castellotius, Petrus Iordanis ex Alcolea, Blascus Horta, Iohannes Martinius Danduesi-
 us, Iohannes Perezus Ahonesius, Petrus Alamanus ex Gradibus, Aznarius Rada, Rude-
 ricus Simenius Luna, & Artallus Luna Lupi Ferrentii Lunæ F.

Rex mutatis ad celeritatem iumentis, comitatu trium ex intimis, commutata per-
 10 sona, nocte, dieq; itinere non intermisso, ad Burdigalæ muros se sistit. Comites vetusto
 quodā monumento fuisse comperio Blascum Alagonē Artalli fratrem, Bernardum Pe-
 ratalladā, & Conradum Lanzam: Raimundus tamē Montanerius, & Bernardus Dezclo-
 tius eiusdem ætatis scriptores vñius Peratalladæ meminere: & vetustus quidē earū rerum
 scriptor Sículus fuisse commemorat Simonem Vream, Gilbertū Cruilliā, & Peratalla-
 dam Gilaberti F. Omnes tamen consentiunt trium tantum procerū comitatu perceleri
 cursu eam viam in Aquitaniam perrexisse: & Dominicum Ficariam tanquam totius co-
 mitatus herum Regi, ac proceribus fuisse adiunctum: hominem in terra Gallia notum
 atque testatum, utpote qui venaliorum equorum in Galliam transmittendorum dome-
 sticum mercatum instituisset. Hunc Montanerius Cæsaraugustanum, at rerum Arago-
 20 nensium vetus scriptor, & is q̄ res gestas Alfonso Castellæ Regis cōposuit, Calataubiensē ci-
 uē fuisse cōmemorat. Cū nullus Carolus hostis, aut Angliæ Rex adesset, q̄ Pontifex dete-
 stabile certamē sacro interdīto vetuisset, Rex p̄sentia suā Iohāni Greilio Aquitanix Præ-
 sidi, Senescallū vocabāt, denuntiat. Quasi pignora præstitæ fidei galeam, scutum, hastā, &
 gladium Præsidii tradit: & confestim alio iter faciens, Bajona in Aragoniam reuertitur.

Illo ipso tempore, quo Rex in Galliam perrexerat Turiasone Sanctius Regis Castell-
 læ F. illi occurrit: quod Iacobus Sanctii frater, Iohannes Nunnus Lara, & Iohannes Al-
 fontus Pharenensis in Nauarræ regno militares copias cogent: ut illius regni procuratori
 adiuncti Pharenenses, & Lucronienses fines aduersus Castellæ Regē & Sanctiū eius F. quam
 tumultuosissime adorirētur. Rex Turiasonē reuersus, Lupo Garciae Salazari, & Michaëli
 Lupezio Lupariæ i. c. legatis committit, ut Iohannē Nunnium Larensem prouocēt: bel-
 30 lumq; illi indicāt: q̄ aduersus Castellæ Regē, & Sanctium sororis F. res novas moliretur:
 Edicit præterea Martino Romæo Veræ Prætori Calataubiensī, & Darocēsi ac Turolēsi
 Prætoribus, ut Larēsi, & Albarraciniensibus ciuibus, q̄ ea vrbs Larēsi, tāq̄ Theresiæ Aza-
 græ eius vxoris doti attributa pareret, cōmeatus publicos & priuatos prohiberent: ut sus-
 cepto cū Larēsi bello à cōmeatu, & reliquis copiis intercluderetur. Vndiq; bellum appa-
 ratur. & domesticis copiis instruitur: nō ad Larēsis tātū p̄niciē: sed ut Nauarri inferri pos-
 set: q̄ Philippus Galliæ Rex, & Regis affinis, qui Nauarræ regni potiretur, inimicus, & ho-
 stis esset. Primarii duo Nauarri proceres Garcias Almorabidius, & Iohānes Gonzaluius
 Baztanus à Philippo Rege deficiūt: ac suas opes, operamq; Regi pollicētur: & Vela Nun-
 40 nius Gueuara ex primariis itidē proceribus Nauarris, & cōplures alii ex eo regno antea se
 Regi addixerāt: q̄ Galliæ Rex Hérico Nauarræ Rege mortuo, eius ditionis iura atq; arces
 inuasisset: & Eustachiū Belmachiū hominē Gallum moderatorē, & ducē Nauarræ regno
 præfecisset: ac Pōpelonenses ob eā rē, & aliquot regni ciuitates maximas turbas facerent.

A. D. VI. Id. Iun. Rogeri^o Lauria Regiē classis p̄fect^o Gaulis p̄gress^o nauali pugna cū clas-
 se Caroli ad Melitā in sulā dimicās, insigni laude victoriē x. hostiliū lōgarū nauīū potitur.

Rege Turiasone adsidēte, dū fines tueri, & Sactio sororis F. opitulati, & subuenire stu-
 det, copiæ haud exiguæ Regis Frācorū Saguestæ finibus, Nauarris adiunctis incurfantes,
 cōtinētes agros depopulātur. Lerdā, Vllum, & Filerā oppida vastāt: atq; diripiunt. Cum
 Villū Simō Artieda fortis in primis, & strenuus vir, qui oppido dominabatur, propugnā-
 dū suscepisset, in hostiū potestatē venit: & in Narbonēsem Tolosæ vrbis arcē cōtruditur.
 50 Hostes inde ad Pinzanam vallem penetrantes Bailiū, atq; Arbuesium agrum inflammant
 & vallem quam Arago amnis interfecat, transgredientes Verdunum vsque perueniunt:
 Saluaterraque oppido potiti arcem exedificant: aggereque, ac præsidio muniunt.

Cū fœdus inter Eduardū Angliæ, & Petrū Aragoniæ Reges pactione cōnubii Alfonso Ar-
 ragoniæ Regis filii primigenii, & Leonore Angliæ Regis F. iactum esset, Pōtifex Vrbeueteri
 Non. Iul. ab ea cōsociatione Anglum auertere nititur: incestasq; eas nuptias, & illicitū cō-
 tuberniū, nō legitimū coniugiū fore prædicat: q̄ Leonora Regina Eduardi Regis mater,
 Amadei Sabaudix Comitissæ soror fuisset: & Amadei Máfredi Regis soceri Alfonso p̄ne-
 pos esset. Seueris præterea cōmonitionibus Eduardū cohortatur, ne cū Petro Ecclesiæ ho-
 ste, & perduelli affinitate se se deuinciat: grauiusq; & vehemētius, nisi paruerit, miniratur.

AERA.

NAT.

CHR.

GENERALIS ARAGONIÆ VNIO
ATQVE COITIO.

Rege Turiasone conuentum celebrante, cum tam necessario tempore, tam propinquis hostibus, à suis non modo non subleuaretur, sed graues, & assidua querelæ iactarentur, eaque proceres, ac populi deplorarent, quotidianisque precibus nihil se proficere viderent, inter se fidem, ac iusiurandum dant: libertatis retinendæ, atque tuendæ causa. Primarij ex proceribus viri eo in conuentu adfuerunt Simon Vrrea maior, Petrus Ferdinandus Ixeritanus, & Petrus, qui Aierbii dominabatur Regis fratres, Petrus Cornelius, Artallus Alagon, Lupus Ferrencius Luna, Atho Focius, Sanctius Antilionius, Gombaldus Beneuentanus, & Simon Vrrea minor. Hos adfectantur viri Regia domo educati Lupus Guilielmus Oteicia, Petrus Iordanis Penna, Gombaldus Tramacetius, Egidius Vidaurius, Petrus Garcesius Nuezius: compluresque alii genere præstantes. Nisi Rex patriis legibus, & institutis, aut Alfonso eius F. obtemperandum duxerint, se ab eorum imperio defecturos pollicentur: & omnes bello persequuturos, qui ad eam rationem non adhaerescerent. In tam turbido, concitatoque animorum motu Rex conuentum transfert: Cæsaraugustamque indicit. Tanta vniuersi regni consensus fuit libertatis vindicandæ, vt neq; beneficiis, neq; regiæ amicitie memoria ab instituta coitione remouerentur: ea illata causa, ne iure, & legibus commutatis, regiis satellitibus subiecti perpetua seruitute premerentur. Ad externum, longinquum & propinquum bellum tumultu domestico collato, tumultuantibus proceribus. Rex Cæsaraugustano in conuentu A. D. V. Non. Octob. priuilegium, quod generale vocant, Aragonensibus sancit: quo in pristinum statum intermissa libertas vindicatur: vetusti mores patrii, atque instituta maiorum regno consentanea, non modo reuocantur, sed leges, quibus ipsi etiam Reges obtemperant, sanciantur. Cum grauis offensio à ciuitatibus in Regem concitaretur, quod sale inuedo promiscue vi vetuisset, salis commercium dedit. Sic compositis rebus proceres hortari non desinit, ciuiles iras in exitium hostibus vertant.

Coitio procerum, atque populorum Aragonensium libertatis tuendæ causa, Vniorem appellauere, seditiose, ac populariter stabilitur: addita licentia, quoquo vellent, populum compellendi. Neque initium repentini tumultus ciuitatum coactu, sed procerum, quorum nimia potentia, atque auctoritas erat, coortum est. Pacta iureiurando inter se confirmant: obsidibusque cauent. Societate, ac fœdere, quos possunt, adiungunt, deuinciuntque: illata, atque interposita causa, quod de recuperanda communi libertate, commune regni consilium in initum esset: & celeriora, quam tutiora consilia, Rege tot bellis implicato, atque distento præferuntur. Tum enim primum reperta sunt, quæ per tot annos reipublicam pessum dedere. Rex Petrum Martinum Arassonam Iustitiæ præfectum reiectione interposita, tamquam suspectum, & infensum iudicem perhorrescit.

1322.

1284

Mense Ianuario, Catalanis proceribus turbantibus, cum de recuperanda itidem communi libertate Barcinone conuenissent, consiliaque inissent, morum vetustorum statuta, atque scita, Vatica vocant, Rex assensione, atque auctoritate sua confirmat. Cum Rex militares copias in Catalonia cogi imperasset, & in Nauarram profecturas affereret, à Coitionis concilio ad Regem cum procuratoribus ciuitatum legantur Lupus Ferrencius Luna, Atho Focius, Lupus Gurra, & Petrus Garcesius Nuezius: qui Regi, & Alfonso eius primigenio denuntiant, se non permissuros, vt externæ, & aduenticiæ copiarum in Aragoniæ regnum traducantur. Ea legatione Regi illud A. D. XIII. K. Apr. renuntiata, adeo se lenem, & facilem præbuit, vt non modo cum legatis nihil de ea re expostulet, sed recipiat, polliceaturque se Cæsaraugustam aduenturum: & daturum operam, vt omnium querelæ, quæ apud Coitionis ordines de ipso habebantur, atque iniuriæ vindicentur: Iacobus Exerica Regis frater, & Artallus Alagon gener Valentino in regno ad eam Coitionem, quos possunt, pelliciunt: magnæque ex eo turbæ, seditionesque concitantur: quod Valentiniæ ciuitates Aragonium forum reuicerent.

A. D. III. Non. Mai. Indi. x. i. apud Vrbeueterem Martinus P. M. Carolo Philippi Regis Francorum F. Aragonii, Valentinique populi regna, & principatum Cataloniæ attribuit: non secus, ac si sub Ecclesiæ imperium ditionemque recidissent. In eius veluti sacræ expeditionis subsidium, omnium ecclesiasticorum reddituum, prouentuum & obuentuum regni Galliarum decumam Regi Francorum in quadriennium largitur.

Iohannes Nunnus Larenis Albarrazini dominus à Rege, quod ab eo defecisset, ea in vrbe obsidetur. Obsidionis metu vrbe deserit. Cū Rex Ermegaudus Vrgellitano, & Raimundo Folchio Vicecomite Cardonensi, Raimundo Anglesola, cui oppidanæ Turolensium cohortes

cohortes tradita fuerant, & Raimundo Moncada primariis ductoribus vehementissime oppugnaret, labefactaretque propugnacula natura, & situ in primis nobilis vrbis, quæ Turia torrens amnis præterfluebat, ciues seque, urbemque dedunt. Rex Ferdinandum F. quem ex primaria femina Agne Zapata concubina susceperat, Albarraziniensi ditione donat.

AER A:
NAT:
CHR:

Aprili mense Alfonso Rex Hispali decessit. Testamento denuo Sanctium F. execratur: ac diris exagitat, & imprecationibus. Proditoris labem filio aspergit, & vt crudeliter ingratum, & beneficii inimicem exhereditat. Alfonso nepotem regni heredem dicit. Alfonso regni ditione spoliato, patruus regnat. Vclesii cum Aragoniæ Rege auunculo ad colloquia congregatur.

Quod Rex Petro Martino Artassona Iustitiæ Aragonum præfecto magistratû abrogasset, eius magistratus iura præsidio legum muniuntur, atque vallantur. Eo fit vt leges in posterum ab ipsis Regibus, & regni ordinibus publicis in conuentibus sancite vim maiorem, quam ipsorum Regum imperium, obtineant. Petrus Martinus Luna, & Calatruubienses à Coitione desciscunt. Rex vt iurjurandi religione se Coitioni addicant, imperat: & sua auctoritate præscribit. Arnaldo Rexacho, & Bernardo Orle internuntiis, Rex de maiestate damnatus Martinum P. M. iniquum, & inexorabilem iudicem exhorrens, atque reformidans reicit: & iniquo iudicio, pluribus latis sententiis agitatus à Pontifice Maximo appellat: Ecclesiæque se submittit: & ad summû Pont. minime suspectum, aut inuisum, infensumve prouocat. A. D. X. K. Iul. Rogerius Lauria in sinu Stabiano Surrentini litoris, Castri maris vocant, maximo prælio nauali commisso, Gallos hostes deuincit: quo capti fuere Carolus Salernitanus Princeps Caroli Regis F. Iacobus Buffonus Gallicæ classis præfectus, Reginaldus Gallardus, & Comites Aceranus, Brenensis, Monopolitanus, & Villagensis: & Guilielmus Estendardus: ac plures Itali, Gallique proceres. Vetsito, ac certo auctore externo comperio, Aragoniam classem XLII. longis nauibus constitisse: & cum LXX. hostium tanto impetu, viriumque conatu decertasse, vt XLII. fuerint à nostris capta. Rogerius Beatricem Constantiæ Regiæ Aragoniæ sororem, quæ diutius apud Carolum Regem captiua arcta custodia septa in arce S. Saluatoris Castelli, quod ad mare vocant, sibi reddi imperat. Princeps in Matagryphoniam Messanæ vrbis arcem detruditur: & in Ricardum Risum, & Henricum Nicænum summo supplicio tâquam intransfugas animaduertitur. Rogerius præclarissima victoria parta, magni ducis laudem consecutus, eius certe victoriis, bellicisque rebus auctum imperium fuit, protinus inde Bruttios terra, marique oppugnat: Scaleam, Citrarum, S. Lucidi oppidum, & Montiam in ditionem redigi curat: magnaque eorum ditione potitur. Aliquot oppida expugnat continentis regionis, quam Basilicaram nominant. Feruidi animi vir Rogerius, ferox viribus, & armorum vsu, in quo vno regimen omnium naualium rerum maritimorumque bellorum fuit, quotiens decoris, & laudis discrimina ad eunda essent A. D. II. Id. Sept. in Meningem clarissimam totius Africa Insulam traiciens, in Regis eam potestatem, ditionemque redigit. Marganus Sarracenus qui Montanorum Tripolitanorum ditionis potitus, se Tunesanum Regem cognominat, à prædonibus Catalanis interceptus in Regis potestatem deuenit: & in Matagryphoniam custodiam conicitur.

Cum Siculis deliberatum, constitutumque publico conuëtu esset, vt Carolus Salernitanus Princeps, eo mortis supplicio afficeretur, quo Carolus eius pater in Conradinum Conradi Regis F. Frederici Imperatoris N. tam acerbe, crudeliterque vsus fuerat, ac totius regni nomine Principi testatum, manifestumque esset, Regina Constantia, Iacobusque F. insigni clementiæ laude, Siculorum animos temere cõcitos retinent. Vt saluum, incolumemque conferuent, ex Matagryphonia Mamertinorum arce, in Cephaleditanam transterunt. Mamertini in captiuos Gallos, qui in custodias traditi fuerant, periculum capitis inferunt: & plures eorum ferro trucidantur. Rex reliquos à morte vindicari, liberarique imperat: modo ne bellum aduersus se inferant: aut cum hoste consentiant: & vnus Reginaldi Gallardi Gallicæ classis præfecti, in ea re fides egregia enituit.

Ciriæ Castellæ oppido, in ipsis regni finibus colloquium inter Reges Petrum, ac Sanctium Petri sororis F. habitum. Inde Borouiam vicinum oppidum ineunt: vbi fœderum pactiones instaurantur: renouanturque. Sanctius auunculo pollicetur, se aduersus Francorum Regem comparaturum, si eius regnum inuaderet: atque in ipsa acie, vna cum auunculo prælio decertaturum.

Raimundus Bottonachus Regis legatus Rodulphum Imperatorem in amicitia, ac fœdere, quo Gibellinæ factionis à Rege partes in Italia deuinciebantur, confirmat. Permutationis pactio ea à legato obicitur: vt Rodulpho iura ditionis Allobrogû Sabaudiensis

AERA.
NAT.
CHR.

comitatus, quæ Rex liberis suis deuoluta contendit, tribuantur: eorum oppidorum commutatione, quæ Regi in ditionibus Templariorum ordinis militiæ addicta erant. Pollicetur Rodolphus se Italiæ finibus Regi auxilium aduersus Carolum hostem laturum: breuique Alpes transensurum se sperare, ut diadema regni more suscipiat. Gisbertus præterea Botonachus Episcopus Valentinus ad Margaritam Reginam Ludouici Gallorum Regis vxorem legatur: quod Rex speraret eius interuentu Philippum Galliarum Regem filium, inimicitias contumaciæ nomine susceptas depositurum: sed ultra Parisios Episcopum progredi verant: quod Reginæ cum Carolo Rege magna simultas intercederet: ex quo Prouinciæ dominatum vxoris nomine interuertisset: cum Margarita Regina natu maxima filiarum Raimundi Berengarii Prouinciæ Comitis fuisset.

Augusto mense Philippo Francorum Regis natu maiori F. Iohanna Henriæ Nauarræ Regis F. atque regni heres in matrimonium collocatur. Regalibus insignibus Pompelone ornatur Philippus: & id temporis Rex Turiasone exercitu coacto, ad Tudelæ vrbs muros prope Hiberi ripas castra metatur: & Iohannes Nunnus Larësis, qui Tudelæ propugnationem susceperat, equitatu, & peditatu immisso, eas copias qui nondum Hiberum transmiserant, prælio tentat: atque laceffit. Rex Nauarræ finibus bellum infert: cum continua bella per biennium in Italia, & Sicilia gererentur: & maiora instarent. Exercitu dimisso, cum Cæsaraugustam Nouembri mense iniisset, & militaria stipendia inter proceres esset partitus, benigne suam operam Regi pollicentur: sed Petrus Ferdinandus Ixeritanus Regis frater, & Artallus Alagon gener, & Petrus Iordanis Pinna operam nauare abnuunt, atque recusant. Rex Magalionsis, & aliorum oppidorum decreta stipendia subtrahi illis imperat.

1323.
1285

A. D. VII. Id. Ian. Rex Carolus Fogiæ mortem obit: princeps, cui, etsi haud dubie virtute, ac rerum gestarum gloria opulentissimum regnum tenuerit, cum vita suppeditauisset, ad extremum, & consilium, & fortuna, & ipsius partæ gloriæ splendor defuit.

Complures Apuliæ, Calabriæ, atque Campaniæ ciuitates Carolo Rege defuncto, res novas moliantur. Regis nepos Carolus Caroli Principis Salernitani F. regni res confestim administrat: geritque: cum in tutelam Roberti Atrebatensis Comitis, fratris patruelis Salernitani Principis traderetur. Gerardus Parmensis Sedis Apostolicæ legatus ducis munia Ecclesiæ nomine sustinet.

A. D. VII. Id. Mart. Rex Osciæ publico conuentui præsidet: & inde Zufariam in A. D. VI. K. Apr. transfertur. Cum ad eam diem Rex se non stitisset, qui coitionis regni partes sustinent, assueti quidem regio imperio, sed maiori libertatis præsidio, à Iohanne Egidio Tarino præfecto Iustitiæ Aragoniæ, tamquam legitimo conuentus iudice, qui iudex sedit, & causis præfuit, quas consilio ordinum decidere erat necesse, cum Rex contenderet, à se iudices dari oportere exoptulant, uti absente Rege, secundum præsentis iudicet: in eis postulatis, quæ interposita erant; Regique intenta. Cum Rex citatus non ad fuisset, Magistratus secundum eorum causam iudicat. Eo tum statu res erant, ut qui se ad eorum procerum amicitiam aggregauerant, meliore conditione, atque æquiori imperio se uti arbitrarentur. Interfuere ei conuentui Bernardus Guilielmus Entenza, Simon Vrrea maior, & Simon eius F. Artallus Luna, Petrus Aierbius, Petrus Cornelius, Lupus Ferrencius Luna, Atho Focius, Sanctius Antilionius, Guilielmus Podius, Gombaldus Beneuentanus, Amor Dionysius, Petrus Martinus Luna. Ex his qui se Regis domesticos appellare consueuerant, adfuere Guilielmus Alcalanus Xarci dominus, Gombaldus Tramacetius, Egidus Vidaurius, Petrus Maza ex Cellis, Guilielmus Alcalanus Quinti dominus, Petrus Sefesius, Artallus Horta, Didacus Perezius Escoronus, Lupus Ferrencius Luna, qui Lurcenii dominabatur, Petrus Garcezius Nuezius, Lupus Gurra, Rudericus Sanctius Pomarius, Simon Perezius Pinna, Alfonsus Castellinoui, Petrus Pomarius. Totius nobilitatis Valentini Regni nomine ad sedere Simon Sanctius Aradrius, & Ferdinandus Sanctius Aiuarius. Quod Rex pollicitus fuerat, se Præfectum Iustitiæ natione Aragonum, Valentino in regno creaturum, qui ciuitatibus, atque proceribus, quibus scita, priuilegia, & fora, quæ vocant, Aragonia facta, irrogata, & indicta fuerant, ius diceret, & in eius iudicium causæ controuersiarumque omnes deducerentur, vniuersi regni magistratu præfuit militaris ordinis virum Aragonum Alfonsum Martinum: & ciuitatibus eius regni iudices dantur: qui ea obseruent, quæ scita erant in Aragoniæ regni legibus: atque institutis. Præterea decretum fuit, ut in posterum Rex Ripacurcensi ditioni proprium, & præcipuum iudicem daret: qui Gradibus, eius regionis oppido, pro tribunali sederet: atque pronuntiaret: & primarum reiectionum eius iudicis factarum aut Barbasti, aut apud Præfectum Iustitiæ Aragonum iudicia fierent: secundæ

vero appellationes ad Regem reicerentur: & eorum iudicum sententiis, quos Rex ele-
gisset, litibus, & controuersis finis, & modus terminaretur. Regis etiam nomine coram
Præfecto Iustitiæ Aragonum lites aliquot proceribus intenduntur: & cum lites contesta-
tæ essent, & iudicium damni iniuria constitutum, Præfectus de consilii conuentus sen-
tentia, de tribunali pronuntiat: eiusque iudicia, quod Rege absente, fierent, à Rege ipso
firmantur: & stabiliuntur.

Iohannes Egidius Tarinus Præfectus Iustitiæ Aragonum.

Cum de vniuerso genere belli, quod à Francorum Rege, de regno Aragoniæ, filio as-
ferendo parabatur, multa, & pæne incredibilia, ac de præsentis hostium apparatu fama ef-
ferrentur: non vana magis specie, quam efficaci euentu extitissent, nisi vnus principis
omnium fortissimi, & animi maximi virtus obstitisset. Namque non modo ab Hispa-
niæ Regibus finitimis, & cognatione adiunctis, sed à suis turbantibus, & res nouas moli-
entibus desertus, cum ex: ernorum principum in vnum, tamquam Ecclesiæ hoste, velu-
ti sacra expeditione vires, atque arma concitarentur, verterenturque, illo robore animi
fuit, vt labantibus rebus, aucta potius per eum, quam immunita regia maiestas dici vere
posset. CXL. naues longæ, ac LX. quas taridas vocabant, transmittendis equis ido-
neæ, præter innumeras alias minores naues, in prouincia Gallia, & Ligustinis litori-
bus adornantur: armanturque. Maximus hostium, fortissimusque exercitus confici-
tur. Bernardus Dezclotius, præclarus in primis auctor ætatis eius ad XIIX. MDC. equi-
tum, C. L. M. peditum conscripta, ac centuriata fuisse, & lixarum, & calonum numerum
L. M. perhibet: ac X. M. sagittariorum recenset eo in exercitu meruisse: & admirandam
machinarum, ac tormentorum molitionem adhibitam. Philippus Rex, quod duce, &
Imperatore bellum gerebatur, finibus regni appropinquans, Tolosæ substitit. Pyrenæi
saltus à nostris occupantur. Petrus Rex Pyrenæo transceso Perpinianum regiam fra-
ctis Balearum Regis sedem, fratre pulso, occupat. Fratris filios retinet: quod belli faci-
endi causa cum hoste consensisse iudicaretur: & Gallorum Rex summi Pontificis decre-
to Valentinum regnum Balearico Regi obtulisset: si aduersus fratrem maritima, & ter-
restria auxilia adiunxisset. Dalmatium Rocabertinium Vicecomitem, Comitemque
Emporitani potentes in Indigetibus regulos cū reiecti, & relegati longe à se viderentur,
Rex conciliare sibi, atque ad vsus belli adiungere, quod eorum ditiones, primos hostium
aditus interclusuræ erant, studet. Gallorum exercitus Ruscinonis regionem inuadit
ea via, quæ Salsulas vicum ducit. Castra in suburbano Perpinianensi faciunt: oppi-
dumque circumfident. Philippus Rex duobus filiis comitatus Nauarræ Rege, & Ca-
rolo, qui se Aragonum Regem nominabat, ad Castrum Zarochæ stantium sibi præsi-
dium collocat.

Sanctius Rex neglecto sacramento, obtentu proprii discriminis, quod sibi à Iuceffio
Mauritanæ Rege, intra Bæticæ fines intendebatur, rogatus auxilium ferre Regi auun-
culo, propinquo, finitimoque, labantibus rebus, & pæne desperatis recusat. Res præ-
terea memorabilis ab antiquo scriptore traditur: conterritis nostris, cum publicis, pri-
uatique deliberationibus trepidarent, neque consilium in tam affectis suppeteret re-
bus: ex intimis consiliariis regis Petrum Martinum Boleam tutius, quam honestius
cum dignitate consilium exquirentem, callide in fraudem vertisse. Nam cum Sanctius
regni stabiliendi causa, cum Philippo Rege consensisse traderetur, Bolea callidum
consilium tegens, & generale mandatum accipiens, ementita legatione, Sanctio Ca-
lataiubium oppidum, ditionemque eam Regem condonaturum pollicetur: modo
bellum ne inferat. Eo dono Sanctium illectum ab nefario scelere se cohibuisse. Dum
vero ditionem eam ex pacto Sanctius repetit, Rex, qui in fide violanda, inexpia-
bilem eam fraudem conceptam fuisse nescierat, Boleam Sanctio dedi imperat: qui
ab eo dimissus fuit: neque de dolo malo in iudicium adductus. Vt cumque ea res
gesta sit, Regem alioqui animi inuictum, tot principum conspiratione, atque con-
sensu grauiter eo tempore fortuna concussit: vt maioris splendoris, & gloriæ compotem
redderet.

Simon Vrea, Artallus, & Lupus Ferrencius Lunæ, Rudericus Simenius Luna, &
Didacus Perezus Escoronus bellum aduersus Iohannem Nunniūm Latensem, & in
Castellæ fines inferunt. Michaël Perezus Iſuerrius Baianæ arcis præfectus arcem fir-
mo præsidio tuetur: & Soffium, Therræ, & Saluaterra aduersus finitimos Nauarros mu-
niuntur.

A. D. XVII. K. Apr. Rex nominatim ex omnibus ciuitatibus nobilissimo, &
fortissimo quoque euocato, in ipso Pyrenæi aditu, atque ascensu, acri, & veterano

AERA.
NAT.
CHR.

milite vsurus: & copias omnes, quod bellum trahendum videt, præstolaturus, Ficarias oppidum contendit. Cum exigua manu, & montanis, qui saltuosos locos incolunt, colles circumfidens, Iuncariam tenet. Inde Pyrenæi iugum, collem Panizarium vocant, supra viam, qua exercitus hostium montes transcensurus erat, præsidio munit. Adeo vero perexiguæ copię conuenerant, vt vix ipsa montium culmina obsiderentur. A. D. VI. Id. Mai Galli Rufcinonensem tractum incurrentes, & Perpiniano potiti, Helenam urbem expugnant. Balcaricus Philippum Regem, vti amicum, & eiusdem fœderis socium excipit: Gallis Pyrenæum traicientibus, dum nostri, & si montani, & asperi homines, in armis vitam degentes montium claustra obsedisse videntur, & hostium ingentes, immensæque copię iugis omnibus se effudissent, neque resistere, ac repugnare, tot, tamque valentibus cohortibus possent, saltu angusto superatis montibus, statim deiiciuntur: fundunturque. Rex tamen, in quo vno omnis spes, ratioque vincendi collocata erat, quæ illius fuit animi magnitudo, & ætas militaribus laboribus exercita, copias auxiliares pusillas, atque oppidanæ dimittit: dum furentes, ac violenti impetus hostium comprimerentur: eoque consilio vitur, vt bellum in hiemem ducat, & Siciliensem classem arcesse-re possit: proceribus, & euocatis, ac veteranis militibus retentis.

Victa præfenti metu Indigetum oppida complura in deditioem concessere. Cardonensis Gerundam nobilem urbem hostibus subiectam, atque oppositam, tuendam suscipit: tribus strenuis viris Catalanis comitatus Guilielmo Castleaulinio, Guilielmo Anglesola, ac Bertrando Canellia. cxxx. equites, veteranique milites hastati, & sagittarii II. M. D. præsidio propugnaculorum collocantur. Hostes castrum Lerzium magna tormentorum vi oppugnant. Cum propugnatores non solum vires, sed spes omnis defecisset, seque, castrumque dedunt. Eoloci, ac si earum regionum primariam arcem expugnauissent, Carolus Philippi Regis F. legato auctore, Barcinonensis comitatus, principatusque Cataloniae possessionem vsurpat. Amplissima dignitatis præmia beneficiariis suis constituit: & Cataloniae terram inter eos partitur. Militaribus muneribus obeundis Imperator, castrorumque dux deligitur, quem Senescallum vocant.

Operibus ingentibus septa Gerunda est. Turres, vineæ, testudinesque, & alii oppugnandarum urbium apparatus admouentur: neque his intra muros nostri coercentur: cum agger promotus ad urbem, & vineæ iam iniunctæ mœnibus essent, vallo fossaque obsideri cœptum. Ita hostibus expugnandi pariter, cogendi que ad deditioem spes iniecta, Nostris fortiter resistentibus, atque repugnantibus, diu nequicquam propugnata est.

Rex, quod equitum opera in montosis, & siluestribus locis non desideraretur: maiorem equitatus partem Ostalrico, & Besaluno collocat. Aliis locis strenuos duces admouet Albertum Medionam, Bernardum Anglesolam, Berengarium Puchuertium, & Berengarium Rosanem: qui incurstantes, & diffluentes hostium copias coercerent: ac male multarent. Copiæ, quæ maxime veteranae erant, coguntur.

Vnionis, quam vocabant, societas Cæsaraugustæ ipsis Iulii K. lege sancit, vti Aragoniæ proceres, equites, militaresque manus in subsidium Regi ad bellum, aciemque præsto sint: iis exceptis, qui in Nauarræ finibus, & ad Albarrazinium, in propugnatione earum regionum stipendia merentur. Copiis auxiliariis Petrus Aierbius Regis frater præficitur.

Raimundus Marquetius, & Berengarius Maliolus strenui rerum nauticarum duces, à Rogerio Lauria regiæ classis præfecto, ex Siculis oris in Hispaniam præmissi, cum x. nauibus longis xxiii. hostium longas naues, quæ ad Rhodam, & S. Felicis stationem commorantes, nostros portibus, atque omni ea maritima ora prohibebant, & suscepto bello, ne sui commeatu, & reliquis copiis intercluderentur effecerant, adoriuntur: & insigni prælio nauali superant. Cum victoriam stabilitate, atque constantia essent consecuti, naues iix. capiunt: & in iis prætoriam, cum ipso duce Gallo Guilielmo Lodena.

Rex Ostalrico, cum delecto nobilitatis, ac militiæ flore, ad D. equites, & V. M. veteranorum peditum fuisse constitit, eo consilio procedit, vt equitum Gallorum turmas, reliquasque manus, Aufetanorum, & indigetum regionibus incurstantes peruellat: atque coerceat. Cum ingenti parte equitatus Gallici, & hostilium copiarum albente cœlo congressus prælium committit. Læti, atque ouantes hostes accepere pugnam: quæ longa, atque anceps fuit. Magna diei parte pugnatum: magna vtriusque cæde. Strenue ab omni parte reseritur. Rex in primis stragem edens, pulcherrimi facti laudem tulit: qui cominus in acie pugnans, magno impulsu, atque conflictu obsistens, Niuernensem Comitem, & Claramontium sua manu occidit. Cum Niuernensis Regem eminens venabulo transuerberasse crederet, Rex eum persequens claua ictum equo deturbat: & Guilielmum Scribam, qui

qui Regi prælianti aderat, ut hostem obruncet, imperat: atque Guilielmus, dum ensem illi detrahere nititur, vna mortem occumbit. Pugna ea, A. D. XVIII. K. Septemb. pugnata constanti illorum temporum fama celebratur: quod clarissimus, qui vnquam fuerunt Rex, duxque, maxima virtutis gloria præstans, & Gallica procerum nobilitas, atque ingens eorum equitatus robur, infestissimis animis conflixerint. Hostilis equitatus duces fuisse accepimus Iohannem Ancurtum regionum Galliarum castrorum præfectum, Connestabulum vocat, Comitem Marchiarum, & Rullum Radium. Exteri omnes ad vnum auctores Aragonium Regem eo prælio deuictum, atque ex acie faucium elatum referunt: & breui defunctum: quod falso memoriarum proditum conuincitur.

Gerunda magnis vltro, citroque illatis detrimentis, incredibili constantia propugnatur. Cum extremo tempore obsessis subueniri non posset, urbem dedere paciscuntur: nisi intra xx. dierum inducias, nostris auxilia missitarentur. Omne id tempus contrahendis auxiliis, & reficiendis veteranorum copiis consumitur.

Alaimus Leontinus regni Siciliæ magister Iustitiarius, quo auctore, & consiliorum primario administro, atque ductore Galli insula Sicilia exacti fuerant, maiestatis minutæ conuictus, quod ad Gallorum Regem cum Machalda vxore, & filiis, ac Proratio Augustano, & Mattheo Scalerta affini, & Iohanne Mazarino, & Dinolfo Mineo fratris filii defecisset, in Siuranam arcem detrusus pœnam suo scelere dignam suscipit.

Id. Iul. Rogerius Lauria Bruttiorum, & Apuliarum oras classe preteruectus, expositis militibus Tarentum obsederat, atque irruerat. Delectis xxxvi. nauibus longis in Hispaniam nauigans, ad Barcinonensem stationem, A. D. V. K. Octob. appellit. Incredibili festinatione hostium classem consecutus, quæ xl. nauibus longis constiterat, A. D. VI. Non. Octob. cum quattuor actuarias Siciliensis classis sibi adiunxisset, ad S. Felicis stationem in certamen deuenit. Galli in ipso impetu, atque conatu profligantur: xiii. naues intercipiuntur: & Iohannes Scotus Gallicæ classis præfectus captiuus remanet. Nostris reliquas naues perceleri cursu velificantes, ad Narbonensem stationem, Gradum vocabant, persequuntur: quibus Henricus Marius Genuensis præfuerat.

A. D. XV. K. Octob. Tiburi Honorius iiii. p. m. qui in Martini demortui locum suffectus fuerat, ob iniqua, & graua onera, quæ à Frederico Imperatore, eiusque filiis imposita fuisse obtendebatur, & à Martino ipso Caroli Regis consensu in ordinem redacta erant, Apostolico decreto sancit: uti tributorum onera, quæ prouincialibus Siculis intolerabilia imponebantur, tollerentur, sperans eo emolumento, Siculorum animos à se permulceri, atque allici posse: uti ab Rege Petro deficerent.

Castra Regis Francorum funesta peste in Indigetibus vastantur: atque in dies singulos deseruntur. Philippus Rex valetudinis vitio, atque ægritudine animi laborans, Castellionem vicum in ipsis Emporiarum vetustæ urbis vestigiis situm, recedit.

Gerunda hosti exactis indutiis, confecta paucitate propugnatorum opere, vigiliis, & vulneribus, quæ semper eisdem perculerant, ex pacto deditur. Vix per conditiones tradita fuerat, cum subito castra deserere cœpta sunt: quod hostes inclusi montibus, firmiore se munimento à nostris circumuallatos, quam à se urbem viderant. Tantum enim terrorem Petrus Rex per pusillis copiis fecerat, ut vix credibile esset, tam affectis rebus, solos per se ad bellum suscipiendum coortos. Fugæ magis modo complures manus, manipularesque cohortes per inuios saltus funduntur: & occursum nostrorum militum recedentibus signa inferuntur. Cum obsepta culmina vidissent, in angustiis montium palantes hærent. Sed nostri cum saltus, per quos exercitui regressus erat, infedissent, versis signis, & vasis conclamatis, ægre tot agminibus, aut regressus, aut effugium, periculosis saltibus superatis, patuit. Dum omnes hostium copiarum proximos montes cepissent, ne quidquam satis tuti loci regredientibus esset, & de iugis, quæ ceperant, funderentur, Almogauares, veteranorum manus irrupentes stragem fecere. A. D. II. K. Oct. exercitus hostium fusus, & ad fugam pronior, Panizasium Pyrenæi collem transcendit.

Philippus Rex Perpiniarum moribundus lectica delatus, A. D. VI. Non. Octob. moritur.

Nostris Gerundam hostibus deditam oppugnant. Propugnatores xx. dierum inducias paciscuntur: quibus exactis urbem dederent, nisi subuentum esset. His constitutis Rex Barcinonensem festinanter contendit: & in urbem A. D. IV. Id. Oct. cum ingentem sibi laudem, & gloriam peperisset, introit: haud quaquam tam insigni victoria lætus, quam quod præter exiguam Indigetum, & Ausetanorum partem incendiis, & incurfionibus deformatam, cetera contra spem salua, sua virtute, aduersus ingentes copias fecisset.

AERA.
NAT.
CHR.

Ea tempestate, dum hostis malis victus, subactusque bello esset, Simon Vrrea, Lupus Ferrencius, Artallus, & Rudericus Simenius Lunæ Aragonii proceres, & Didacus Perefius Escoronus, qui regni finibus in Celtiberis prætendebantur, cum ea manu, quæ Iohannis Nunnii Larenfis ductu Molinæ Præsidio collocata erat, in certamen, ancipiti pugna deueniunt.

Fuerat Carolus princeps Salernitanus à Iacobo Regis filio Cephaledi traditus tribus strenuis viris Catalanis Raimundo Alemano, Simoni Dezlorio, & Guilielmo Pontio: ea conditione, nauis in Cataloniam deportandus, vti iureiurando astringerentur, quoduis potius mortis periculum se adituros, quam in aliorum potestatem Princeps veniat: aut priiusquam dēdere cogantur, in mare demersuros. Ad fœderum pactiones Salernitanus, & Iacobus Regis F. deuenierant: polliceturque Salernitanus se iure regni Siciliæ Iacobo cessurum: & insularum adiacentium: suo, & heredum nomine: & Blancam F. illi in matrimonium traditurum: & alteram, ex filiis Frederico Iacobi fratri collocaturum: & Tarentinum Principatum, atque Honorem S. Angeli, quemadmodum Manfredus Rex obtinuerat, dotis nomine adiecturum. Præterea sponsione cauet, vt Ludouicus F. Iolantē Iacobi sororē vxorē ducat: & Bruttiorum ditionem dotalem dicit: seq; filios earum pactio-¹⁹ num obsides relicturum recipit: & eis adiecturum complures ex proceribus Gallix, & Prouinciæ, & regni Angliæ. Ad hæc ingentem pecuniæ vim condonandam esse recipit: eiusq; periculum facturum, nisi intra biennium ea fœdera à Sede Apostolica, & Gal-²⁰ liæ Rege sancirentur: alioqui in Regis Aragoniæ potestatem venturum.

Dum Rex, omni celeritate, & studio incitatus operam dat, vt militares copiæ in Balearum Maiorem transportarentur fratrem bello, odio penitus insito, persecuturus, A. D. VII. K. Nou. Barcinone, eo consilio proficiscitur, vt Salonio portu primo quoque tempore classem soluat. Iter Tarraconem faciens graui morbo, æstu, febrique iactatus, media via, ita repentino concidit, vt humeris Villamfrancam reportaretur. Supremum diem adesse ab Arnaldo Villanoua nobilissimo, & optimo illius sæculi medico intelligens Alfonso filium, vt Balearicam expeditionem maturet, hortatur. Dum animam agit, certior redditur, Carolum Salernitanum Principem captiuum Barcinonem delatum: & Gerundam suis deditam.

Cum incredibili animi affectu Rex peccatorum confessionem, noxiarumque penitentiam esset testatus, & ad sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum se proiecisset, vinctio-³⁰ nisque sacræ extremo esset expiatus, præsentibus Bernardo Oliuella Tarraconensi Antistite, & Valentino, atque Oscensi Episcopis, & magna procerum turba insigni religionis pietate, A. D. IV. Id. Nou. vt Dezcotius perhibet, defungitur: sabbatho enim, quod festum S. Martini diem antecessit, obiisse testatur: Princeps ad omnia summa natus: & vere magnus: cuius nominis splendore æternæ laudis gloriam est consecutus. In cœnobio SS. Crucium D. Bernardi sepelitur: cum more regio iusta magnifice fecissen-⁴⁰ Publicis enim exequiis ducitur ingens funeris pompa: qui supremus Regibus hono-⁴⁰ habetur.

Testamento regnorum, & ditionum paternarum Alfonso filium heredem reliquerat: nulla Siciliæ regni mentione facta: quod illo ipso die, quo nauim conscenderat, in Africam nauigaturus testamentum in procinctu fecisset. Iudices ab eo in testamenti tabulis designantur Archiepiscopus Tarraconensis, Episcopus Valentinus, Rudericus Perefius Pontius Alcaniciensis præfectus, Artallus Alagon, qui Theresiam Perefii Regis filiam in matrimonium duxerat, Artallus Focius, & Gilabertus Gruillias.

Fuit is annus trium præclarorum Regum, & Martini P. M. morte insignis.

ALFONSVS III. ET XVI. REX ARAG.

Alfonus Regis F. viuo, & spirante Rege, cum naues, quæ in Catalonia erant, reficerentur: expedirenturque, portu Salonio nauim conscendens classem soluit: patruum Iacobum regno exturbaturus. Ad Porrazam Maioris Insulæ stationem terram attigit: & expositis militibus ad urbem castra metatur. Præcipui eius expeditionis ductores Alfonso à Rege adiuncti fuerant, Blascus Alagon Artalli frater, Sanctius Antilionius, Petrus Garcèsius Nuezius, Petrus Sefesius, Blascus Simenius Aierbius, Simon Perefius Andosilla ex Aragoniæ regno. Catalani proceres eo in bello militauere Petrus Moncada, Raimundus Durgius, & Maimonus Plegamianus. Cū in ciuitate diuturnitate otii, multitudo insolens belli tumultuaretur, Conrado Lanza internuntio, ciuibus se, suaque deditibus, Rex Insula potitur: & in ea se Regem Aragonium, Maioricensem ex Insulæ nomine, & Valentinum, Comitumque Barcinonensem nominat Rogerius Lauria in Siciliam classe transmissurus, fœderum vinculis summæ coniunctionis, & amoris artificis Alfonso Regem

Regem

Regem astringit: vti Iacobo Siciliae Regi fratri opituletur: & ad tuendum regnum, & vindicandas ditiones Campaniae, & Apuliae, & continentium regionum subueniat.

Iacobus Regis frater mortis paternae nuntio accepto, A. D. XVII. K. Ian. regium Siciliae nomen usurpat: ac se Regem Ducatus Apuliae, ac Principatus Capuae nominat: eo-
 quetitulo posterius Reges Siculi Aragoniae stirpis vti fuere: quamdiu cum Caroli Regis nepotibus bellagesserunt.

IACOBVS SICILIAE REX DVCATVS APVLIAE ET
 PRINCIPATVS CAPVAE.

10° Anni initio Rex classe, ex Maiore Balearum insula in Ebusum transmittit. Arcem natura ac situ egregie munitam, armisque septem incolae dedunt. Ex Ebuso Alicantis portum tenet. Regi ad urbem Valentiam aduentanti obviam processere Iacobus Exerica patruus, Iacobus Perezius frater, Guilielmus Raimundus Moncada, Bernardus Belpucius, Amor, & Gabriel Dionysii fratres, Petrus Iordanis Penna, Rudericus Sanctius Calataubien-
 20° sis, Petrus Zapata, qui Toui dominabatur, Carrocus Rebolleti dominus, Berengarius Laciolus, & Simon Romanus: & omni auctoritate aulae regiae communita regnum cum dignitate obtinet. A. D. III. K. Feb. S. Valerii festo die in eade maxima Saluatoris Caesaraugustae ordines regni, qui eo loci conuenerant, Bernardum Guilielmum Entenzam, & Simonem Vream legatos ad Regem praemittunt orantes, ex postulantisque, vti primo quoque tempore Caesaraugustam adueniat: & iurisiurandi religione de more, leges, atque instituta, & fora, ac priuilegia, & vetustos patriae mores sanciat: & regalibus insignibus, & militari auctoramento decoretur: nam dum ea comitia non peragerentur non esse a superioribus Principibus usurpatum, vt regio nomine, aut eius muneris functione vterentur. Ea legatione Regi ad Moruedrum renuntiata, Rex benignissime respondet: & non sibi e dignitate visum esse, cum ab Archiepiscopo Tarraconensi, & Episcopis, proceribus ac ciuitatibus Cataloniae regali nomine compellaretur, Infantis nomen a se populo edi-
 30° atque peruulgari. Regii funeris exequias supremi diei celebritate prosequitur, Arnaldum Rogerium Palliariensem Comitem a Cinga ad Panizafium collem pro Rege Cataloniae praeficit.

A. D. III. Non. Feb. sacro D. Mariae purificationis die Iacobus Rex Panhormi festa, ac sollempni caerimonia regium diadema suscipit. Insignia regia, aquila Regis Manfredi
 40° aui, argenteo scuto expansa, & tæniis puniceis Barcinonensibus in quadrum distincta variantur. Ea celebritate cccc. primarii ex Siculis viri militatibus insignibus decorantur.

Gisbertus Castelletius Catalanus, & Bartholomaeus Nicastrensis Siculi Regis legati Romam, eius rei causa proficiscuntur, vti de more Pontificis maximi voluntati, Iacobum Regem perpetuo pariturum obtestentur. Spreti, ac repudiati continuo dimittuntur. Barcinonem legationis causa Regis Castellae nomine conueniunt Didacus Lupezius Pharen-
 50° sis, & Michael Simenius Aierbius Ecclesiae Tolerae Archidiaconus, & Rudericus Perezius Pontius Calatrauen-
 sis militiae Magister: foederum initorum non tantum faciendorum oratores, quam vti Alfonso, & Ferdinandus, qui Setabitanae arcis custodia attinebantur, Regi Castellae patruo tradantur: vti praesidia stabilitatis regni obtineat. Aragonius pacta ea renuit: quod Castellae Rex totum se Gallorum Regi dedidisset.

A. D. XIII. K. Apr. Petrus Cornelius inter primores Aragonios longo stemmate insignis, & virtute praestans, qui Iaccae earum regionum dux praesidebat, praelio Nauarros vincit: quo Iohannes Corbaranus Lehetius eorum dux capitur.

Rex Caesaraugustam urbem die caenae Domini sacro. A. D. II. Id. Apr. ingreditur. Festo paschatis, ad maximam Saluatoris aram regium diadema suscipit manu Iacobi Oscensis Episcopi: quod Tarraconensis Antistes aberat: & Caesaraugustana Ecclesia pastoris curatione, administrationeque vacaret. Maxima celebritate, militaribus summi imperii, atque honoris insignibus ornatur: vt priscus mos fuit Aragoniae Regibus. Puncto eo
 60° temporis, obtestatione paterna vitur: se proprio, perenni, ac praecipuo suo, non adsciticio iure regnum esse adeptum. Cum Rex leges, priuilegia, fora, & immunitates omnes iurando sanxisset, & regni libertas stabilita esset, magna inter proceres dissensio, atque concertatio suboritur: quod plures contederent, vt deprauati mores aulae regiae ordinum consilio, & totius conuentus in ordinem redigeretur: repugnantibus, & contra tendentibus Petro Aierbio Regis patruo, Artallo Luna, & Lupo Ferrencio Luna, Ruderico Simenio Luna, & Sanctio Antilionio: & maiore parte regiorum domesticorum: & aliorum, qui conuentui intererant. Rex neque lege, neque priuilegio cautum vnquam fuisse contendit, vti Reges eorum hominum arbitrio, consiliove domesticas res componerent: aut gubernarent: moderarentur ve. At proceres priuilegio generali cautum esse obtestantur, vt Rex

AERA.
NAT.
CHR.

domesticas res conuentus consilio in ordinem redigeret. Recipiente Rege, ac pollicente, se de consilii regii sententia domesticis, & priuatis rebus consulturum, neque assentientibus proceribus, Cæsaraugusta Alauonam iniiit: & magna inde dissidia, inter eos, qui in conuentu adfederant, concitantur. Cum de censorio iudicio, & notione inter se controuerfarentur, & vt corruptelarum domus regiarum modus imponeretur, complures, contenderent, ad eam pactionem deuentum est: vti arbitrio XII. virorum earum gentium quas Mesnadas vocabant, ex vtraque factione selectorum, controuerfia ea decideretur: modo singuli proceres singulos militaris ordinis viros adiungerent: & Cæsaraugustani procuratores IIII. & aliarum ciuitatum singuli accederent: & omnium suffragio censoria notatio transigeretur.

Antonius Dunelinensis Episcopus, & Iohannes Vesseius Eduardi Regis Angliarum legati Oscæ Regem conueniunt. Vltro pollicentur, offeruntq; Eduardum medium inter Aragoniarum, & Franciarum Reges interiectum, paci inter eos, & concordiarum conciliandarum operam daturum: & vt Rex in sinum, & gremium P. M. & Ecclesiarum suscipiatur. Renuntiata legatione, Rex ad Eduardum, Petrum Martinium Artassonam, & Iohannem Zapatam precipuos consiliarios, & administratos legat.

Aragonensis coitio consiliarios Regi constituit: ac deligit quattuor ex proceribus Petrum Aierbium Regis patrum, Petrum Cornelium, Artallum Alagonem, & Petrum Martinium Lunam. Ex his, qui domestici cognominabantur, selecti fuere Egidius Vidaurius, Rudericus Sanctius Pomarius, Alfonsus Castelli noui, & Ferdinandus Perezus Pinna. Ex militari ingenuorum ordine deliguntur Fortunius Sanctius Vera, Simon Perezus Salanoua, Simon Perezus Vera, & Arnaldus Castrensis: & regni Valentini nomine adscribuntur duo qui ex militari ordine deligerentur: & Cæsaraugustani ciues duo: & singuli ex Oscensi, Turiasonensi, Iaccetana, Barbastrensi, Calataiubiensi, Turolensi, & Darocensi ciuitatibus. Ad hæc decreuere, vt quamdiu Rex in Aragonia, & Ripacurcia, aut Valentino in regno resideret, in regio aule comitatu comorarentur duo ex proceribus, & bini ex domesticis, & ordine militari regni Aragoniarum, & vnus ex Valentino regno, & quattuor procuratores ciuitatum Aragonensium. Nouis præterea sacramentis adstringuntur: vt ea rata, ac firma permaneant: & suorum consiliarios legatione Fortunii Sanctii Veræ & Sanctii Martinii Lacunellæ & procuratorum Cæsaraugustæ, Oscæ, & Turoli Regem certiore faciant: adduntq; se prouentus omnes Regios intercepturos, & beneficia militaria, & honoraria eorum procerum, qui his sanctionibus non assentientur.

A. D. Non. Mai Oscæ Rex Philippo Castro fratri patrueli Pomarium castellum, ac conditiones alias, quas Petrus Rex Ferdinando Sanctio fratri inimico, & hostiles inimicitias gerenti Philippi patri interuerterat, restituit: cum in Philippi gratiam, & conciliationem Sanctius Antilionius, Petrus Aierbius, Rudericus Simenius Luna, Lupus Ferrencius Luna & Petrus Sefesius suas partes interposuissent. Ex eo Castrorum familia præpotens, & Regia cognatione insignis pristinarum dignitatis, atque potentie robur adipiscitur.

Id. Aug. Barcinone nuntius Regi perfertur à legatis, quos ad Eduardum miserat, pacis inter eum, ac Franciarum Regem Philippum fuisse indutias: quarum diem constituerat ex A. D. VI. Id. Sep. in A. D. III. K. Oct. & ex ea die toto vertente anno duraturas: vt eo temporis interuallo ad concordiam res adduci posset.

Rex Tarraconem properat: & custodiarum Caroli Principis Salernitani, qui in Siurana arce continebatur, ex Aragonia, & Catalana nobilitate XII. præficit. Hi erant Raimundus Perezus Nualis, Petrus Pucuertius, Gonzaluus Bertrandus Borgia, Bernardus Mõpahonius, Petrus Garcesius Vrosius, Guilielmus Curtius, Michaël Perezus Isuerius, Berengarius Espinelius, Garcias Lopezius Anzanus, Gerardus Comalatus, Arnaldus Torrellias, & Bernardus S. Cilix.

Tarracone Augusto mense exacto, Rex legatos Romam mittit Gilabertum Cruilliam, Rudericum Sanctium Calataiubiensem, Raimundum Reusium Archidiaconum Ilerdensem, & Petrum Costam: qui à Rege mandata habent, vti Honorio P. M. se obedientem integro, ac libero animo perpetuo futurum more testificentur.

Oscæ & Horti conuentibus celebratis, de stabiliendo Aragonio foro Valentino in regno indicto decreta sanciantur. A. D. III. Id. Sept. Rex Valentiam urbem introiit: quo eius regni conuentum indixerat. Valentinis iura, ac priuilegia irrogata sanciantur, atque firmantur.

Bernardus Sarria, & Berengarius Vilaragutius strenui, & prouidi Regis Siciliæ duces, ille XII. actuariis nauibus Campanie littoribus, hic XX. Calabris oris hostili in terra bellum inferunt.

Rox

Rex classe instructa Nou. mensis sine Salonio portu classem soluit: bellum Sarracenis Minoris Balearium insulæ inlaturus. A. D. IIII. Non. Dec. Maioris terram attigit. Exercitui ducem præfecerat Petrum Cornelium: & tribunos militum deligit Garciam Garcesium Arazurium Aragonium, & Acartum Murium ex proceribus Catalanis virum primarium.

AERA.
NAT.
CHR.

Natiuitatis Domini die festa celebritate exacto, Rex portum Magonis Minoris Balearium tenet. Sarraceni in receptaculum castelli S. Agaicis trudentur.

1325.
1287

Dux eorum Regi arcem, propugnaculaque A. D. XII. K. Febr. tradit. Rex liberum com meatum Sarracenis in Africâ transmissuris condonat: ductoribus Raimundo Marquetio, & Berengatio Maiolio.

A. D. IIII. Non. Febr. ex Magonis portu Rex soluens in Barcinonensem stationem transmittit.

Sanctius Castellæ Rex cum Francorum Rege Philippo de pactus, pacis fœdera, quæ cum Rege Petro auunculo constituerat, rescindit. Iohannes eius frater, & Lupus Didaci F. Pharenis Viscaïæ dominus res novas molientes, regia Sanctii Regis aula excedunt.

A. D. XIII. K. Apr. Barcinone Rex legatos ad Eduardum Regem mittit Gilbertum Cruilliam præpositum Solsonensem, Raimundum Reusium, Petrum Martinium Arassonam, & Iohannem Zapatam: qui pactationibus faciendis intersint. Burdigalæ cum Pontificis Maximi legatis, & Henrico Seyo Lincolienfi Gomite, Carolo Ludia questore, Dunelinenfi Episcopo, & Iohanne Vesseio primariis Regis Angliæ consiliariis, deliberationes de republica habent. Donationem Regni Aragonii à Pont. M. Carolo Gallia Regis filio adeo iniustam, & vitiosam fuisse docent, & commonefaciunt, vt pro irrita, infectaque habenda esset: in qua causa omne certamen vertebatur. Cum inter eos minime conuenire posset, id initur consilium vti Reges Angliæ, & Aragoniæ ad colloquium, congressumque deueniant.

Olorone Aquitanix oppido Angliæ & Aragoniæ Reges ad colloquiũ congregiuntur. Cõuenit, vt Carolus Salernitanus Princeps custodia liberetur: vt eo pactorũ cõuentorũ præcipuo sponfore, & internuntio, publicæ totius Christiani orbis paci, & quieti consuli possit. Principi, vt in libertatem tradi queat, eæ leges dicuntur. Ne regni finibus egressi possit, quin tris filios Regi obsides tradat. Rex Anglo Petrum fratrem, Vrgellitanum, & Palliariensem Comitem, & Cardonensem Vicecomitem tradet ea sponfione, vt liberis Principis regi traditis, Princeps statim liberetur. LX. ex proceribus prouinciæ Gallia à Rege Aragonio delecti ipsi obsides tradentur. Principe regni fines nondum egresso, præcipuæ Gallia prouinciæ arces, & ciuitates regio se imperio, obstricta ciuium fide subiiciant. Pollicetur Princeps, se libertatem consecuto, operam daturum, vt Carolus natu maximus F. intra vertentem annum Regi obses tradatur: aut L.M. marcharum argenti persoluturum. Eius conditionis causa, ex L.M. argenti marchis, antequam Princeps custodia dimittatur, xxx. m. præsentia pender. Ad hæc Princeps recipit: se curaturum, vt à sede Apostolica, Francorum Rege & Carolo Regis Francorum fratre, & eorum fautoribus trium annorum indutiæ obtineantur: neue Regi, aut Iacobo Sicilia Regi fratri, & eorum ditionibus, eius temporis interuallo bellum inferatur. Si indutiarum constituto tempore Princeps tutam, tranquillamque pacem, cum Regibus fratribus, eorum arbitrato stabilire nequiverit, c. m. marcharum argenti damnas esto: & filii Principis, & prouinciales obsides Regi nexu tradentur. Spondet præterea se operam daturum, ne Ecclesia suas ipsius Principis partes suscipiat: tueaturve: neue permittat, vt Francorũ Rex Carolusve eius frater, aut quiuis alius Aragoniæ, & Sicilia Regibus damnum: detrimentumve inferat: moliaturve. Sin autem hæc omnia vertente anno rata, certa, atque firma minime permanferint, Princeps in regiam custodiam se dedat. Obsidibus tradendis tempus statuitur.

Aragoniæ proceres in summis affectæ reipublicæ asperitatibus disuncti, ac dissidentes maximas turbas faciunt: & inter se præliantur: dum Regi alii parent: alii vero rerum nouarum molitioni regnum misere laceranti obsequi student.

Dum pacis rationes, condicionesque vehementius apud Anglum agitantur, Gerardus Parmensis Cardinalis, & Attrebatensis Comes Campaniæ, & Apuliæ vicarij classem regio apparatu instructam in Siciliam transmitti imperant: Episcopo Marturanensi, Ricardo Murrone, & Riginaldo Apello classis præfecto ductoribus: quod aliquot insule populos clandestinis consiliis ad se pellexerant. Arcem Augustæ vrbs inuadunt, occupantque.

AERA.
NAT.
CHR.

Jacobus Siciliae Rex cum exercitu, incredibili celeritate subsidio accurrens Augustanam arcem obsidet: & A. D. IX. K. Jul. vi expugnat.

Ea ipsa die, qua Augustana arx à Rege recipitur, Rogerius Lauria maximo nauali praelio, in ipsius Neapolitanæ ciuitatis, celeberrimæ Capaniæ vrbis cōspectu cū hostium classe confligit. Dimicatum praelio vtrimque atroci, atque incerto euentu est: donec summa Lauriæ virtute, à nostris hostes cæduntur, pterunturq;. Gallicæ classi præfuere summæ nobilitatis duces Galli, Italiq; Comes Brennæ, Guido Comes Monfortius, qui Viterbii Henricum Ricardi Romanorum Regis F. immanitate efferatus à sacris pæne altaribus retractum interemerat, Raimundus Baucius Comes Auellini, Philippus Comitum Flandriæ F. Comes Iohannes Ianuilla, & Monopolitanus, Aquilanusque Comites: XLIV. hostium actuariæ naues captæ: & Comites omnes mansere captiui. Rogerius tam gloriosam victoriam consecutus, cum regni vicariis, Aragoniæ, & Siciliae Regum nomine in A. D. III. K. Oct. proximas, & ex ea die in A. D. III. K. Oct. sequentes inducias paciscitur: grauiissima, ob id factum Iacobi Siculi Regis querela.

Id. Dec. Tarracōne Rex secreto bonorum donationes, assignationesque quas largitus fuerat, ex quo regnare cœperat, Vergellitano, & Palliariensi Comitibus, Cardonensi Vicecomiti, Petro Ferdinando Ixeritano, Blasco Alagoni, Petro Iordani Pennæ domino, & pluribus aliis primariis viris rescindit. Cæsaraugustanam etiam ciuitatem, Valentianam, Setabitanam, & Saguntinam, & alios Valentini regni populos, qui, ne extra Aragoniæ forum vadimonium promittere cogerentur, obtinuerant, eadem beneficiorum assignatione multat.

1326.
1288

Fortunius Vergua Cæsaraugustanus Episcopus.

Rex Cæsaraugustæ Natiuitatis Domini diem festum concelebrat. Cum conuentus, in quâ edictus erat diem, haberetur, & in curam Gallici belli, aut Castellani animos conuertissent, A. D. V. K. Ian. à Rege Aragonensibus duo priuilegia irrogantur: quæ vnionis nomine censentur, nuncupanturque: quæ postea ab vltimo Rege Petro publico cōuentu rescinduntur: quod iis dignitas, maiestasque regia esset imminuta. Altero enim eorum cautum sibi voluere, si rex, eiusve heredes irrogatas leges abrogassent: ius fasque Aragonensibus esset, alium sibi Regem adsciscere: nulla læsæ fidei nota, ignominiaue. Cauerat etiam Rex se munita castella XVI. primariis vnionis fautoribus traditurum: vt tamquam præcipua pignora, si pactis non sterisset, retinerentur. Dum ea traduntur, Carolus Salerni, ac Peloponnesi Princeps ex Siurana arce extractus, Cæsaraugustanis XII. viris Iuratis magistratibus, & Præfecto Iustitiæ Aragonum obses traditur. Id summa conquestione eorum fit, qui castellis præfecti erant: asserentium neque fando apud Hispanos auditum, vt subditicii à Regibus obsides acciperent.

Iacobus Balearium Rex, qui & propria indignitate commotus, & Francorum Regis suafu adductus bellum aduersus Regem fratris F. suscepit, liberius, audaciusque peruenatus, mense Apr. Emporitani agrum incurrit: & Castellum Cortauinionem obsidet.

A. D. III. Id. Jul. Cardinalis S. Cæciliæ Apostolicæ sedis legatus, ad nouas pacis conditiones ferendas à Nicolao I V. P. M. Honorio vita functo missus, Lugduni Reges Franciæ, & Castellæ inter se conciliat, coniungitque. Regnum Murtiensis populi Alfonso, & Ferdinando fratris filis immune Rex Castellæ remittit: illique cauetur, pro iure successionis regnorum Castellæ, & Legionis: quod Francorum Reges obtendere assueuerant: ad se pertinere contententes hereditario iure Blanca Reginae D. Ludouici Regis parente: quæ Berengaria Regina sorore maior natu fuerat. Quæ quidem facta, atque commissa per se præclara, atque ingentia: sed quæ sine maximo certamine à Sanctio Rege obtineri nō possent: Alfonso Rege Aragoniæ consobrino inimico: cuius imperio Alfonso, & Ferdinandus legitimi eorum regnorum heredes, Moreliana in arce cōtinebantur: quibus dimissis, ingentes turbas suboriri erat necesse. Hinc statim nouum bellum conflatum.

Alfonso, & Ferdinandus Alfonso Castellæ Regis nepotes ex Moreliana arce liberi dimittuntur: & Septembris mensis initio, Alfonso Iaccæ Rex Castellæ, & Legionensis populi à Didaco Lupio Pharenfi Lupi Comitum F. quem Sanctius Rex Phari occidi imperauerat, & pluribus aliis Castellanis proceribus renuntiat, salutaturque: & regiis insignibus decoratur.

A. D. IV. Id. Sept. Veneris die Eduardus Angliæ Rex Iaccam urbem introiit. Postero die Montis regalis, & Rauennæ Archiepiscopi, sedis Apostolicæ legati de pace missi, eodem loco conuenientes, Regi notas Pontificis Maximi litteras efficiunt: quæ in ipso pontificatus initio ad Regem data fuerant: dignæ, quæ hoc etiam in loco recenseantur.

NICOLAUS Episcopus seruus seruorum Dei nobili viro Alfonso nato quondam, Petri " AERRA.
 olim Regis Aragonum, spiritum consilii sanioris. Si graues, & enormes excessus, atro- " NAT.
 ces iniurias, & offensas multiplices, quas quondam Petrus olim Rex Aragonum pater " CHR.
 tuus diuina, & Apostolicæ sedis reuerentia protus abiecta, in salutis propriæ molitus dis- " "
 pendium, sui que nominis, quod cautius custodiri debuerat, derogationem non modi- " "
 cam animatus, contra Romanam Ecclesiam, matrem cunctorum fidelium, & magi- " "
 stram, illicitis ausibus perpetrare, sibi que irrogare præsumperat, insulam occupando " "
 Siciliae, ac partem regni Siciliae alteram ad ius, & dominium eiusdem Ecclesie pertinentes, " "
 quas claræ memoriæ Karolus Rex Siciliae ab eadem Ecclesia tenebat in feudum, validis " "
 impugnando conatibus, & in diuersis aliis eiusdem regni partibus statum Ecclesie me- " "
 moratæ pacificum, quam plurimum perturbando, quosquetu, & Iacobus frater, & " "
 Constantia mater tui, iam dicto Petro sublato de medio, eius inconsulte sectando vesti- " "
 gia, commisistis, prædictis fratre, ac matre insulam detinentibus, partem que alteram " "
 impugnantibus supradictas, te que illis in his impendendo consilium, auxilium, & fauo- " "
 rem, velimus innarrare per singula, & seriosis aperire sermonibus, longum esset: ingens " "
 que audientibus tædium generaret. Sed tu ex quo potissime iam dictam perturbas Ec- " "
 clesiam, ipsius mentem vehementer amaticas, eam que in intimis dure pungis: quod ca- " "
 rissimum in Christo filium nostrum Karolum claræ memoriæ K. Regis Siciliae primoge- " "
 nitum, magnum utique ipsius vassallum Ecclesie, suum que fidelissimum filium, & de- " "
 uotum virum, utique iniuste detentum, & quo ad eum, in proelio iusto captum, ac re- " "
 gnum, iura que paterna debite, ac legitime defendentem: non inuadentem tuam, vel " "
 tuorum terram, non occupantem aliqua tua, vel ipsorum iura, vel bona, nec alias tibi, vel " "
 eis iniuriam inferentem: sed à quibusdam, more quasi piratico interceptum, carceralibus " "
 vinculis detines alligatum: in diuine maiestatis offensam: grande tuæ famæ, salutis ue dis- " "
 pendium: & graue scandalum totius pæne populi Christiani. Quia igitur tot, & tantos " "
 excessus pati æquanimitè, vrgente nos conscientia, non possumus, nec debemus, no- " "
 bilitatem tuam præsentium tenore monemus, vt præfatum primogenitum, sublato diffi- " "
 cultatis obstaculo, plenæ restituas libertati: nullum que præfato Iacobo fratri tuo, vel a- " "
 llii, seu aliis quibuscumque in insula, & regno prædictis, Ecclesiam quomodolibet im- " "
 pugnantibus, vel turbantibus supradictam, impendas per te, vel alium, seu alios fauo- " "
 rem, consilium, vel auxilium publicum, vel occultum. Et nihilominus infra sex menses " "
 à receptione præsentium computandos, compareas peremptorie coram nobis: nostris, " "
 & eiusdem Ecclesie mandatis, & beneplacitis, super præmissis humiliter, & efficaciter " "
 pariturus. Alioquin non ignorare te volumus, quod contra te spiritualiter, & tempora- " "
 liter, prout qualitas facti suaerit, & expedire viderimus, procedemus. Quodque propter " "
 præmissam monitionem nostram, vel aliquam citationem emissam, seu etiam emitten- " "
 dam, vt certo tempore coram nobis compareas, super præmissis nostris, & Ecclesie bene- " "
 placitis pariturus, siue infra ipsum tempus curaueris, seu renueris, aut distuleris compare- " "
 re, non intendimus contra te, tuosque fautores, seu adiutores processus spirituales, vel " "
 temporales omittere, vel differre, aut omitti facere vel differri, qui per nos, vel per alios " "
 occurrerint, seu apparuerint faciendi. Dat. Romæ apud S. Petrum Id. Martii: Pontificatus " "
 nostri Anno primo. " "

Aragoniæ, & Angliæ Reges Campum francum ad vicum congregiuntur. Is locus, " "
 tamquam medius, ad ipsa Pyrenæi culmina, vtriusque colloquio deligitur: atque eo Salerni " "
 Princeps deuehitur: vt consilia erigendæ ex præsentibus ærumnis Christianæ reipublicæ " "
 Olorone agitata, explicentur. Is tractandis, de se liberando conditionibus, interest: quæ " "
 coram Regibus, eodem in vico, iureiurando A. D. IV. K. Nou. ab eo firmantur: fanciun- " "
 turque; Ludouico, ac Roberto liberis pacis, & fidei obsidibus traditis: & xxxvi. proceri- " "
 bus, & xl. ciuibus Angliæ gentis in custodias adductis, qui ab Aragoniæ Rege obsides " "
 imperati fuerant, Princeps liber dimittitur. XXIII. M. marcharum argenti, præsentis " "
 pecunia Regi penduntur: & de vii. M. Princeps obsidibus cauet. Decernitur, vt Raimun- " "
 dus Berengarius Principis F. obses etiam dedatur. Ad hæc Rex sibi per Eduardum Re- " "
 gem cauet, vt Carolus Principis F. natu maximus intra x. menses obses tradatur: alioquin " "
 pater CXX. M. marcharum damnas esto. Indutiis vero trium annorum pactis, & ab Ecclesia, " "
 Rege Francorum, & Carolo eius fratre, atque eorum fautoribus minime firmatis, atque constitutis " "
 neque Principe in Regis custodiam reuerso, obsides nexu Regi tradentur: Prouincia Gallia " "
 ditioni, atque imperio Regis addicetur: cedetque; & L. M. marcharum multa irrogatur. His " "
 conditionibus Rex se, & priuatam, & publicam pacem perpetuo redimere posse arbitra- " "
 tur: quam Princeps se præstiturum intra trium annorum indutias pollicitus fuerat. " "

AERA.
NAT.
CHR.

A. D. VII. Id. Dec. Darocæ pacta inter Regem, & Alfonsum, qui se Castellæ Regem nominat, conuenta aduersus Sanctium Regem confirmantur: Gastone Beneharnensi, & Didaco Lupio Pharenfi, Lupi Comitis filio, & Didaco Lupio eius patruo præsentibus: qui Alfonsi partes tuentur.

Dec. Id. exactis Turolio Rex Petrum Aiuarium in Castellam legat. Is Pallantiæ coram Sanctio Rege fidem Regis liberat: atq; vinculo amicitiae solutum obrestatur: & tamquam hosti bellum intra xxx. dies inlaturum denuntiat: prouocatq;

1327.
1289

Ludouicus, & Robertus Caroli Regis filii, regali enim nomine e custodia dimissus vti cœpit, obsides Regi traditi, in Siuranam arcem, quo pater in custodiam abditus fuerat, includuntur. Ex viginti obsidibus, ex Massiliensi nobilitate delectis, qui Barcinone traditi fuerant, ii qui quintum decimum annum non attigerant, custodiæ causa ciuibus Barcinonensibus distributi: reliqui vero in nouam arcem missi. Sexaginta ex Gallia prouincia in Ilerdenses, & Momblanquenses custodias inclusi continentur.

Valentia Rex Cæsaraugustam contendit: quod à factiosis proceribus multaturbarentur. Vnionis enim factio consiliarios Regi deligit, atq; imponit. Consilio, & domesticis officiis, ac muneribus eos præficiunt, qui in summa audacia & magna apud populum gratia, atque confidentia pollent: Regiis amicis conquerentibus, & in eo maiestatem regiam minui prædicantibus, obtestantibusque tantam mali labem numquam in republica fuisse: neq; ad plures pertinuisse. Consiliiarii vero hi selecti fuere. Petrus Aierbius, & Petrus Ferdinandus Ixeritanus Regis patruus, Bernardus Guilielmus Entenza, Petrus Cornelius, Simon Vrræa, Petrus Iordanus Penna Arenosius, Amor Dionysius, Simon Cornelius, Iohannes Vidaurius Iacobi Exericæ nomine, Petrus Simenius Irancius Iacobi Perezii Regis fratris loco. Ex domesticorum nobilitate deliguntur Guilielmus Alcalanus qui Quinti dominabatur, Egidius Vidaurius, & Simon Perefus Pina. Gubernationi regni, & Ripacurciensis ditionis, domesticisq; Regiæ aulæ functionibus suos etiam deligunt consiliarios, atq; ministros Michaëlem Simenium Vrræam ex proceribus pro Cancellario, Martinum Perefium Oscensem iudicem causarum domesticarum. Innicum Lopesium Iaccetanum quæstorem, & Iohannem Ficiariam cubiculo, & Arnaldum Aimericum rationibus præficiunt: & reliquis muneribus, functionibusq; suos delegant ministros. Alterna præterea consilia constituunt: vt gubernationis munia ad alios transferantur: omnibusq; communicentur. Turiaso, Sosium, Thermæ, & arx Baiana nouis præfidiis, operibus, munitionibusq; aduersus Nauarros sepiuntur: atq; firmantur.

A. D. VI. K. Iul. Calataiubii Alfonsus, qui Castellæ ius, ac nomen vsurpat, Murtiensis, populi regnum Regi condonat. Carthaginensis, & Murtiensis ciuitas ei regno contribuitur. Secreto ea res interuentu Petri Martinii Artassonæ, & Ferdinandi Perefii Pinæ transigitur: cum Alfonsus sua fœdera aduersus patrum cum Alamirio Mahomate Abenazario Granatensi Rege fecisset. Cum Rex nouo se Castellano bello onerauisset, & ingentes copias ea expeditione comparasset, quæ se Castellanis Alfonsi copiis adiunxerant, Montacuti oppidi finibus magno exercitu Castellæ regni præfidia adoriuntur. Moronum vi expugnat: & Martinus Perefus Portucarrerius, qui propugnationi præfuerat, sagitta ictus occumbit. Sanctius cauens, ne proelium ineat, Turiasonenses fines incurrit.

Didacus Lupius Pharenfis Lupi Comitis frater Conchensibus, Optensibusq; finibus Sanctio Regi bellum infert. Turolensibus adiunctis Rudericum Paium Sotomaio-rem, ad Pagiaronem vicum proelio superat. Vexilla hostilia Turolii, tamquam tropæa statuta, eius victoriæ insignia fuere: donec à Petro Rege, qui Turolium cepit, & diripuit, sublata sunt.

Gilabertus Cruillias, & Bernardus Guilielmus Pinelius, qui ad Francorum Regem legati eius rei causa fuerant, vt de pacis condicionibus deliberent, ab Aimerico Narbonensi regulo indigne habiti, acceptiq; & per fidem circumuenti, cum hostium quoque iura, & fas gentium, & sacra legationis violarentur, in asperam, duramque custodiam trudentur.

Gallorum, Nauarrorumq; exercitus incursiones in extrema finium Aragoniæ factæ. Saluaterram oppidum oppugnant. Submissis à Rege auxiliis Simon Vrræa, & Petrus Cornelius vi oppido potiti hostes fundunt: fugantq; Castellum vero penes hostes consistit.

A. D. IV. K. Iun. Pontifex rescissis, irritisque pactationibus, quæ cum Rege initæ, & constitutæ fuerant, Carolum Salernitanum Principem regiis insignibus decorat: & cognomen regni Siciliæ, Ducatum Apuliæ, & Calabriæ, Campanique Principatus attribuit.

Iacobus Siciliae Rex Bruttios, & Campaniam terra, mariq; diuexat. Caietam circum- AERA: A
 fidet. Carolus subsidio aduenat. Cum castra castris collata essent, praecleara concerratio- NAT: A
 num facinora a Regibus consciscuntur. Legati demum Apostolici interuentu indutias CHR: A
 paciscuntur. Tertio die, A.D. III. K. Sept. Siculus nauim conscendens, Bruttiorum oram
 praeteruectus, turbulenta, vehementiq; tempestate iactatus, A.D. VII. Id. Sept. ex alto in
 Messanae portum transfuehitur.

Conuentus Aragonensium, Valentinorum, & Catalanorum

Montionem indicuntur.

Ioannes Zapata Praefectus Iustitiae Aragonum.

Hugo Mataplana Caesaraugustanus Episcopus.

Guilielmus Galcerandus Catanzari Comes a Rege Siciliae ad Sanctium Regem le-
 gatus tractandis foederum pactionibus interuenit. Vt Isabella Alfonsi, & Blancae Molinae
 dominae filiae Siciliae Regi nubat, deliberant: cuius proauus Rex Alfonsus fuerat.

Ptolemaide a Sultano obfessa, VII. actuariis nauibus Iacobus Rex obfessis auxiliare
 copias praemittit.

Rogerus Lauria Ptolemaetam Africae prouinciae urbem vi expugnat, diripitque: &
 Marganum, qui eo se coniecerat, recuperat.

Carolus Rex inter Panizasium Pyrenaei collem, & Iuncariam, armatorum manu se-
 ptus, simulat se in potestatem, atq; custodiam Regis deditum: quod Ecclesiae, & Franco-
 rum Regis concordiam, ac pacem, quam praestaturus erat, tribuere non posset, condicione,
 qua se obstrinxerat. Ea simulatione palam ludificari, calumniarique visus, Perpinianum
 statim reuertitur.

Bellum in Catalonia inter Moncadas, & Entencias acre,
 & magnum geritur.

Iam in exitu annus erat, cum Francorum, & Balearium Reges bellum aduersus Ara-
 gonium facere, atq; instruere adoriuntur.

Februario mense Rex Ilerdae ad summum Pont. legat Galcerandum Mirallium, Ber- 1328.
 nardum Fonollarium, Guilielmum Aimericum, & Guilielmum Iasserium de pace ora- 1290.
 tores: & de summis rebus mandata illis a Rege dantur. Iacobus praeterea Rex Iohannem
 Prochytae Romam legatum praemittit: qui suo nomine summum Pontificem obteste-
 tur, vt se Ecclesiae conciliet: & interdicta tollantur. Pontifex legatos Siciliensibus rebus
 Benedictum Columnam S. Nicolai, & Gerardum Parmensem S. Sabine Cardinales pre-
 ficit. Carolus Rex denuo inter Panizasium collem, & Iuncariam cum Rege ad colloqui-
 um congregatur. Indutias suo, & Gallorum Regis nomine in K. Nou. quarum initium futurum
 erat, A.D. IX. K. Mai. paciscitur.

Iohannes Nunnus Larenfis ad Cinciliam Stephanum Ferdinandium Castrensem,
 copiarum Regis Castellae ductorem in primis strenuum, atq; primum proelio deuincit.
 A.D. XI. K. Sept. Valentiam contendit: & iurisiurandi sacramento suo, filiorumq; nomi-
 ne, suam obstringit fidem: polliceturq; se Regi pariturum, militaturumque: neq; indutias
 cum hoste Sanctio, nisi Rege conscio, depecturum. Rex eadem se pactione obstringit: in-
 teruentu Lupi Ferrencii Lunae, Raimundi Anglesolae, Gonzalui Ruderici Stunicae, Acar-
 ti Murii, Petri Martinii Artassonae, Alamani Gudalis, & Iohannis Zapatae Praefecti Iusti-
 tiae Aragonum: qui Larensem Regi conciliauerant: nisi summa hominis inconstantia, &
 mentis mutabilitate, irrita cum leuitate, tum etiam periurio mansissent.

Copiae militares, cum Castellani bellum lentius duceretur, & Regis stipendia
 mererent, Molinae finibus, Segontiae, Atientiaeq; loca, agrosq; decursionibus depopulan-
 tur, & Valeranicam vsq; incurfant. Cum hiems appeteret, haud secus, quam dignum erat,
 omnes infensi, bellum propalam minantes, ad suos reuertuntur. Nostri copias incolumes,
 praesidiis Castellis, in confiniis impositis, deducunt: adeoq; valida praesidia disposita erant,
 vt inde hostes leui opera auerterentur.

Totius Catalani conuentus consensu XL. viri deliguntur, qui de pacis condicioni-
 bus deliberent: & maximis consultationibus disputent.

Februario ineunte Hugo Mataplana Caesaraugustanus Episcopus, Raimundus An- 1329.
 glesola, Berengarius Pachuertius cancellarius, Ecclesiaeque Solsonensi praepositus, Gui- 1291
 lielmus Lunfortius, & Bernardus Guilielmus Pinelius iuris, & publici, & priuati peritifi-
 simus, Regis legati Tarascone cum Apostolicis, & Francorum Regis legatis pactiones,
 ac pacis foederatis condicionibus icunt, conficiuntq;. Martini p.m. donatio Carolo Fran-
 corum Regis fratri assignata rescinditur: ea lege, vt Rex, posterique Aragoniae Reges,
 quotannis uncias auri xxx. Ecclesiae pendant. Balearicum regnum regio Aragoniae Regum

AERA. iuri addicitur. Proceres Aragonii, Catalaniq; ex Sicilia exigantur, amendanturque. **Festo**
NAT. natiuitatis Domini proximo Rex se Romæ sistat: exercitum aduersus Ecclesiæ hostes
CHR. conducât: Siciliam adeat: parenti, fratrique persuadeat, vti regnum Siculum occupare
 desistant: alioqui bellum illis indicat: inferatque. Non ea tamen pax nostris, sed tur-
 pis, infamisque pactio visa: quod Rex matris innocentissimæ sanctissimæque feminæ
 non eandem causam putauerit, paremve rationem duxerit: & à pacis condicionibus
 femouerit. Fratris etiam germani quodammodo proditor, atque desertor habitus. Cæ-
 saraugustanus, & Solsonensis Romam proficiscuntur: vti more, regio nomine, in Pont.
 Max. verba iusurandum sanciantur. Guilielmus Castellanius, & Bernardus Segalaris ad
 Sanctium Castellæ Regem legantur ad indutiarum iura, quæ Tarascone de pacte fuerant,
 sancienda: quæ à Sanctio Rege refutantur: quamuis Irene Lascaris Theodori Lascaris Im-
 peratoris F. de ea re instanti tempore Sanctium Regem commonefecisset.

Fide publica, vt ad colloquia, congressumque Rex, & Carolus perueniat, decerni-
 tur: & Priori S. Egidii suam fidem Regis nomine obstringunt iurifurandi religione,
 Raimundus Rogerius Comes Palliariensis, Berengarius Puchuertius, Iazbertus Viceco-
 mes Castellinoui, Gaufredus Rocabertinus, Raimundus, & Galcerandus Anglesolæ,
 Petrus Queraltius, Arnaldus Corsanius, Berengarius Cardona, Galcerandus Cartel-
 la, Lupus Gurrea, Ioannes Zapata Præfectus Iustitiæ Aragonum, Guilielmus Durforti-
 us, Berengarius Caprera, Galcerandus Mirallius, & Arnaldus Caprera. Adhæc Raimun-
 dus Collius Tarraconensis Archiepiscopus, Cæsaraugustanus Episcopus, Berengarius
 Puchuertius Præpositus Solsonensis, & alii Antistites de dolo malo, & fraude Regi Ca-
 rolo cauent.

A. D. VII. Id. Apr. Rex, Carolusq; cum duodenis proceribus, gladiis tantum succinctis,
 ad collem Iuncariæ, quem Podium speculæ vocitabant, qui inter Panizasiû, ac Pertusum
 collem est interiectus, ad colloquium deueniunt. Certas, ratas, fixasq; pacis condiciones
 habent: approbantq;.

Ea tempestate Carolus Clementiam F. Carolo Francorum Regis fratri collocat: &
 Comitatum ditionis Valesiæ condonat: vti de suo iure, quo Aragoniæ regnum appetie-
 rat, decedat.

Regis, & Leonoræ Eduardi Regis F. nuptiæ plenæ dignitatis, & concordiæ constitu-
 untur. Ineunte Maio Berengarius Beluisius sanctioris ærarii Ausetani præfectus, Iohan-
 nes Zapata Præfectus Iustitiæ Aragonum, & Guilielmus Durfortius legantur ab Rege ob
 eam causam, vti doti dictam pecuniam redigant.

A. D. XIII. K. Iun. Raimundus Folchius Cardonensis, cum splendidissimo, ornatissi-
 moq; nobilium virorum comitatu proficiscitur: vti nouam nuptam ex Aquitanicæ finibus,
 ad Regem virum deducat. Cum amplissimi, apparatissimiq; ludi maxima celebritate à no-
 stris pararentur, repentinum, inopinatumq; malum, nõ modo regnum gaudiis exultans,
 sed publicam orbis pacem obturbat. Rex funesta peste correptus, tertio die, in etatis flore,
 animi excelsi, atq; inuicti magnitudine, & robore præstans, vniuerso regno eripitur. De-
 cedit Barcinone A. D. XIV. K. Iul. cum septimum, & vicesimum annum ageret. In ceno-
 bio Barcinonensi fratrum Minorum sepelitur.

Petrus Regis frater, qui Darocensibus finibus belli gerendi curam susceperat, fra-
 terne mortis conscius proceres regni Cæsaraugustæ cogit: vt videant, ne quid detrimenti
 respublica capiat. Conuenere Iul. K. Simon Vrrea, Bernardus Guilielmus Entenza, Pe-
 trus Cornelius, Philippus Ferdinandus Castrensis, Atho Focius, Iohannes Simenius
 Vrrea, Sanctius Antilionius, Artallus, & Blasus Alagones fratres germani, Lupus Fer-
 rencius, Petrus Martinus, & Rudericus Simenius Lunæ, Gombaldus Entenza, Si-
 mon Cornelius Petri Cornelii F. Petrus Iordanis Penna, qui Arenosii, & Rodenis do-
 minabatur, & Petrus Sefesius. Quod repentino pax erepta esset, rem bellicam admi-
 nistrant.

IACOBVS II. REX XVII. ARAGONVM.

Iacobus Siciliae Rex, cum graues de fratris morte nuntii venissent, gubernaculis regni, summæque rerum Sicularum Fredericum fratrem admouet: præficitque. A. D. X. K. Aug. Drepanitano portu soluit. In Maiorem Balearium inuectus, & in Tarraconenselitus navigans, Barcinonem A. D. XVII. K. Sept. applicat. Inde Cæsaraugustam, ad conuentus initio regni agendos contendens, A. D. XV. K. Octob. urbem in-
 troit. A. D. IIX. K. eisdem in Saluatoris æde, conuentu assidente, Rex iureiurando sancit: vt rata, ac firma sint quæ institutis maiorum, legibus, ac foris superiores Reges sciue-
 rant, constituerantque. Regni diadema more suscipit: iisdem cærimoniis, quibus pater,
 ac fra-

ac frater coronati fuerant. Contestatur itidem se regni iura, non fraternæ hereditatis creatione, aut adsciticio iure, sed paternæ, autæque successionis, propinquitatisque vinculis adeptum: quod natu maior esset: ut ius suum in Sicilia regno retineret: quod ad Fredericum fratrem Rex Alfonso testamento transferri decreuerat. Inde fratres inter se grauissimè dissentiunt.

AERA,
NAT.
CHR.

A. D. III. K. Dec. Montacuti Rex cum Sanctio Rege congregitur: summaque inter eos consensio, & amicitia coniugatur: nuptiis inter Regem, ac Isabellam Sanctii F. pactis.

10 Kal. Dec. denuo Soria Reges, ut res communi consilio collocentur, atque constituantur, ad colloquium deueniunt. Inde Calataiubium contendunt. Eo in oppido fœderum pactiones, quas matrimonii sponsalibus icerant, confirmantur. Rex Isabellam sponsam in domum regiam ducit annos IX. natam Arcibus tanquam obsidibus traditis, & pacis fœdera, & pactæ nuptiæ sanciantur: & regnorum proceres, ut rata, firmæque sint, iustis sacramentis astringuntur. Cùm proceres Aragonii infesti partibus essent, & armis decernerent, Sanctius Rex pacis, & concordia, compositionisque auctor esse non desistit: Rogerius tamen Lauria, & Bernardus Sarria rerum omnium præstantia excellentes æmulatione penitus insita, perpetua contentione inter se dissident.

20 Iniqua hæc omnibus pactio vis: & nouæ coniunctionis necessitas Regi iuueni minime callido imposita: quod in ditione, ac potestate Ecclesiæ, turbatis morte fratris fœderibus, quibus etiam expulsus, atque exclusus fuerat, non permaneret: præsertim, quod cum maior vis belli in Siciliam propendat, nullum Rex sibi ex Castellæ regno auxilium, transmarinumve subsidium adiungat. Inde pax ea multis suspecta est: atque iniusta.

Ea tempestate fœdus inter Regem, & Genuenses Guilielmi Durfortii, & Bernardi Fonollarii regionum legatorum interuentu sancitur: cum eius reipublicæ gubernator esset Guilielmus Brunus Astensis: & externus copiarum ductor Alafranquinus Suargius Bergomas: & primarii eius ciuitatis optimates Obertus Spinula, Obertus, & Conradus Oriæ. Maiorum enim gentium eius ciuitatis familiæ Fliscorum scilicet, Spinularum, Nigrorum, Oriarum, Grimaldorum, atque Voltarum summis Imperatoris Frederici, & Conradi, & Manfredi filiorum beneficiis affectæ fuerant.

30 Blascus Alagon vir genere, factisque clarissimus, & consilio, & manu promptus in Brutis strenue rem gerit. Cum Montacutum obsidione liberasset, Guidonem Primera-num Caroli Regis copiarum ductorem prælio deuincit. Alagon Siculis in expeditionibus omnium consiliorum non particeps solum, sed etiam princeps fuit: atque interim, dum fraternæ seditiones conflantur, atque intestina bella, quæ ad internecionem gesta sunt exarsere, vnus dignus habitus est, qui tot proceribus Siculis, & Catalanis, atque Aragoniis præfesset: cum omnia in eo duce reposita esse viderentur.

Iunio mense Rogerius Lauria, in quo summa rei bellicæ terra, marique tum vertebatur, iam eximium honoribus, simul atque virtutibus, tot victoriis partis, cuius ductu accisæ res hostium erant, ad Crotonem, vetustam Bruttiorum urbem, Guilielmum Estendardum Caroli Regis copiarum præfectum, ac ducem, magna virtutis laude superat.

1330
1292

40 Sanctius Rex magno comparato exercitu Tarifam nobile oppidum, in ipsis Gaditani freti faucibus situm, Carteiam quidam præscis sæculis nobilem fuisse autumant, terra, marique adritur. Aragonia classis Berengario Montoliuio ductore regis classi adiungitur: & Septembri mense Tarifani vi expugnantur.

Artallus Alagon Petrus Cornelius, & Smon Virea à Rege dissidentes, quod solum verterent, ut alii Regi se applicarent. Rex instituto more maiorum, ac lege, eorum coniugum, liberorum, bonorum, subditiciorum, oppidorumque, atque arcium patrocinium, & propugnationem suscipit: ipsique recipiunt se ea, Regi præstaturos, quæ ea conditione constituta, lex exiisset. Philippus Salassus Salassorum Marchionis F. Regis patruelis frater, qui se ei destinarat, atque omni obsequio addixerat, à Rege ditione oppidorum, atque arcium Iusseï, Lafquaris, Laguaris, Luzalii, Stopiniani, & Viacampi donatur.

Fredericus Ralco, Rogerius Ieremias, Pandolfus Falcon Mamertinus, Hugo Talacus, Johannes Calatagironus, & Thomas Grilus Panhormitanus à Siculis de re publica ad Regem legantur: ut eum à Gallico fœdere, & amicitia pactione auertant.

Artallus Alagon Regis affinis Darocensibus, Turolensibus, Morellianis, & Oscensibus finibus bellum infert. Rex Arcainum eum includit, obsidetque. Interuentu demum Sanctii Castellæ Regis, & Berengarii Cardonæ Templatorum in Aragonia, & Catalonia Magistri, Petri Garcezii Nuezii, Petri Simenii Monebæ, Iohannis Zapata Præfecti Iustitiæ Aragonum, & Petri Sanctii Prætoris Calataiubiensis Rex noxas omnes

AERA.
NAT.
CHR.

remitter. Artallus Arcaini, Olietis, & Arisiure, ac ditione cedit: & Rex Pinam & Alcubierem illi condonat. Petrum præterea Cornelium, & Simonem Cornelium eius F. Rex ad se allicit: & Alfaiarinum, & Alfamenem oppida, permutatione ditionum, quæ in Pyrenæi conuallibus, proavorum hereditatibus obtinuerant, attribuit.

Tarinorum, & Tarbarum, & Bernardinorum factiones Cæsarauugustanorum ciuium tumultuantes, & ruentes omnia perturbant: & de magistratibus mandandis inter se dimicant: mœnia, & propugnacula vrbs obstruunt.

1331.
1293

A. D. XIII. K. Sept. Rex cum focero Rege Logronii congregitur. Nonnullis Rex Sanctius in suspicionem venit, minas genero iactasse: ac fuisse demoratum: dum auxilium copiarum subsidio cedat: quod pactio initarum ratione sibi focer, aduersus Francorum Regem obtulerat.

Nouembri mense Rex, & Carolus inter Panizafium collem, & Iuncariam, cum denis proceribus, ac duodenis consiliariis ad colloquium deueniunt. Nouas inducias paciscuntur: summaque consensione, ac spe recedunt, se ad pacis condiciones descensuros.

Simon Peresius Salanoua Præfectus iustitiæ Aragonum A. D. IV. Non. Mart. Barcinone in Iohannis Zapatæ locum sufficitur.

1332.
1294

A. D. XV. K. Aug. Rex Raimundum Villanouam primarium ex intimis virum ad Reginam parentem in Siciliam legatum mittit. Eius legationis eam causam fuisse compertio: vii Reginæ Frederico fratri, Siculisque proceribus pertuadeat, ad pacis condiciones animos intendant. Maxime enim publicæ quieti interesse videt, cum Ecclesia sancta Dei & potentissimis principibus, per ingens beneficium, perpetuam firmare pacem, amicitiamque.

A. D. XII. K. Dec. Raoulus Claramontius Comes, & Franciæ Connestabulus, & Petrus Flota Regis Francorum legati Regem Barcinone conueniunt.

Cum Nicolao P. M. defuncto, biennium sedes Apostolica summo pastore careret, & Non. Iul. Perusii Cælestinus v. insigni sanctitate venerandus, extra amplissimi sacerdotii collegium, ad summum Pontificatum euectus esset, primo quoque tempore Raimundum Pontium Valentinum Episcopum, & Bonifacium Calamandram legatos ad Aragonum Regem de ea re præmittit: vt vna cum legatis Regis Francorum de pacis conditionibus deliberent. Nuptias inter Aragonium Regem, & Isabellam Sanctii Regis F. pactas Cælestinus irritas facit: easque rescindit.

A. D. II. Id. Dec. Neapoli Cælestinus pontificatu maximo se abdicat. In eius locum A. D. IX. K. Ian. Bonifacius iix. sufficitur.

1333.
1295

Februarii mensis initio Lutetiæ Parisiorum Philippus Rex suo, & Caroli Alanzonij, Valesij, & Andium Comitris fratris nomine Aurelianensem Episcopum, & Abbatem S. Germani Pratenfis legatos de communi pace Neapolim mittit. A Rege Gilaberus Cruillias, Guilielmus Lunfortius, Petrus Costa, & Guilielmus Galbanus, qui iuris ciuilibus intelligentia, atque omni prudentiæ genere præstabat, legantur.

A. D. VII. K. Mai Sanctius Rex Toleti moritur.

Bellum per tot annos, tot discriminibus, & tantis laboribus gestum non ante cepit finem. Bonifacius Pont. Max. & Carolus Rex Anagninæ conuenientes, legatorum Regis Aragonii interuentu, res inter dissidentes principes, in pristinam concordiam redigunt. Iacobi Regis nuptiæ cum Isabella Sanctii Regis F. pactæ rescinduntur: atque irritæ fiunt. Secreto paciscuntur: vt Rex de iure regni Siciliæ decedat: & Sardinia, & Corsica insulæ Aragonum regno contribuantur: quas Pont. Max. Ecclesiæ nomine condonaturus erat. Balearico Regi, qui Gallico bello, Maiore Balearium insula exactus fuerat, de regni Balearici iure, eo scedere seorsim cauetur.

Inter Francum, & Aragonium Reges amicitiaæ fœdus secreto icitur: compatantque ne proceres alterius regni, suis maneant, militetve ditionibus. Pollicetur Rex se xl. actuariarum nauium classe, Franco auxilium Anglico bello laturum: quæ xl. m. librarum Turonensium à Franco in quattuor menses persoluendarum, stipendia mereant. Sin vero classis duos alios menses atineatur, xxx. m. persoluantur. Singulis nauibus deni nautæ totidemque, qui ad proram munus obeant: & centeni, atque octogeni milites assignantur: compensato numero, pro ratione maiorum, minorumve nauium. Ea lex dicitur: vt arces, oppidaque Anglico bello expugnata Franco cedant: prædæ vero, atque manubiæ à Regibus partirentur. Præfectus hostilis classis ab Aragonio captus, Rege Franco absente, vt Aragonio dediticius sit, constituunt. Sed intestina, & domestica bella regiam classem ab Anglico bello auertere.

Frede-

Fredericus Regis frater, regni Siciliae vicarius Pontificis Max. arcessitu in Italiam nauigat. Ad Velitras Iohanne Prochyta, & Rogerio Lauria prestantissimis viris comitibus summum Pontificem inuisit. Pollicetur Pontifex Catharinam Philippi Constantinopolitani Imperatoris filiam, & Balduini Imperatoris nepotem, ad quam eius regni iura deuoluta erant, Frederico coniugio collocaturum. In sumptus bellicos C. M. vnciarum auri, quattuor proximis annis suppeditaturos, si Constantinopolitanam expeditionem capessat, Pontifex, & Carolus Rex spondent.

A. D. IX. K. Iul. Reges pacis condiciones vltro, citroque accipiunt.

Inter eas pacis leges conuenit, vt Rex Blancam Caroli filiam vxorem ducat. Blancam Rex pater, & S. Clementis Cardinalis Apostolicus legatus Perpinianum vsque comitantur: & transceso Pyrenzo Peraladam perducitur.

Siculi ad Regem legauerant Gualterium Fisaulam, Petrum Philosophum Panhormitanum, Sanctorem Bisalam, Cataldum Russum, & Gualterium Bonifacium Mamerinum: contederantque vt Rex iureiurando astringeretur publicis in conuentibus, nunquam Siciliae Regnum, aut insulas Siciliae adiacentes ab Aragoniae ditione separaturum: atque eadem sacramenti religione Petrus Regis frater, & quinquaginta primarii ex proceribus Aragoniis, Catalanis, & Valentinis obstringeretur, se daturos operam, ne ob eam causam a Rege Siculis bellum inferatur. Mandata praeterea habent, vt ex filiis Caroli Regis, qui obsides erant, aliquis illis a Rege traderetur: & media obsidum pars, qui in Catalonia priuatis, & publicis custodiis asseruabatur: in Siciliam transmitteretur: neque finibus regni Siciliae excedant: quoad pax Siculorum arbitrato conficeretur.

A. D. IV. K. Nou. in Villabeltrano vico Rex legatis Siculis renuntiat, se de iure regni Siciliae decessisse: iuraque suprema Ecelesiae agnouisse. Haud potuere legati grauioribus verbis vulnerari, si hostibus insulam dedere iuberentur: & Cataldo Russo perorante, legatis Siculi pacis condiciones lamentabili querimonia detestantur.

Die sequenti Dominico, sacra, sollemnesque caerimoniae, quibus vniuerso regno, per tot annos interdictum fuerat, noxis absolutis, repetuntur: staturaque religione conficiuntur: vt non solum in pristinum statum recidisse, sed omnium temporum dignitate, & gratiam antecessisse res sacrae viderentur. Ea saeculi pietas, is cultus rerum diuinarum erat.

Rex Carolus Ficarias accedit: eoque oppidulo filiam Regi tradit.

A. D. II. K. Nou. qua die Carolus Regi filiam tradit, Ludouicus, Robertus, & Raimundus Berengarius Caroli Regis liberi obsides liberantur: & Regina Blanca a patre Villabeltranum vsque deducitur. Postridie celebri omnium sanctorum festo die, eo loco regiae nuptiae concelebrantur.

Dum Carolus Rex Pertusio Pyrenaei saltu regreditur, Ludouicus, Robertus, & Raimundus Berengarius eius filii, quos obsides Alfonso Rex imperauerat, quae Francorum Rex, fraterque eius Carolus promiserant, laudant, comprobantque: quibus iura Aragonensis, & Valentini regni, & Cataloniae ditionis Regi, posterisque Regibus libera atque immunia remanent.

Barcinone summa cunctorum laetitia, atque alacritate ludi, festique nuptiarum dies concelebrantur. Petrus Regis frater germanus Guilielmam Moncadam Gastonis Beneharnensis F. vxorem ducit.

Pontifex Episcopum Vrgellitanum, & Bonifacium Calamandranam ordinis S. Iohannis Hierosolymirani in transmarinis ditionibus Magistrum in Siciliam legat: qui cum Regis legatis Siculos a desperato, & praecipiti consilio dehortentur: vt pacis constitutis conditionibus obtemperent. Sed quod magnopere desiderabat respublica Siciliensis maturant: & A. D. III. Id. Dec. Panhormi conuentibus publice coactis, proceres regni, & ciuitatum, municipiorumque procuratores Fredericum Regis fratrem dominum sibi adfiscunt: summeque rerum, vt eos tueatur, regatque praeficiunt. Ex eo in publicas decretorum sanctionumque tabulas, libellos, ac litteras refertur, dominante Frederico prepotentis Regis Aragonum, ac Siciliae filio, & rerum potiente ea acta, gestaque fuisse. Ea regni deferendi initia fiunt.

Festum natiuitatis Domini diem, annique noui K. Ian. Rex Caesaraugustae celebrat. 1334.

Blanca Regina more coronam, regiaeque dignitatis insignia suscipit. 1296

Raimundus Ribellias ordinis Hospitalis D. Iohannis in Hispania praefectus, & Berengarius Cardona Templariorum militiae in Aragonia Magister Daroca in Carpetaniam Ilabellam deferunt: Sanctii Regis F. quae Regi nuptui tradita fuerat. Ea postea Iohanni Britanniae duci nubet.

A. D. XII. K. Feb. Catanae proceres Siculi Siciliensiumque ciuitatum procuratores

AERA.
NAT.
CHR.

& primarii, qui aderant, Aragonii, Catalaniq; viri, in maxima eius vr̄bis æde, de Frederico in Regem adsciscendo referunt: regioq; nomine Rogerius Lauria eum appellat: affectus id vi, nutuq; prouideri diuino: & testamento Regis Alfonsi fratris præiudicatum esse: atq; vniuersorum Siculorum consensu præcautum.

A. D. XIII. K. Febr. pontificatus Bonifacii. iix. anno secundo Romæ summus Pontifex Regem Aragonium vexilli ferum, ducem, & maritimarum rerum, classiumq; Ecclesiæ præfectum, ammiratum vocat, in terræ sanctæ subsidium, & aduersus Ecclesiæ hostes insigni laudis testimonio creat. Obstringitur Rex. lx. nauium longarum classem Ecclesiæ sumptibus, in ditionum suarum portibus, atq; stationibus instructurum. xxxv. M. solidorum Barcinonensium stipendia in singulas naues, in quattuor menses ab Ecclesia assignantur.

Rex edici imperat, vti Aragonii, & Catalani proceres, primariiq; viri Sicilia infula excedant. Qui secus faxit, in desertorum, ac proditorum numero ducatur.

A. D. XII. K. Febr. Rex, & Alfonsus Regis Castellæ nepos Bordaluz in prosequendo iure, quod in Castellano regno, atq; hereditate Alfonsus repetit, ad eam concordia rationem veniunt. Ob eam opem, atq; auxilia, quæ in inferendo bello Rex pollicetur, Regi Alfonsus pactione Murtiensis regni fœdera icit: & eius regni ditione, in Regis gratiam cedit. Paciscuntur præterea, vt Iohannes patruus Ferdinandi Regis Castellæ pueri, Legionense, Gallaicum, atq; Hispalense regnum obtineat: Alfonso Castellanum, Toletanum, Cordubense, Murtiense, & Iaennense regna reliqua maneant. Ad eam pactionem deueniunt Iolans Regina Alfonsi auia, Aragonum, Portugalliæ, & Granatensis Reges. Constituant, vti Alfonsus Iolantem Regis sororem ducat: quæ cum Regina matre in Sicilia abierat. Petro Regis Aragonii fratri Concha, Alarcon, Moia, & Cannetum oppida attribuantur.

A. D. IIX. K. Apr. quo die resurrectio Domini, & annuntiatio B. Mariæ Deiparæ virginis festi dies concurrunt, Panhormi Fredericus, qui regni gubernaculis ad motus fuerat, regiis insignibus à Siculis decoratur. Ex ea die se Fredericum III. Siciliæ Regem, Ducatus Apuliæ, & principatus Capuæ nuncupat.

FREDERICVS III. SICILIÆ REX: ET DVCATVS APVLIÆ ET PRINCIP. CAPVÆ.

A. D. VI. Id. Apr. Fariza Alfonsus Ferdinandi Regis competitor: & Petrus Regis Aragonum frater maximo, fortissimoq; exercitu comparato Montacuti, Almazaniqu; finibus in Castellam inuadentes, arma in Legionensis regni fines vertunt. Militant in eo exercitu ex Aragoniæ regno vti Montaneri auctor est, mille equites grauis armaturæ, & peditum l. m. Ingenti contentione exercitu ducto, non modo hostiles copias submouere, sed intra sua metipsa mœnia sunt compulsæ. Cum Legionem urbem peruenissent Iohannes Ferdinandi regis patruus Rex conclamatur. Alfonsus ad S. Facundi more gentis, in regni Castellæ fastigium subleuatus, expeditionem vrguens Maiorgam obsidet. Rem bellicam proceres ductoresq; Aragonii administrare Simon Vvrea, Petrus Cornelius, Petrus Ferdinandus Ixeritanus, Raimundus Anglesola, Lupus Gurrea, Petrus Garcesius Nuezus, Ferdinandus Peresius Pina, Bartholomæus Eslaua, Ludouicus Diazus Rada, Berengarius Tobias, Petrus Simenius Moneba, & Guilielmus Vergua.

Eadem tempestate Rex coacto exercitu, quem separatim confecerat, Murtiense regnū inuadit. Cum exterrite improuiso malo vrbes ad arma concurrerent, fugaq; non modo agrestium, sed populorum passim fieret, plurimum terroris celeritas ipsa hostibus intulit: & quod classis regia eam oram præteruecta mare teneret, arces, castellaq; deduntur. Vrbs ante oppugnationem traditur. Hæc in A. D. IV. Non. Aug. gesta sunt. Perstant in armis Alcala, Ilorci, & Mula. Regio eo in bello suum munus præstitere Iacobus Peresius eius frater, qui pro Rege Valentino Regno præfuit, Raimūdu Folchius Vicecomes Cardonensis, Iacobus Exerica, Petrus Aierbius, Lupus Ferencius Luna, Petrus Martinus Luna, Sanctius Antilionius, Guilielmus Entenza, Ato Focius, Philippus Salassus, Simon Peresius Arenosius, Ferdinandus Lupezus Luna, Raimundus Alamanus, Galcerandus Anglesola, Iazbertus, & Dalmatius Castellinoui, Berengarius Villaragutius, Pontius Ribellias, Amatus Cardona, Guilielmus Lurfortius, Raimundus Villanoua, Egidius Ruzius Lihorius.

Petrus Regis frater in Maiorgæ obsidione æstu, febriq; iactatus Oterdefumos oppidum deflectit. Inde incepta oppugnatione relicta, dum bellum maiore animo, quam consilio geritur: & magnas acerbitates perferunt, Castra vnde venerant, mouentur.

A. D.

A. D. III. K. Sept. Petrus Regis Aragonii frater Oterdefamis moritur acerbissimo omnium mœrore. Dispersis, dissipatisque nostris, hostes animos sustulere. Petri corpus militares veteranorum copiaz Pallantinis Campis iter facientes, & ante ipsas Vallisoleti portas, quo in oppido Rex Ferdinandus, & Maria Regina mater, eius seculi feminarum prestantissima commorantur, remeantes Cæsaraugultam deferunt: Simonis Virez, & Raimundi Anglesolæ intimi Petri amici cadaueribus comitatum. In cenobio fratrum Minorum sepelitur: & iustis exequiis, supremi diei celebritate, militari illustratione funtus cohonestatur. Anglesola pone ipsius Petri sepulchrum situs est.

10 Vbi Murtiense quoque regnum Rex suo imperio adiunxit, quantus non vnquam antea exercitus, classisque comparatur. Acies omni arte bellica instruuntur, atque firmantur. Eximii, factisque nobiles, & veterani duces fortissimi deliguntur. Rex ipse tantæ expeditionis vnico Imperator omnium votis destinatur: nec dum satis certus hostis existiterat: nisi Fredericum fratrem regno euertere cupiat.

Fredericus Rex in ita æstate terra, marique in Bruttis bellum gerit. Scylacium Cantanzarum, Terra, quam vocant Iordanam, Croto, S. Seuerini, & Rossanum oppida Regi deduntur. Rocca Imperialis Rogerii insigni opera, obsidione liberatur: quam Iohannes Monfortius Comes obsederat.

20 Rogerius Lauria Frederici causam, armaque deserere, & ad Iacobi se Regis imperium, fidemque potissimum applicare constituit. Beatricem Lauriam F. Iacobo Exerica Iacobi F. & Iacobi Regis N. in matrimonium collocat: & Aragoniis classibus summo maritimarum rerum imperio à Rege commisso, præficitur.

Alfonfus Peresius Guzmanus magnitudinis animi, & fortitudinis præclatis operibus insignis, & in bellica laude egregius, longeque omnibus præstans, Tariffam se Regi traditurum certis conditionibus pollicetur: vti à vi, & impressione Henrici Alfonsi Regis fratris, & Maurorum liberet: in columemque, ac saluam, in ea rerum commotione, nostris in societatem adscitis, Ferdinando Regi puero præster: atque retineat.

Simon Luna Cæsaraugustanus Episcopus.

30 A. D. III. Id. Febr. Raimundus Pontius Valentinus Episcopus Regius Cancellarius & Guilielmus Namontaguda Regis legati Messanæ Fredericum Regem cohortantur, ad colloquium cum Rege fratre in Aenaria, aut Prochyta insulis ineundum. Publico Siculorum concilio decernitur, ne Fredericus ad Regem fratrem adeat, ad colloquiumve deueniat: quod frater bellum impium suscipere non detrectet.

Rogerius Lauria Hadriano mari classe vectus Litium incredibili virtute oppugnat: Hydrunte potitur.

Constantia Regina cum Iolante F. quæ Roberto Caroli Regis F. despõsa fuerat, Iohanne Prochyta, & Rogerio Lauria fidissimis comitibus Mylis i v. actuariis nauibus soluens, Regis, Aragonum filii suasionem, atque consilio Romam deuehitur. Ea manifesta signa apparuere inter fratres intestinis armis, & hostili odio bellandum esse.

40 Arnaldus Hispanus Rogerii Conuenatis F. in Pallariensem comitatum bellum infert: quantum conniti animo, viribusque poterat, contendens Fuxensis Comitibus auxiliariis copiis, ea ditione potiri. quam hereditaria controuersia repetit.

Martio mense exacto Rex classe Tiberina ostia præteruehitur. Eodem tempore cum Carolo Rege socero Romæ congregitur. Nuptiæ inter Robertum Calabriae Ducem Caroli F. & Iolantem Regis sororem magna celebritate coniunguntur.

SARDINIÆ ET CORSICÆ REGNUM ARAGONIÆ REGIBVS ATTRIBVTVM.

50 A. D. II. Non. Apr. pontificatus anno III. Romæ apud S. Petrum Bonifacius P. M. Iacobo Regi Sardinia, & Corsicæ regnum, & eius heredibus vtriusque sexus legitimis perpetuo condonat: atque attribuit. Præsentem Regi donationem eam, crateræ aureæ pignore, fœdere, ac fide sancit: supremumque fidelitatis ius, & vim summæ potestatis, sibi, & futuris Pontificibus recipit. Quibus temporibus, & quo militari siue terrestri, siue nauali auxilio subueniendum Ecclesiæ sit, eius donationis causa decernitur: caueturque; II. marcharum argenti Sterlingorum census, atque tributum imponitur.

A. D. VII. Id. Apr. Gerardus Parmensis, Sabinensis Episcopus in Lateranensi ad Rogerium Lauriam, reliquosque, qui Siciliensi bello militauerant, ex perduellium numero eximit: & diram, exerationumque obunciationibus soluuntur: ac liberantur. Rex per paucis diebus in Tarraconensi litus renaugat.

AERA.
NAT.
CHR.

A. D. IIX. Id. Mai Rex Iqualadæ fautorem se Sibyllæ Comiti Palliariensi præstat: quæ Arnaldi Rogerii Palliariensis Comitis, & Lascaris eius vxoris filia natu maior Hugoni Mataplanæ primario viro auferat. Aduersus Fuxensem Comitem, Arnaldum Hispanum, & Rogerium Arnaldi F. opem laturum spondet: dum Palliariensis ditionis potiri queat.

A. D. III. Non. Iul. Rex Palliariensibus infestus castellum Leortium circumfidet: vt eam ditionem Sibyllæ vindicet.

Blasus Alagon cc. grauis armaturæ equitibus, & exiguis veteranorum copiis ad Catanzarum, cum Bruttios, in Frederici Regis potestatem redigere, ac retinere receptos cuperet, qui summum imperium inter præfectos regiones iam tum obtinet, vir cum claritate, tum belli vsu præstantissimus Rogerium Lauriam, Petrum Russum Comitem, & Reforciatum Regis Caroli duces, qui dcc. grauis armaturæ equitibus præficiantur, prælio fundit: cæditque: & ingentibus factis hostes persequitur.

1336.
1298

Alfonfus qui Regis Castellæ nomen vsurpauerat, ne Rex partes suas deserat, Conchæ vrbs, & Moix, Alarconis, & Canneri oppidorum ditiones, & arces, quæ Petro Regis fratri condonatæ fuerant, Regi addicit. Molinæ præterea, & Requenæ ditiones attribuit.

A. D. VII. Id. Apr. Valentia Iohannes Nunnus Larenfis se imperio, ac potestati Regis, auctoramenti sacramento, dextris in fœdere, more implicatis, pollicibus inter se deuinctis, subiicit. Suo, ac posterum nomine fideliter Regi obtemperaturos spondet. Rex Larenfi Albarrazinum vrbs, & vrbs arcem, propugnaculaque tradi imperat. Larenfis sponsione obstringitur Alfonso causam, & partes propugnaturum: & in suscepto bello suam operam nauaturum.

A. D. III. K. Iul. in Argiliensi Ruscinonensis ditionis castello Rex cum Iacobo Rege Balearico patrio congreditur. In amicitia, ac vetusto fœdere mansere. Maior, Minorque Baleares patrio restituuntur. Balearicus Regibus Aragonum supremæ potestatis propria iura, fidelitatis sacramento recipit: atque sancit.

Rex LXXX. actuariarum, pluriumque onerariarum classe instructa, bellum fratri, pro liberanda Sicilia inlaturus, ad Tiberina ostia classem appellit. Romam, & visendi & consulendi Pontificis causa properat. Pontifex sua manu Ecclesiæ vexillum Regi sollempni religione tradit.

Neapolim cum classem appulisset, Robertus Regis affinis Calabria Dux, & Landolphus Volta Cardinalis sedis Apostolicæ legatus nauim conscendunt. Inde A. D. IX. K. Sept. soluentes, Pactesem oram Sicilia attingunt: & insulam præteruecti terra, marique Syracusas Octobri mense exacto circumfidunt.

Bellum fratrum, atque ciuile inter duces, & militares manus lingua, moribus, armorum genere, insignibus, & institutis ante omnia militaribus congruentes crudeliter exarsit.

Ad Murtillam, stationem frenensem Mamertini XXI. t. actuariis, quas incredibili celeritate armauerant, instruxerantque, cum Iohanne Lauria Rogerii fratre XX. longarum nauium ductore configunt. Hostes XVI. naues, cum victores euassissent, cum prætoriam capiunt: & insigni victoria insolentes Lauriam, Iacobumque Roccam ducem capite plectunt.

Diurna rerum infestarum perpeffione Rex Syracusana in obsidione iactatur. Afflicta pestilentia castra erant, & vulgari contactu in militares manus morbi adeo ingruerant: vt ad XI. IX. m. bellatorem interierint. Castra deseruntur: & regia classis fretum traicit.

1337.
1299

Funesta expeditio omnibus ea visa est: nam morbo exercitu implicito, cum Rex afflictas vires suas in vnum contulisset, aduersa tempestate nauigat: & graui hieme, aliquot naues ad Liparim insulam afflictæ eliduntur: reliqua classe in Neapolitanum portum Februario mense transfuehitur.

Blanca Regina in arce Neapolitana, Nouam appellant, filium parit: cui Alfonso nomen est inditum. Is ad regium fastigium postea deuehitur. Neapoli Rex in Martii mensis finem permanet. Barcinonem inde transmittit.

Cum ea, quæ superiore anno bello gesta fuerant, pro fastigio rerum, & summa expectatione non respondissent, in sequenti hoc anno multiplex bellum excipit. Instaurata classe Rex denuo in Italiam nauigat: terra, marique fratrem vlturus.

Rex Maio mense Neapoli soluens, Roberto Calabria Duce, & Philippo Tarentino Principe Roberti fratre comitatus ingenti classe, cum secuta exercitum effusa militum,

proce-

procerumque multitudo esset: nullo, qui per ætatem operam nauare posset, militiam de- AERA.
trectante, in Siciliam nauigat. NAT.
CHR.

Fredericus Rex, cum spes vnica Siculi regni esset, plus enim in illo iuuenili animo, nō virtutis modo, sed consilii, quā in omnibus aliis ducibus Siculis visum est eo applausu, secundisq; rebus præfidens, in extremū discrimē, ac dimicationē fortunę se, regnumq; deducit. Cū XL. actuarias naues egregie adornasset, & Rex A. D. Non. Iul. Veneris die Tyn- daritanam oram attingeret, ad promontorium, quod Orlandi vocāt, Fredericus obviam fratri procedit: vltroque nostros laceffit. Pugnatum infestissimis animis: hinc ira stimu- lante aduersus rebellantes, illinc vincere assuetis, ab vltima iam dimicantibus spe. Cal- 10
mitosum hoc prælium, postridie, quam nostri in litus appulerant, à Frederico cōmissum est: cuiusque classes profligantur. Rogerius Lauria acerbe, crudeliterq; victoria vsus, fratris Iohannis Lauriæ vlticendi ira incitatus, supplicium de victis generatim sumpsit. Naues XIX. hostium captæ: & ingens strages edita. Fredericus vix viuus ex medio ardore pugne euasit. Cum hostibus magno animo, & fortiter, excellenterq; eo in prælio ex nostris manus conseruerunt Gilbertus Centillias, Gerardus, & Ferrarius Alamani, Petrus Sefesius Raimundus Captera, Guilielmus S. Vincentii, Petrus Montacutus. Simon Bellocius, Ri- ambaudus Dezfarius, Thomas Prochyta, & Petrus Montornesius. Rex cū in Sicilia Ca- labriæ Ducem bellicis rebus præfecisset, classe in Salernitanam oram traiecit: belloq; de- sistit. Neapoli soluens in Caraloniā, vna cum Constantia Regina parente deuehitur: 20
Pontifice Maximo, socero, Gallisque omnibus reditionis improuifam celeritatem ex- probrantibus, execrantibusq;: quod victoria vti nesciret: aut certe nollet: cum etiam fra- tri, & Siculis in acerbissimum odium venisset.

Rex Albarrazinum, eiusque vrbis arcem, & propugnacula recuperat: quod Larēsis pactis conuentis non maneret. Ex eo Regiæ ditioni Albarrazinenses contribuuntur.

Carana per summam ciuium fraudem à Frederico Rege deficientium, Roberto Calabriæ Duci traditur.

K. Dec. prælium atrox Drepani à Frederico Rege aduersus Gallos hostes cōmittitur, Regem ira, spes ardor certaminis, auidum hostium sanguinis in prælium rapit. Galli- cæ copiæ funduntur, cadunturque: Philippo Tarentino Principe earum copiarum im- 30
peratore, & Rogerio Sanseuerinate Comite superatis, captisque.

Blanca Regina Cæsarugustę Cœnobium sanctimonialium instituti Prædicatorum D. Agneti dicatum exedificari, condi, constituique imperat.

Bonifacius P. M. sacrum Iubileum orbi Christiano, centesimo quoque anno cele- 1338.
brandum iis, qui peccata confiterentur, delictorumque veniam p̄e, sanctęque depreca- 1300
rentur, indulget. Sacræ ædes, Romanaque templa, incredibili nationum, gentiumque frequentia visitantur.

Disciplinarum gymnasia, philosophorumque scholæ Ilerdæ explicantur: & artium, doctrinarumque ingenuarum, ac liberalium magistri, & præceptores, vti in maxime ap- posito, & saluberrimo loco constituuntur. Ex eo domicilium in illa vrbe remansit studi- orum: ac veluti seminarium est habitum doctrinæ: ex quo plures studio, atque doctrina 40
præstantes viri prodire.

Blascus Alagon, & Guilielmus Galcerandus Cartalla, rerum gestarum gloria pæne pares duces, quorum virtute Frederici regnum nititur, longe ante alios militum animis acceptissimi, pridie, quam quadragesimæ ieiunium iniretur, ad Galianū Gualteriū Bren- nę Comitem prælio superant: & de victis Gallicis copiis Gualterius captiuus ducitur.

Æstate ineunte Rogerius Lauria, cuiuscunq; principis auspiciis imperio præesset, signaue inferret, fatalis dux ad excidium aduersæ gentis, augendique Aragonii regni, ad Pontiam insulam navali prælio commisso, Frederici Regis classem, Aragonia classe de- uincit. Capitur Conradus Oria hostilis classis præfectus. Rogerius nimius imperii, & ve- 50
hemens, vitioque ingenii, immanitate efferatus Genuensibus militibus, qui in prætoria nauis scorpionibus vli fuerant, manus auferri oculosque effodi imperat. XXIX. hostium naues à nostris interceptantur.

Robertus Calabrię Dux Rhegium castra admouet: & terra, marique Messanam oppugnat: cum Fredericus Rex Decembri ipso mense Aidonum castellum, quod in pote- state hostium erat, obsideret. Rhegio præfuit Hugo Emporitanus Comes: & cum ea vrbs & Messana à Roberto oppugnarentur, Blascus Alagon, & Guilielmus Galcerandus sub- sidio Mamertinis accedentes Gallicas copias pellunt: fretumque traiciunt, quod nostri eorum castra oppugnare adorirentur. Cum fretum hostium classis teneret à mari oppu- gnationem ostendit.

AERA.
NAT.
CHR.

Blasus Alagon cum Mamertinae propugnationi praesert, e vita excedit: cuius obitu Siculorum res summum in discrimen recidisse videtur: quod imperatorem clarissimum eagens amiserat.

Rex Murtiensi expeditioni intentus, cum Ilorci oppidum obsideret, A. D. XV. K. Ian. ciues paciscuntur, se oppidum, arcem, & propugnacula dedituros, nisi intra L. dierum indutias sibi subuentum esset.

1339.
1301

Ilorci Rex festum natiuitatis Domini diem celebrat. Eo in oppido cum Mahomate Aboabdille Granatensi Rege foedus igitur. Mauris spondet se, causam, armaq; Alfonsi, qui regni Castellae iura inuaserat, suscepturum.

Murtiae Ianuario exacto Rex milites copias cogi imperat. Omnes, qui arma ferre poterant, exciti: quod Ferdinandus Castellae Rex suas copias Optem conduxisset. Vtrimque validi exercitus profecti.

Oppidum Regale nuncupatum, ad Nauarreg, & Aragoniae confinia situm, ex Anduesii, Vlli & Filerae colonis incolitur, & praesidio firmatur.

Valentiae Aprilis mensis fine, Rex legatos ad Philippum Francorum Regem mittit: opem Alfonsi Ferdinandi filii, Alfonsi Regis nepotis rebus affectis oraturos. Vt eius causam desertam, & abiectam armis subleuet, nulla cohortatione, miserationeue permouetur: cum aequalis propinquitatis, cognationisq; vinculis Francus Alfonso deuinctus esset: & tam parata, expeditaque auxilia Nauarreg regni finibus inferri possent: quod in eius potestate erat. Cum legationem renuntiassent, & orationem mandatis conuenientem adiecissent, tenui quadam excusationis venia Philippus est usus: se bello Belgico implicitum, quod in eius ditiones imperium expeteret, ad instaurandum Hispanientis bellum perpel-

li non posse.

Sanctius Antilio Regiae aulae praefectus ea tempestate fuit: cuius magistratus iura paulatim exoleuere.

A. D. II. K. Mai proceres, nobilesque Aragonii homines, Caesaraugustae, in cenobio fratrum Praedicatorum, quo conuentus agi consueuerant, coitionem faciunt: de Regis iniuriis, qui id temporis Ilerdae commorabatur, exostulantes: Iacobo Exerica Regis fratre patrueli, & Lupo Ferrencio Luna primariis ducibus: & antesignanis: quos ferme nobilitas omnis secuta est. Coitionis, exostulationisq; aequitas haec praetenditur: se stipendiis militaribus, quae merebantur, a Rege fraudari. Huius, & aliarum actionum susceptarum causa, non more, non iure concitati ad arma petulenter deueniunt. Rex uti in motu conatusq; improvisi rite, iureq; prohibeantur, conuentus Caesaraugustae in A. D. K. Sept. indicit. Constituto die in aede Saluatoris maxima, iis, qui turbas fecerant, actionem perduellionis intendit: & de ea controuersia Iustitiae Aragonum Praefectum iudicem sumit: qui ei quaestioni praefuit. Is magistratus, de consilii vniuersi sententia stauit: iusque esse decernit: uti ii, qui contra morem maiorum, de suo iure statuere conati fuerant, causa cadant. Eorum pacta, ac sacramenta infecta, irritaq; sint. Adhaec sancit, ut eorum fortunae, ac bona regio nutui submittantur: modo ne capitis periculum irrogetur: custodiave contineantur: perpetuo ve exilio efficiantur extorres. Eo consilio a Rege inito, oppressi auctoritate publica, quod vi adoriri nituntur, iure passi sunt.

K. Octob. assidente conuentu Iacobus Regis F. natu maximus sacramento, uti legitimus regni futurus heres, ac successor adsciscitur.

Siciliensis belli fama, successusque effecerant, ne se Robertus pugnae committeret: sed obsidione Messanam premeret. Exercitu, classeque diuisa, partim per finitimos populos praedari placuit: partim continenti oppugnatione Mamertinos obsideri. Cum urbem obsessam ex hostium manibus eripere Fredericus non posset, popularem turbam moenibus egressam in tuta recipit: & confirmatis propugnatorum animis, inter hostium tela, ex arce digressus, consilio hostem peruertit: & ad indutiarum pactiorem, interuentu Iolantis sororis pellicit.

Robertus Calabriae Dux, ac Iolans eius vxor Syracusas ingrediuntur. Mox Iolans, & Fredericus Rex eius frater, ad Maniaci turrim, ad colloquium, pro re nata, congregiantes, postea cum Duce sub dio congressi, indutias in aliquot menses paciscuntur.

1340.
1302

Regina Maria Ferdinandi Regis mater, cum Bituri Vasconum oppido, publicis belli, ac pacis rationibus animum intendit, singularis exempli femina Lupum Ferrencium Lunam, & Iohannem Simenium Vream ex primariis proceribus Aragoniae, qui nouis se implicuerant rebus, summe incitat, uti ipsi, reliquique proceres, qui solum verterant, filii stipendia mereant: dum Murtiense regnum recuperet.

Carolus Valesius Andiu Comes, Robertus Calabriae Dux, & Raimudus Berengarius eius

eius

eius frater, magna comparata classe Thermitanam Siciliae stationem, A. D. V. K. Iun. ap-
pellunt. Thermas expugnant. Corilionem, appositis machinis, obsidione premunt. In
ea oppugnatione Ducis Brabantiae frater, Gallicarum copiarum praefectus pugnant mor-
tem oppetit. Castra Xacam transferunt: urbemque eam circumfident.

Constantia Regina Regis mater Barcinone decedit: cuius sanctitas atque religio,
quasi lumen quoddam illis temporibus eluxit. In coenobio fratrum Minorum eius urbis
sepelitur.

Iolans Constantiae Reginae F. Roberti Ducis vxor, quae se in pacificationem inter vi-
rum, & fratrem interposuerat, Thermis in Sicilia decedit.

10 A. D. XIV. K. Septemb. Caroli Valesii, qui pacificatoris partes susceperat, inter-
uentu, inter Carolum, & Fredericum Reges, res ad concordiam deducitur: modo Frede-
ricus in animum inducat, penes se Siciliae regnum, dum viuat, maneat: & se fato functo, ad
heredes Caroli perueniat, eosque sequatur. Paciscuntur, uti Fredericus Leonoram Caro-
li Regis F. in matrimonium ducat.

Eodem mense Valesius, & Robertus inter Calarabellotam, & Xacam cum Frederi-
co ad colloquia centenis equitibus comitati congregiuntur. Eo loci ad pacis conditio-
nes deueniunt. Pollicentur, se operam duros, uti Sardiniae, aut Cyprum regnum Frederico,
eiusque posteris deferatur, attribuaturque. Fredericus quoad viuat, Sicilia insula potiatur: &
eo defuncto Caroli regno, Carolive heredibus adiungatur. Statim traduntur oppida,
20 quae Frederico in Brutiis parent.

Interdictum, quo Siculi sacris arcebantur, tollitur.

Valesius, & Robertus mari Catanam proficiscuntur: & in eam urbem Philippus Prin-
ceps Tarētinus, & Gualterius Brennae Comes, qui custodiis attinebantur liberi deferuntur.

A. D. XIV. K. Nou. Sanctus Iacobi Regis Balearici F. Gerundae, quod Iacobus eius
frater, natu maior vitam, actionesque omnes suas sacris addixerat, & instituta D. Franci-
sci ordinis Minorum illi erant tenenda, iura, & supremum regni dominatum iurifurandi
religione Regi sancit: uti Balearici regni, & ditionum Ruscinonis, & Caeretanae heres in-
stitutus.

Bonifacius P. M. Philippum Francorum Regem edicto monet, uti Ecclesiae supre-
mo iuri, potestati, & extra sacra, ac religionis scita obediat, obtemperetque. Dum Pon-
tiffex id iustum uti ratum, firmumque maneat, sacris interdictis contendit, magni in Gallia
tumultus exoriuntur. Inde magnum Philippi Regis aduersus Pontificem odium cum
acerbissimo, & crudelissimo dissidio exstitit: & concilium a Pontifice Romam indicitur.
Vetustis aliquot monumentis memoriae proditur decreuisse Pontificem regnum Galliae,
ut aliis regna, ditionesque Christianorum principum sub potestate Romani Imperii sub-
iici. Sed utcumque ea se res habeat, quod in Gallia incredibilis ordinum motus, con-
cursusque concitaretur, Aragoniae Rex se in eam pacificationem interponit: & Pontiffex
Anagninae, A. D. VI. K. Iul. Pontificatus anno IX. ecclesiastico ordini regni Franciae te-
statum esse voluit: se his, quae Philippo Regi suo nomine renuntiata, aut Apostolicis litte-
40 ris proposita, promulgatae fuerant, nihil decreto suo sanxisse, quod iuri, libertati, aut ho-
nori Regio, ditionumve eius derogaret: ac se velle uti iura, libertas, & honos Regi, ac Fran-
ciae regno incolumia, ac salua, & minime laesa permanerent.

Initio huius anni Alfonso, qui in hereditatem regnorum Castellae uitam minime
faustis, felicibusque armis egerat, & exheres est vocitatus ex Gallia adueniens, Villafran-
cae Regem inuisit. Eodem tempore Henricus magnus Alfonsi patruus, & Iohannes Em-
manuelis Henrici fratris filius, aliique Castellani proceres spondent, se Alfonso operam,
auxiliumque laturos, & eius partium factionem, causamque defensuros: qui cum respec-
tum ad Alfonso, & Alfonsi equam conditionem non haberent, eam sibi viam ad opes,
viresque amplificandas patefaciunt.

50 Maio mense Iohannes Emmanuelis F. magnae potentiae adolescens Setabi Regem
inuisit. Paciscuntur, uti Iohannes Constantiam Regis filiam intra constitutum IX. anno-
rum spatium in matrimonium ducat.

A. D. V. Id. Iun. Caesaraugustae Iuencus Vbertinus, & Apparicius Villanova Frede-
rici Regis legati, de foederum pactionibus initis Regem certiore faciunt: quas ratas,
firmasque a Bonifacio Pont. Max. habitas, vetus rerum a Frederico gestarum auctor per-
hibet: & xv. m. florenorum tributum a Pontifice Frederico impositum in singulos an-
nos Ecclesiae conferendum: proprii iuris ac dominatus Siciliae regni, & Insularum adiacen-
tium causa. Cautum eo foedere a Pontifice fuisse, ne Fredericus Siciliae Rex, sed Trinacriae
appelleretur, idem auctor firmat: & eam pactionem a Cardinalium collegio fuisse comprobata:

AERA.
NAT.
CHR.

Matthæo Russo Vrsino sanctæ Mariæ in portu Diacono Cardinali contratendente, atq[ue] repugnante.

A. D. XII. K. Jul. Rex, Henricus, Iohannes Emmanuelis F. Didacus Lupius Pharen-
sis Vizcaiz regulus, & Lupus eius F. Farrizæ ad colloquium congregiuntur. In eam pacti-
onem ii proceres fidem suam interponunt, se curaturos, vti Alfonso Iaennense regnum
attribuatur. Vallem Cornegiam, Pedrazam, Almazanum, aliaque oppida, quæ illi heredi-
tario iure relicta fuerant, retineat. Id etiam stipulantur, vti Ferdinando Alfonfi fratri ger-
mano, eius ditionis, hereditatisque libera iura conferantur, quæ in Castellæ regno, ad re-
gios liberos pertinere consueuerant. Infantaticum vocant.

CATALANI EXERCITVS EXPEDITIO.

Ex annalium nostrorum, & regionum commentariorum vetustate eruenda, fuit
veteris memoriæ non satis antea, pro dignitate rerum gestarum, explicata recordatio.
Cum dearmatus Frederici Regis exercitus esset, vt insulam, quæ tot mala, diuturno bello
perpeffa fuerat, colluue copiarum diffluentium releuaret, persuasum est Frederico,
vt militares manus in Macedoniam, & Thraciam emitterentur. Hoc ipso anno Rogeri-
us Florius Brundisius, qui Frederici auspiciis, Siculo in bello plura egregia facinora e-
diderat, ad quem perditii omnes, & dissoluti adolescentes semper confugerant, & scele-
re, & egestate profligati, instructa classe, collecticio veteranorum Catalanæ, & Aragoniæ
gentis, quos Almogauares vocabant, exercitu, ad iv. m. fuisse traditur, ex Sicilia Constan-
tinopolim nauigat: Andronici Romæorum Imperatoris Comnini Palæologi stipendiis,
aduersus Turcarum incursiones militaturus: qui ex Asia tunc primum emigrantes, com-
plures eius imperii regiones depopulabantur. Is totius exercitus imperator, copiarum
ductores deligit Berengarium Entenzam: & primarios aliquot ex Aragonensibus, & Ca-
talanis: qui Frederici stipendia meruerant. Rogerius benigne ab Andronico habitus, sta-
tim Megaducis, magni nempe Imperatoris nomine, atque insignibus ornatur. Vxor in
eius manum conuenit, Imperatoris, Zauræ, vti vetusta monumenta testantur, & Adro-
nici fororis filia. Exercitus Catalanorum societas appellatur: quorum tanta ad vltimas
gentes virtutis fama peruaserat, vt Constantinopolitani Imperii principes, opinione, &
amicitia eorū, aduersus barbarorū, ex Asia insultantium impetus, tutos se arbitrarentur.

1342.
1304

Rogero Florio, rebus in Asia, præclare aduersus Turcas gestis, Cæsaris nomen, per-
petuæ virtutis præmium tribuitur. Sed acerbo Michaelis Palæologi Andronici Impera-
toris filii odio excitato Hadrianopoli, inter sacra mensæ, cum iis, qui aderant, circumuen-
tus, atque armis exutus impiæ neci traditur: & crudelissima morte mactatur. Inde socie-
tas Catalanorum, quæ Rogerii Florii ductu, Adronici stipendia bello Turcico meruerat,
Callipoli, ad ipsas Hellefonti fauces, vallo se, ac fossa cingit, munitque. Eius munitionis
rebus institutis, atque collocatis Berengarium Entenzam ducem sibi præficiunt. Enten-
zæ egregiam operam præstitere primarii duces Ferdinandus Ahonestus, Corbaranus Le-
herius tribunus militum, & alter item tribunus Bernardus Rocafortius, Raimundus
Montanerius, qui res eas memoriæ prodidit, & Guilielmus Siscarius, & Simon Alberus.
Præterea Entenza in Siciliam præmittit Garciam Lupezium Lupariam, Raimundum
Marquetium, & Raimundum Coponium: qui à Frederico Rege subsidium transmari-
num efflagitent: & exercitum Catalanæ societatis in asserendo Constantinopolitano
imperio, Frederico militaturum polliceantur. Michaellem Imperatoris F. in proelia po-
scunt, prouocantque: tanquam in prodicionis crimen vocatum, Thraciæ oras assiduis in-
cursionibus depopulantur.

Entenza inclitus ea tempestate dux, penes quem præcipua laus eius belli fuit, ea vir-
tute, eoque consilio, rem gessit: vt benigno alloquio, & comitate alliciendo, & beneficiis,
quos poterat, sibi conciliando, publicis pariter, ac priuatis consiliis dignus omni imperio
videretur. Instructa classe decem actuariarum nauium ab Helesponto totam eam oram
maritimam percurrens, omnia loca vastat, quæ incurrit. Cum in ea trepidatione Calo Io-
hannes Andronici F. cccc. equitibus, magnisque collecticio copis obuiam aduen-
taret, ad Pontem regium VI. M. P. à Constantinopoli A. D. II. K. Jun. profligatur: cæditur-
que Ingenti præda parta, cum Entenza Callipolim reuertitur, insidiis interclusus, & sum-
ma perfidia deceptus, ab Eduardo Oria, qui xvi. Genuensium actuariis nauibus præerat,
intercipitur: nauesque omnes amittit. Peram deportatus Trapezuntem transmittitur. Ca-
talanorum societas Callipoli continetur: quoad Entenza liber è custodia educitur.

Non. Jun. Perusii Vitalis Villanoua, & Guilielmus Ceria Regis legati, regio nomine
fidei sacramentum interponentes, Benedicto XI. P. M. qui in Bonifacii locum ad sum-
mum Apostolatam euectus fuerat, iura regi Sardinæ, & Corsicæ, ab Ecclesia Regi collata

recognoscunt. Pontifex Cardinalium collegio assidente iurifurandi sanctionem, suprema domini ratione recipit. Die sequenti ecclesiasticas decumas Regi in eius regnis largitur in triennium: & legationem Apostolicam in eas insulas constituit.

AERA.
NAT.
CHR.

Idem legati, cum Neapolim se contulissent, nuptias inter Sanctium Balearici Regis F. & Mariam Caroli Regis filiam coniungunt: & sponsalia Sanctiæ, Sancti fororis, & Roberti Calabria Ducis paciscuntur.

Ineunte Augusto mense Dionysius Portugallia Rex, Torellias oppidum, ad Caunimontis radices, inter Turiasonem, & Agredam interiectum, splendidissimo, ac vere regali ornatu, apparatuque ingreditur. Rex affinem, & Isabellam Reginam sororem, quæ cum marito, ad eum congressum conuenerat: sumptuoso, ac magnifico ornatu accipit.

Torellis A. D. VI. Id. Augusti Dionysius Rex, Iohannes Castellæ Regis patruus, & Simon Luna Cæsaraugustanus Episcopus iudices constituti super controuerso Murriensis regni iure, quæ causa inter Aragoniæ, & Castellæ Regis vertitur, sententiã, iudiciumque pronuntiant. Certi Murriensis regni fines, & termini utriusque assignantur, atque attribuntur Didaco Garcia Toletano Regni Castellæ Cancellario, & Gonzaluo Garcia Aragonii Regis intimo consiliario arbitris, & iudicibus delectis: cum uterque Regi amicitia reliquis omnibus longe antecellerent. Carthago noua, Gaurdamare, Alicantũ, Illicis, cum Illicitano portu, & eorum oppidorum agri, finesque, qua Tadore fluuio dirimuntur, versus Valentini regni fines, Aragonio cedunt. Villiena oppidum ditioni nostræ contributum, Iohanni Emmanuelis F. condonatur. Murta, & Molina sicca Castellano excipiuntur.

Eo metipso die multo maior controuersia deciditur: quæ inter Ferdinandũ Castellæ Regem, & competitorem Alfonso versatur: iudicesque accepti fuerant Aragoniæ, & Portugallia Reges. Decernunt, uti Alfonso aliquot oppida, condonentur, pro eo regnorũ Castellæ, & Legionensis populi iure, quod sibi tanta bellorum commotione asserere contenderat: quorum spes iam diu erat frustrata. Regium nomen Alfonso, regaliaque insignia amouet: quæ per exiguis dignitatis, emolumentique commodis compensantur. In Gallia Alfonso Hispanus vocatus: id à regia Philippi Francorum Regis liberalitate consequitur, ut Mosaldam, si coniectura duci ad prodendum licet, ex Narbonensium Vicecomitum familia in matrimonium ducat: & Lunellum, Narbonensis ditionis oppidum dotale accipiat.

Postero die Dominico Aragoniæ & Portugallia Reges cum Ferdinando Rege ad Campillum regis congressibus dicatum vicum, ad colloquium deueniunt: is enim præstituitur componendis fœderibus locus totiens expetitus.

A. D. XVI. K. Febr. Valentia decedit Rogerius Lauria dux omnium, quotquot viciniam maritimis rebus, naualibusque bellis præfuerunt, præstantissimus. In cœnobio sanctarum crucium pone Petri Regis sepulturam cadauer eius humatur.

1343.
1305

A. D. IV. K. Mart. Hortæ, in ipsis regnorum confiniis, in cœnobio D. Mariæ Cisterciensis instituti Reges Aragoniæ, & Castellæ in colloquium, congressumque veniunt. Eorum mandatis Didacus Garcias Tolleranus, & Gonzaluis Garcias, uterque suo Regi amicus, intimusque, controuersiam finium regni Murriensis decidunt. Ex ea regione, quæ Aragonũ Regũ ditioni contribuitur, Rex Ferdinando Regi Carthaginem urbem remittit, atque condonat: ut Alarcone Celtiberiæ oppido, & nobili, & natura, ac loco in primis præmunito Iohanni Emmanueli genero cedat.

A. D. IV. K. Nou. Perpiniano Rex Gonzaluum Garciam legat, committitque: ut Clementi V. P. M. suo nomine suprema Sardinia, & Corsica regni iura recipiat: & fidei sacramento sanciat. Pontifex cum absentis Regis rationem habendam minime cœsuisset, mandatumque reiecisset, Regi persuadet, ut Mompellerium contendat.

A. D. XII. K. Ian. Genuensium legati Regem Cæsaraugustæ conueniunt: expetuntque: uti pacis, fœderisque conditiones ferat. Verentur enim ne Sardinia obeunda causa, & ab externo dominatu vindicanda Genuensi ciuitati bellum à Rege inferatur.

A. D. X. K. Mai. Rex Valentia sanctioris ærarii Ecclesiæ Maioris Balearium præfatus, & Petrum Martinum Gotorum oratores legat ob eam causam, ut Pontifici Maximo de more iurium regni Sardinia, & eius ditionis ratione iurifurandi fide obedientiam præstent. Cum Burdigalæ Pontificem Maximum conuenissent, A. D. V. K. Iun. honorifice recepisti iurandum sanciant.

1344.
1306

Octobri mense Barcinone Frãnciscus, Conradinus, & Marcellus Malaspinæ Marchiones, & Brancha Oria, & Barnabas eius F. Theodoricusque Turritanus Archiepiscopus recipiunt.

AERA.
NAT.
CHR.

Pollicenturque, se Regi in obeundo, vindicandoq; Sardinia regno, si conditiones ferat, Parituros. Statuit etiam Rex, & molitur, quo Florentinam, Lucensemq; ciuitatem, & Rogerium Taliaferum, qui Populoni dominatur, foedere deuinciat, & in Sardiniam auxiliares cohortes transmittant. Lucenses exposcunt, ne Rex sinat, Iohannam Vgolini Galluræ Iudicis filiam, quæ ingentis ditionis hereditatem aditura erat, Caralitanique regni partem adepta fuerat, Barnabæ Oriæ Branchæ filio in matrimonium collocari. Maxime enim eam coniunctionem regio statui aduersaturam prouident. Rex ab Azone Marchione Estensi Iohannæ auunculo, cuius puellæ tradendæ optio, potestasque erat, vt ab Oriarum connubio eam diuertat, deprecatur.

1345.
1307

Rex Oream adire properat: quod Ludouicus, qui Vtini cognomen inuenit, Francorum Regis F. in Nauarram traiecisset: & matre Regina defuncta eius regni legitima herede, regni insignibus esset ornatus. Multi enim, & varii timores: sed inter ceteros eminebat, tam propinqui hostis terror: ne Francus Regem ab Italicis rebus, & ab Sardoæ expeditione, aut Siciliensi bello, quod imminere omnes vererentur, auertere contendat.

A. D. III. Id. Oct. Philippi Francorum Regis edicto omnes, qui auctoramento militiæ, ac factorum Templi Hierosolymitani deuincti erant, tota Gallia veneris die, vno nuntio, atque vna litterarum significatione intercipiuntur. Comprehensi omnes in custodias includuntur: & in eos tanquam hæreticos, ac nefariorum, scelestorumq; facinorum reos anquiri cœptum.

A. D. XVII. K. Nou. nuntii à Francorum Rege in omnes Christianorum principum regiones deferuntur, exoptulantes: vti in sua quisque ditione, fidei Catholicæ asserendæ causam, aduersus eos, qui Templi Hierosolymitani sacris addicti erant, suscipiat. Regi ea res nota, testataque fit, cum Valentie, in arce regia, K. Dec. degeret. A. D. III. Non. Decem. Rex capi omnes eius sectæ homines, bonaque conscribi imperat. Iohannes Lotgerius ex Prædicatorum instituto, de fide Catholica iudex, & generalis in Aragoniæ regnis quæsitior ab Apostolica sede constitutus, summa in iure dicendo seueritate vsus studiosos, & fautores reorum coercer. Bona eorum pars in munitissimas Carthaginis veteris Ilergaonum oppidi, Montionis, Miraueti, Villeli, atque Alfambræ arces confugiunt: quibus facile rapugnari, atque obsisti posse sperant: ne indicta causa in se animaduertatur. Eodem in Catalonia, cum spes reliqua non esset, vtuntur perfugio. Rex eos vi oppugnari imperat.

1346.
1308

Valentiæ Decembri mense exacto, Rainerius Sampacius, Iohannes Russus Gualandius, & Ilerdinus Guascapa Pisanorum legati, reiectis iniquis conditionibus, quas de Sardinia iure retinendo, obrulerant, à Rege dimittuntur: quod neque è republica, neq; ex dignitate, aut Pontificia, aut Regia censerentur.

Rex Valentie festo celebritatis natalis Domini peracto, Bernardum Sarriam primarium virum regie classis præfectum in Siciliam legat: cui mandata deferuntur, vt nouam dissensionem, quæ inter Fredericum, & Carolum Reges commota fuerat, pacificet. Is Calanam, Montam, Fumarium murum, atque Catonam Bruttiorum castella, de quibus inter se controuersabantur, Regis Aragonum nomine recipit. Præterea Carolus molestè præ se tulerat, Fredericum generum, non Trinacriæ, quod pacto conuenerat, sed simplici titulo Regem nuncupari: & à TUNETANO Rege tributum, quod sibi dependi oporteret, à Frederico exigi.

Bellum aduersus Templarios, qui arcibus præfidentes in armis erant, maiore conatu apparatus, quod minore, quam Rex veritus fuerat, dimicatione perficitur.

Cum Hispanienses classes aduersus Granetenles Mauros omnibus rebus ornatae instruerentur, Castellæ Rex Didacum Garciam Toletum imperio maritimo præficit: & in eius locum substituit Gonzaluum Zapatam Aragonium: atq; eo administro, Regis Aragonii permissu manus militares coguntur nostris in litoribus, atque armantur.

A. D. XVI. K. Iun. cum Artallus Alagon Aragonie regni procurator Montionis arcem magna ballistarum, ac tormentorum vi oppugnauisset, cuius propugnationi Bartholomæus Beluisius Templariorum dux præerat, propugnaculum, quod ante arcem firmo præsidio munierant, Muelam vocabant, deditur. Paulo post arx etiam traditur. In postremis Castellotum, Carthagoque vetus munitissimæ arces deduntur.

Clemens P. M. decernit, vti Valentinus Episcopus regius Cancellarius de Templariis omnibus, qui inter reos relati erant, cognita causa statuat.

Bernardo Sarria internuntio Rex Genuenses, & Branchaleonem Oriam eius populū ductorē, & Barnabā eius F. sibi adiungere studet: quod in Sardinia Turitani regni, & Lugudoriae regionis, Luquidonesios vetustas appellauerat, potirētur. ccc. equitibus militaturos

turos se regi in Sardoia expeditione pollicentur. Florentinos, & Lucenses, & Welforum partes ad se etiam perlicere tentat: qui pecunias erogent, vnde necessarii sumptus in classem, ac rem militarem suppeditentur.

A. D. XIV. K. Ian. Alcala oppido ad Henarem fluuium præsentibus Bernardo Sarria, & Gonzaluo Garcia Regis legatis, Ferdinandus Rex Almeriense regnum Regi attribuit: quod sexta Granatensis regni portio, illi pacto contributa esset: in eos sumptus, qui in Granatense bellum à Regibus susceptum, terra mariq; nostris classibus, & exercitibus, impendent. Iurisiurandi religione coram legatis Regi cauet.

Decembris mensis fine Reges Aragonum: & Castellæ Hortæ denuo colloquuntur. In eo congressu fœdus sancitur eius belli, quod Marrochensi, & Granatensi Regibus inlaturi erant. Paciscuntur, vti Iacobus Regis F. Leonoram Regis Ferdinandi F. vxorem ducat.

Reges Hortæ regressi Monregale Aragoniæ oppidum contendunt: & in eo loco pacificationem, quæ cum Alfonso inita fuerat, stabilem, & in perpetuum ratam fore decernunt.

Michael Palæologus Andronici Imperatoris F. ad Apros vetustam Thraciæ urbem, à Bernardo Rocafortio, qui capto Entenza, ductoris munus obierat, societatemque Catalanorum ad se conuerterat, & aliis Catalanis ducibus, cum signis collatis valde pusillis copiis conflisissent, horribili strage profligatur: & summa cū ignominia, & dedecore, capitique periculo erumpens, euasit, Res in eo bello gestæ iusto volumine à Raimundo Montanerio posteris produntur: non modo eius ætatis scriptore, sed qui copiarum ductor Entenza imperatore eo in bello meruit: & ne fidem rebus commenticiis ad eum vnum, aut rei gestæ orationem adhibere videamur, & si Nicephorus Gregora earum rerum Græcus auctor, pæne eiusdem ætatis scriptor exstat, exterus aliquis auctor ad memoriam rerum nostrarum erit excitandus: cui nemo, tametsi breuiter, impoliteque dicenti maxima dere, valde assentiri non debeat. Is Brochardus est Teutonius ex instituto Prædicatorum: qui ad Philippum Francorum Regem anno MCCCXXXII. commentarium misit de Sacri belli expeditione aduersus Turcas obeunda: cuius oratio ad verbum, hoc in loco est à nobis expressa. Ita enim subdit.

Hæc quæ narro, cum in Constantinopoli, siue Pera, quod idem est, degerem, con- tigerunt. Catalani etiam, qui modo vocantur Societas, quæ nunc est in Ducatu, & domi- nio Athenarum, qui nō habebant duo millia, & quingentos equites, ex quibus non erant ducenti homines de sanguine militari, eundem Michaellem cum quattuordecim milli- bus equitum exeuntem, & cum peditum multitudine copiosa aggressi fuerunt cum au- dacia desperata: & ipsius ordinatas acies destruxerunt: & fugauerunt: & de ipsius exerci- tu multitudinem maximam peremerunt: & ipsum Michaellem de equo turpiter deiece- runt: sed adiutus à suis, & in equum subleuatus fugit è prælio acriter vulneratus: Quem etiam fugientem insequentes in ciuitatem Andrinopolim includi fecerunt: & ibi obse- sum diebus plurimis tenuerunt. Postmodum totam illi ciuitati adiacentem patriam cur- sitantes ferro, & incendiis vastauerunt: castra multa ceperunt: & ab illo loco, vsq; ad ter- ram, vbi nunc sedes detinent alienas, fere omnia destruentes nullum prælium inuen- runt: sed Græci miseri sunt facti pusillanimes, & excordes: ipsos diuina gratia deserente & ultione debita persequente. Paulo post idem memorat Catalanorum eam nationem Imperatorem Constantinopolitanum tributum quotannis ferre coegisse.

Andriolus Morus Genuensis vi. Byzantinorum, & ii. Genuensium longis nauibus præfectus cum Theodorum Palæologum Andronici Imperatoris F. in Italiam deduceret, qui Monferratenis ditionis heres, mortuo Guiljelmo Monferrateni Marchione auunculo successerat, & Opicini, Spinulæ F. ducturus erat, viri in republica Genuensi primarii, qui in magna potentia erat, Callipolim, quam Catalani inuadendis terra, marique hostium finibus, arcem sedemque delegerant, summa vi oppugnat. Dum à Raimundo Montanerio, qui propugnatori præfectus fuerat, & à nostris strenue repugnatur, Morus & dc. circiter milites cæduntur.

Rex festum natiuitatis Domini diem Cæsaraugustæ concelebrat.

Carolo, ac Frederico Regibus dissidentibus, quod Carolus Iaccitanam Siciliæ arcem retineret, & tributa à Tunetanis Regibus Frederico pensitata sibi impendi debere contenderet, Rex pacificatorio munere inter socerum, & fratrem functus, Fredericum socero conciliandum, & adiungendum repetitis rebus curat.

Ianuarii mensis fine Rex Barcinonem proficiscitur. Bellum instruere aduersus Mauros, & Almeriensibus finibus inferre maturat. In eos sumptus, sacrum bellum gesturo, Pontifex Maximus ecclesiasticas decumas elargitur.

AERA.
NAT.
CHR.

Henrico Lucemburgenſi ad Imperii gubernacula adſcito, Amadeus Sabaudia Com-
meſius affinis, & Vido Nemurcius Flandrenſis Comitſ frater Auenione à Pontifice
Maximo impetrant, vt Henrici creatio confirmetur. Duo Cardinales legantur, qui Ro-
mæ imponēdo diademati præſideant. Piſani Henricum in Italiam arceſſunt: & vt profe-
ctiōem maturet, adhortantur. Florētini, & Lucenſes, qui Henrico aduerſantur, Regem,
vti expeditionem Sardoam vrgueat, magnis pollicitationibus ſuadent. Morroellus Man-
fredi F. Franciſquinus Morroelli F. & Conradinus Opicini F. ex Malſpinarum familia
Marchiones Regi ſe addicere in ea rerum commotione ſtudent. Piſani vero omni cona-
tu de Caralitana arce, & oppidis, quorum in Sardina potiuntur, retinendis ſeparatim ela-
borant: & regiam expeditionem auertere conantur.

Iohanna Vgolini Galluræ Iudicis F. Ricardo Camino Treuiſi domino Gibellinarum
partium primario nubit: qui ſe totum Regi addicit: quod Piſani Galluræ ditionem inter-
uenterant: & præſidiis deuinxerant.

A. D. III. Non. Mai. Carolus Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Hieroſolymo-
rumque Rex è vita excedit.

ALMERIENSE BELLVM.

A. D. XV. K. Aug. Rex ora Valentina ſoluens, claſſe ad Conteſtanorum promonto-
rium, quod illa ipſa ætas Aliubii caput vocat, præteruſiur. Omiſſo enim Sardo Alme-
riente ſacrum bellum ſuſcipit: cuius tam vicinæ expeditionis metu moti Mauri armati,
paratique obuiam Regibus procedunt: ex diutino metu animis ferocioreſ. Omnes præ-
cipuæ vires aduerſus Aragonioſ, quod maritimis claſſibus pollerent, concitantur. Copia
noſtrorum omnes terreſtreſ ad Aliubium coguntur. Ferdinandus Rex alio ſuas vires
verterat. Ex Catalonia egregii copiarum ductoreſ arceſſuntur Guilielmus, & Otho
Moncadæ, Bernaldus Centulliaſ, Guilielmus Angleſola, Gerardus Ceruilioniuſ, Bernar-
dus Cruiliaſ, Berengariuſ Pucmultoniuſ, Berengariuſ Portella, Pontiuſ Ragiadeliuſ,
Petruſ S. Vincentii, Bernarduſ Speſiuſ, Petruſ Queraltiuſ, Acartuſ Muriuſ, & Dalma-
tiuſ Caſtellinouiuſ &, Albertuſ Mediona. Cum numeri militareſ recenſerent rex noſtriſ
ordineſ duxere, militauereq; Petruſ Ixeritanuſ nomine Aragonii Regiſ Eccleſiæ in ex-
ercitu ſignifer, & princepſ, Aluaruſ Ferdinandiuſ Alcanicienſiſ Præſectuſ, Iohanneſ Si-
meniuſ Vrrea, qui Alcalatenenſiſ præſecturæ, & Montacuti dominabatur: inter proce-
reſ primariuſ: & qui ſummum, & præſtantiffimū ſe ducem vniuerſo exercitui præbu-
it: Petruſ Martiniuſ Luna, Ferdinanduſ Lupeziuſ Luna, Petruſ Ferdinandiuſ Vergua,
Sanctiuſ Horra, Petruſ Guilielmuſ Caſtillonuſ, & Fortuniuſ Aznariuſ Caſtillonuſ,
Gombalduſ Tramacetiuſ, Simon Fociuſ, Guilielmuſ Podiuſ, Iohanneſ Sanctiuſ Anti-
lioniuſ Sanctii F. Simon Velazquiſ Aierbiuſ, Lupuſ Gurrea, & Michaël Gurrea eiſ F.
Petruſ Pomariuſ, Lupuſ Sanctiuſ Luna, Iohanneſ Vidauriuſ, qui Marianæ ditioniſ do-
minabatur, & Petruſ Martiniuſ Vidauriuſ, Michaël Perſiuſ Gotoriuſ, Rudericuſ Go-
meriuſ Seſeſiuſ, Ferdinanduſ Lupeziuſ Heredia, Garciaſ Simeniſ Embunuſ. Petruſ Si-
meniuſ Iraniciuſ tribunuſ militum, Berengariuſ, & Simon Tobia. Ex Valentino regno
rem bellicam adminiſtrauere Iacobuſ Exerica, Iohanneſ Garceſiuſ Lihoriuſ, Petruſ Ior-
danuſ Arenofiuſ Gonzalui Simenii Arenofii F. Simon Perſiuſ Arenofiuſ, Berengariuſ
Lancioliuſ, Gerarduſ Aquiloniuſ, Gonzaluuſ Garciaſ Regi in primis caruſ: & Nobiliſ
Carrociuſ: qui Rebolletia ditioniſ dominatum obtinuit.

Iulio menſe decurſo Iazbertuſ Caſtellinouiuſ Vicecomes, quibuſ præſectuſ erat actu-
ariuſ nauibuſ, & Mauriſiorum Rex terreſtri exercitu Septim Mauritanie, ad traiectum ſi-
tam urbem adoriuntur: & vi expugnant: ingentique præda potiuntur.

K. Aug. Robertuſ Caroli Regiſ F. Hieroſolymorum Rex, & Sanctia Regina eiſ v-
xor Auenione, magna celebritate a Pont. Max. diademate, & regiſ inſignibuſ decoran-
tur. Arnalduſ Villanoua nobiliſſimuſ, atque optimuſ huiſ ætatiſ medicuſ, & ſummo
Pontifici caruſ, à Rege in Prouinciã Galliam ad Robertum legatur: qui ſuadeat, vt iuſ
regiumque nomen Hieroſolymitani regni ad Fredericum transferat: quod bellum ſa-
crum ſuſcipere ſummopere cōcupierat: ſi Robertuſ eam erogat pecuniarum vim, quam
ſibi cauerat, ſi Sicilia regno decedat: modo theſauri ſacro bello Hieroſolymitano dicati, de-
cumæq; Italicæ, & adiacentium inſularum, in eam expeditionem conferat. Robertuſ,
neque tanti decoriſ ſplendorem amittere, neq; Sicilia regno tot annos priuari, æquo ani-
mo poteſt induci.

A. D. XIX. K. Sept. Rex ad Almeriam caſtra metatur. Vallo & ſoſſa, maximo
aggere, ac ſepimento vallatuſ contra aſcentum, atque tranſgreſſioneſ, & eruptioneſ
hoſtium munitur. Regina Blanca virum ad ſacrum bellum proficiſcentem proſequitur:
& Gui-

& Guilielmus Roccabertinus Archiepiscopus Tarraconensis, Simon Luna Cæsaraugustanus, & Raimundus Pentius Valentinus Episcopi, & alii Antistites Reginam comitantur. Is enim mos penitus infederat, & inueterauerat, ut Regina viros ad bella proficiscentes comitarentur.

AERA.
NAT.
CHR.

Artallus Luna, qui Aragonii regni procurationi præfectus fuerat, & veteranorum militum agmina coegerat, magnosque sumptus in rem militarem fecerat, continuis itineribus, ultra contra hostes castra facit. Is Lupi Ferrencii Lunæ F. Constanziam Peresiam Iacobi Peresii F. Petri Regis neptem uxorem duxerat: & Segorbiensis ditionis, & aliorum oppidorum, quæ dotalia susceperat, dominabatur: & egregie fortem, & bonum imperatorem præstitit. Aimericus Beluehinus, Raimundus Marimonius, & Bernardus Marquetius x. actuariis nauibus, & v. lembis Gaditanum fretum obsidit. Iazbertus Vicecomes Castellouius apud Maurusiorum Regem tam diu resederat, dum tertia pars portorii Mauritanæ, quod Regi pendebatur, & Septenses manubiæ exigebantur.

Ferdinandus Rex A. D. VI. K. Aug. exercitus corona Algeziram Alhadra in ipso freto sitam obsederat. x. nauibus longis freti traiectum tenet. Iazbertus Castellouius Aragoniæ classis præfectus præsto Castellanae classi coniungitur: ut hostium littoribus inuehantur.

Simul armis, simul operibus, machinisque oppugnari Almerienses cepti, A. D. X. K. Sept. Granatenis Rex, omni regni equitatu, qui ingentibus turmis conlitterat, & vario peditatu ad Almeriæ urbis muros subsidia accelerat. Ingens, & tumultuosum certamen ab hostibus inferitur: qui quanta maxima vi poterant, in nostros, equites concitant. Insigni animo, extra vallum prouolat Rex: atque infestis ordinibus in medium agmen hostium ruit. Cum signa contulissent, & summa vi niterentur, decertarentque, Mauri funduntur, fuganturque: & montibus auerruntur. Dum manus conferitur, qui vrbe eruptionem fecerant, vallum inuasunt: regionum castrorum partem conuellunt: & Ferdinandus Iacobi Balearici Regis F. excelsi, & inuicti animi adolescens, qui obsessis repugnaturus, in castris manserat, præstanti militum fortitudine, & eximia sua virtute furentes eorum impetus, conatusque coercet: cum summis copiis castra oppugnarentur.

Cum regiae classes fretum tenerent, & Iazbertus Ferdinadianæ classi præses, sinuque eos obledissent, pars exercitus Castellani Gibraltari oppido, in Calpis radicibus sita potitur.

Rege Almeriam oppugnante, Petrus Marsilius ex instituto Prædicatorum expeditionis Almeriensis prosequendæ causa, ad Pont. Max. legatur: qui cum indigne, ne dicam temere, atque arroganter, legationis munus obiret, neque Pontificis imperium, uti par erat, reueritus esset, vincens relegatur.

A. D. XIII. K. Octob. Pont. Max. nuntius Apostolicis litteris Regem cohortatur, uti Venetis omnibus in nostris regionibus comorantibus perduellionis actionem interdicit: quod Ferrariam ecclesiastici iuris urbem, atque ditionis Dux, Venerusque senatus occupare niterentur: & in atrem Thebaldi, & alia urbis propugnacula copiarum eorum militares irrupissent: cum Ferrarienses ciues Ecclesiæ dominatui obtemperantes Freschum Azonis Estensis Marchionis filium, qui parentem in custodiam intrusum necauisset, vrbe exterminassent. Die namque sacro cænæ Domini Pontifex Auenione dirarum imprecatione Venetos eius sceleris noxa contaminatos deuouerat: & eorum bona publicarat: ac sacrum bellum aduersus eos indixerat. Rex se operam daturum respondet, ut Veneti regia ditione expellantur: modo nostri homines Venetiis, & eius ditionis finibus egrediantur. Hugo Pontius Emporitanus Comes piraticam faciens, aliquot Venetorum naues diripit: atque euertit.

Id. Octob. Miles armaturæ equitibus Mauris, ex ea militia quos illa ætas equitatum Granatenis domus appellare consueuerat, robur, ac firmamentum regni, æquatam agri planitiem ante Almeriæ muros obtinentibus, ingentes Maurorum peditatus copiarum ad xl. m. fuisse feruntur, continenti collium tractu, quod res posita in celeritate esset, castra regia incredibili impetu adoriuntur: oppugnantque: ut subsidiariis copiis introitus in urbem pateat. Cum totam aciem nostri in hostes obuertissent, vniuersis viribus, primo impetu impulerunt: suisque hostibus vniuersam eorum aciem auertere. In eo certamine Simon Peresius Arenosius, Garcias Simenius Embunus, & Martinus Baldouinus Cæsaraugustanarum copiarum ductor fortiter dimicantes mortem occumbunt. Rex memoria digna accidisse prodicitur: ut qualis ratio militaris discipline, quam à maioribus acceperant constaret, intelligi possit. Nam cum Petrus Martinus Luna, qui Polæ, & Almonazirii dominabatur, Simonis Cæsaraugustani Episcopi frater, princeps inter pæceres, & insignis

AERA.
NAT.
CHR.

virtutis præstantia excelleret, necesse ei fuit, Regi iurisiurandi sacramento obtestari publico in confessu, se eo in prælio, quo Simon Peresius Arenosius oppetierat, non interfuisse: neque vitæ consulentem locum deseruisse: vt quem tueri debuerat, desertum à se pateretur. Præterea Martino Simenio Aiuario maiestatis actionem constitutam satis constat: quod cum beneficio militari Simoni Peresio Arenosio obstructus esset, è prælio aufugisset: & quod probatione firmasset, se in acie non fuisse, iudicio liberatum.

Cum perendino die A. D. scilicet XV. K. Nou. denuo hostium equitatus, adiunctis pedestribus copiis subsidio Almeriensibus aduentaret: dum auxilium supra vires suas præstare conantur, à nostris funduntur: qui tumultuantem equitatus partem deliciunt, deturbantq;.

Ferdinandi Regis exercitus in A. D. XVII. K. Dec. cum Algeziriensi obsidioni fortiter institisset, Iohannes Regis patruus, Alfonso Iohannis F. & Iohannes Emmanuel cognatione regii sanguinis, & virium potentia præstantes, aliq; proceres, eorumq; affectatores, ad D. equites fuisse traduntur, cupiditatem suam potius, quam ignauiam simulantes castra deserunt. Rex à suis destitutus, cum Granatensi Rege paciscitur, vt obsidione vrbe liberata, Quesada, Bedmariumq; oppida sibi tradantur.

X. Nuntio Algeziriensis pactionis allato: Rex aliquot dierum indutias cum hoste paciscitur: & de captiuis omnibus reddendis, qui ex ditione regia seruitutem perpetiuntur, cum Granatensi Rege constituitur.

Rege Almeriensi bello implicito, Rogerius Conuenas Arnaldi Hispani Conseranensis Vicecomitis F. bellum aduersus Hugonem Mataplanam Palliariensem Comitem gerit: multaq; in Catalonia turbantur: hereditatis Guilielmæ Moncadæ obeundæ causa.

1348.

1310.

Rex in Almeriensi obsidione in A. D. VII. K. Feb. permanet: & Alicantū regreditur: quo in loco Rex, & Iohannes Emmanuel gener congregiuntur. In eo bello Ferdinandi Balearici virtus egregia maxime enituit.

Maiο mense decurso Rex Turolio Bernardum Fonollarium ad Clementem Pont. Max. legat: neq; leui de causa mandata perferuntur. Cōmittit, vt vna cum Iohanne Nunnio Larensi suo, ac Regis Castellæ nomine summissis supplicet, ne permittat rem maxime atrocem, & indignam: vt in demortui Bonifacii Pont. Max. memoriam, famamq; iudicii periculum intendatur: aut acerba seueritate statuatur: quod enixe, atq; impie Francorum Rex contendit. Neq; enim id fieri ius, fasq; videri poterat.

A. D. II. Id. Octob. Blanca Aragoniæ Regina Barcinone decedit. In cœnobio sanctarum crucium sepelitur.

1349.

1311.

Algeziræ Valentini regni oppido Rex diem festum natiuitatis Domini celebrat.

A. D. XIV. K. Iun. Cæsaraugstæ inito conuentu, Iacobus Regis F. natu maximus Aragonensibus irrogatas leges, regniq; scita, atq; instituta, patriosq; mores, & quas libertates vocant, ephebus iureiurando sancit.

Iulio mense nuptiæ inter Mariā Regis natu maximam filiam, & Petrum Ferdinandi Castellæ Regis fratrem coniunguntur.

Florentini, & Lucenses interuētū Gilaberti Cruillæ, qui à Roberto Rege munus præfecturæ Romandiolæ obtinet, Regem hortantur, suadentq; vt Sardinia regnum à tyrannorum dominatu vindicet. Vt aduersus Henricum Imperatorem Regis auxiliis se suaque tueantur amplissimam pecuniam in sumptus bellicos pollicentur. Ea tamen inferendo bello morā fuit, vt postea dubia, & ancipiti fortuna geratur.

Concilium sacrum œcumenicum Viennam Gallia provincie vrbe indictum est, atq; coactum.

A. D. XVII. K. Nou. prima sit sacri cōuentus assessio: referuntque de Templariorum ordine abrogando. De ea re, quid fieri è republica esset, deliberant.

Rex sedis Apostolicæ opem, operamq; precatur, atq; implorat: vt res maritimas, bellicasq; in afferendo Sardinia regno, & Granatensi bello reuocando, obire possit: quod summa benignitate Bonifacius, & Benedictus, ecclesiasticas decumas in eos sumptus largiendo, præstiterant. Qualis rerū Granatensium status esset, Petrus Queraltus, Petrus Builius, & Guilielmus Aulomarius Regis legati, qui eius mādato sacro concilio interfunt, denunciant. Nam Pontifici Max. & sollempni patrū cœtui referunt, asseruntq; rem commemoratione posteritatis maxime dignam. Cum Granatensis ciuitas, eiusque vrbe populus, illo ipso tempore censeretur, ad cc. M. populū esse censum: vixq; quingentorum capitū numerū implese, qui Mauri stirpe essent, reliquos vero patre, aut auo Christianam fidem professis genitos. Præterea L. M. censeri eorum hominū, qui fidem pietatemq;

tatemq; Catholicã eiurassent: & supra xxx. m. Christianorum in ergastulis, atq; lautumiis in custodias includi: atq; iis mortem quotidie ob oculos versari.

Darocæ Rex conuentus agit.

ÆERA.
NAT.
CHR.

A. D. Id. Nou. in conuentu refertur: an Guilielmus Moncada Fragæ dominus ex proceribus Aragoniæ sit censendus. Simon Peresius Salanoua Præfectus Iustitiæ Aragonum de consilio Regis, & totius conuentus sententia statuit: ab eo conuentu alienigenam esse: quod Fraga intra Cingæ, & Sicoris ripas sita finibus Cataloniæ contineretur: quo in oppido, præcipuo iure sedem omnium rerum, & fortunarum suarum, domiciliumque Moncada collocauisset.

10 Ferdinandus Castellæ Rex, & Constantia Regina eius vxor, Iohannes Ferdinandi patruus, Petrusq; frater Calataiubii vna cum Rege festum natiuitatis Domini diem celebrant. Eo in oppido Petrus Mariam Regis filiam in matrimonium ducit: & Leonora Castellæ Regis F. Regi nurus traditur: quæ Iacobo primigenio nuptura erat. 1350. 1312

Cum Rex Turoli degeret, & dies ludorum festos, indictis filiæ, & nurus sponsalibus celebrasset, Februario mense Conradus Verhebangus Græcis in Germania præfectus, Frederici Austriæ Ducis, & Stiriz, atq; Carniolæ domini, Roberti Romanorum Imperatoris F. natu maximi legatus Regem conuenit: & de Isabella Regis F. Frederico in matrimonium tradenda renuntiat. Rex Valentiam confestim contendens, Februario exacto de dimittendo legato, & his nuptiis collocandis, quæ dignitatis plenæ visæ sunt, deliberat.

20 Insigni enim Frederici virtute mouetur: principis iam pridem iuuentutis: & Franciscum Xarquium in Germaniam legat: vt Leopoldus, Albertus, Otho, & Henricus Frederici fratres legitimo iure ditionum auitarum, & hereditatis paternæ Frederico cedant.

Castellæ, & Portugalliæ Regibus, super regnorum finibus dissidentibus, & præcipue de Serpa, & Mora, & Algarbiensi regno decertantibus, Rex tamquam honorarius arbiter statuitur. Satis constat re cognita, neque à Rege diiudicata, Algarbiensem regionem, quæ Ana flumine continetur, in ius, ditionemq; Portugalliæ Regis concessisse.

A. D. XI. K. Apr. Viennæ Pontifex M. priuato consensu, & consilio, Templariorum societatem dirimit: & scita, atq; instituta eius ordinis abrogat.

30 A. D. IV. Id. Apr. in confessu sacri concilii, præsentibus Philippo Francorum Rege, Carolo Valesio eius fratre, Ludouico Nauarræ Rege, & Philippo, & Carolo Regis Francorum liberis, abrogationis Templariorum instituti decretum in tabulas publicas refertur.

A. D. II. Non. Mai tertia sacri conuentus assessio celebratur: & concilium dimittitur.

Iacobus Balearium Rex peruigilio festi Pentecostes è vita excedit: cui Sanctius filius regni succedit heres.

SANCTIVS BALEARIVM REX.

Meninx, Cercinaque insulæ ditioni, ac iuri Regum Siciliæ deduntur. Raimundus 40 Montanerius eius sæculi rerum à nostris principibus gestarum certus auctor Meningi, & præsidio in ea insula collocato præficitur.

Arana vallis, quam vltra Pyrenæi saltum annis Garumna permeat, castellumque Leon, quæ bello Gallico occupata, præsidiiisque interclusa à Gallis fuerant, à Francorum Rege pristino iuri, & ditioni Regum Aragoniæ restituntur: Barcinonensiq; ciuitati contribuuntur.

A. D. VII. Id. Iul. Barcinone Sanctius Balearium Rex Iacobi Regis F. propria regni iura, potestatemq; Ruscinonensis, & Cæreranæ regionum, aliarumq; ditionum Balearico regno contributorum, Aragoniæ Regibus parta iurifurandi fide sancit.

Fredericus Rex fœdus, quod cum Henrico Imperatore icerat, sancit. Cum Cisalpina 50 Gallia, Etruria, ac Latium in armis essent, & Italia omnis bello arderet, ex quo Henricus exercitu præpotens Alpes transcenderat, bellum inter Fredericum, & Robertum diu præmeditatum commouetur: tantoque maiore, quam proximo conatu apparatus est, quanto plus simultatis inter affines Reges intercesserat: & peregrina iuuentus Germani, Galli, atq; Hispani vtriq; operam suam pollicentes ad id bellum confluant: & ad partiû studia non Itali modo, sed exteræ nationes concitantur.

Iohannes Grauinæ Comes Regis Roberti frater, magnis Aragonensium, & Catalanorum copiis in Latium inuadens, & in vrbem inuectus Capitolio, Hadriani mole, Crescentini turrim postera ætas, nunc S. Angeli vocant, & Vaticano potitus, arces eas præsidiiis obstruit: vt Henrici aduentû, perturbatis sollēnibus coronæ Imperii capeßendæ indictis,

AERA.
NAT.
CHR.

coërceat. Pugnatur acriter ab iis cohortibus, & Columnensi factione, quæ Henrici partes tuentur: & Lateranensem ædem, Titi Amphitheatrum, Coliseum vocant, & Pantheon, diuersaque alia templa, & domus obsederant: & præfidiis seferant. Cum præcipiti furore, atque armorum impetu concertaretur, & vtrimque magnæ concurrerent copię, K. Aug. Henricus Lateranensi in æde insignibus regiis decoratur. Ex eo Robertum sibi, & Imperio hostem pronuntiat. Fredericus Rex amplam occasionem nactus Roberto bellum infert.

A. D. VII. Id. Septemb. Ferdinandus Castellæ Rex moritur repentino.

1351.
1313

Exacto Decembri mense, Petrus Calataiubii Regem socerum conuenit. Exposcit vti 10 suas partes in eo contentione tueatur, quæ illi super tutela legitima Alfonsi Regis Castellæ, qui infans remanserat, vertitur: in cuius tutelam deuenerat. Super ea controuersia, infensis animis decertant Petrus ipse, & Iohannes eius patruus. Ciuitates omnes partibus inficiuntur.

K. Aug. Fredericus Rex ingenti coacto exercitu fretum traicit. Regium, quod circumfederat, aliaque Bruttiorum oppida deduntur. Quamuis initio magna auxiliorum spe arma ceperat, tamen bellum suo consilio initum, suis viribus exequitur. Huius motus causa Rex ab inuadenda Sardinia desistit: cuius adipiscendæ magna se obtulerat occasio.

A. D. IX. K. Sept. Henricus Imperator Bonconuento è vita excedit: cum Fredericus Rex magna adornata classe Pisas appulisset: vt Henricum principemque Gibellinæ factio- 20 nis sibi deuinciat. Cum Imperii partium spes eum frustrata esset, & in Siciliam reuehitur: maximis subito coortis tempestatibus iactatus, A. D. III. Id. Nou. XX XIV. actuariis Drepani portum tenet. Robertus omnem sui regni conatum, & Welphæ factionis vires in Frederici perniciem parat.

A. D. II. Id. Octob. Barcinone sponsalia Isabellæ Regis F. Rodolpho Lichtenstenio, & Henrico Balsio Frederici Austriæ Ducis legatis apparato regio dantur.

A. D. X V. K. Nou. Fredericus Austrius ab Archiepiscopo Coloniensi, Rodolpho, & Ludouico, iuniore Baioariæ Ducibus, Waldemaro Bandamburgensi Marchione, & Alberto maiore Saxonix Duce in Romanorum Regem sufficitur. Reliqua electorum factio ab iis dissidens, & partibus infecta, Ludouicū Ducis Baioariæ fratrem deligit. 30

A. D. X VII. K. Dec. Isabella noua nupta Gerudenti Episcopo, & Philippo Salasso Regis Iacobi consobrino comitata ad Fredericum virum Romanorum Regem proficiscitur. Prouincia Narbonensi Allobroges transgressi, in Tiroliam regionem iter faciunt.

Cum Fredericus Siciliæ Rex Ferdinandum Balearicum patruelem fratrem Societati Catalanorum, quæ Callipolim præfidiis, armisque munierat, quorum res ad summam desperationem peruenerant, imperatorem præfecisset: indeque signa mouissent, summa inter Berengarium Entenzam, & Roccafortium duces, & eorum cohortes exoritur dissensio. Tumultuante exercitu, cum armis in eo esset turbatum, Entenza, cui inter duces, & virtutis laude, & generis primæ partes deferbantur, interimitur. Balearicus insanientem, ac temerariam militiam subterfugiens, cum in Siciliam 1 v. actuariis nauibus velificaretur, in Eubœa, quæ Caroli Valesii imperio parebat, interceptus Gualterio Brennæ Athenarum Duci traditur: & in Atheniensem arcem, quam Santomerium vocant, includitur: donec ad Robertum Regem affinem perduceretur. 40

Bernardo Roccafortio, & Alberto eius fratre à Theobaldo Sipoisio Eubœæ præfecto interceptis, cum Catalana Societas imperatore castrorum, ac duce careret, Macedoniam que percurrissent, tanta celeritate vsi sunt: vt prius in Atticam cum copiis peruenerint: & in capite, atq; ceruicibus eius gentis restiterint: quam alio sine certamine amoueri possent. Dum sperant Athenarum Ducis stipendia merere, is coacto exercitu, vt suis finibus insolentissimas, atq; egentissimas copias à progressu arceat, obuiam festinus procedens, prælio 50 commisso, occidione occiditur: & eius exercitus internecione profligatur. Catalani & Athenarum vrbe, & Attica terra potiuntur: & fortunis, diuitiisque Francorum, per tot secula quæ sitis locupletati, connubia, & affinitates nobilium Gallicæ gentis mulierum sequentes, quasi in domicilium suum peruenerint, neque regionibus exclusi intra aliena Arma recidissent, stabilem sedem omnium rerum, & fortunarum suarum Athenis ipsi Atticis collocant.

1352.
1314

Id. Ian. Clemens P. M. cum Montellis ad Carpentora actum degeret, nuntium ad Regem delegat: cohortans, vt Catalanorum copias ex terra Attica demoueat. Id vero temporis iam ea natio dominum, ducemque sibi adscinerat Manfredum Frederici Regis F. & Fredericus Alfonsum Fredericum F. cum x. actuariis nauibus, & auxiliariis cohort-

cohor-

cohortibus in Atticam præmiserat: qui summę rerum præficitur. Libet litteras Pontificias adiungere.

CLEMENS Episcopus seruus seruorum Dei carissimo in Christo filio Iacobo Regi Aragonum illustri salutem, & Apostolicam benedictionem. Abolim clamor validus, & multiplicitas querelarum de partibus Ducatus Athenarum prouenientes Apostolicum pulsarunt auditum: immo nos, qui sicut in cunctorum fidelium pace quiescimus, & tranquillitate lætamur, sic in eorum inquietudine, & oppressionibus, quas pestilentia inducit hostilitas, multum offendimur, grauissime in intimis perturbarunt. Habet enim eiusdem clamoris iam pluribus annis præteritis continuata, & accumulans mala malis assertio: quod nonnulli, qui olim ad partes illas credebantur in fauorem fidelium accessisse, & a quibus spectabantur eorundem fidelium partes defendi, non exercentes eorum vires in externos, sed in Ecclesias, & personas ecclesiasticas, eosdemque fideles, pro dolor, conuerentes, in propria catholicorum viscera immisericordi crudelitate desæuiunt: & in Ecclesias, ac fideles eosdem, eorum conatus illicitos exercentes, eisdem grauioris depopulationis iacturam, & crudelium hostilitatum insultus, non absque personarum excidiis, ac Ecclesiarum, & bonorum ecclesiasticorum, & fidelium illarum partium incendiis, spoliis, & deprædationibus inferunt: quã fuissent, quantũlibet peruersi hostes fidei eisdẽ fidelibus illaturi: & quod horribilius est vt licetius possent mala huiusmodi perpetrare, societatem ad inuicem contraxerunt: ex quorum quidem consortio, quod horrenda peruenerint, status illarum partium miserabilis manifestat. Nam inter innumerosa scelera, quæ in illis partibus perpetrarunt, quondam Gualterium de Brenna Ducem Athenarum, qui ad defensionẽ dictorum fidelium, tamquam Christi verus athleta, & fidelis pugil Ecclesiæ, aduersus græcos schismaticos laborabat, nequiter occiderunt: filios eius pupillos, & nobilem mulierem Iohannem de Castellione relictam eius viduam hostiliter impugnantes, bona eorum, & Ecclesiarum, ac personarum ecclesiasticarum, multorumq; aliorum fidelium illarum partium, data in prædã, & diripientium spolia occuparunt: ac in personas, tam ecclesiasticas, quã alios fideles innumeros funestis exercitis gladiis, strage data, eorum sanguinem immisericorditer effuderunt: à quibus horrendis sceleribus nondum cessant: sed clades cladibus continuando, hostilitatis execrandis incurfibus dicuntur continue cumulare. Cum itaque maior pars societatis eiusdem de regno tuo traxisse dicatur originem, tibiq; ex eo, quod in dicto regno maiorem partem fortunarum suarum, ac filios, & propinquos, ac domicilia habere dicuntur, parituri sperentur, tamquam eorum domino temporali, & tam celsitudinis tuæ, quam vniuersorum fidelium quos fidei zelus angit, intersit huiusmodi pestilenti sæuitiæ reproborum sollicitis studiis, celeribus, & opportunis remediis obuiare, Serenitatem Regiam rogamus, & obsecramus in Domino, tibi in remissionẽ peccaminum iniungẽtes, quatinus pie considerans, quam sit meritorium apud Deum, partes illas cultas fidelibus, ac tot sollemnes Ecclesias, & alia innumera pia loca, ecclesiasticasque personas partium earundem, ab huiusmodi peste, & exterminio liberare: vniuersis de regno, & terris tuis in dicta societate morantibus, sub certis temporalibus poenis, prout celsitudo tua expedire cognouerit, des per tuas litteras in mandatis, ipsos alias salubribus monitionibus, & hortationibus inducendo, vt partes illas, castra, terras, & villas, ac loca quæcumque, quæ in dictis partibus fidelibus abstulerunt, & occuparunt, & detinent occupata, Ecclesiis, & nobilibus, aliisque fidelibus illarum partium, quorum esse noscuntur, libera, & expedita dimittant: nec deinceps in præiudicium partium illarum societati adhaereant supradictæ: sed partes ipsas omnino dimittant: ad illas, in præiudicium fidelium, eas habitantium, nullatenus reuersuri: preces huiusmodi quas magnitudinis tuae ex corde dirigimus, si grato, & intento percepturus intellectu, sicque ad votiuæ exauditionis effectum sollicitè, & efficaciter admissurus, quod præter retributionis æternæ præmium tibi exinde, absque dubio prouenturum, tuæ in hac parte, piæ, & perutilis interpositionis instantiam innumeris proculdubio fidelium populis profuturam, dignis in Domino possimus prosequi actionibus gratiarum. Dat. Montiliis Capentoractenn. die xx. K. Febr. Pontificatus nostri Anno Nono.

Tamen, Alfonsus Frederici Regis F. cū Bonifacii Veronensis viri summæ in Euboëa insula potentia filiam duxisset, multa stabilitatis suæ præsidia, in ea ditione asserenda, constituit.

Meninx, & Cercina insulæ in Frederici Regis ditione, ac regno, Rogerio, & Carolo Rogerii Lauriæ filijs, & Rogerone nepote Caroli F. mortuis permanent. Buiahia Zacharias Almiri Abulabesii F. Tunetensis Rex, qui ab Almiriis Raxendiis longe cognationem repetebat, in singulos annos v. m. aureorum nummorum, quos duplices vocant, Aragonie

AERA. Regi pendere obstringitur. Guilielmus Raimundus Moncada, Siculis, & Catalanorum
NAT. copis, quæ Tunicentia propugnacula constituerant, præficitur.

CHR. Aprili mense exacto Valentia Nimioensis Episcopus, & Hugo Baduinius Henrici
Cyprii Regis legati paciscuntur, vt Maria Cyprii Regis soror natu maior Regi nubat.

Sacro, festoque Pentecostes die Isabella Aragonia Frederici Romanorum Regis
vxor, Basileæ insignibus regiae coronæ ornatur: atque vna Leopoldi Frederici fratris
nuptiæ concelebrantur: qui Amadei Sabaudia Comitis Catharinam F. in matrimonium
ducit.

Ermengaudus Caprera Virgellitanus Comes Iulio mense decessit. Testamento The-
resiam Entenzam sororis filiam heredem scribit, modo Alfonso Regis F. nubat. 16

A. D. V. Id. Aug. Robertus Rex maxima adornata, instructaque classe, oram Siciliae
prope Panhormum, inter Carinim, & Castellum, quod maris sinus vocant, interiectam
tenet: mare, atq; vxore comitibus: & Philippo Tarentino, & Iohanne Achaiae principi-
bus fratribus lociis, & bellicae expeditionis consortibus adiunctis. Fredericus Rex in in-
tima Siciliae regione ad Ennam, Castrum Iohannis vocant, commorans, eadem die Re-
gis Siciliae cognomen, quod deposuerat, sumit. Nec finem alium belli, quam victoriam
videns, non impetu potius, quam perseuerantia gerit.

A. D. XVII. K. Septemb. Robertus terra, mariq; Drepanum obsidet.

Septembri mense Ilerdæ Rex ad Soldanum Babyloniae Guilielmum Casanatalem,
& Arnaldum Bastidam legatos mittit: de Christianis captiuis, ab hostibus, è seruitute redi- 20
mendis: quorum magnum fuisse numerum constitit: nostris commercii causa, tota Asia,
ac Syria, & Aegypto longe lateq; peregrinantibus. Rara dona ex vltimis terris, à Rege mis-
sa tyranni animum deliniuere. Pollicetur captiuos se dimissurum: potestasq; permittitur
iis, qui mansissent, templa, atque Ecclesias construendi: & vti sacra fierent, atque celebra-
rentur.

Octobris mensis fine Fredericus Rex, magno coacto exercitu, ex S. Georgii campis
procedens, ad Erycinum montem, S. Iuliani vocant, Ferdinandi Balearici copiis coniun-
gitur: vt terrestri exercitu classeq; hostes adorianur.

A. D. IV. Id. Nou. Ilerdæ nuptiæ Alfonso Regis F. qui xiv. agebat annum, & Theresiae
Entenzæ Virgellitanæ ditionis heredis celebrantur. 30

A. D. XVII. K. Ian. Regina Roberti Regis mater, & Sanctia vxor, pacis inter affines
Reges conciliandæ administræ, indutias in K. Mai proximas, & ex ea die inuertentem an-
num paciscuntur: quibus magnopere Fredericus releuatur: quod plures annos ab hosti-
bus exagitatus, bello intestino premitur. Indutiæ interuētū Thomæ Marzani Scylacensis
Comitis, Regis Roberti legati, & Comitis Richardi Pafaneti, quem Fredericus Rex le-
gauerat, fanciuntur.

1353.
1315

Catanæ primo Apr. mensis sabbatho nascitur Iacobus Ferdinandi Balearici F. & in-
tra alterum, & tricesimum diem Isabella eius parens decessit. Ea heres legitima principa-
tus Peloponnesi erat, Iacobus ad auitum Balearium perueniet regnum. Ferdinandus Ba-
learicus classe instructa in Peloponnesum transmittens, Clarentiam primariam urbem 40
vi expugnat. Auxiliariis Catalanorum societatis copiis, qui Atticam præfidiis deuinxer-
rāt, adiunctis, Peloponneso omnipotitur, Cyprii Regis sobrinam vxorem ducit: quæ Fer-
dinandum filium genuit. Is Eschiuam Hugonis Cyprii Regis filiam ducet. Ferdinandus
vero pater, tot laboribus bellicis susceptis, periculisq; aditis, cum rerum gestarum præmi-
um, gloriam ipsam esset consecutus, breui in medio cursu, è vita excedit: princeps ad sum-
mam dignitatis gloriam natus: cuius obitu Peloponnesiacæ res pessum iere.

A. D. V. K. Dec. Maria Cyprii Regis soror, quæ Regi nupta erat, Emporias appellit.
Gerundæ & nuptiarum sollempnia, & insignium dignitatis regiae capeffendorum cele-
brantur. Reginam comitatu regio profecuti sunt Balduinus Famagustensis Episcopus, Ni-
colaus ex S. Bertino Paphi ciuitatis gubernator, Robertus Ardianus Syrorū Cypriorum
regulus, & Petrus Legaunus Cypriæ classis præfectus. 50

1354.
1316

Februarii mensis fine iam indutiæ exierant: quæ pactæ inter affines Reges fuerant.
K. Mart. Frederici copiæ castellum, quod maris vocant: in Panhormitano sinu obsi-
dent: Bernardo Sarria ductore. Pertinaciter ab hostibus defensum A. D. XVIII. K. Mai
vi expugnant.

A. D. IV. K. Mai Tarracone Rex Petrum Ferdinandium Ixaris dominum patruelem
fratrem animi magnitudine, & rei militaris scientia præstantem legat oratorem: de pacis
conditionibus inter Robertum, & Fredericum Reges referendis.

A. D. VI. Id. Aug. Thomas Marzanus Scylacii Comes lxx. actuariarum classem ad
Drepa-

Drepanitanam oram appellit: & Gallico exercitu ad Lilybæum promontorium exposito, oppidum Marsalam vehementissime oppugnant: & Francisco Intemelio Giracensi Comite, & Gilaberto Apilia acerrime repugnantibus, per eos vrbs obsidione liberatur. Horribili armorum strepitu tumultus, ac bellum tota Sicilia commouetur.

A. D. IIX. Id. Sept. Iohanne xxii. ad Pontificiam dignitatem euecto, Rex Ilerdæ Pontium Barcinonensem Episcopum, & Vitalem Villanouam oratores præmittit, de iure regni Sardinia, & Corsica fidei sacramento, Ecclesie, vt mos est, subiiciendo. Si transigi de pace, inter Robertum, & Fredericum posset, Regis partes, operamq; pollicerentur: Inter alias foederum conditiones regio mandato renuntiant: vti pro Sicilia possessione, ac iure, de Macedonia regno, Albaniam vocabant, & Peloponnesi principatu Frederico attribuendis Pontifex constituat: & vt Dytrachium regni caput, aliaq; vrbes, quas Iohannes Roberti frater inuaserat, Frederico statim tradantur. Hæc Pontifex, tamquam vana offerrentur, aspernatur: firmatq; Burgundia Ducem in Peloponnesi ditionem ius sibi asserere: deq; ea re eius legatos mandata edidisse.

Petrus Luna Cæsaraugustanus Episcopus.

A. D. VII. Id. Apr. Auenione Iohannes P. M. Ludouicum Tolosatium Episcopum, Regis Roberti fratrem, inter diuos, cælestesq; viros colendum sancit: eiusq; nominis comemoratio, æternaq; memoria consecratur. Litteris Pontificiis ea res testata Regi est.

IOHANNES Episcopus seruus seruorum Dei carissimo in Christo filio Iacobo Regi Aragonum illustri salutem: & Apostolicam benedictionem. Habes fili carissime vnde Domino Deo tuo in vocem exultationis, & confessionis erumpas: exultes in eo: & fatetur humiliter tibi, & domui tuæ de immenso ipsius dono concessum, quod inclita domus Sicilia, cui & consanguinea propinquitate, & affinitate propinqua coniungeris, virum produxit Angelicum, consortem gloria Angelorum: cuius sperare potes in cælis patrocinio, fauore apud Homines, & apud Deum intercessionibus communiri. Etenim magnitudini tuæ ad gaudium intimamus, quod adueniente nuper Paschalis corporis puritate, die Iouis videlicet, post festum resurrectionis Dominicæ venerandæ memoriæ LUDOVICVM Episcopum Tolosanum germanum claræ memoriæ Blanchæ Reginae Aragonum coniugis tuæ, quem omnipotens Dominus, propter illius merita gloriosa conciuem Sanctorum, domesticum suum, & eterne beatitudinis possessorem effecit, de fratrum nostrorum, & nonnullorum prælatorum, tunc apud Sedem Apostolicam existentium consilio, & consensu canonizatione sollempni Sanctorum catalogo duximus adscribendum. Tu ergo fili gratias agens altissimo, qui in sublimatione confessoris eiusdem, tam immensis benedictionibus te præuenit, in odorem vnguentorum suorum currere propera: sicq; ad exemplar cõfessoris ipsius bonis operibus vacare procura, quod tandē vna cū eo fideas mansiones incolere merearis. Dat. Auenione xvii. K. Maii. Pont. nostri anno Primo.

Iunio mense Pontificis Maximi, & Regis, & Isabellæ eius sororis Portugallia Reginae internuntii, indutias à Roberto, & Frederico obeundas, atq; obseruandas in festum Natiuitatis Domini diem, & ex ea die in tris annos sequentes paciscuntur. Ex indutiæ præconis voce Panhormi A. D. X. K. Iul. prædicantur.

Fredericus internuntiis Apostolicis, & legatis regis Rhegium, & arces, quæ in Bruttijs præsiidiis munierat, tradit. Hoc ipso tempore Henricus Cyprius Rex Constantia Frederici Regis natu maximam filiam in matrimonium ducit. Ludouicus Francorum Rex actionem, litemq; Sanctio Balearium Regi de iure, ac ditione Mompellerii dominatus intendit: & iudicio in Parisiensi senatu, in diem certam sisti imperat. Interuentu Aragonum Regis mox ab ea caua desistit. Ordo, conuentusq; militiæ S. Mariæ, & S. Georgii in Valentino regno, à Pontifice Maximo Montefæ institutus. Guilielmus Erilius ei ordini Magister præficitur.

Marchesia Theobaldi Nauarra Regis, & Marchesia Lupezia Radæ F. Petri Ferdinandi Ixeritani Regis Aragonum patruï vxor cœnobium Cæsaraugustæ, ad Hiberi amnis ripas, S. Nicolai templo continens construendum, exædificandumq; curat: & Sanctimonialibus ordinis Hierosolymitani Sepulchri dedicat.

A. D. II. Id. Iul. Pont. Max. Auenione Cæsaraugustanam Ecclesiam, quæ Episcopi iurisdictionis, munerisq; erat, primi Episcopatus honore, dignitateq; promouet. Oscensis, Turiasonensis, Pompelonensis, & Calagurritana Ecclesia primariæ attribuuntur: quæ antea Tarraconensi prouinciæ contributebantur. Ad hæc, quod inter Toletanum, & Tarraconensem Antistites, de Albarraziniensi dicecesi controuersia esset, atq; suis vterq; limitibus contineri contenderet. Pontifex eorum iuris atq; ditionis exortem relinquunt: & Cæsaraugustanæ metropoli attribuit.

AERA.
NAT.
CHR.

Petrus Luna Cæsaraugustanus Archiepiscopus.

A. D. IV. K. August. Gerardus Rocabertinius, & Vitalis Villanoua Regis legati Auenionem obeunt: & in tractandis conditionibus pacis inter affines Reges, studium, & egregiam operam nauant. Neq; adfuere Reges: vti conuenerat. Franciscus Antiochenus Archiepiscopus Panhormitanus, & Franciscus Intemelius Giracensis Comes Frederici oratores legationem renuntiantes, tanquam æquam condicionem iacerent, de Anconitana regione, quam Marcham vocabant, aut Romandiola Roberto, à sede Apostolica cõdonanda, atq; attribuenda, referunt: offeruntq; vltra vetus tributũ, Fredericum in singulos annos IV. M. vnciarum Regni Siciliæ iure sibi reliquo, Ecclesiæ pensitaturum: aut ea conditione Sardinia, & Corsicæ regnum Regi Roberto tradatur: dum æqua commodorum, & honoris compensatio Aragonio Regi fieret. Confestim Roberto Genuam properante, & partium Welpharum robora ad se conducente, vniuersa Italia noui belli fremitu exardescit: discordiaque ira acerbior inter Reges excitatur: & incitationes ad bellum vtguendum feruntur. Welphorum partes prosequuntur Grimaldi, Flisci, Saluagii, & Malaucelli. Frederico autem Regi se applicuere Oriarum, & Spinularum familia: & vniuersa Gibellinorum factio: & cum in vrbe armis decernerent, Conradus Oriæ eius factionis princeps, & Spinulæ, eorumque affectatores armis fugati, pulsiq; è ciuitate in exilium recipiuntur. Cum Artallus Alagon, & Simon Cornelius factione, & contentione partium, ancipiti certamine distracti regnum ipsum diuellerent, & maiorum instituto, ac lege Regi permissum esset, factioforum hominum audaciam coercere, vt à bello gerendo abstinerent: & Rex Simonem Peresium Salanouam Iustitiæ Aragonum Præfectum consulisset, quid sibi faciendum esse censeret, & ab eo responsum, atque decretum tulisset, Rex edicit, vt affectatores ab armis discedant. Quod ingens vbiq; tumultus esset, atq; trepidatio, datur opera, vti de ea re, qua controuerfantur, Regem iudicem sumant.

1357.
1319.

Magnæ seditionis incurfiones, nobilium dissensione in Catalonia fiunt: Alfonso Regis F. Vrgellitano Comite vnus factionis principe auctore: alterius vero concitatoribus Raimundo Fulchone Vicecomite Cardonensi, & Raimundiolo, & Guilielmo eius filiis, ac Raimundo Cardona Vicecomitis consobrino, qui Torani dominabatur, & Malgaulino Comite Emporitano. Res ad compositionem deuenit: Iohanne Alfonsi fratre, qui Archiepiscopus Toletanus creatus fuerat, se in eam pacificationem interponente. Ex A. 30 D. XII. K. Sept. in indutiis res fuit.

Non. Sept. Balaguerii nascitur Petrus Alfonsi, & Theresiæ Entenzæ Vrgellitanæ Comitissæ F. Regis N. Quamuis septimo mense genitus, & corpore esset, & natura imbecillior, patri succedens, vltra quinquagesimum annum regnat: cuius ingeniũ ad ostentationem scuitiæ præferox inuisum fuit.

A. D. XII. K. Dec. Barbastri Simon Peresius, Salanoua Præfectus Iustitiæ Aragonũ cum Rex per litteras eũ consulisset, an lege, moreve, & instituto maiorũ Raimundo Cardonæ Torani domino, ex Cataloniæ proceribus alterius principis auspiciis, stipendiisq; militare se inuito, & recusante ius, falsq; esset, quod in Italiam profectus, & Roberto Regi se addicens eius classi, exercituiq; præfectus esset, responsum tulit, militaria iura, atq; beneficia, stipendiaq; equestria legitimis causis, à Rege abrogari proceribus posse.

A. D. XIX. K. Ian. Tarracone publico in conuentu Rex decernit, sancitque, vti dominatus, atque imperium, iura, vectigalia regia regnorum Aragonensis, & Valentini, & Barcinonensis comitatus ita inter se cohæreant communi regno, vt dissolui, separative, aut seiungi nullo pacto possint.

Cum Iacobus Regis F. in procuratione regni rem publicam non comiter, sed horridius, & plerumq; formidatus administrasset, & natura non moderata, & miti, sed asperior, & durior haberetur seuerissimi imperii iuuenis, paucis ante diebus factis sponsalibus, non præceptis solum patris, sed precibus contumaciter resistens, tametsi nuptiarum foedera sancirentur, patri denuntiat: se voti reum esse, ne rempublicam gerat: regnumve administret. Religione etiam obstringi confirmat, ne vxorem adiungat. Abhorrente & tergiuerfante patre, tandem cum A. D. X. K. Ianuar. emancipatus esset, Tarracone, in cœnobio fratrum Minorum, Rege conuentibus assidente, hereditariam regni successionem abrogat: & ordines regni iurisjurãdi sanctione, ac vinculo, quo illi, vt primigenio regnorum heredi deincti erant, soluit. Eodem temporis momento vestitus societatis Hierosolymitanæ mutatione, regalem ornatũ deponens, coram Bernardo Solerio, qui eum vestitu Hierosolymitano cinxit, eius ordinis sacram militiam sollempnibus cærimoniis profitetur: præsentibus Iohanne fratre Toletano, Simone Luna Tarraconensi Archiepiscopo, Berengario Ausetano Episcopo, & Raimundo Emporitano Cataloniæ Priore

Hiero-

Hierosolymitanæ militiæ præfecto, aliisque primariis eius societatis viris. Post aliquot AERA.
 menses ex Hierosolymitano habitu, atque vestitu in Montefanæ societatis sacra desciscit: NAT.
 atque deflectit: cuius instituto, reliquo vitæ tempore inseruiuit: & regia dignitate, & CHR.
 capite deminutus. Vidit hæc ætas, quod ex omnium sæculorum memoria aliquando
 commemorari mirificum esset: tris regios adolescentes religioni deditos hereditaria re-
 gna abieciisse. Sed Ludouicus Caroli Regis, & Iacobus Iacobi Balearici filii ex instituto
 D. Francisci se perpetuo acerbæ, atq; austeræ vitæ addixere: hic noster voluptatibus, quæ
 prima ætate compressæ, atque constrictæ fuerant, cum vitam suam, veluti quibusdam
 vinculis solutus omni intemperantiæ dedidisset, subito se profundens, ignauia, atq; defi-
 diæ plenus in turpissima inertia delituit.

Eo actu transacto tam re, quam dictu inopinato, atq; mirabili, illo ipso temporis inter-
 uallo Alfonso Regis F. tamquam legitimus heres, atq; regnorum successor adsciscitur: &
 fratres germani, aliq; proceres manus osculo dominationem, ac principatum heredita-
 rium illi deferunt: & in futuri Regis verba patre vita functo adiguntur.

Varia in aliis principibus hoc ipso tempore ratio, ac dispar condicio rerum no-
 uarum causa existit. Dionysius Portugalliæ Rex, & Alfonso eius F. qui patrem regno
 euertere summe concupiuit, capitali odio ita inter se dissident, vt armis, & castris
 dimicent, Rex Sanctium fratrem pacificatoria legatione ad affinem Regem præmit-
 tit: neque Alfonso persuaderi potuit, vt ius suum impietate, & scelere quæsitum armis
 20 persequi desistat.

A. D. VII. K. Iul. Cum Petrus Regis Castellæ patruus, & Iohannes Sanctii Regis frater 1358.
 germanus, satis magno comparato exercitu Granatensium fines incurrissent, & Solorii 1320.
 montis radicibus Granatam urbem obsidione premere, & vastitate terrere niterentur,
 Ozminius strenuus hostium dux, & ea tempestate inclitus, qui omnibus præsens pericu-
 lis semper nostros lacefferat, regio Granatensis domus equitatu obuiam procedens, in-
 genti impetu prælium conferit. Nostris signa, ac manus continenti spiritu conferentibus,
 regii ductores, neq; pulsus, aut dissipatis suorum copiis, æstu, & solis feruore exanimati, ne-
 que vllis vulneribus confecti, aut fauciati mortem occumbunt. Insignis ea clades fuit:
 quod ipsorum ducum tam præclara edidit funera.

30 Oriarum, & Spinularum familiæ, omnisq; Gibellinorum factio, qui Genua extorres
 profugerant, dominatui, & patrocinio Regis Federici se dedunt, subiiciuntq;.

A. D. XVI. K. Aug. Federicus Rex Messanæ conuentum agit. Neq; iam bellum suis fi-
 nibus excipere, aut finitimis populis indicere, sed maiore inde mole cum longinquis ho-
 stibus gerere parat: vt non modo arcere, sed vltro etiam inferre posse videatur. XI. actu-
 arias naues in sinum Ligustinum nauigare imperat: vt sociis opem ferant: extorresq; do-
 mum deducant. Siciliensem classem XI. Genuenses naues sequuntur. Conrado Oria præ-
 fecto. Summus Pontifex, & Robertus Rex, quiq; Welfham partem, causamq; sequuntur
 in prouincia Gallia, Neapolitaniq; regni littoribus LV. actuarium classem ædificant,
 ornantq;: eaq; celeriter effecta, Raimundo Cardona præfecto ad Italiæ litora appulsa Ge-
 40 nuensibus rebus subsidio accurrere nituntur.

Septembris mensis initio, cum Federici classis Genuensem portum appulisset, terra,
 mariq; Siculi, & Genuenses extorres urbem oppugnant. Castrucius Antelminellius, qui
 Lucensibus dominatur, & Federici partes susceperat, vir bellica laude, & rerum gesta-
 rum gloria insignis, subsidio oppugnantibus terrestri itinere aduenat. Cum ab obses-
 sis insigni virtute propugnaretur, non operum iactura, magno molimento factorum, non
 tædium longinquæ oppugnationis, non hiemis vis ab vrbe circumfessa classem regiam a-
 mouere poterant. Vicit tandem obsessorum virtus: & dubia oppugnandi spe classis Sicula
 Ligustinam oram hostiliter populatur: Vulturium oppidum vi expugnat: & Nouembris
 mensis initio in Siciliam nauigat.

50 A. D. XVII. K. Octob. CæsarAugustæ, Rege Aragonensibus conuentum celebrante, Al-
 fonfus F. vt heres legitimus regni successor renuntiatur. Conuentu dimisso Rex Leo-
 noram, quæ Iacobo filio in matrimonium collocata fuerat, diremptis sponsalibus Cala-
 taiubium deducit. Inde ad Mariam Castellæ Reginam auiam referunt: quæ Alfonso ipsi
 postea nubet.

Hoc anno Iohannes Regis F. qui ad Archiepiscopi Toletani dignitatem euectus fu-
 erat, Ilerdæ Simone Luna Tarraconensi, & Petro Luna CæsarAugustano Archiepiscopis
 assistentibus consecratur. Cum in eorum Antistitum prouinciis, Hispaniarum primariis
 munere fungi Iohannes contenderet, Tarraconensis, & CæsarAugustanus in dignitate
 ea commoti Iohannem ecclesiastica censura execrantur: & populos qua commearet,

AERA.
NAT.
CHR.

facris interdicunt. Rege ipso Iohannis patre Cæsaraugustæ conuentus agente, Iohannem urbem Labari insignibus obeuntem Petrus Cæsaraugustanus Antistes sui muneris, religionisq; pietate defunctus, priscarum sanctionum exempla persequens ecclesiastica execratione deuouet. Cum Rex insignem iniuriam, & ignominiam se præsentem, filio impostam Pontifici Maximo conquestus fuisset, de ea re id responsum Pontifex reddit: quod non alienum visum est hoc in loco apponere.

IOHANNES Episcopus seruus seruorum Dei Carissimo in Christo filio Iacobo Regi Aragonum illustri salutem: & Apost. ben. Personam tuam fili carissime à gratiarum distributore omnium adeo gratis variis nouimus illustrari, quod dicta, & facta hominum ex personis ipsorum, & aliis circumstantiis debitis nosti pensare debite: ac de illis recto iudicio iudicare. Sane fili si personas venerabilium fratrum nostrorum Tarraconensis, & Cæsaraugustani Archiepiscoporum attenderis diligenter, si causam, quare venerabili fratri nostro Iohanni Archiepiscopo Toletano nato tuo, infra ipsorum prouincias crucem deferenti, Apostolico priuilegio nõ ostenso, se opposuerint, & processus aliquos fecerint, contra ipsum, profecto, quoad personas, reperies ipsas tibi multiplici vinculo obligatas, propitias, & deuotas: quæ in tuam, vel in Archiepiscopi nati tui prædicti iniuriam, nihil ex proposito, præsumendum est attentasse. Causam autem reperies zelum quendam Ecclesiarum iura tuendi, & ipsa illibata seruandi. Ideoque in istis supponere debet prudentia regia iniuriandi prorsus animum exulasse. Quamquam autem gratum nostris accessisset affectibus, & acceptum, quod fuisset inter ipsos Archiepiscopos de portanda, vel non portanda cruce concorditer ante ordinatum, tamen ex quo sic processum existit, cum tam ex parte portantis, quam ex parte resistentium zelus conseruandi ius Ecclesiarum sibi commissarum fuerit, non iniuriam alicui irrogandi, serenitatem regiam deprecamur, attente vt factum istud deducens in rectæ considerationis examen, ex hoc animus regius non turbetur: nec affectum immutet solitum, erga ipsos. Si enim præfatam resistentiam attenderit, ipsam reperiet ad honorem regium pertinere. Et nos processibus factis contra præfatum Toletanum Archiepiscopum intellectis, de fratrum nostrorum consilio in eodem consistorio ipsum à sententiis contra ipsum latis, ad cautelam, cum de iuribus nobis partium non constaret, de potestatis plenitudine duximus absoluendum: dispensantes cum eo super irregularitate si quam contraxerat, se, vt prius sic ligatus diuinis officiis immiscendo. Sibi nihilominus licentiam concedentes, vt suos familiares possit absoluere, & cum ipsis similiter dispensare. Quæstionem autem prædictam ad nostram duximus audientiam reuocandam: partibus, vt occurratur scandalis, interdicere intendentes, quod pendente quæstione huiusmodi, nec Toletanus in distis prouinciis crucem ante se deferri facere debeat, nec alii, contra ipsum sententias persequens promulgare, nisi mandatum sedes Apostolica aliud duceret ordinandum. Per hoc autem neutri partium in possessione, seu proprietate volumus, nec intendimus præiudicium aliquod generari. Dat. Auenione II. Id. Nouemb. Pontificatus nostri anno Quinto.

1359.
1321

Siciliæ regno sacris interdicatur: secundoque eo interdicto Siculi plures annos sacris arcantur.

Hugo Sera, qui in Arbonensi Sardinia ditione Iudex succedit, in primis clarus, ac præpotens vir, & Branchaleo Oria Hugoni fœdere adiunctus Regem aduersus Pisanos, ad Sardoam expeditionem adhortantur: omnesque opes suas ad Regem deferre pollicentur.

Mense Martio Alfonso magnis ex delectu Catalonia comparatis copiis, aduersus Raimundum Folchium Cardonæ Vicecomitem, aliosq; proceres, qui Manresanam ciuitatem bello persequuntur, aciem struit. Castellum Orpinium Raimundi Tortii oppugnat. Deditum dirui imperat.

Barcinone Apr. mense se ditione inter Iudæorum nationem, & reginæ Mariæ ministros coorta armis decernitur. Regina breui decedit: & Dertosa in cœnobio prædicatorum sepelitur.

SARDONYM BELLYM.

Æstate progressa Rex Gerundæ Catalanorum conuentum agit. Singulari obsequentia portoria, vectigaliaq; sua in sumptus bellicos Sardoyæ expeditionis pollicentur, institunt, exiguntq;: Ea pecunia classis longarum, onerariarumq; nauium instruitur. Alfonso Regis F. animo, ac viribus par, regiiq; ac paterni decoris heres tantæ expeditioni præficiatur. Sanctius Balearium Rex, xx. longas naues suis stipendiis, in quattuor proximos menses adornat.

Tarra-

Tarracone Rex festum natiuitatis domini diem concelebrat. Eo ipso die Eliesendim AERRA
Othonis Moncadæ sororem grandis natu in matrimonium ducit: & Alfonso F. regium NAT.
vexillum Sardois belli signum magna adhibita pompa, in arce proponit. CHR.

Petrus Frederici Regis F. patre adnitente, omnibus Siciliæ regni ordinibus vna men- 1360.
te, magnoque applausu assentientibus, atque è republica fore censentibus, in regnum, re- 1322
giumque nomen adsciscitur: vt vna imperii consortes regnum administrarent. A. D. XIII.
K. Mai facta resurrectionis Domini die à patre regalibus, sollempnibusque cærimoniis
Panhormi coronatur: & sacro oleo perungitur: quibus Siculi antistites interdicti causa
non interfuere. Ea consociatio stabiliendo regno in tam ancipiti rerum statu maxime
10 consentanea Frederico v. sa est. Petrus altero vertente anno Isabellam Henrici II. Carin-
thiæ Ducis F. qui Bohemiæ regnum appetiuit, in matrimonium ducet.

FREDERICVS, ET PETRVS FRED. F.

SICILIÆ REGES.

A. D. XIII. K. Iun. sacro Ascensionis Domini die Rex Ilerdæ Petto F. Comitatum
Ripacuriæ condonat. Dignitatis supremæ iura, & summam ditionis potestatem sibi,
posterisque Regibus cauens, recipit: sollempniq; cærimonia, in sacra maxima æde vestitu,
insignibusque Comitatus exornat. Veteribus, communibusque Barcinonensium consue-
tudinibus, assiduisque vsibus, Cataloniæque institutis, imperio, potestatique Ripacurci-
am terram subiicit. Emporitano etiam comitatu, quod Malgaulinus nullis superstitibus
20 liberis è vita excefferat, Petrum F. donat.

A. D. II. Non. Iul. Raimundus Cardona copiarum Ecclesiæ, & Regis Roberti in Cis-
alpina Gallia præfectus castellum in Padi ripa situm, Roccam Bisagni vocabant, obsidet.
Cum subsidium obsessis vndique comparatur, Marcus Vicecomes Mediolanensis III. M.
cc. equitatu, & peditatu ingenti, atq; ex alia regione Gerardinus Spinula collectio ex-
ercitu vno impetu Cardonensia castra adoriuntur: oppugnantq;. Cum bis irruptionibus
Mediolanenses repulisset, demum Raimundus maxima prælii commotione deuin-
citur.

A. D. IV. K. Octob. Martis die calamitosum, funestumque prælium inter Fredericum
Romano: um Regem, & Ludouicum Baiouarium eius competitorem committitur. In eo
30 certamine, discessu eorum ducum, qui Frederico consociati fuerant, siue eorum culpa,
siue infelicitate Imperatoris ignominiosa clades accepta. Fredericus victus, captusque
in hostis potestatem venit.

Rex Tarracone festum natiuitatis Domini diem concelebrat.

Res nautica mira festinatione, atque industria expeditur. Classes Barcinonensibus, 1361.
Tarraconensibus, Dertosanis, Valentinis, & ad Sucronis Gradum naualibus constitutis, 1323
exædificantur, adornanturq;. Nam cum portibus nostri neque accommodis, neque ma-
gnis vterentur, dempto Fangosio, qui ad ostium, aditumque Hiberi proiectus classibus
nostris maxime tutum recessum præbuit, & inuentionibus, exportationibusque plurimas
illis sæculis, & maximas commoditates, mirabilisque vtilitatis fructum præstitit, summo
40 consilio, atque vigilantia in stationibus, atque ipso Sucronis ostio rem naualem admini-
strant.

Vitalis Villanoua Regis legatus, A. D. XII. K. Febr. Auenionem auxilia aduersus
Pisanos hostes petens contendit: breuem occasionem ferendi auxilii, & inuadendæ, asse-
rendæque Sardinie memorans. Haud enim segnius, quam è re publica dignum erat, ex-
ercitus ductus, comparataque classes erant. Pontifex interuentu Cardinalis Tusculani,
Neapolionis, Luce Flisci, & Petri Columnæ Cardinaliū, qui ad eā diē regie expeditionis
causam promouerāt, ab ea Regem deterret. Iacobus præterea Caietanus Cardinalis, alii-
que eius collega operam dant, ne bello, de asserendo Sardinie regno, sed iure contendat.
Rex vana spe auxilii elusus Gibellinorū, & Welphorum factiones sibi conciliate, & præ-
cipue Florentinos, Senenses, Bononienses, Pistorienses, ac Perusinos partium Welpha-
rum, internuntius Marco, & Angaraimo Biserni Comitibus adiungere nititur. Sed cum
Florentini Pisanorum perpetui hostes, ne Rex pactationum fœdera cum ciuitate Pifa-
na adiungat, exposcunt, & ea res Sardois rebus maxime officeret, a Regis amicitia auer-
tuntur.

Id. Apr. Hugo Bassi Vicecomes, Iudex Arborensis bellum Pisanis, qui in Sardinia ar-
ces retinent, infert: magnamque stragem edit. Præliis compluribus se eundis factis, Pi-
sanorum ciuitatis partes deserit: causam enim Regis se suscepturum, eiusque dignitati,
& gloriæ enixe fauturum, Auenione, Neapolionis Cardinalis, & Vidonis Archiepiscopi
Arborensis interuentu Vitali Villanouæ Regis Legato sponderat: cuius promissi, &

AERA.
NAT.
CHR.

fidei mira constantia fuit, Hugoni Rex ditiones omnes, quibus in Sardinia potitur, pro regio iure condonat.

Rex Welfum Donoratici Comitem, Lucę Flisci Cardinalis consobrinum sibi adiungere studet: quod is possessiones aliquod nobilissimas carissimasque in Sardinia sibi vindicare exoptat.

Proceres, iuuentusq; omnis ex tota Citeriore Hispania in externum hostem, & longinquum excitur: & fortissimus quisq; & maxime strenuus accitu Regis arcessitur: euacuatorum firmę manus comparantur: imperia ascribuntur nouę inuenturi: & delectus sublatus vacationibus habentur. Neq; Italici Principes Sardiniaę afferendę causa tantam belli molitionę parari existimant: sed prępotentes terra, mariq; Principes Aragonios Italiaę imperio imminere verentur: & Genuensibus pręcipue rebus prospiciendum vident.

Dalmatius Rocabertinius Vicecomes, Geraldus Rocabertinius eius patruus, Bertrandus Castelletius, Hugo Sanctapacius Catalani proceres cum imperio in Sardiniam pręmittuntur: uti Hugoni Arborensi, ad Pisanorum copias euertendas, subsidiarias manus adiungant. Cum tris onerarias naues adornassent, A. D. II. Non. Mai. Barcinonensi statione anchoras soluunt. Eę naues CLXXX equites, & aliquot veteranorum cohortes transportauerunt. Montanerius ad II. M. peditum, & CC. equites pręmissos commemorat.

A. D. III. K. Iun. Alfonso portu Fangosio classem soluit. LX. actuariarum, & XX. onerariarum fuisse satis constat. Inter minora nauigia ad CCC. naues paratas, instructasq; ferunt. Classi Franciscus Carrozius pręficitur. Cum commode magis quam festinanter nauigarent, Id. Iun. ad promontorium Sulcitanum, S. Marci vocant, classem appellunt: & Sulcitanę Palmę portum tenent: id loco nomen est, ex Sulcorum vetustę vrbis, Carthaginiensiumq; coloniaę parietinarum vestigiis.

Exposito exercitu Alfonso ad vrbem, quam Ecclesiarum villam vocant. A. D. IV. K. Iul. castra facit: & aliquot oppugnationibus oppidum insigni opere munitum adortur. Bellum mari, terrestribusq; copiis acri, vehementique incitatione infertur. Barnabas Oria Brancaleonis F. & alii ex ea gente illustres viri, cum Alfonso ad vrbem castra haberet, se illi dedunt: addicuntq;: & Sacerensis ciuitas eos prosequitur. Caralitani, Ecclesienses, Aquafredenses, Ioiosaguardenses, Orgullosii, Oleastrenses, Quirrani, Patrenses: & Terranouenses tuendorum Pisanorum causa bellum suscipiunt, & gerunt.

Eodem temporis interuallo primariam eius insulę vrbem, ac veluti arcem nostri obsident. Castrum Caralitanum vocant. Maior oppugnationis vis ab eo colle imminet, quem Boni aeris appellant. Huic obsidioni Dalmatius Rocabertinius pręficitur: & Caralitano portu, quem Franciscus Carrozius XX. longarum nauium classe tenuit, obsidionem virgunt.

Alfonso mari, æstuq; iactatus cum corpus defatigatione ingrauescit, nihil ab vlla parte cure, aut laboris remittens, A. D. XI. K. Octob. in grauem morbum, & periculosum incidit. Omnis præterea exercitus ex saluberrimis Hispaniaę regionibus conductus, calamitosi cęli grauitate, valetudine tētatus, grauibus morbis implicitus afflictitur: & morbi contagio in omnes vulgatur.

Die Martis, quę natiuitatis Domini festum diem antecessit, xxv. actuariaę Pisanorum naues Terram nouam appellunt. Manfredus Reinerii Comitis Donoratici F. & Aragonii Regis consobrinus expositis copiis, CCC. Tautoni equites, & CC. sagittarii fuisse produntur, obsessis Caralitanis, contra tantam vim auxilium tulit.

Olzinarum, & Soleriorum factiones, quarum contentio plures annos Valentino in regno versata fuerat, & intestino tumultu, ac motu, proceres cōcitabantur, interuentu Arnaldi Solerii Montefani ordinis Magistri, qui se in pacificationem interposuerat, sedantur: & ab armis discedunt.

Rex Iacobum F. non modo degenerem, & religionis metas egressum, sed turpi, & flagitiosa vita flagrantem coercet: cum se totum libidini, & ignauiaę adiecisset.

Ecclesienses, cum ab Alfonso circumfessi plures dies oppugnationem sustinuisent, & omnium rerum amissione, desperationeque conflixissent, ac vires victulq; deficerent, A. D. VII. Id. Febr. oppidum, propugnaculaque Alfonso dedunt. Propugnatores, quos fors reliquos fecerat, & quę supererat militaris iuuentus, in Caralitanam arcem emigrant.

Præclari in Ecclesiensi obsidione viri mortem obiire Artallus Luna, & Artallus eius F. Gombaldus Beneuentanus, Dalmatius Castellinoui, Gerardus Rocabertinius, Gila-

1362.
1324

Gila-

Gilbertus Cenuillas, Petrus Queraltus Raimundus Berengarius Ceruilionius, Raimū- AER. A.
 dus Alamannus, Galcerandus Sanctapacius, & Raimundus Cardona. Sed cum tot proce- NAT.
 rum morte victoria constiterit, Artalli Lunæ, & Artalli eius filii funeribus, magna facta CHR.
 est iactura.

A. D. VI. K. Mart. Alfonsus signa, castraque mouet: & Caralitanam arcem circum-
 fidet.

A. D. II. K. Mart. Pisanorum exercitus nauibus expositus ad Decimum, id vico ad
 decimum à Caroli lapidem nomen est, collecticiis Sardorum copiis, quas sibi adiunxe-
 rant, Caralitanis subsidio aduentat. Alfonsus obsidionem deserens, postero die Boni ac-
 ris colle egressus, hostem præueniens, & longe procedens signa confert. Commisso præ-
 lio hostes funduntur: cædunturq; Manfredus Pisanorum ductor, ex acie saucius elatus,
 in Caralitanam arcem se abdit. Ad Lucocisternam res ea memorabilis insigni nostrorum
 laude, Mercurii die, quadragesimalis ieiunii initio geritur: quæ magnam hostibus cla-
 dem inuexit. Alamannus Luna Petri Martinii Lunæ, Simonis Lunæ Tarraconensis Archi-
 episcopi fratris F. fortiter dimicans eo in prælio mortem occumbit.

Castrucius Antelminellius, qui se Lucæ partiumq; Pistoriensium Germanici impe-
 rii dominum appellabat, eo rerum prouentu Regi recipit, se Pifarum ciuitati bellum in-
 dicturum: illaturumq;. Cum ad Regem mandata à Castrucio exponerentur, Rex eam
 pollicitationem reiicit, Pontificis Maximi causa: quod Castrucio infestus, inimicusque
 esset.

Eo ipso die, quo Alfonsus cum hostibus in Sardinia feliciter conflagit, Raimundus
 Cardona partium Welpharum Imperator minime faustus à Galeacio, & Marco Vice-
 comitibus ad Pontem Nauri, non sine magno reipublicæ detrimēto profligatur: atq; vna
 cum filio in hostium potestatem venit. Cardonæ postea Florentinis adiuncti cum prælio
 cum Castrucio decertarent profligati, & deuicti in Castrucii potestatem veniunt: & Rai-
 mundus à Castrucio Azoni Vicecomiti Galeacii F. captiuus traditur.

A. D. VI. K. Apr. Barcinonensi statione XI. IX. actuariis nauibus Alfonso in Sardinia
 am supplementa submittuntur: & quod in eiusdem ætatis Catalanorum nauali disciplina
 memorabile est, adeo eæ naues instructæ armis, virisq;, & ad bellandum paratæ erāt, vt in-
 stitutum esset, si ita casustulisset, vt in hostium classis conspectum venirent, quæ XXI. V.
 longis nauibus constiterat, eas adorirentur: neue certamen detrectarent, aut subterfuge-
 rent.

Cum continentibus oppugnationibus Caralitani premerentur, nec nostros satis co-
 hibere intra munitiones, nec suis munimentis arcere vim, ac tueri ab externis irruptioni-
 bus possent, Aprilis mēsis sine sabbathi die Māfredus Donoraticus arce Caralitana omnē
 equitatū educens, ad D. Teutonōs fuisse cōstitit, firmissimis veteranorū cohortibus ad-
 iunctis improviso in Alfonsiana erumpit castra. Acerrime vtrinq; pugna commissa, ho-
 stiu cohortes funduntur: & Manfredus magno accepto detrimento, intra Caralitana præ-
 sidia pellitur: & paucis intermissis diebus moritur. Ad CCC. equites occisione occisos
 memorant.

A. D. II. Non. Mai. Rex Barcinone Raimundum Berengarium F. Comitatu Pra-
 tensi, Montanorumq; ditione, eorumque oppidorum, quæ Guilielmo Entenzæ parue-
 rant, donat.

Afflictis, & desperatis Caralitanorum rebus, Barnaba Oria pacis interprete, & in-
 ternuntio adhibito, cum Pisanis amicitiam petentibus iētum est fœdus.

A. D. XIII. K. Iul. ad concordia pactionem res deducitur. Arcem, urbemq; Caralia-
 tanam Alfonso dedunt: iisque traditis Sardiniam omnem, & Pisanorum rempublicam,
 sub Regis imperium, ditionemq; redactas apparebat: quod Pisanorum res funditus de-
 leri viderentur, si Sardinia insula exacti essent. Fide data, & captiuis receptis Alfonsus vr-
 bem, arcemque Pisanorum Senatui tradit: supremi iuris, ditionisque dominatu Regibus
 Aragoniæ recepto. Conuenit ea fœderum pactione, vt arces Aquafredæ, Terræ nouæ,
 Quiræ Fabæ Opposadæ, & Gucoiteili, & Petresæ oppidum à Pisanis Regi tradantur: &
 Pisanorum ciuitas se Regis imperio, ac potestati subiicit. Reinerio vero, & Bonifacio eius
 filio Donoratici Comitibus Rex Ioiosam guardam, arx ea Caralitani regni est, reliquaq;
 oppida, & portionem eam, quam in argentariis metallis Ecclesiensibus, Pisanis rerum
 potentibus possederant, attribuit: suprema potestate Regi futurisque principibus itidem
 salua.

Alfonsus bene gesta republica, & Catalanorum, Aragonensiumq; gentibus, cogna-
 tionibusque eorum, qui vna militauerant: oppidis, certisque agrorum modis, ac sinibus

AERA.
NAT.
CHR.

æqualiter, aut forte assignatis, Philippum Salassum Sardiniae præficit: & Berengarium Carrozum, Francisci classium ducis F. militaribus numeris ducem delegat, & ei præsidio infidet, quod in arce Boni aeris collis: Caralitanæ arci propinquum, atque oppositum muniri Alfonso placuerat. Franciscus Carrozius toti muneri maritimo præponitur: ad quem imperii summa respicit.

A. D. XV. K. Aug. Alfonsus classem ex Caralitano portu educit. Secundum terram prouectus, cum ad S. Macarii stationem, equitatus omnis in naues conscendisset, biduo anchoras soluit. Barcinonem A. D. IV. Non. Aug. appellit: insigni gloria victorem exercitum reducens: gemina victoria duobus præliis parta, profligatisq; hostium copiis, atque claris facinoribus editis inlustris. Rem memoria dignam Gonzaluus Garcias, & Gaubertus monachus referunt. Cum pater filio ouanti occurreret, & Sardorum mastruca indutum videret, fuisse auersatum: & eius sermonem, congressumq; aspernatum esse: quoad paludatus se patri obtulit. Tunc honorificentissime exceptum memorant: quod victoris, non deuictæ gentis cultu esset ornatus: qui à victoris insignibus, in deuicti habitum transisset. Castrucius, vt Genuensium aduersariorum iniurias vlcisci queat, acrius incumbit, Regem, Alfonsumq; filium cohortando de Corsicæ regno ab eorum dominatu vindicando: & Corso bello suscipiendo. At contra Barnabas Oria, de primariis eius insulæ viris regiæ ditioni deuinciendis, & vti Regis stipendia mereant, operam nauare simulat.

Francisquinus Mastinus, Brancha Oria, Vinciguerra Oria, pluresque aliæ ex Oriarum gente familiæ earum factionum principes, qui Saceris in signis Sardiniae ciuitatis dominantur, rerumq; potiri affectant, nouis rebus studentes, aduersus regios ministros arma capiunt. Præsidium Sarcensi vrbe deiicere nituntur. Postremo aperte deficiunt.

A. D. II. Non. Sept. Formicariis Cæretanæ oppido moritur Sanctius Balearium Rex. Cum id regnum à Rege affectaretur, quod Sanctius ex Maria Regina vxore, quæ soror Roberti Regis erat, liberos non suscepisset, Alfonsus Regis F. Ruscinonensem, & Cæretanam ditionem exercitu immisso, vi occupat. Sed Philippo Sanctii fratre, qui CæsarAugustæ Regem conuenerat, adnite, atq; deprecante Rex de sententia desistit: & Iacobo puero Ferdinandi Sanctii fratris F. agnationis iure, regno Balearico, & reliquis ditionibus illi contributis, suprema potestate recepta, cedit.

IACOBVS III. BALEARIVM REX.

K. O. Rex Barcinone Petrum F. Ripacurciæ Comitem ad Pontificem Maximum, tributis, quod 11. M. Marcharum sterlingorum, Sardiniae, & Corsicæ regni Ecclesiæ pendebatur, minuendi, & ad D. redigendi mittit. Ad hæc legatur cohortium auxiliarium, quæ sub Ecclesiæ signis militaturæ erant, ex parte dimidia deducendarum, & tributis eius regni remittendi causa. Petrus regio apparatu benigne Auenione excipitur. In biennium Pontifex ecclesiasticorum fructuum decumas Regi elargitur: & in decem proximos annos dimidiam Sardi census partem, ac militarium copiarum stipendia, quæ pontificiis signis militaturæ erant, pro dimidia itidem parte remittit.

1363.
1325

Robertus Rex cxiii. actuariarum nauium classem cum adornasset, Carolum Calabriae Ducem F. Siciliensi expeditioni præficit.

Martio mense Bernardus Cespuiades Catalanus classis xxi. actuariarum dux, præfectusq; in Sardiniam præmittitur: quod Pisani, qui arcis Caralitanæ præsidium obtinebant, simulac eis primum occasio visa esset, defectionem facturi viderentur. Barnabæ Oriæ, qui iam decesserat, Regiq; firmus, & fidelissima gratia coniunctus fuerat, filii Cassanus, Galeotus, Gaufredus, & Branchaleo nouis rebus student. Fredericus præterea, Azo, & Iohannes Malaspinæ Marchiones, quorum opes in Sardinia late, longeq; dispersæ, ac diffusæ erant, arma capiunt. Horum auunculus Christianus Spinulæ Regi in primis carus erat.

A. D. VII. K. Iun. Carolus Calabriae Dux in Panhormitanam stationem classem appellit: cui neque æqualem illa sæcula ad Italiæ litora appulsam viderant. Exposito exercitu Panhormum urbem castris circumfidet: cuius propugnationi à Frederico Rege Iohannes Claramontius præficitur. Desperata expugnatione Dux A. D. XIII. K. Iul. castra mouet. Cum aliquot loca incurrisset, A. D. XV. K. Sept. inglorius in Bruttiorum oras nauigat.

Gaspar Oria xxii. actuariarum nauium Genuensis factionis ductor, eorum qui Saunonæ assidentes Germanici Imperii partes prosequuntur, cum Frederico Regi subsidio affuturus videretur, quo tempore Calabriae Dux ex Sicilia regreditur, Frederici causam deserens, Rege Aragonum illuso, ac pæne prodito, cum Pisano senatu paciscitur: & eius ciuitatis classis præfecturam suscipit. Nec illud saltem reueretur, quod xxii. illæ naues, quibus

quibus præfectus fuerat, stipendiis à Frederico Rege perfolutis instructæ, armatæque fuerant. AERA.
NAT.
CHR.

Pisani Genuensibus factionis Gibellinæ adiuncti bellum nostris in Sardinia inferunt.

Franciscus Carrozius regiarum classium præfectus, expeditis veteranorum cohortibus in naues conscens, Caralitanam arcem circumfider. Crudele, & exitiosum bellum aduersus Genuenses, in fortunas nostrorum incurfantes, suscipit.

K. Sept. Cæsaraugustæ conuentus Rege celebrante, Priuilegium, quod Generale vocant, Aragonensibus à Petro Rege patre irrogatum, nouo decreto sancitur. In eo conuentu legem rogant, conduntq; ne in cuiusquam caput quæstio habeatur: nisi nummorum adulterinorum delatione: Romanorum prudentissimorum hominum instituta imitati: qui cum de seruis in dominos quæri nolissent, de incestu tamen, & coniuratione quærendum putauerunt. Nam instituta Atheniensium, & Rhodiorum nimis acerba visa sunt: quod apud eos liberi, ciuesq; torquerentur. Cautum præterea lege atq; sancitum est: ne cuiuspiam bona, nisi prodicionis conuictorum publicentur. Scribendis legibus adfuerit Petrus Luna Cæsaraugustanus Archiepiscopus, Sanctius Aragonius Regis frater pro Magistro ordinis Hierosolymitani, Iacobus Exerica, Simon Cornelius, Petrus Martinus Luna, Iohannes Simenius Vrræa, Simon Focius, Raimundus Peralta, Petrus Cornelius, & Raimundus Cornelius Simonis Corneli filii, Petrus Luna, Blasus Maza ex Vergua, Martinus Egidius Atrossilius, Petrus Ferdinandus Vergua, Atho Focius, Iohannes Martinus Luna, Gombaldus Tramacetius, Guilielmus Entenza: & procuratores Blasus Alagonis, Lupi Lunæ, & Alfonsi Ferdinandi Ixeritani: Michael Peresius Gotorius, Egidius Garcelius Atrossilius, Michael Gurra, Thomas Peresius Focius, Blasus Maza ex Cellis, Simon Peresius Pinna, Atorella Orticius, Garcias Peresius Penacuta Sanctius Lopezius Valimania, Simon Tobia, Petrus Ruizius Azagra, Pontius Hugo Entenza, Lupus Sime-nius Luna, Petrus Lainius, Rudericus Orticius Vesimbrius, Michael Peresius Zapata.

A. D. XVII. K. Oct. Cæsaraugustano in conuentu Petrus Alfonsi F. Regis N. iurifurand. religione, omnium ordinum consensu, regnorum heres, & auo, patreq; vita functis futurus Rex adsciscitur. Id summo cõsilio constitutum: quod Petrus eius patruus Ripacurciæ comes, si Alfonsus frater, Rege patre viuento, è vita excederet ad se agnationis iure, regnorum dominatum, iuraq; obuenerit contenderet: atq; deuolui: & Simone Cornelio partes Petri Regis N. suscipiente, magna procerum contentio in regno versata fuerat. Petrus in fratris filii verba iurare renuens, vertente anno eius iurifurandi fide deuincitur.

Iacobo Balearico Regi xi. annum agenti sponsalia dantur Constantiæ Alfonsi F. Regis neptis: quæ v. annorum puella erat.

A. D. IV. K. Ian. Franciscus Carrozius cum Pisatorum classe, cuius Gaspar Oria ductor erat, in Caralitano sinu configit. De hostibus victoria est parta. 1364.
1326

Stampacium oppidum, nauali certamine profligatis hostibus, à Francisco Carrozio, & Raimundo Peralta terrestris exercitus ductore circumfessum vi expugnatur.

Magna seditione in castris, à Francisci Carrozii, & Peralte copis facta, incurfione, atque impetu militum, & ducum ipsorum, cum castra sanguine infecta tanto scelere contaminarentur, vt vix nisi ipsorum ducem supplicio expiari possent, paullum abfuit, quin magnam cladem Sardoæ expeditioni attulerint.

A. D. IIX. K. Mai. Regi, Alfonsi F. & Pisano senatui res ad concordiam adducitur: qua Pisani Sardinia dominatu arcentur, pellunturque.

A. D. V. Id. Iun. Arcis Caralitanæ propugnacula regis ducibus deduntur.

Azo Malaspinæ Marchio, & Fredericus ac Iohannes, eiusq; fratres, Sacerdotesq; ciuitas Regi se subiiciunt: eiusq; obtemperant, obediuntq; magistratibus.

Bertrandus Baucius Andriæ Comes Neapolitana classe in Siciliam transmittens, A. D. VII. Id. Iun. stationem maritimam tenet, quæ inter Panhormum, & Thermas interiacet. Omnes eas oras bellicis incurfionibus oppugnat.

Cum inter Iohannem Regis F. Toletanum Antistitem, & Iohannem Emmanuelem eius affinem graues essent inimicitia susceptæ, Alfonsus Castellæ Rex Toletano regia signa, quibus tabulæ publicæ, litteræq; obfignantur, adimit: quæ Toletanis Archiepiscopis tradi, moris vetusti fuit: & eius muneris functione, Cancellarios se Castellæ nominat. Antistes ea indignitate vehementer commotus Archiepiscopatum Toletanum resignat: & administratione Tarraconensis Ecclesiæ & eius prouinciæ attributa, in Alexandrini Patriarchatus gradum euehitur. Simon Luna ex Tarraconensi Ecclesia in Toletanam arcessitur.

A. D. IV. K. Dec. Alfonsus Castellæ Rex sollempni regioq; apparatu, Constantia Io-

AERA.
NAT.
CHR.

hannis Emmanuelis filia, Regis Aragonum nepte in matrimonium ducta, Valleoleti sponsalia celebrat: quæ paullo post rescinduntur: magnæq; seditionum incurfiones, & procerum diffidia obeam causam concitantur.

Arnaldus Rogerius Palliariensis Comes Hugonis Mataplanæ Comitis F. & Raimundus Folchius Vicecomes Cardonensis bellum gerunt. Vniuersa Catalonia eo tumultu concitata, Alfonsus Regis F. Palliariensis affinis, qui Vrracam Entenzâ Theresiæ Entêzæ vxoris sororem duxerat, partes fouet. Earum seditionū originem, & molitionē Cordonensis quærit: quod Palliariensis Guilielmum Queraltum, ex proceribus virum maxime illustrem interemisse diceretur.

Præterea Valentino in Regno Iacobus Exerica ita ruit atque turbatur, vt parentem 10
Beatricem Lauriam arcium possessione armis euertere tentet. Neq; ea vis comprimi potuit, quin Rex Beatricis partes tuendas susciperet: & Alfonsus Regis F. Iacobo Exerica fautor, & adiutor existeret. Mox datur opera, vt Bernardus Sarria gubernationis Valentini Regni vicarius Egidium Ruizium Lihorium, qui arma pro Exerica sumpserat, custodia liberet: atq; Rex pacis, & concordia auctor esse destitit. Exerica Mariâ Balearium Reginâ Roberti Regis sororē, quæ pudicitia suæ parum pepercit, in matrimonium ducit.

1365.

1327

K. Sep. Iohannes Regis F. qui ex Ecclesia Toletana, ad Tarraconensem traductus fuerat, ad Patriarchatum Alexandrinum auocatur.

K. Oct. Barcinone Iacobus Balearium Rex iura Balearici regni, & Ruscinonis, Cæretania, Vallespirii, & Colliberis, Mompellerii dominatus, & Vicecomitatuū Omelade- 20
sii & Carladesi ditionū regno cōtributarū, quæ potestatis summæ Regū Aragoniæ censēbatur, Regi iurisiurandi fide agnoscit: sancitq; patruo Philippo tutore, & Petro, ac Berēgario regis liberis, G. stone Moncada Ocsensi Episcopo, Sanctio Aragonio Regis fratre Ampostæ Præfecto, Raimundo Emporitano, Raimundo Ceruilionio Azconenti præfecto, Oihone Moncada, Bernardo Capraria, Geraldone Anglesola, Berengario Villaragutio Aldemaro Mossatio, Pōtio Caramanio, Raimundo Melanio, Simone Tobia & proceribus aliis assidentibus. Res ea formula sancitur, quam Sanctio Regi patruo, & Iacobo auo Baleariū Reges Regibus Aragonii constituerāt. A. D. XV. K. Nou. Laurentius Gomezus Abreus Alfonsi Portugalliæ Regis legatus Regi denuntiat, de Maria F. Alfonso Castellæ Regi in matrimonium collocanda, Regem pacisci velle: quod Castellæ Rex Constantiæ 30
Regis Aragonii nepti nuntium remittere deliberaret. Ea renuntiata legatione Constantiæ sponsalia, non sine aliquorum scelere dirimuntur. Maria vxor ex Lusitania ab Alfonso Rege arcessitur.

A. D. V. K. Nou. Cæsaraugustæ moritur Theresia Alfonsi vxor: Regis nurus: Petro, Iacobo, & Constantia liberis relictis. In cœnobio fratrum Minorum eius vrbs sepelitur.

A. D. IV. Non. Nou. Barcinone Rex è vita excedit: cum sextum, & sexagesimum annum ageret. In cœnobio Sanctarum Crucium regia funebri pompa tumulo humatur. Huius Principis mores adeo iusti, integri, & religiosi fuisse feruntur: vt æquabilitatē publici iuris, præstatiã regis dignitatis minime transgredere: moris patrii, veterum consuetudinum, & priuilegiorum irrogatorū scita, atq; instituta rite, ac more, institutoq; maiorū 40
ab eo non obseruarentur modo: sed quodammodo colerentur: neq; cōmunis libertas tradita vnquam intermitteretur: aut immutaretur vetustus vsus Aragonii fori: & pristinus mos iudiciorum. Memoria prod. tur insignē eius fuisse notationem, animaduersionemque censoriam. Nam cum Simonis Aluari Radę ingenio, & corruptela plerumq; iudicia præuaricata essent, & eorum, qui in eius clientela erant propositis mercedibus, & quæstuosis damnis patrimonia exhaurirentur, vidit sæculum illud eum, tanquam sceleratum exilio fuisse affectum: atq; multatum: vt incorrupta quædam iudiciorum integritas tunc maxime vigeret.

ALFONSVS IV. ARAGON. XIIX. REX.

1366.

1328

Barcinone Alfonsus Rex festum Natiuitatis Domini diem celebrat: neq; Conuen- 50
tu in eam vrbs indicto, à patris regno tranquillo, & leni exorsus instituta, & quos vocant vsus Catalonia, libertatesq; sancit: quoad coronæ insignibus decoretur. Sacramento in eius verba Catalani adiguntur.

A. D. III. Id. Ian. Barcinone perpetuæ possessionis iura, ac potestas ciuitatis, & ditionis Segorbienfis, quæ Artallo Luna Artalli F. vita functo, regio imperio deuoluta fuerant Lupo Lunæ Artalli fratris Rege traduntur, atq; condonantur. Raimundus Gasto Valentinus Episcopus cum Albarraziniensi & Segorbienfi Episcopo, quod vterq; suam diocesim, finesque tueretur, acriter, & vehementer decertat. Albarraziniensis suam diocesim à XII. M. P. prope Valentiam terminari, & ab eis finibus propagatam contenderat: atque

ca re.

ea regione constare, quæ Puteolana, Moruedriensi & Lirienti ciuitate, Castelfauibiũ vñ AERA
NAT.
CHR.
que continetur: & ditiones, quarum Iacobus Exerica, & Gonzaluus Simenius Arenosius dominabantur, suæ diocesi esse contributas. Rerum vetustarum ignoratio litigatoribus, & iudicibus mirationem intulit: & omnes in eo hallucinantur, dum Segobrigensis diocesis finibus vetustate intermissis, atq; interceptis, Segorbiensem ciuitatem collatione, & similitudine nominis contineri autumant: & Segorbiensem tractum, qui Edetanorum finibus includitur Segobrigæ vetustæ vrbs in capite Celibetiæ sitæ territorio adnectunt: tam longo locorum interuallo distento. Barnabas Oria in Sardinia res nouas molitus, arcem natura munitissimam, Castellum Genuense nuncupauerant, inuadit: 10 quam Cassanus, & Galeacius Oriæ patruis præsiidiis obstruxerant. Dum Azo Malaspinæ Marchio subsidio Barnabæ accurrit, ab iis copiis, quas Cassanus, & Galeacius præmiserant, circumuentus in hostium potestatem incidit. Petrus Arborea Iudicis Arborensis F. Constantiam Philippi Salassi F. Raimundi Peraltæ sororem in matrimonium ducit.

A. D. X. K. Mart. Ilerdæ Rex Blascum Mazam Verguam ad Regem Castellæ orationem de retinenda Constantia sponsa sororis F. monitoremq; præmittit: quando id matrimonium è re, dignitateq; sua constituerat: & iura omnia diuina, atque humana cogebant. Iohannes Emmanuelis F. dimissa à Rege Alfonso Constantia F. pro rei indignitate suas ulturus iniurias bellum Castellæ Regi infert. Iacobus Exerica, & Petrus eius frater regia 20 stirpe orti, summæque potentia, Emmanueli foedere adiuncti Almanfæ, & Cincillæ, quæ oppida in Oretanis Emmanueli parent, copias cogunt: & fines Requenæ incurrunt. Alcaracitanum agrum deuastant. Adeoque effuse peruiagantur, vt in Areuacos transfregi, Atienzæ, Ailionis, & Sepuluegæ populos, & eorum agros diuixerit, atque diripiant. Pinnam fidelem natura munitum oppidum, quod in Vaccæis Emmanuelis ditionis erat, contendunt. Emmanuel exercitu coacto Optem obsidere adoritur. Castellæ Rex Scalonam circumfider: neque tumultuario eo bello deterretur, quin à Constantia diuertat.

A. D. III. Non. Apr. sacro resurrectionis Domini die Rex magnificentissimo, summeque exquisito, sumptuosoq; apparatu Cæsaraugustæ, in maxma Saluatoris æde coronatur: & à Petro Luna Antistite sacro oleo perungitur. Ab eade sacra funali equo ouantem 30 & in arcẽ ascendente regalibus insignibus ornatũ apparatus ludi prosequuntur. Fuit is annus maxime insignis harum ceremoniarum pompa: nam Ludouicus Baioarius Romæ Ianuario mense Philippus Eburouix Nauarræ Rex, qui Iohannam Ludouici Vtini Francorum Regis F. in matrimoniũ duxerat, mense Martio Pompelone, & Philippus Valesius Francorum Rex in octauis sacri diei Pentecostes coronantur. Militari auctoramento à Rege in maxima illa celebritate honoribus, præmiis, atq; summo splendore hi proceres decorantur: Iacobus Exerica, Petrus Arborensis, Raimundus Folchius Cardonensis Vicecomes, Arnaldus Rogerius Comes Palliariensis, Lupus Luna, Alfonsus Ferdinandus Ixeritanus, Guilielmus, & Berengarius Anglesolæ, Iohannes Simenius Vrrea, Petrus 40 Cornelius, Guilielmus Ceruilionius, Otho Moncada: & Atho Focius. Celebrata per uigilatione singuli eorum procerum militari auctoramento ad CLXXX. alios virtute, & nobilitate præstantes viros cohonestauere. Præterea Petrus Regis frater Castellinoui, & Villamuri Vicecomites Guilielmum Erilium, & Gilabertum Cruilliam, & Raimundus Berengarius Regis itidem frater alios eisdem insignibus iuris, legumq; militariũ societate deuinxere: & à Raimundo Folchio Vicecomite Raimundus Cardona eius frater, Amorosus Ribellias, & Petrus Aragal eodẽ auctoramento obstringuntur. Ad ccl. auctoratos Montanerijs memorat: & ad cantus, tibicineq; insigni pompa, quæ summã speciem & dignitatem lychnuchorum frequentia prætulit, ex arce regia Aliaferiæ in ædẽ maximam Saluatoris Regem fuisse profecutos. In frequentissima horum regionum ludorum cele- 50 britate adfuit Henricus Bomallia Iohannis Bohemię, & Poloniæ Regis, Comitissq; Lucemburgensis legatus: vltro se offerentis, pollicentissq; in Hispaniam aduenturum: vt sacro aduersus Mauros bello, vna cum Aragonum Rege Christianæ reipublicæ operã nauet. Sed ea pollicitatio in insignis cuiusdã impudentię ludibrium recidit. Postea enim excusatione militiẽ aduersus Duces Brabantis, & Lotharingiẽ, Comitẽmq; Barensem obeundæ, sacro bello prætermisso, ac neglecto est vsus.

Eo sollempni perfecto A. D. XVII. K. Iun. Rex Iacobum F. natu minorem Vrgellitano Comitatu, & Vicecomitatu Agerensi donat.

A. D. III. K. Iul. Rex Ilerdæ Guilielmum Costam Barcinonensis conuentus Prædicatorum Priorem ad Fredericum patrum Sicilia Regem legatum mittit: cõmonefacitq;

AERA.
NAT.
CHR.

à fœdere, quod cum Ludouico Baioario Ecclesiæ inimico icerat, abstat. Cuius hortatione, precibusque fraternis adeo Siculus non commouetur, ut Isabellam filiam Stephano Baioariæ Duci, natu minori Ludouici F. in matrimonium collocet.

A. D. VI. Id. Aug. Rex ad oppidum Carinienam accedit: & cum legatis Abubacaris Mirabuzecri filii Tunerensis, & Bugiensis Regis, & Abdurrahamenis Benmuzæ Tremezenii Regis inducias paciscitur: & ab externis ferme bellis otium fuit.

Petrus Siciliæ Rex L. actuaris nauibus, & xxx. ex Gibellinorum Sauonenfium delectu freto Siciliensi nauigans A. D. XIX. K. Sept. Aenariam insulam traicit. Campaniæ oram præteruectus loca, quæ incurrit, depopulatur. A. D. XI. K. Sept. Herculis portus ostium aditumque tenet. Eo loci Dux Branzuichius, & Comes Iohannes Claramontius Regem adeuntes, Ludouicum Baioarium, qui Germanici Imperii iura inuaserat, in Cornetanam oram, ad colloquium, congressumque descensurum confirmant: & in Neapolitanum regnum inuasurum. Orbitellum, Liliū, & Telamon deduntur. In eo Regum conspectu, congressuque, cum omnibus in rebus satis eorum coniunctioni amorique esset factum, A. D. IV. Id. Sept. digressis, Petrus Rex Pisas contendit: & A. D. IV. K. Octob. classe in Siciliam deuchitur.

A. D. XIII. K. Sept. Darocæ Rex statuit, decernitque: ne intra x. proximos annos vrbes, oppidave, aut præfecturæ, arcesue à regia ditione, aut dominatu separentur: aut externo iuri deferantur: propriumue ius, aut iurisdictio, vectigaliave regia pretio, aut dono alienentur. Eo interposito decreto, cum ei Rex postea derogatum voluisset, magnæ inter liberos turbæ, seditionesque concitantur.

A. D. IIX. K. Nou. Barcinone Iacobus Balearium Rex suprema iura Balearici regni & ditionum contributarum potestatem Regi cauet: saluaque, & propria posteris Regibus mansura, fidei sacramento recipit atque sancit.

A. D. III. Id. Nou. moritur Carolus Calabriæ Dux: Roberti Regis, & Iolantis Aragonum Regis amitæ F. Hic princeps vxorem primo duxit Catharinam Frederici Romanorum Regis, Aragonii Regis Iacobi generi sororem: ex qua nulla proles exorta est. Postea duxit Mariam Caroli Valesii F. & filias ex eo matrimonio genuit Iohannam, quæ Roberto Regi auo regni heres successit: & Mariam posthumam.

1367.
1329

A. D. II. K. Febr. Agredæ Aragonum, & Castellæ Reges pacta, quæ Medinæ Vaccæ orum oppido, Octobri mense, à Rege Castellæ constituta fuerant, in æde D. Michaelis sacra sanciant: atque confirmant. In ea pactione Alfonsi etiam Portugalliæ Regis fides deuincitur. Fœdera, quæ à Iacobo, Ferdinando, & Dionysio Regibus facta fuerant, reuocantur, atque repetuntur.

Postero die Reges Turiasonem ineunt: & in ea vrbe nuptiæ Regis, & Leonoræ, Castellæ Regis sororis, quæ à Iacobo sponso Regis fratre diuererat, celebrantur. Castellæ Regem comitantur Petrus Toletus Episcopus Carthaginiensis, Iohannes Episcopus Vxamensis, Vascus Ramirius militiæ S. Iacobi Magister, Iohannes Nunnius Calatrauensis, & Suggestus Perefus Alcantarenfis militiæ Magistri, Petrus Ferdinandus Castrensis, Iohannes Alfonsus Pharenfis, qui Cameriorū dominabatur. Rudericus Aluarus Astur, cui Noronienfis dominatus subiicitur, Ferdinandus Ruicius ex Villaluporum, Didacus Gometius Castaneda, Iohannes Martinius Leua regni finium præfectus, & Alfonsus Gaufredus Tenorius: cui maritimum imperium à Rege Castellæ delatum fuerat.

Turiasone Reges sponsalia Plançæ Petri Castellæ Regis patruī, & Mariæ Regis sororis filiæ, & Petri Alfonsi Portugalliæ Regis filii pepigere. Constantia Castellæ Regina Blancam secum in Castellam ducit. Hæ tamen nuptiæ postea dirimuntur: quod Blanca sensus stupore mentis compos non esset.

A. D. IIX. Id. Febr. Turiasone, nulla ad id tempus belli suspitione interposita, ne imbellem agerent annum, de inferendo Granatenfibus bello, fœdera à Regibus sanciantur.

Bernardus Caprera Murtienfis regni finibus acre, & magnum bellum Mauris infert. Rex Valentini lunio mense, Valentini regni conuentus agit. Summo odio, atque diffidio ordines, quibus regnū constituitur ecclesiasticorum, optimatū, & popularium inter se, magna partium contentione cōcertant: de iis oppidis, quæ legibus, institutisque Aragonensis fori constituta erant. Magna enim suborta est controuersia: an in eorum ditione, extra Valentina, municipaliaque iura, ac fora, Aragonensia iura exercentur.

In vetustis monumentis inuenio Fredericum Austriam, qui cum Ludouico Baioario, de Imperii successione armis contēderat, Septembri huius anni mense demortuum Iohannes Cuspinianus, cui fidem derogare non ausim, Id. Ian. proximis vita functum perhi-

perhi-

perhibet. Isabella Regina vxor, Regis Aragonum soror sanctissima femina, calamitosa vi-
 ri sorte iactata, in miserabili luctu, & inaudito squalore, quoad vir triennium custodia cō-
 tineretur, permanens, angore se animi dedens, oculorum etiam lumina amisit. Frederico fi-
 lio infante vita functo, ex Anna, & Isabella filiis, quæ viris adiunctæ sunt, nulla superstes
 soboles relicta est.

AERA.
 NAT.
 CHR.

A. D. IV. Non. Nou. Valentina in arce concordia, & pacis, quæ Agredæ constituta
 fuerat, pacta conuenta à Lupo Ferdinandio Pacieco Alfonsi Regis Portugallie legato cō-
 firmantur.

Valentia Ferdinandus F. Regi, ex Leonora Regina vxore nascitur: cui Dertosana di-
 tio, Marchionatum vocant, & Albarrazinensis dominatus statim subiiciuntur. Rex san-
 ctione ea, quæ de non alienando, separando, aut effundendo regio patrimonio lata fu-
 erat: cum lator ipse legis esset, filium soluit. Ea re constituta, quod Rex vxorio arbitrio
 deuinctus, plures alias ditiones è patrimonio regio diuellere conaretur, adeo magnæ
 turbæ miscerentur, vt Petrus primigenius metu noueræ, aditum sibi in Aquitaniam pa-
 tesfaciens ad Iacetanos, iuxta Pyrenæi claustra, suorum consilio, se contulerit. Petro o-
 pera, & consilio adfident Petrus Luna Cæsar Augustanus Archiepiscopus, in quo summa
 apud omnes auctoritas, & amplitudo erat, Michaël Guerrea Petri nutricius, qui procu-
 ratoris regni munus sustinet, Simon Gurrea eius frater Montaragonensis Abbas, Vitalis
 Villanoua, Garcias Lorizius, & Michaël Perezus Zapata. Sed breui Petrus patri concii-
 liatus procuratori regni præficitur: quæ primigenis lege est attributa.

Franciscus Oria Leonardi F. suo, & Alionis, Mariani, Fabiani, Dignanini, & Ni-
 colosii Oriarum nomine Regi se sistit: Regemque deprecans, supplices omnes Regi
 esse, & obnoxios profiteretur: si oppida, quæ ex regii iuris proprietate receperant, con-
 donet: & eorum fidem recipiat. Rex vti eos in suam potestatem redigat, neue Sace-
 rentes, qui defecerant, & insula exacti fuerant, foueat, benigne pollicetur. Permittit
 etiam eos, qui in minima fuerant culpa, Sacerem reuerti: modo ne quis ex Cathonum,
 Paliumve familiis, eorumve factione, aut ex Oriarum numero, qui à Berengario Car-
 rozio maiestatis crimine condemnati fuerant, in Sardinia commoretur. Sacerensibus
 locus, qui eorum cœtu frequenteretur, extra vrbis mœnia assignatur: modo ne turres ædi-
 ficent, aut domorum aditus obstruant. Ea vero nationis leuitas fuit, & amentia, vt si vnus,
 aut alter in fidelitate permanet, reliqui pæne omnes perfidia infamia flagrent: & omnes
 insidias aduersus nostros intendant.

Aitonus Oria ix. longis nauibus & i. r. pristibus, quas sagittas vocant, & aliarum na-
 uium classe, ex delectu militum Genuensium Gibellinorum instructa, qui Sauonæ com-
 morabantur, Sardinia oras præteruehitur. Ad promontorium, quod Caput terræ appel-
 lant, nouem Catalanorum nauigia intercipit: atque euertit. Arcem Caralitanam, ac pæ-
 ne insulam omnem obsessam tenet. Sardi etiam hac impulsu occasione, qui iam ante se re-
 gio imperio subiectos dolerent, ex eo adeo tumultuose tota insula peruagantur, vt nostri
 omni exitu, & commercio intercludantur: & nostris in Sardinia ingens bellum, multis
 ex gentibus concitur.

A. D. XII. K. Mai. Barcinone Rex Raimundus Cardonam, qui magnum
 in republica, & militari vsum habuit, vt male affectis rebus prouideat, Sardinia
 præficit.

Quod Aitonus Oria classem suppleuerat, & xv. longas naues instruxerat, æsta-
 tem omnem in depopulandis Sardinia maritimis locis confecit. In Corsicam traiciens,
 & Bonifacii portum tenens, aliquot dies castellum Cinerchæ, quod eius præsidium regia
 stipendia mereret, & eius ditioni præfectus Lopaxellus, Iudicis Cinerchæ fratris filius
 Regi fidus, carusq; esset, summa vi oppugnat.

Cum acre bellum inter Genuenses, qui Sardinia dominatum affectant, Welfæ, &
 Gibellinae factionis, & Sauonæ commorantur, & eos, qui regi in Sardinia parent, qui vno
 nomine Catalani nuncupantur, commoueretur, & omnes classarii regii in oppugnatio-
 ne præsidiorum Sardoniorum, & Corsorum attinerentur, & ex Pisano Sardinia castel-
 lo, quod præcipuum receptaculum hostium classibus pateret, plurima nostris detrimen-
 ta afferuntur, Barcinonensem, Balearicamq; classem Rex armis, virisque instrui imperat.
 Præterea mense Decembri Valentia Guilielmus, & Ombertus Azlorii actuarias aliquot
 naues adornant.

Brenna Comes, qui Athenarum Ducis cognomen gerit, magna comparata classe,
 dccc. equites ex Gallico delectu, & d. ex Tuscia milites, ac plures ex Apulia, & Calabria
 licoribus peditum cohortes educens, Brundisino portu soluens, Peloponnesum præter-

AERA. uectus Atheniensium portus tenet. Catalanis terra, marique bellum infert. Breui Dux
 NAT. dissipatis copiis magno de decore rem deserit.

CHR. Cum suos pacatos Castellanus Rex reddidisset, Aragonio in societatem armorum
 assumpto, summa vi Granatenses adortur. Omnis hostilis iuuentus aduersus tanti belli
 terrorem, tuendorum finium caus. arma capit. Montefani ordinis Magister, Ampostæ,
 Montalbani, & Alcanicij præfecti, & Capreræ Vicecomes equitatu ex familia, aulaq; re-
 gia coacto, Aprilis mensis fine Origuella Illici concedunt: hostilesque agros depopulan-
 tur. x. actuaræ naues ad Herculeum vsque fretum, Granatensis regni maritimam oram
 tenent: & appulsu Maurusiorum auxiliorum obseruant.

Alfontus Castellæ Rex, insignis animi princeps, intimis Bæticæ regionibus copias 10
 deducens Vrsone exercitum conficit: cui Magister ordinis Auusij D. equitum delecto-
 rum turmis, ex Lusitania aduectis adiungitur. Cum castra Rex inde mouisset, Thebam
 oppidum obsidet. Ozminius singularis præstantissimæque virtutis dux vi. m. Mauris e-
 quitibus, obsessis auxilium, opemq; adiungere festinans, in mediū rerū certamen deue-
 nit. Vincitur, & profligatur Ozminius maiore equitatus parte deleta. Fuit hæc victoria
 Augusto mēse parita. Theba, & Cannetum, & aliæ arces deduntur. Granatensis domina-
 tui Regis Castellæ se subiicit: & vnus anni indutiæ cum eo sunt pactæ.

1369. Sanctius Simenius Aierbius Præfectus Iustitiæ Aragonum.

1331 Constantia Regina Cyprî, Frederici Siciliæ Regis F. Armeniæ Regi nubit.

Petrus Ripacurciæ, & Emporiarum Comes Regis, frater Iohannam Fuxensis Comi- 20
 tis sororem vxorem ducit.

821
 1310 Ianuarii mensis initio Valentia, cum Rex arma, & Sardoum bellum spectaret, adeoq;
 immineret, vt periculosissimo tempore hostes in Sardinia nostrorū mœnibus insisterent,
 eiusque defectionis indies crescente cura, naualeque opus nostris maxime vrguentibus,
 Raoulus Rocafortius Philippi Francorum Regis legatus, de inferendo Granatensi-
 bus bello Regem commonet. Pollicetur, Francorum, & Angliæ Reges, qui in pacis
 conditiones descenderant, Scotiæ præterea, Bohemiæ, & Nauarra Reges, Burgundiæ,
 Britannia, & Borbonis Duces, Carolum Comitem Alanzonium Regis Francorum fra-
 trem, & Annoniæ, Flandriæ & Beamontis Comites, atque alios insignes Gallia proceres
 sacro eo bello militaturos. Delphinum Viennæ, & Sabaudie Comitem, qui bellum gerūt,
 depositis armis infesta in Granatenses signa illaturos. Cum Francus in communi causa
 maximam sui expectationem concitasset, Rex super tanta, ac tam immensa re delibera-
 turus, conuentus Dertosa in K. Iul. indigit. Petrum fratrem & Iohannē Simenium Vr-
 ream ad Francum mitti: legationem eius eludens. Ab Rege enim responsum attulerant,
 Castellæ Regem non futurū externos principes sua bellagerere: & ab ingressione suarum
 diuonū omnes, qui se inuito arma in Granatenses inferant, armis propulsaturum: quod
 pactæ cum Granatensi indutiæ essent. Francorum tamen Rex, qui alio animum intende-
 rat, Hispaniensem expeditionem immensa quadam cupiditate obtendens, Lutetiæ Pari-
 siorum publico in congressu sacram militam se professurum testatur. Ea simulatione, &
 impudenti fraude ad turpissimum quæstum inuenta, aurum, argentumque sacrum om-
 ne Gallicum à summo Pontifice effligit. Decumas omnes ecclesiasticas è Christiana 40
 republica in vi. annos sibi attribui exposcit: & vii. à se ecclesiastica beneficia cōferantur.
 Ad hæc etiam contendit: vt Arelatensis, & Viennensis ditionis regium nomen natu-
 iori F. & dominatus Italiae Carolo fratri assignentur. Pontifex intolerabilia postulata à
 Franco interposita detestatus, & pro rei indignitate summe commotus, eum aspernatur,
 ac reicit: asserens exactos annos xl. esse, ex quo Francorum Regibus Gallicæ decumæ
 in sacrum Hierosolymitanum bellum attributæ fuerant: earumq; quæstum in prophanos
 vsus, ac motus aduersus Christianos principes fuisse conuersum.

831
 1310 Aprilis mensis initio Rege Valentie assidene, Lucas Fliscus Genuensium qui Genuæ
 commorantur, vir primarius internuntio Francisco S. Eulaliæ Regi pollicetur, si pacisci so
 cum ciuibus suis velit, & damna, quæ nostris data erant, condonare, aduersus Gibellinos
 Sauonenses, qui Sardoum bellum commouent, se regia signa secuturum: & regis auspiciis,
 classem xv. longarum nauium deducturum. Rege promissionē Flisci, ac pactiōnem
 accipiente, interim cum regia classi xl. actuariarum nauium, & xxx. lemborum Cata-
 loniæ litoribus egressa esset, mense Augusto Ligustinam oram præteruecta igni ferroque
 licentius peruagata, hostiliter cula, atque amœna Genuensium prædia populatur.

Dertosa Rex hiemis initio Valentiam adit: nuptias celebraturus, quibus Petrus Exe-
 rica, & Bonauentura Hugonis Iudicis Arborensis filia adiunguntur. Cum ludis iocen-
 tus esset, qui fuere apparatusissimi, Granatensis Rex violatis indutiis, omnibus coactis co-
 piis,

piis, & magno comparato exercitu, equitatus robor in Valentini regni fines immittit: Roduano eorum confiniorum prælidis præfecto: & Atucebetio Ozminii filio, & Machliffio, qui Antiquariæ præerat, ductoribus. Ad v. m. equitum, & xv. m. peditum, v. m. sagittariorum interiectis, fuisse traduntur. Origuelensem agrum depopulantur: ac vastant. Guardamare oppidum circumfidunt. Festo D. Lucæ die, acerrima, & fortissima contentione oppugnant, & in oppidum irruunt.

AERA.
NAT.
CHR.

Gaufredus Gilabertus Cruillias equitatu, peditatuq; omni delecto, Octobris mensis fine, Rege Dertofam regresso, Illicim procedit. In eo oppido prælidia collocantur: quod vniuersa ea regio maritima vasta, ac deserta esset.

10 Genuenses, qui se Internos vocant, quod vrbis Genuæ propugnacula obtinerent, eiusq; potirentur, clade à nostris illata afflictis, & Gibellini Sauonenfes, qui ex ciuilibus diffidiis, ac domesticis seditionibus inimici in armis erant, aduersus Aragonia conspirantes arma Roberto Rege in eam se pacificationem interponente, in pristinam concordiam rediguntur. Pactione ea inita, Oriæ, & Spinulæ excipiunt, vt Siciliensi bello, quas velint partes profequi liceat: Spinulæ enim Roberto, Oriæ Frederico Regi se adiunxerant.

AERA.
NAT.
CHR.

A. D. V. Id. Apr. Roduanus x. m. equitum, & xxx. m. peditum fines Illicitanos adortus Illicim obsidet: & die Dominica Palmarum sequenti magna vi oppugnat. Quod nostrorum copiarum militares conuenissent, A. D. XII. K. Mai Illicitani obsidionis periculo liberantur.

1370.
1332

20 A. D. IV. Non. Iul. Isabella Regina Dionysii Lusitaniæ Regis vxor, & Alfonsi Regis amita, sanctissima femina moritur: cuius insignem religionem, ac pietatem, & sua tempora venerata sunt: & eius commemoratio consecrata à posteris colitur.

Genuenses cum partium contentio esse desisset, classem ex lx. nauibus longis, aliisque adiunctis conficiunt: & Caraloniæ oras depopulantur: magno maritimarum regionum detrimento. In Barcinonensi statione v. actuaris naues oppugnant: quæ cum in litus deferuntur, & nauibus, & remigibus sunt potiti. Magna præda parta, Octobri mense Genuam appellant.

A. D. XII. K. Nou. Raimundo Cardona Sacrim profecto, xlii. actuariæ Genuensium naues in Caralitanum portum deuehuntur: nauesque nostras, quæ anchoras iecerant adorti, acris conferto prælio Genuenses magno accepto detrimento portu pelluntur.

EXPLICIT LIBER SECVNDVS.

46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

INDICES RERVM AB ARAGONIÆ REGIBVS GESTARVM.

Liber Tertius.

AERA.
NAT.
CHR.

CETERVM cum ad eum Regni statum Principes nostri peruenissent, vt condicio melior exterarum victoriarum à iusto hoste paratarum, quam domesticarum proponeretur: dum certos fines regnorum, iam à priscis temporibus ipsi Hispaniarum Reges sibi constituisent, inde Aragonis Regibus consilium fuit, eos hostes bello persequi, cum quibus nulla pacis ratio esse posset. Bellum erat paratum eiusmodi, vt nostri alacres, & erecti, quasi ad tutandam rempublicam, ad decus labore parium, & laudem excitarentur: & eas copias, quas promouendis finibus maiores comparauerant, ad eorum perniciem conuerterent, qui classibus, & naualibus copiis, virtute, & victoria edomandi essent: & comprimendi. Res tamen Sicilienses, & Sardoꝝ eos de cursu suo in posterum demouerunt: & Catalanorum, vsque ad auorum nostrorum memoriam, disciplina naualis omni ex parte perfecta, cumulataque laude remansit. Iam enim his temporibus, eorum tanta fuit industria, tantumque excelluerunt in studio, & scientia rerum nauicarum, vt Indigetum, Aufetanorum, Ilorgetum, Cosetanorum, & Illegaonum litoribus, omnes namque ex ciuitates mare secutæ sunt, magnis institutis classibus, atque ornatis, vltimas interni maris oras perlustrantes Syriæ, Palæstinæ, Ægypti, & Africæ extremas regiones peruestigarent: atque Arelatensibus primo, plurimum enim ea ciuitas & infero, & supero mari pollebat, & mox Pisanis, & Genuensibus, qui maria omnia sibi patefecerant, & Africanis prædonibus insigni laude opponerentur: & ab exteris gentibus mediterranei Cataloniae populi immensa lucra aucuparentur: ac veluti è ludo, & pueritiæ disciplina ad externos exercitus, & in militaria munera delecti soli, ex nostris nationibus, generatim duces, milites, nauarchi, classariique exteris gentibus vim, terrorem, calamitatemque importarent. Ea demum hoc tempore euenit tempestas, vt Pisanorum respublica, quæ & disciplina, & potentia nauali omnes excellerat, quorum maiores nauicis exuuiis, & hostilium classium spoliis urbem ornatam reliquissent, non Sardinia modo, sed maris etiam possessione decederet. Catalanis vero cum acerrima Genuensium ciuitate, summa contentione decertantibus, vtraque natio, non de victoria tantum, sed pæne de exitio alterius acerbissime, & maxime crudeliter bellum gerit: & tamquam certamen honoris, & dignitatis etiam constitutum esset, in eo visi sunt summa vi, & impetu contendisse, ne maris possessione pellerentur: cum alternis præliis, grauissimæ inter eos clades intorquerentur. Adeo tamen restitit, & perucit Catalanorum constantia, & stabilitas, vt ea illo sæculo exterarum gentium opinio, & existimatio maneret, nullos hostes eis naualium rerum vsu, & scientia, aut virtute, & animorum firmitate anteferendos esse: & Aragoniæ, & Siculæ classes late, longeque diffusa laude peruagarentur: Catalanique ductores dignissimi potestate, atque dominatu rerum maritimarum existimarentur. Eam laudem præmio, & pœna constitutis, Principes nostri consecuti fuerant: quibus duabus rebus rempublicam contineri, non frustra præstantissimum sapientiæ firmare solitum ferunt. Nam eam seueritatem in nauali disciplina, illa ætate à Regibus adhibitam memoriæ proditur, vt lege capitis pœnam repeterent à nauium ductoribus, nautis, & gubernatoribus, quasi in manifesto facinore deprehensis, qui actuariam nauim, vt hostium impressionem subterfugerent, in litus eiecissent. Brochardus certe Teutonus monachus, in cuius mentionem supra incidimus, eius ætatis scriptor ad Philippum Francorum Regem, de excellenti Catalanorum præstantia hæc scripto prodidit.

” Super alias gentes maris, quæ maiori personarum præminent probitate, armorum fortitudine, & vigore, industria in factis maris, & experientia certiori, fidelitate, atque constan-

constantia firmiori sunt Catalani, & Ianuenses: qui de vasis maris, & gente melius, facilius AERAE
 & comodi administrare, & exhibere possunt copiam abundantem. Inter istos tamen NAT.
 nunc est actualis guerra grauis: & quia ista guerra sic stante, passagium in his defectum CHR.
 non modicum pateretur: nam omnes aliae gentes, quae mare nauigant, quantum ad pro-
 bitatem, & industriam nauigandi, nihil sunt penitus respectiue: omnino expedit: quod
 inter istos pax, & concordia componatur: quae quidem pax faciliter obtinebitur: si maie-
 stas regia voluerit interponere partes suas: cum Catalanis Rex Aragoniae, & Ianuensibus
 Rex Siciliae dominetur: qui in tanto, ac tali negotio pacem facere tanto domino non ne-
 gabunt. Vt in ea re hoc maxime admirari soleam: cum summam in amplitudinem po-
 tentiae, & maiestatis postea Aragonii Reges peruenerint, & sub eorum imperium, ditio-
 nemque tot regna ceciderint, qui fieri potuit, vt in praestanti, ac florenti eorum fortuna
 Catalanorum ditioni iam defuere factae a maritimis, & naualibus rebus, vix commercium
 vllis rei cum exteris nationibus permanerit?

Marianus, & Iohannes Arborenses Hugonis Arboreae Iudicis filii aulae se regiae addi-
 cunt: cum inter Orias in Sardinia armorum vi omnia agerentur: turbarenturque. Ga-
 leotus, & Barnabas Oriae arcem ipsam Oriam oppugnant: & Cassanus Oria cum par illis
 nullo modo esse posset, ditionem tibi attributam Sardoniorum oppidorum Regi addi-
 cere tentat. Marianus Arborensis Timborem Rocabertiniam Vicecomitis Rocaberti-
 nii F. in matrimonium ducit.

20 Magna dissidia, seditionesque in ditionibus regiis suboriuntur: atque commouentur:
 de ciuitatum iure, quas Rex Ferdinando filio condonauerat: conquerente Petro primi-
 genio, vetante lege, priuilegium fuisse irrogatum: & Leonora Regina nouerca acerbum
 in priuignum odium struente: & excitante. Rex tamen, vt bonus in primis auctor Oldra-
 dus asserit, iurisiurandi religione obstrictus testatur, se ea sanctione, quam de non sepa-
 rando regio patrimonio condiderat, noluisse vxorem Reginam, aut liberos, ex eo matri-
 monio genitos deuinciri. Reginae tamen in priuigni amicos, & administratos acerbum o-
 dium excitatur. Hi fuere Michael Gurrea regni procuratori admotus ipsius primigenij
 nutricius ex proceribus, Simon Gurrea Abbas Montaragonius eius frater, Garcias Lori-
 zius, Michael Peresius Zapata. Lupus Concutius epistolarum magister cum in eculeo,
 30 in caput aliorum torqueretur mox turpi morte afficitur: quasi Reginam veneficii infe-
 cisset. Petrus Luna Archiepiscopus Caesaraugustanus cum Regina de priuigno suspecta
 esset, ne illi traderetur, procal amandandum curat: & in intimos laccetanorum saltus ab-
 legandum.

Cum de appellationum intercessione eorum oppidorum, quae iurisdictionis Praefe-
 cti Ampostae erant, controuersia suboriretur, Praefectus Iustitiae Aragonum causa cog-
 nita statuit: vt Hortani ciues Regem appellent: quod ea ciuitas ex foro Aragonio censere-
 tur: & Aragonium tributum, quod Morabetinum vocant, penderet: neque Catalanis indi-
 ctionibus subiiceretur.

40 Ianuario mense Henricus, & Fredericus fratres gemini ex Leonora Nunnia Guzmanae
 concubina, nobilissima femina Alfonso Castellae Regi filii nascuntur: tam dispari sortis
 etueto, vt alter a Petro Rege fratre crudeli morte sit affectus: alter ipso Petro Rege a se in-
 terempto, regnum inuaserit: quod filio, posterisque tradidit. 1371.
1333

Castellum, quod in Panhormitano sinu Maris vocant, Roberti Regis classis nauibus
 aliquot submissis, insidiis factis, deditur hostibus: & a Frederico Rege statim recipitur.

Albuhacenus Maurusiorum Rex ingentes, immensasque copias Mahomati Granate-
 si Regi subsidio mittit. Ad v. i. m. equitum fretum traiecisse commemorant. Anni ini-
 tio transire: quibus Abulmelichius Maurusiorum Regis F. praefuit imperator. Ad Al-
 geziram, in ipso freto sitam urbem consistunt. Gibraltarium oppidum Calpi monti sup-
 positum Februario mense obsident: summaque vi adoriuntur. Rex veterno languens,
 50 & Aragoniis classibus Sardoo bello intentis, difficilimis rebus affini fratri adesse non po-
 rest. Iacobus Exerica collecticiis copiis, Constantine Castellano Regi adiungitur. Vtrim-
 que vrguentur obsessi: nec impetus hostium, ex superiore montis iugo decurrentium su-
 stinent: & Iunio mense Gibraltarium hostibus traditur: multorum annorum cladibus
 domitum.

A. D. X. K. Iun. Barbastri Petrus, & Guilielmus Lupezii fratris germani cum Enneco,
 & Sanctio Lopezii itidem germanis fratribus, propinquitatis vinculo sibi coniunctis ar-
 morum discrimini, atque iudicio se subiicientes, & mutuo ad pugnam prouocantes fer-
 rum, ac manus conferentes configunt. Adfuit de more, eorum certamini Petrus Regis
 F. regni procurator. Cum praecipiti, & efferuescenti insania, & furore vtrimque decer-

AERA.
NAT.
CHR.

taretur, paresque in diutina belligerandi contentione viderentur, Petrus eos gladiatoria illa pugna educi imperat. Othonis Moncadae consilio strenui, & praestantis viri, & de consilii sententia, opere, & munere suo functos decernit, ac praedicat. Ex Aragonum enim moribus, militaribusque regni institutis, re non diiudicata, in posterum diem certamen reici poterat: vt in deuictos more maiorum animaduerneretur.

Petrus, cuius promptum ad asperiora ingenium erat, patre Rege graui, & mortifero morbo affecto, in suspicionem venit, clam, & adhibito dolo, in Setabitanam arcem, quam Reginae nouercae Rex attribuerat, irrupturum. Omnis ea regio partium factione commouetur. Priuignus ingenio, & natura vehemens & qui summam imperii seueritatem addidisset, opinionum prauitate, & nouercalibus odiis imbutus, donationi Ferdinando fratri factae, vt immensa assentiri, libere proteruus denegat. 10

1372.
1334

A. D. X. K. Febr. Darocae Rex nuptias Petri filii, & Iohannae Nauarrae regis filiae constitutas iureiurando confirmat. Dos a parentibus filiae dicta est c. m. librarum: eorum nummorum, qui Sanctietes appellantur: qui nummus Turonesium librarum lege appedebatur. Castella vtrimque, & arces veluti obsides traduntur. Cum ea dos dicta esset, cautum, vt LX. tantum millia dissoluantur.

Iohannes Emmanuelis F. Castellfaubio, ad ipsa Valentini regni confinia, Regem asinum conuenit: quorum congressui Leonora Regina interfuit. Artioribus foederibus obstringuntur: paciscunturque vt Iohannis filia Ferdinando Regis F. nubat. Rex principatus Vilienae titulo Iohannem donat: decernitque; vt Viliena, & alia oppida Vilienae contributa, quae Valentini regni finibus continebantur, & eorum ditio Principatus nomine cessantur. Non. Mart. eo in oppido, eius honoris Iohanni, posterisque eius priuilegium irrogatur. Excipit Rex, ne nummus in ea ditione excudatur, iacteturve. 20

Vetustis monumentis traditur, Iacobum Regis fratrem, qui hereditarium Regni ius abrogarat, hoc anno, Iulio mense Tarracone vita functum.

A. D. XV. K. Sept. ad Populum vicum moritur Iohannes Patriarcha Alexandrinus, Archiepiscopus Tarraconensis Regis frater: vir insigni pietate, sanctitate, summaque sacrorum librorum litteratura praeditus. Corpus Tarraconem defertur: & D. Augustini festo die sepelitur. Huic Antistiti vere magno, apud posteros maximae gloriae fuit: quod coenobium monachis Carthusiensibus ab Alfonso Rege anno Domini MCLXVII. in paupertatis patientia dicatum, ornatumque, & a Petro eius F. Scalae Dei nomine indito, & Iacobo nepote Regibus, honoribus, & praemiis amplissimis decoratum, & aedem continentem ample, magnificeque exornarit. Ex eo enim coenobio in solitudine, & sacro quodam recessu, ad Cosetanorum, & Illergaonum confinia sito, quasi caelesti coetu, sacrae religionis fontes hausere ceteri Hispaniarum conuentus: qui eisdem sacris institutis se addixerant: & ad similem laudem, supra quadringentesimum annum sunt propagati. 30

A. D. III. K. Sept. Burgis nascitur Petrus Castellae Regis F. fax quaedam funesta Hispaniarum: vt aliqui obfirmauerint, quod a Petro Aragonum Rege eius inimico proditum accepimus, non ex Rege Alfonso procreatum: sed a Regina Maria, quae liberos ex sese non pareret, propter foecundum Leonorae Nunnie Guzmanae pellicatum, fuisse suppositum. 40

Leonora Regina intimo in priuignum odio, siue metu concitata, Attecae Alfonso Regem fratrem conuenit. Iacobus, & Petrus Exericae fratres, se Reginae opitulaturos, qui a Petri amicitia, eius causa se remouerant, pollicentur. Priuignus, vt erat aestuantis, & flagrantis animi, in sui iuris, commodique iacturam conuentum videns, aegre se tenet, quin viuo patre, de regio iure, armis decernat.

Oriarum familiae, qui Sardiniam incolunt, & a Rege defecerant, reliquique Genuenses bellum in Sardinia permouent. Cum ipsi nullo duce, communiter bellum gererent, & pararent, Quirrae castellum armatis septum, & natura munitum, atque in ora maritima situm adoriuntur: cui regio ea omnis paret, quam Barbariam vocant: totiusque Caralitani regni propugnaculum erat. Sed cum is labor frustra esset susceptus: quingenti equites agrum Galluritanum incurrentes, Terramnouam vi expugnant. Maritima oppida, ex Olbiae vetustae urbis reliquiis constructa, quae aliquando florens, potensque nunc ita diruta iacet, funditusque delata, vt vix ipsa vestigia appareant, circumcirca depopulantur. 50

Iohannes F. Regi ex Leonora Regina nascitur.

1373.
1335

Fredericus Rex Iohanne Pont. Max. vita functo, Episcopus omnes regni Siciliae, & viros dignitate, religione, atque doctrina praestantes vnum in locum coactos consulit: an sacro interdicto parendum esset. Communi consensu decernunt, tolli debere: quod summus Pontifex moriturus execrationes omnes, atque interdicta, quae a se promulgata fuerat, consulo resciscit.

resci-

reſciſſet. Ingenti animorum alacritate, & lætitia Id. Ian. pie, ſanctęque à Siculis rebus AERAT
ſacris opera datur. Sed Benedictus XII. qui in Iohannis locum ſuſſectus eſt, execrationes NAT.
eaſdem, atque interdicta in Baioarium, & eius fautores, & affectatores, vti in Catholicę CHR.
Eccleſię hoſtes redintegrat.

Ingraueſcente indies Regis morbo, Fuxenſis Comes, interuentu Balearici Regis, &
Petti Regis fratris, qui Fuxenſis erat affinis Regem commonent, quod tempus monebat,
veterno enim Rex conficiebatur, de teſtamento videat: & ſibi de Vrgellitano comitatu
caueat: ſatisfaciatque: nam eam ditionem Fuxenſis iure repetit. Rex congreſſum Fuxen-
ſis ſumme exoptat: quod veretur, ne Rogerio Cõuenate adiuncto, externo milite Vrgel-
litanam ditionem inuadat.

Menſe Februario Rex Valentia Raimundum Berengarium fratrem ad Benedictum
Pont. M. oratorem mittit: de poteſtate ſupremi iuris regni Sardinie, & Corſicę, fidelita-
tis ſacramento Eccleſię ſancienda: & cenſus remittendi cauſa. Sumptus enim bellici ob
defectionem Oriarum, & Genuenſium in propugnanda Sardinia, & Corſica, regiis the-
ſauris ſuſtineri non poterant. Iure ſe id poſtulare Rex confirmat: quod Bonifacii decre-
to Iudex Arboreniſis, Oriarum familię, Marchiones Malaspinge, & Donoratici Comites,
pręter eos Aragonenſes, & Catalanos, quorum fructui pluriſima oppida fuerant condo-
nata, Sardinia omni potirentur: & regię ditioni manſerant reliqui Caralitani, Eccleſien-
ſes, Sacerenſes, & ex arces quę Piſanorum iuris, atq; ditionis fuerant. Regio enim quę
Banahyra vocabatur, inculta, atq; horrida nõdum noſtrorum armis domita fuerat: quod
aſpera eſſet, & montofa. Neq; regia vectigalia xxxvi. m. librarum, nummorum Alfon-
ſinorum pluriſ erant: quę bellici ſumptus longe ſuperant.

Petrus Alfonſi Portugallie Regis F. Blancaę ſponſę, Marię Aragonum Regis ſororis
filie nuntium remittit: quod vecordi, atq; amenti ingenio eſſet. Conſtantiam Iohannis
Emmanuelis F. Blancaę conſobrinam in matrimonium poſtea duxit.

Iacobus Exerica, & coniugio, & ſtirpe regię domui coniunctus è vita excedit. Is, vti
ſupra memorauimus, Mariam Reginam, Roberti Regis ſororem, quę Sanctio Balearico
Rege defuncto vidua manſerat, vxorẽ duxerat. Cum procax ea, & temeraria mulier, non
matrimonii confortione, ſed ſcleris ſocietate alterius ſe contubernio adiungeret, Rex
impudentiam eius cohibet: & ad fratrem deduci imperat.

Henricus Guliacus regni Nauarrę procurator bellum in finitimos Guipuzcoanos
infert. Petrus Regis F. Nauarro quingentorum equitum auxilia ſubſidio præmittit: qui-
bus Michael Gurrea ex Aragonie proceribus longe ætate prouectus, præficitur. Michael
Peretiſ Zapata cc. equitum ductor in primis fortis, ac ſtrenuus Nauarorum cohortibus
aliquot adiunctis, cum Caſtellanos ſines incurriſſet, ad Tudelam certamen cõmittit. Ho-
ſtes ſuperiores diſcedunt. Noſtris fuſis, ac fugatis Zapata in hoſtium poteſtatem deuenit.

Iohannes Claramontius Modiceniſis Comes rebellionẽ facta, à Frederici Regis cau-
ſa deſciſcens, Roberti claſſi præficitur: & Sicilie oras depopulatur. Raimundo Peralta
xvi. longarum nauium Catalanarum præfecto Drepanitanum portum tenente, & in Sar-
diniã nauigaturo, ea regio ab incurſione hoſtium liberatur.

Sarraceni Meningis inſulę, qui Frederico Regi paruerant, xxi. longarum nauium
Genuenſium, & lli. Roberti Regis appulſu arma capiunt: propugnatoribus ad vnum in-
terfectis, Sarraceni arce potiuntur.

A. D. II. Non. Iun. Rex in Valentina arce cum Abulhaceno Abencomixa, & Paſchali
Cirera legatis Iuceſſij Granatenſis Regis, iisdem conditionibus pacem, indutiasque pa-
ciſcitur, quibus à Rege Caſtellę depactę fuerant. Publicę rei cauſa Granatam Raimun-
dus Boilius, & Guilielmus Auguſtinus legantur.

Leonora Regina facinus adorta, Verdegium, & Sometium Aragonie caſtella, in ipſis
regnorum confiniis ſita, Regi fratri tradere parat: vt facillimos aditus ad fratrem ſibi pa-
reſciat. Petrus priuignus, qui attente inſidiatur, & omnia nouerçę cõſilia obſeruat, Idib.
Ian. operam dat, vt præſidiis firmentur. Eodem temporis interuallo, Rege animam agẽte,
Regina Barcinone ſe in fugam conferens, traiecto Sicori amne Fragę ſubſtitit. Arces, op-
pidaq; filiorum Ferdinandi, & Iohannis præſidiis, munitiõibusque obſtrui imperat.

Rex ægra, & diuturna valetudine conſiſtens, A. D. IX. K. Febr. Barcinone regiis in
ædibus Mercurii die hora matutina decedit. In cõenobio fratrum Minorum eiufdem vr-
bis ſepelitur: cum ſepulturę locum in Ilerdenſi cõenobio eiufdem inſtituti ſibi delegiſſet.

Paucis ante obitum Regis intermiſſis diebus, nuptiæ Iacobi eius F. & Cæcilie Con-
uenatum Comitum, & Mathæ eius vxoris F. ſunt depactę. Raimundus Peralta regiarum
claſſi præfectus, eã ob cauſam in Gallia legatur. Petrus F. regium nomen ſtatim vſurpat.

AERA.
NAT.
CHR.

A. D. VI. K. Febr. Rex iustis paterno funeri nondum indictis, Casaraugustæ magna cum inuidia noui principatus, cuius hoc primum specimē edebatur, Ferrerium Apiliam Iacobi fratris nutricium præmittit, qui Reginam, quæ viuentē adhuc Rege Barcinone excefferat, in Castellam properantem, & ingentes thesauros, vti ferebant, secum auhentem anteuertat. Ea vero nimia festinatione montes transgressa, Dertosa Hiberum traiciens Turolium, atque Albarrazinium contendens Burgenſi Episcopo, & Petro Exerica comitantibus in Carpetanos emigrans priuigni manus euasit. Hinc non simulas modo, sed apertum bellum inter Alfonso, & Petrum Reges suscipitur.

Arcis Setabitanæ præsidium, quod Reginæ nomine occupatum fuerat, Regi deditur.

Ciuitates Cataloniae Regem commonent, priusquam de more regis insignibus ornatus coronam suscipiat, Barcinonem adeat: instituta, atque vsus principatus iureiurando sanciat. Contra vero Aragoniæ proceres coiere, ne qua ex summa indignitate labes regni dignitati aspergeretur: si in ea rerum celebritate, & decore Catalani Aragoniis anteferrentur. In eo potissimum enituntur, & summo cum studio instant Iacobus Comes Vrgellitanus Regis frater, Simon Gurrea Abbas Montaragonius, Iohannes Simenius Vreæ, qui Biotensium dominabatur, Petrus Cornelius suo, & Simonis Cornelii patris nomine, Lupus Luna qui Segorbiensem ditionem obtinuerat, Atho Focius, Raimundus Peralta, Raimundus, & Thomas Cornelii Simonis Cernelii filii, Gonzalvus Diazus Arenosius, Philippus Castrensis, Iohannes Ferdinandus Luna: quibus se adiunxerant ex domesticis regis viri genere, & dignitate præstantes Gombaldus Tramacerius, Thomas Peresius Focius, Simon Peresius Pina, Sanctius Peresius Pomarius, Lupus Gurrea maior, Michael Gurrea, qui S. Encratis oppidi dominabatur, Garcias Ferdinandus Castrensis, & Garcias Lorizius: & aliquot primarii ex Casaraugustanis ciuibus. A. D. XVI. K. Apr. obtestantur, vti primo quoque tempore à Rege Aragoniæ leges sanciantur, atque irrogentur. Maxima de re deliberanti placuit regis insignibus primum decorari. Petrus, & Raimundus Berengarius patrum, Regi dignitate proximi ægre id ferentes, & Arnaldus Celcomius Tarraconensis Antistes Casaraugusta excedunt: neque ex proceribus Catalanis celebritati regi decoris adfuit quispiam præter Othonem Moncadam, & Raimundum Peraltam. Mox publico in conuentu leges iureiurando sanciantur.

Dominica die, quæ resurrectionis Domini diem festum subsecuta est, Casaraugustæ in Saluatoris maxima æde Rex dignitatis regis, potestatisque insignibus, magno apparatus splendore decoratur, coronaturque. Ludos Rex magnificentissimos apparauerat: sic, vt nemo ex superioribus principibus sumptuosiores populari lætitia ediderit. Ouans ex æde maxima in Regiam funali equo vectus muneribus, & congiariis, epulisque publicis regni ordines, & cunctum populum deliniuit. Ferunt Robertum Regem peritos celestium admouisse, qui penitus siderum motus dimensi, eorum positus, ac spatia perscrutarentur: quibus Regi diadema imponeretur: vt properum, tardumve regni finem coniectando eliceret: sic enim est traditum.

Calatrauensis militiae præfecti aliquot, à Magistro, qui ei ordini præpositus erat, secedentes cum Garcia Lupio Magistro, cui eius ordinis conuentus magistratum abrogarat, ex Oretanis Alcanicium perfugerant: & iis, qui eo in loco commorabantur, eiusdem instituti adiuncti in Garciae Lupii demortui locum Alfonso Perezium Taurinum Magistrum deligunt: & in secessione plures annos permanent.

A. D. IV. Id. Iun. Ilerdæ in arce regia leges constitutiones, & scita Barcinonensia, & priuilegia à Rege Cataloniæ sanciantur: atque irrogantur: neque donationes, aut assignationes a Rege patre ex A. D. XIII. K. Sept. factas, ratas habeat. Ea re constituta Catalani more, in regis verba fidei sacramento adiguntur.

Iohannes Emmanuelis F. fœdere cum Alfonso Portugalliæ Rege inito, bellum Castellæ Regi illaturus, quod filia Constantiæ conditionem repudiasset, amicitia sociate, & pactioum complexione Aragonum Regi se addidit: mutuoque fœderis vinculo adiunguntur. Id. Mai Casaraugustæ Rex principatum Vilienæ, qui regni sui finibus continebatur, Iohanni confirmat. Eo fœdere, quod Iohannis præpotentis viri longe paterent vires, & dominatus in Castella late esset effusus, Rex aduersus Alfonso Regem, & Reginam nouercam, suas vires satis muniri existimat.

Prosperæ ea tempestate res in Sardina multæ consecutæ sunt. Azo, & Iohannes Opicini filii Malaspinæ Marchiones, Donoratici Comites, & ciuitas Pisanorum, cui aliquot

in ea insula oppida, omni propugnaculorum vi dissecta, neq; munita parebant, Petrusq; AERA
 Arborësis Iudex, & Marianus, & Iohannes fratres Regi obsequuntur. Oriæ ad Ardënam NAT.
 à Raimundo Cardona caduntur. Adhæc Pont. Max. Francorum, & Sicilia Reges, Sre- CHR.
 phano Columna in:ernuntio nituntur, vt compositis, & constitutis conditionibus Oriæ
 qui à Rege defecerant, pacificentur: Regiq; parcant.

Pax cum Francorum, & Balearium Rege, & Genuensi ciuitate conficitur: Cassani,
 & Galeoti Oriarum filiis: alijsq; qui obsides traditi erant, à Rege dimissis. Oriæ sub specie
 infidæ pacis, quieti tam diu manent, dum intestinis seditionibus distrahuntur. Quod vi,
 & impressione Rex nouercam euerrere studet, & regni initia inde ducerentur, Castellæ
 10 Regis legati Mendius Lupius Toleranus, & Iohannes Ruizius Gaona de pluribus iniurijs
 Reginae. & eius filiis illatis, repetitis rebus graues querelas iaciunt.

Alfonfus Portugallia Rex Alfonso Regi genero bellum indicit: quod Mariam F. quæ
 in eius manum conuenerat, & in matrimonium ducta fuerat, repudiaret: atq; ei nuntium
 remittere vellet. Fama enim percrebuerat eo tēpore, quo regijs insignibus Burgis ador-
 nati summa celebritate constituerat, de ducenda Leonora Nunnia Guzmanâ concubi-
 na, & coronanda deliberasse: & ab eo consilio destitisse, quod id temporis Maria vxor
 prægn. in fieret.

Iohannes Emmanuelis F. à dominatu, atque ditione Castellæ Regis testimonii de-
 nuntiatione se asserit. Ex tabulæ A. D. XIX. K. Sept. in arce regia Valentina Regi profe-
 20 runtur.

Rex aduersus Petrum Exericam summa vi bellum gerit. In oppida eius, atque arces
 inuadit: quod Reginae Leonoræ omnes suas opes, auxiliumq; detulisset. Didacus Lupius
 Pharenensis, Iohannes Martinus Leua, Lupus Didacius Rogius, & alii ex domesticis Re-
 gis Castellæ proceres magno equitatu, atq; ped. tatu, quem, vti Exericæ subuenirent, coe-
 gerant, bellum Regi inferunt. Exerica Setabitanis finibus Engueram vsque, suas copias in
 expeditionem educit.

Anetensi in arce dicecesis Carnutensis, quo in oppido Philippus Rex Nauarræ, &
 Iohanna eius vxor resederant, Epiphaniæ festo die sponsalia Regis Petri, & Mariæ Na- 1375.
 uarræ Regis F. contrahuntur: cum antea cum Iohanna natu maxima filia de pacta fuissent. 1337
 30 Fidem suam obstringunt, omni opera curaturos, vti Nauarræ regni ordines spondeant,
 de mortua Nauarræ Regina ad quam regni iura peruenerant, liberis virili prole non su-
 perstitibus, in Mariæ verba se fidei sacramento adacturos: & eorum liberos in parentum
 locum successuros. Iohanna postea nubet Vicecomiti Rhotomagensi: & Blanca natu mi-
 nima Philippo Valesio Francorum Regi adiungitur: ex qua prognata est Iohanna quæ Io-
 hanni Gerundensi Duci Petri Regis F. primigenio nupsit. Dos eadem LX. M. librarum di-
 citur: quæ sorori Iohannæ dicta fuerat. Rex fœdus cum socero icit: vt sibi mutuo opitu-
 lentur.

A. D. VII. Id. Ian. Bernardus Villaragutius, Arnaldus Morera, & Azbertus Galiaza
 Valentæ à Rege ad Benedictum Pont. Max. legantur: qui iura regni Sardinia & Corsicæ
 40 Ecclesiæ addicta, regio nomine summo Pontifici sanciunt.

Bonifacius Nouellus Donoratici Comes dux Copiarum militarium, & custodiæ
 vrbis Pisarum Regi fidem suam præstat, eorum oppidorum causa, quæ in Sardinia regno
 à Rege possidet.

Beltraminus electus Episcopus Theatinus, & Henricus Astensis sacri palatii Audi-
 tor Pontificiarum cautarum, nuntii Apostolici ad Regem mittuntur: de bello amouendo
 quod Castellæ Rex, sororis Reginae causa inferre parat.

A. D. VII. K. Iul. Fredericus Rex LXV. annum agens, morbo oppressus, morti appro-
 pinquans Paternione Catanam proficiscitur. Iter faciens in ædicula D. Iohannis Hieroso-
 lymitani moritur: longe omnium in re bellica princeps: virtutumq; Rege dignarum præ-
 50 stantia excellens: & omnis laudis genere præclarissimus. Cum Barcinonem corpus defe-
 rendum decreuisset, iuxta matris, & fratris, Alfonsi sepulchra sepeliendum: Catanæ in æ-
 de maxima sepelitur. Petrum regni heredem, ditione Apuliae, & Campaniæ principatu
 adiunctis instituit. Athenarum, & Neopatriæ ditiones, quas Ducatus vocat, Guilielmo
 filio attribuit.

PETRVS II. SICILIAE REX.

Cum Alfonso Castellæ Rex potius ostentaret, quam gereret bellum, & Aragonius
 Darocæ, exacto Iulio in A. D. XIII. K. Decemb. veluti hostibus oppositus substitisset, om-
 nem contentionem, quæ cum Regina, & Exerica intercesserat, Petro patruo Ripacur-
 cia Comiti, & Iohanni Emmanuelis F. dirimendam remittit.

AERA.
NAT.
CHR.

Albuhacenus, Bellamarinius Maurusiorum, & Tremecensis Rex, qui in Mauritanis ad summum barbararum gentium imperium peruaserat, nec Africano regno contentus, Hispaniæ regnis, angusto freti diremptæ imminet, cuius tam late terra marique præpotentis imperium patet, vt ad vniuersas Africæ nationes Babylonix Soldano præferretur, ingentes copias, fretum transmissurus comparat. Abomelichius eius F. cum Algeziram Gibraltarumq; præfidiis contineret, Baram oppidum ditionis Granatensis vi expugnat. Valentino regno id bellum, propter propinquitatem inferri, Rex veritus, quod eæ Contestanorum, Ædetanorumq; regiones à dediticiis Mauris incolerentur, vires omnes suas in eam expeditionem intendit. xxx. actuarum naues adornantur: quæ ex regio, & Balearico delectu conficiuntur: quibus à Rege Gaufridus Gilabertus Cruillias præficitur: quod Raimundus Peralta Siculi Regis auspiciis classem duceret.

Simon Luna Toletanus Antistes moritur: & in eius locum Egidius Aluarus Albornozius cognatione ei adiunctus, matre enim Theresia Luna genitus erat, sufficitur.

Peregrinus Anzanus Præfectus Iustitiæ Aragonum.

1376.
1338

Cum Rex Valentix sacrum natiuitatis Domini diem celebrasset, Guilielmus Orgolius, & Bernardus Petraleuada Prædicatorum instituti, ab Eduardo III. Angliæ Rege legati, vetustorum fœderum commonent: quæ reintegrari expetunt. Quod bellum à Philippo Francorum Rege aduersus Eduardum permotum esset, eius belli Regem participem, socium, & adiutorem exposcunt, Sed turbatis domi rebus, neutra in partem mouetur: & A. D. III. Id. Febr. Garciam Lorizium ad Francum pacificatoria legatione mittit: si qua indutiaram inter eos principes spes esset.

A. D. II. Non. Febr. Catanæ nascitur Ludouicus Petri Siciliæ Regis F.

Febr. mensis sine Rex Auenionem ad summum Pont. legat Sanctium Lopefium Aierbium ex ordine Minorum virum religione insignem: qui sacre confessioni Regi adsidet: & Tarraconensi Ecclesiæ postea præficitur. Is operam dat, vt pacto Mariæ Nauaræ Regis F. matrimonio, Rex sanctione ea canonica soluat, quæ propinquos, & affines matrimonio adiungi vetat. Exposcit præterea Magistri, à societate Calatrauensi Alcanicii creati electionem iussam, ratam, atq; firmam habeat. Sed ea res impetrari nequit: quod partium factione concitati Alcanicienses, contra eius ordinis instituta Magistrum sibi delegissent: & diutina ea seditio inter Calatrauenses socios viguit.

Martio mense Rex Barcinone Petro Ruizio Azagræ Villæ felix domino in mandatis dat, vt controuersias finium componat. Is Conchæ Castellæ Regem conueniens, qui A. D. X. K. Iun. in eâ urbē aduenerat, de fœdere aduersus Mauros ineundo paciscitur.

Julio mense Maria Regina Alauonam ingreditur: Philippo Cabilonensi Episcopo patuo, & aliis proceribus viris comitata. Cū eo in oppido valetudinis curatione attineretur, sollempnia nuptiarum celebrantur A. D. IIX. K. Aug.

Intemeliarum & Antiochenorum familiarum factiones ductoribus Francisco Intemelio Comite, & Comite Frederico Antiocheno rempublicam Siciliensem armis commouent: atque perturbant. Claramontii & Palicii eis adiuncti aduersus Petrum Regem, belli faciendæ causa, cum Roberto Rege consentiunt.

Carolus Atrebatensis, Sanseuerini, & Carinule Comites, Comes Fredericus Antiochenus, & Aldoinus Francisci Intemelii Comitum F. classis Roberti Regis ductores Sicilienses oras incurrentes, Rochellæ statione, A. D. V. Id. Mai copias exponunt. Tertio die Golisanū, Grateriū, Brucatiū, & Montis S. Angeli castellū Neapolitano Regi traduntur. l. nauium actuariarum, quas Taridas vocant, ea classis erat. Atrebatensis Neapolim regressus, A. D. XIII. K. Iul. Mylas denuē traiciens, ea statione dccc. equites exponit.

A. D. XI. K. Sept. Thermæ Roberti Regis ductoribus deduntur: quibus magna Sicilia parte diuexata, atq; direpta, in Campaniæ litora reuersis, Graterium, Golisanum, & Brucatum Petro Siciliæ Regi deduntur.

Ea ipsa die, qua arces hostibus tradebantur, Guilielmus Petri Regis frater Dux Athenarum, & Neopatriæ, cuius præcipue virtute, atque consiliis Siculi regni fundamenta constituiebantur, è vita excedit.

Tertio Sicilia regnum sacris interdicitur.

Rex Marianum Petri Arborensis Iudicis fratrem, tituli Gothiani comitatus Sardog ditionis splendore cohonestat.

Res in Sardinia suspensæ, & incertæ obscura spe pacis, aut belli timore vacillant. His præfidiis respublica fulta erat, quod arces Caralitana Aquæ frigidæ, Iosofaguardensis, Quirrensis, Castelliorgullosi, Gallicelliensis Castelpedresensis, Fabensis ad Olbiensem

tractum, Ofoliensis, Sacerentis, Sorritanumq; propugnaculum, cui Bastidæ nomen im-
posuerant, à nostris tenerentur. Omni prouinciæ Raimundus Ribellias præfidei: arcita-
men Caralitane Jacobus Aragonius Jacobi Regis F. præfectus fuerat, quæ tamquam cõ-
mune nostrorum receptaculum communita: & obstructa erat. Neq; tam nostrorum vigi-
lantia, aut virtute res sustentantur, quam ciuilibus dissensionibus Genuensium: & discor-
dia, quæ inter Oriarum familias flagrat. Malaspinæ suis etiam seditionibus scinduntur.
Donoratici Comites, Damianus, Barnabas, & Brancaleo Oriæ in regia fide se perman-
suros pollicentur: & spes iniecta est Bernardi Boxadosii legati interuentu, in rerum nouan-
darum metu perutilem eorum operam, & fidelitatem futuram.

10 A. D. XIII. K. Sept. Cæsar Augustæ Rex Michaëlem Leherium ad Alfonso Portugallie Regem, in summo Africani belli terrore, & tumultu, vetustorum fœderum confirmandorum causa delegat.

Rex Valentiam profectus militares ordines, manusque recenset: præsidiaque medi-
terranea Pinnaguilæ, Madronæ, Castalle, Pinnacadelli, Saxonæ, Guadalesti, Castelfau-
bii, Adamuzii, & oppidi, cui ad Pontem cognomen est inditum, firmantur.

20 Octobri mense Petrus Ripacurciæ Comes, Regis patruus in Castellam ad Alfonso Regem legatur: concordie initæ cum Regina nouerca firmandæ causa. Madriti condi-
tionibus modum finiuit. Dotalia vectigalia ciuitatum Osciæ, Calataiubii, Setabis, Castel-
lionis, Moreliæ, Moruiedri, Algezæræ, Momblanchi, & Tarragæ à Rege marito constituta
restituuntur. Regina Valentiam remigrat.

30 Madriti, de consilii sententia Iohannes Emmanuelis F. Iohannes Nunnus Larensis, 1377.
Iohannes Alfonso F. qui Iohannis Sanctii Regis fratris nepos erat, Egidius Aluari Albor- 1339.
nozianus Toletanus Antistes, Gonzalvus Martinius Ouedus Alcantarensis militiæ Magi-
ster, qui Castellani regni consiliorum summæ præfunt, ad fœderum pactionem cum Gõ-
zaluo Garcia, & Lupo Perezio Fontecia Valentino Decano, & Archidiacono Burgensi
Regis legatis, quos eam ob causam, A. D. III. Non. Apr. Valentie legauerat, deueniunt.
Constituitur, vti classes regiæ maritimam oram ad frerum vsque, ab excursionibus Mau-
rusiorum tueantur: & eorum appulsus, atque transmissiones reprimant: atque coërceant:
stationes, litora que omnia, & portus fretenses longe, lateque classibus occupent. Arago-
niæ classi, & imperio maritimo Gilbertus Cruillas præficitur. Rex, omni bello in Ba-
stulorum regionem ad traiectum, aduersus Mauros compulso, Setabis sistit: præsidia fir-
mat: & regni proceres eis præficit. Cocentianæ Alfonso Rogerium Lauriam Petri Ex-
ericæ fratrem, Gonzaluum Garciam Moxenti, Bernardum Villaragutium Albaidæ, Ol-
phum Prochytam Lucenti, Francium Carroziolum Oliuæ, Petrum Zapatam Thoi, Ar-
naldum, & Mathæum Lanzolios Villælongæ, Bernardum Boxadosium Ondaræ, Iohan-
nem Ruizium Coreliam regni finibus præfice imperat: Vitalem, & Raimundum Villa-
nouas Mensæ, & Popi: Petrum Seribam Arnaldi F. Rafali. Hi delecti duces cum firmissi-
mo copiarum robore rem bellicam administrant: quod in omnium rerum certamen sa-
cro bello suscepto, deueniendum esse omnes arbitrentur.

40 Condicio ea status Aragonii regni fuit, & communium rerum in sacro obeundo bel-
lo inclinatio eo reciderat, quando intestinæ discordiæ, & nouercalia dissidia sedata vide-
bantur, & restincta, nec reliquus, nisi impius, & transmarinus hostis apparet, vt fraterna
odia excitarentur: exitialesque exitus haberent. Nam quod Iacobus Balearicus Rex, qui
Constantiam Regis sororem duxerat, diem de die ducendo, Regi iura regia, potestatem-
que supremam iuritiurandi religione sancire, in cursu bonorum consiliorum cunctaretur,
tergiuersareturque, & nihil ab eo longius abesse videretur, quam ea iura agnoscere,
quæ patruus, auusque non distulerant, sancire, & ipse Alfonso, & Iacobo Regibus stabili-
liuerat, pæne inuitus, & recusans Barcinone, A. D. VI. K. Aug. se pacta conuenta
obseruaturum, genibus Regis aduolurus, conceptis verbis adiurat: seque in Balearico re-
50 gno, & insularum adiacentium, & Ruscinonensi, & Cæretana ditione, atq; Omeladesia,
& Carladesia continentiumq; oppidorum, & Mompellerii dominatu, honorario, & pre-
cario imperio defungi contestatur. Scribendæ sponcioni adfuerit Petrus, & Raimun-
dus Berengarius Regis patruus, Iacobus Vrgellitanus Comes, & Vicecomes Agerensis
Regis frater, Arnaldus Cescomius Tarraconensis Antistes, Ferrarius Barcinonensis, &
Helenensis Episcopi, Raimundus Emporitanus Hierosolymitani ordinis Præfectus, Pe-
trus Fenolletius Insulanus, Bernardus Caprerensis, & Iohannes Sous Eboletis Vice-
comes, Berengarius Villaragutius, Bernardus Sous, Pontius Lupianus domesticis
Regis rebus Præfectus, Arnaldus Lordatius pro Cancellario Regis Baleariũ, Bernardus
Boxadosius, Petrus Mompahonius, Raimundus Boilius regius Quæstor, Lupus Gurrea

AERA.
NAT.
CHR.

ianitoribus regiis Præfectus, Iohannes Ferdinandus Munionius, & Dominicus Tarba, qui pro Cancellario Regis munus obeunt: & Iacobus S. Clementis, Guilielmus Naiarenfis, Simon Olzetus, & Bernardus Rouira consilarii Barcinonenses. Excipiuntur iura Episcopi, & Ecclesiæ Magalonenfis. Iacobus ea se deminutione multari existimans incredibili dolore, & ira exardescens, quasi de suo iure, Regis iniquitate, & iniuria decidisset, Perpinianum reuertit.

Iulio mense Barcinone, cū Archiepiscopus Tarraconēsis, & omnes eius puincia Episcopi puinciali cōcilio adfiderēt, vt de subsidiis ecclesiasticis Regi cōferēdis deliberarēt, Regesque, & Aragonum, & Balearium Reginæ, & Elicendis Regina vidua, Cardinalis Rhodenfis Hispaniarum à sede Apostolica legatus, Petrus, & Raimundus Berengarius Regis patruus, Iacobus Vrgellitanus Comes, & Ferdinandus Balearici Regis frater germanus in ea celebritate comparerent: corpus S. Eulaliæ sacra pompa, sollemniq; religione, sub maxima ara, in sanctius sepulchrum transferretur, conditurque.

Barcinone Rex Herdam proficiscitur: & in ea vrbe Iolantem amitam, quæ Philippo Romanæ Principi, Despotum vocabat, Philippi Tarentini Principis, Regis Roberti fratris filio primo nupserat, Lupo Lunæ Segorbienfis ditionis domino, homini nobilissimo, & potentissimo, regio genere orto, & disciplinis regiis educato collocat. Is namque, ex quo Artallus pater, fraterque Artallus natu maior in Sardinia, expeditione bellica obita mortem obierant, ab Iacobo, & Alfonso Regibus, eodem cultu, atque liberi regii domi altus, habitusque est. Harum nuptiarum adiunctio plena concordia fuit. Nam cum Petrus Ripacurciæ Comes Iolantis frater, & Petrus Luna CæsarAugustanus Antistes Lupi patruus animo, & voluntate partibusque, de summa regni administratione, & curatione rerum, cum Rex ex pueris vix excessisset, dissiderent, quam maxime ea coniunctio-
ne ad beniuolentiam conciliantur.

Rex comitatu Petri patruus, & Tarraconensis Archiepiscopi, Iohannis Simenii Vreæ, qui Biotensium ditionis dominabatur, & Petri Queralti, & aliorum procerum, vt Pontificem Maximum inuisat, Auenionem contendit. D. Martini festo die, Tarracone egressus, ad Druentia transitum à xxii. Cardinalibus excipitur: & Balearico Rege comitatus Neapolioni collegii Decano, ex Vrsinorum gente, & Conuenati Cardinalibus mediis interiectus regio apparatu urbem introiit. Postero die, dum per urbem regia pompa transuehitur, insolenti ministerio stratoris, qui funali equo Balearici Regis præit, ira commotus, paulum affuit: quin in ipsum Regem affinem glad. um vibrarit: vt series futuri in Balearicum exitii iam oriretur. In sequenti die Pontifici Max. iura regni Sardinia: & Corsicæ sacramento recipit, atque sancit. Quod summum Pontificem in se ingratum esset expertus, neque in postulatis à se interpositis, benigne sibi ab eo esset factum, eodem die Villanouam regreditur.

Petrus Regis patruus rerum diuinarum contemplationi deditus, cuius vita iam diu à splendore populari, & ambitione remota erat, paulatim à consuetudine rerum publicarum abstrahitur: & Nicolaus Ianuilla Gallus summæ potentia vir, qui in Bruttis Comitatu Terrenouæ dominabatur, & Margaritam Rogerii Lauria F. in matrimonium duxerat, summæ consiliorum à Rege admouetur.

Iunio mense Gaufredus Marzanus Scylacii Comes classis Regis Roberti præfectus quæ xxv. actuariarum erat nauium, & vnus oneraria viris, armisque apprime instructæ in Æolias insulas transmittens, Liparim urbem oppugnat: & in Nouembrem mensem circumfidet. Petrus Sicilia Rex vix vnus, & viginti nauium longarum classem Catalanorum, & Genuensium militum conficiens, Iohannem Claramontium Modicæ Comitem, Imperii Germanici Marefcallum, qui Petri sororem duxerat, & Orlandum Aragonium fratrem Liparæ subsidio mittit. Cum commeatus, & integra militum manus sauciorum loco summitti possent, obsessi desperata, & inaudita animorum obstinatione subsidiariam opem reiciunt: nisi obsidione omnino liberentur: & hostes insula auerrantur. Siculi desperatione eorum commoti, pares se esse hostibus posse, nimium confidetes, dum præsidio obsessis, vt essent, citati feruntur, simul est concursus, ingens fuit cum hoste certamen: Siculique profligati, atque deuicti interneccione cæduntur. A. D. X. K. Dec. pugnatum memoriæ proditur. Cum Marzanus Neapolim transmitteret, subitoque tempestates maximæ essent ortæ, vii. Siculis nauibus ab hoste interceptis, in Siciliam appulsis, & vna Pisas traiecta nautæ, vectoresque ad ii. m. liberantur. Claramontius, & Orlandus, reliquique proceres capti Neapolitanis arcibus, & Nuceria, Calabrisque Castellis, & Narbonensis prouinciæ custodiis traduntur.

Castellæ Rex Hispali exercitu coacto Rodensibus finibus, Arcidionensibus, & Antiquariis

quarum hostiles Maurorum regiones circumcirca depopulatur: & primariis ductoribus Iohanne Emmanuele, Egidio Albornozio Toletano Antistite, Alfonso Mendio Guzmano ordinis S. Iacobi Magistro, Leonoræ Nunnix, quæ Regi in concubinæ locum ducebatur, penes quæ omnis potestas erat fratre germano, Iohanne Nunnio Larenfi, Iohanne Alfonso Alburquerque, magna propinquitate Portugallix Regi coniuncto, Petro Ferdinando Castrensi, Petro Pontio Legionensi, qui Marcienæ dominabatur: & Beatricem Petri Exericæ sororem in matrimonium duxerat, incendio, & incursionibus vastat. Cum Rex hiberna legatis, præfectisque tradidisset, Abulmelichius Maurorum Regis F. Algeziris egressus vi. m. equitum turmis Xericiensem, Assidonensem, & Nebriffensem agrum incurfat. Gonzalvus Martinus Ouiedus Alcantaræ Magister prædæ onustis obuiam procedens acie decerrat. Hostes profligantur, & occisione cæduntur. Perit in eo prælio Abulmelichius: clarissimaque ea pugna multis sæculis fuit. Nullo enim vnquam prælio fugæ minus hostium, nec plus cædis fuisse meminerant.

K. Sept. Tauromenii nascitur Fredericus Petri Siciliæ Regis F.

A. D. IIX. Id. Sept. Gaufredus Gilabertus Cruillias, cuius singularis opera omnibus bellis enituit, i. x. actuariis nauibus Septæ Mauritanix portum ad traiectum tenens, aliquot Maurorum actuarias deprimat, capitque. Ea classe maritimam eam oram incursionibus præteruectus, refertus spoliis, ingenti gloria parta, Algeziras reuertitur: quod gaudium duci neque proprium neque diuturnum fuit. Paucis enim intermissis diebus, dum naualia terrestribus certamina terrestria classicis miscentur, ne deseruisse victoriam, sed præripuisse videretur, cum ex classe naualibus copiis eductis, terrestri certamini se immiscuisset, sagitta ictus mortem occumbit. In eius locum, cum fretum nostri classibus occupauissent, regix classi præficitur Petrus Moncada Othonis F. Rogerii Laurix ex Constantia F. nepos: iuuenis patre, auoque, & vsu, exercitationeque militari insignis.

Rex Cæsaraugustæ festum Natiuitatis Domini diem celebrat.

1378.

1340

Iohanne Conuenate Comite vita functo, Bernardi Conuenatum Comitum filio, Iacobus Vrgellitanus Comes Regis frater, actionem hereditariam intendit: quæ Cæcilix uxori successionis ius deuolutum esset: atque eam pro herede se gerere æquum videt: quæ foror Iohannis esset. Cæcilix causam Rex tuetur: interuentu Iohannis Normannix Ducis, Philippi Valesii Francorum Regis filii, Caroli Alanzonii Comitum Regis fratris, Ludouici Hispani Claramontii Comitum Alfonfi Castellæ exheredis filii: qui summæ consiliorum, rerum in Gallia gerendarum præfunt. Francus Petrus Raimundum Conuenatem, exclusa Cæcilia, in possessionem mittit.

Garcias Ferdinandus Castrensis præfectus Iustitiæ Aragonum. Huius à Iohanne Simenio Cerdano, qui eundem Magistratum gessit, facta mentio non est: sed Peregrino Anzano Peregrinum Oblitam in eo munere substituit.

40 Fredericus, Azo, & Iohannes Malaspinæ Marchiones Opizini Marchionis filii, qui Malaspinæ, & Villafrancæ, & aliorum oppidorum Ligustinx oræ dominabantur, ita inter se comparant, ditionesque omnes partiuntur, vt Iohanni Sardoæ hereditates cedant: qui cum Iohanne, & Moroello consobrinis, Francis, Opicini fratris, filiis de hereditaria successione decerrat.

Genuensibus, & Pisanorum senatus, & Luchinus Vicecomes, qui Mediolanensis dominatus, mortuo Azone Vicecomite, is vnicam filiam reliquerat, potitur, vt nostros in Sardinia bello persequantur, mutuis foederibus adiunguntur. Rebus nouis, & incertum quo vergerent, Arborenses ea tempestate, Iohannes Malaspinæ Marchio, & Donoratici Comites Regi obsequuntur. Missi qui foedus in easdem leges renouarent, quibus pacem à Rege acceperant. Oriæ in quattuor factiones diuisi, graui partium contentione decertant. Sardinix à Rege Bernardus Boxadofus præficitur. Aleriensis Episcopus ab Hugone Cortingo, à Petra Allerata, & Lupo Cinercha Ornano Corsicæ primariis viris ad Regem missus legatus, de Corsica à Rege asserenda atque vindicanda, & regis viribus in eam expeditionem intendendis commonet. Sed Rege eo bello implicito, quod Maurorum Rex Hispanix Regibus, collectis Africæ viribus commouet, ab ea molitione sibi omnino supersedendum censet.

PROELIUM TARTESSIVM.

Cum vero non vnus potentissimi Regis, aut Imperatoris, sed totius Africæ regnorum

ÆRA
NAT.
CHR.

& prouinciarum bellum Hispaniæ Regibus immineret, & pæne repentino omnia plena hostium transmarinorum essent, ad LX. M. equitum, & CCCC. M. peditum fretum traicisse commemorant, vt in vno, aut altero certamine ad exitum experiunda res esset, summa vi, nō Reges modo, sed vniuersi populi cooriuntur: vt nemo pro tā iusta causa, donec quidquā virium superesset, aut sibi, aut liberis, aut sanguini suo parcēdum, nedū fortunis existimaret; ac de suo quisq; militari munere ita defungitur, vt omnes corpora addicta, atq; operata reipublicæ præstent. Garcias Ferdinandus Barrosus ab Alfonso Rege Castellæ Barcinonem legatus, vt Aragonia classis expeditionem maturet, enititur. Petrus Moncada, & Galcerandus Marquetius XII. actuariis nauibus, & lembo, vt ad fretum præsto sint, prima nauigatione transmittunt. Equestres, pedestresq; nostrorum copiæ 10 Regni Granatenfis finibus opponuntur: & Setabi suas collocant Sanctius Aragonius Ampostæ Præfectus, Alfonsus Peresius Calatrauensis Magister, Vitalis Villanoua Montalbani Præfectus, Petrus Alquerius, qui Prioris S. Iohannis Cataloniæ vicem gerit: Petrus vero Thousius Montefanus Magister equitatum Montese finibus educit: & Petrus Exerica, qui gubernationi Valentini regni, & exercitui imperator præpositus erat, castra Origuelanis & Alicantensibus finibus promouet: & VII. actuariæ naues nostrorum delectu institutæ Aragoniam classem consequuntur. A. D. IV. K. Dec. Alfonsi Castellæ, & Portugalliæ Reges prope Carteiam, Tartessum à Græcis dictam, ad fretum situm oppidum iuxta Salsum fluuium, maximo illo, præclarissimoque proelio Abulhacenum Maurusiorum Regem, & Belamarinium, & Granatensem Reges deuincunt. Res memorabilis gesta est: & 20 pæne cælestis. Sempiternis enim sæculorum ætatibus, diuina ope victoriam fuisse partam memorabitur. Regis Castellæ in eo conflictu prope inaudita virtus enituit. CC. M. hostium cæsis, & ingenti gloria parta victoria incruenta fuit.

Rex sacri belli causam prætexens, vt militum animos spe prædæ deliniet, finibus Almeriensis regni bellum inferre minatur. Barcinone eo ipso tempore, Raimundum Cornelium, mox Valentia A. D. X. K. Ian. Sanctium Aragonium patrum, & Ferrerium Cannelium ad Benedictum Pontific. Maxim. decumarum ecclesiasticarum in tres annos conferendarum, & tributis Sardinia regni in quinquennium remittendi causa, oratores mittit.

1379.
1341

Valentia Rex festum natiuitatis Domini diem celebrat: & Castellæ Regi non de 30 bene gesta modo, sed conseruata republica, internuntio Iohanne Scriba, ex consiliariis viro primario gratulatur.

Francorum, & Balearium Reges, de Mompellerii, & vicecomitatum Omeladesii, & Carladesii ditione asserenda, cum eorum summum dominatum, potestatemque Francus sibi vindicaret, in magnam contentionem veniunt. Adhæc Francus earum ditionum arces, & propugnacula suis præsiidiis occupat. Communi ea causa Balearicus antestatur, Aragoniumque commonet, vti sibi, si arma inferantur, opituletur. Magnam inde Rex turpitudinis, & auaritiæ labem sustinet: cum se, eo vinculo vinctum, atque obstrictum, indigna Rege fraude, exsoluit: & affinem Regem percellit. Eodem enim temporis momento Balearicum compellat, citatque: & Barcinone conuentibus agendis, pro instituto 40 dere, sibi ab eo assideri imperat. Actionem præterea maiestatis intendit: quod nummi ab eo, in Ruscinonensi ditione excuderentur. Inde consilia futuri exitii in Balearicum Rex meditatur: seminaque sparguntur.

Multis eodem tempore, Regia familia Balearica infausti generis vexatur cōtumeliis: multis iniuriis iactatur. Hugo Cyprii Rex Ferdinandum generum, Balearici Regis fratrem bello persequitur: & interuentu legatorum regionum res ad concordiam deducuntur. Sed adeo breui Ferdinandus vita defungitur, vt ferro, aut veneno e medio sublaturum plures suspicentur.

Sanctius Aragonius Regis patruus, & Iohannes Ferdinandus Heredia de iure præfecturæ Ampostanæ armis inter se decertant. Heredia Azconensem, Mirabetanam, Hortanam, & Vldeconensem arces inuadit: occupatque. Rex veritus, ne Heredia Ferdinandi fratris Dertosani Marchionis partes tuendas suscipiat, cui Rex aliquid calamitatis semper moliri, & struere destinarat, Herediam magni consilii virum ad sese allicit: & Sanctio Aragonio mortuo eam præfecturam adipiscitur.

Rege Alfonso bellum in Bastulis aduersus Mauros, magna contentione gerente, XX. actuariæ naues classis Aragoniæ, & XIX. Balearicæ freti Herculei angustia obsident: cum ex pacto conuento in Alfonsiana classe LVI. esse oporteret. Permansere tamen ex Hispaniensi delectu Alfonso Regi VII. & XX. Ligustinæ, quæ eius Regis stipendia mererent.

Guiliel-

Guilielmus Ceruilionius Sardinia præfectus Brancaleonis Orię partes armis tuetur. AERA.
NAT.
CHR.
Is mortuo Barnaba fratre, à Cassano, & Nicolosio Cassani F. & Fabiano, & Damiano Cassani fratribus, & Morroello, ac Valerano, cum omnes ex Oria gente genus ducerent, bello exagitur.

Matthæus Palicius Noharę Comes, quod cum Iohanne Athenarum, & Neopatria Duce Sicilia Regis fratre summa contentione dissideret, & Damianus Palicius eius frater, quique eam factionem studio partium prosequuntur, à Petro Rege in Sicilia deficient, hos Comes Escalor Vbertinus magnę potentia vir affectatur: & omnes Roberto Regi se addicunt. Fredericus Antiochenus classis Roberti Regis præfectus XL. actuariis nauibus ad stationem S. Nicolai Blerensis A. D. XVI. K. Iul. appellit. DCCC. equitibus expositis, & omni peditatu Mylas obsident.

A. D. XIV. K. Sept. Leonora Regina Frederici Regis coniux, & eiusdem Roberti soror in æde S. Nicolai ad Catanam urbem è vita excedit. Catanę sepelitur.

Hoc anno Cœnobium ordinis Cisterciensis D. Marię, & S. Fidi ad Orbam fluuium, in suburbano Cæsaraugustano dicatum, à Michaële Perefio Zapata condi, construique cœpit: quod ex Fonteclaro prope Cingę ripas regionis Illeggetum translatum fuisse, supra commemoratum est.

Valentia Rex festum Natiuitatis Domini diem celebrat.

Petrus Sicilia Rex ad II. M. C. C. equitum, & magnis peditum copiis vnum in locum 1380
20 coactis, Martio mense Mylis obsessis subsidio procedit. Hostes certamen detrectantes, se 1342
fitu loci continent, tuenturque. Rex infecta re regreditur.

Calataxibetę A. D. XV. K. Sep. Petrus Sicilia Rex decedit. In æde maxima Panhormitana sepelitur: & sepulchro prophyritis marmoris Imperatoris Frederici arauī infertur.

L V D O V I C V S S I C I L I Æ R E X.

A. D. XIII. K. Sept. qui Mylarum arce obsidetur, cum xxx. dierum essent cum hostibus pactę indutię, Roberto Regi deduntur. In ea obsidione Comes Fredericus Antiochenus, qui Roberto Regi se addixerat, in leui pugna ferrum, manumque conferens mortem occumbit: & Escalor Vbertinus, & aliquot primarii viri captiui mansere. Messanę Theopaldus Pipinellus, & eius filius, & gener rei capitalis damnati morte afficiuntur. Robertus Rex vlciscendi libidine cõcitus, in Guilielmum Dezlorium Catalanum, & Luchum Grisaphium, & in duos alios viros nobiles, qui in nauali pugna ad Liparim insulam in hostium potestatem venerat, Neapoli summo supplicio animaduerti imperat.

Ludouicus Petri Sicilia Regis F. quintum annum agens annitente Iohanne patruo, qui tutor pueri Regis institutus fuerat, Panhormi, Talamonis regia A. D. XVII. K. Oct. coronatur: & sacro oleo à Iohanne Tolone, ex instituto Minorum Andreuillensi Episcopo Catalano perungitur: quod Panhormitanus, & Siculi Antistites sacro interdico, eius functionis munere arcerentur. Simon Claramontius Manfredi Comitum Claramontii F. à Rege militari auctoramento decoratur. Eo ipso tempore Messanę aliquot ex Palicionum factione à Rege deficient: & Mamertinorum Prætores interimunt: & cum arcem S. Saluatoris ad freti fauces sitam irrupissent, munissentque, Roberti Regis vexillum perditis ciuibus proponunt. Eo facinore patrato, arcem Carolo Saluacossę Petri Saluacossę Aenariensis F. qui Rhegium præsidio tenet, tradunt. Iohannes vero dux Athenarum summa celeritate vsus arcem oppugnat: irrumpitque.

Factiones Tarinorū, & Bernardinorum, qui in Cæsaraugustana ciuitate populariter concitabantur, incursione seditionis, & vi, impetuque multitudinis reipublicę statum conuellunt. Rex Lupo Lunę summę potentia viro, & Iuratis Magistratibus, & aliquot primariis ciuibus committit, vt illorum furor, atque temeritas coerceatur.

Petrus Moncada regia classis præfectus cum Regis Castellę classi ad fretum adiungi maturaret: xx. actuaris nauibus XIII. Maurusiorum occurrit: & certamine inito quatuor eorum naues intercipit: & duæ ad Steponam in litus depelluntur. Mai mensis fine pugnam eam pugnatam vetustis monumentis proditur.

B E L L V M F R A T E R N V M B A - L E A R I C V M.

Omne sacrum, Sardoumque bellum in Balearicum Regem, nihil minus quam vim, aut arma extimescentem versum, atque compulsum, Rege eius machinatore, cum causa iustę inter propinquos, & affines Reges non exstitissent, ex indignitate, & fraterna iniuria exoritur: cum Aragonius in regnum Balearicum animum intendisset. Clementis P. M. qui in Benedicti locum successus est, interuentu, nam Regem hortari non destiterat,

AERA. vt de controuersis suis, iure potius cum fratre, quam bello disceptet, Balearicus vna cum
NAT. Constantia vxore iv. actuariis nauibus, fide publica Barcinonem proficiscitur. Rex cal-
CHR. lido quodam consilio, causas eius exitii struens, aut forte oblatas, arripiens, primo spe pa-
 ctionis perpulit. Mox Regem, & sororis virum, & maximis præterea propinquitatis
 & necessitudinis vinculis sibi coniunctum in inuidiam falsi criminis adducit: & cala-
 mitatem hospiti machinatur. Simulat enim, & affingit, tunc Balearicum operam na-
 uare, vt ipse, & Petrus patruus, ac Iacobus frater sublicio ponte, qui ex æde sacra Mino-
 rum stationi maritimæ adiungitur, contineturque, auherentur: & actuariis nauibus
 in Maiorem Balearium deportarentur: atque attinerentur Alaronis arce: quoad fœde-
 rum vinculis, quibus Aragoniæ Regibus astrictus erat, solueretur. Rex Constantiam fo-
 rorem, cum missum eius virum fecisset, demoratur. Balearicus, cum generis præfidia om-
 nia extincta essent, domum regreditur: haud aliter, ac si sibi bellum esset indictum.

Arnaldus Erilius, & Guilielmus Bellera regiarum copiarum ductores, Catalonia om-
 ni in Balearicum commota, fines Ruscinonenses, cum magna manu ex improviso in-
 uadūt: & cum prædatorio equitatu in Cæretaniam bellum inferunt: ac ducibus pluribus,
 & exercitibus res administratur.

1381.

1343

A. D. XII. K. Febr. moritur Neapoli Robertus Rex: princeps maximis rebus gestis
 memorabilis: summa auctoritate, & prudentia præditus. Iohanna ex Carolo filio neptis
 regnum obtinet. Sanctia Regina Balearici Regis amita, & Roberti vxor Antonium E-
 piscopum Casetanum, & Raimundum Flotam legatos ad Regem mittit: vt conatus bel-
 licos à Balearici pernicie auertat.

Cum bellum Balearicum in expectatione esset prius quam à Rege susciperetur, Pe-
 trum Moncadam xx. actuariarum ductorem è freto Gaditano ad se arcessit: & vii. lon-
 gis nauibus, quæ in ostio Sucronis amnis, & Valentina in statione institutæ fuerant, Iaco-
 bum Scribam præficit: & naualem, & terrestrem expeditionem aduersus Iacobum Re-
 gem virguet. A. D. IX. K. Mart. Barcinone præceps animi ad explendam cupidinem,
 cum in folio, ornatu regali federet, more patrio, dum populo iura statuit, quippe qui Ba-
 learicum regnum animo iam inuaserat, sententia sua Iacobum Balearium Regem, quod
 edicto regio euocatus, neque iussus, neque citatus adesset, vt contumacem condemnat.
 Regia iura, vectigalia, bona, fortunas, possessionesque omnes Balearici regni, & reliqua-
 rum ditionum regno contributarum describi, notariq; imperat. Si vertente anno ad-
 esse iussus, atq; citatus non stiterit, & de impositis criminibus se non purgauerit, regnum,
 ditionesq; omnes, bona, fortunæ, & possessiones publicentur: in fiscumq; conuertantur,
 decernit. Balearicus ea necessitate adductus auxilii petendi causa, ad Francum primo,
 mox ad Pontificem Maximum profectus re infecta rediit: cum tantum ex improviso ma-
 lum accidisset.

Rex classe cvr. nauium Rubricati fluminis ostio, A. D. XV. K. Iun. soluit: & in
 Balearem Maiorem nauigans A. D. X. K. ad Palumbariæ stationem appellit: & Porra-
 cio portu anchoras iacit. Ordines in ea expeditione duxere Petrus Regis patruus, qui
 Senescalli Cataloniae functus munere, rerum militarium imperium obtinuit: Petrus
 Moncada maritimo imperio præpositus, Petrus Exerica, Blascus Alagon vexilli Regii
 ductor, Iohannes Simenius Vrrea, Philippus Castrensis, Iohannes Arborensis, Petri
 Iudicis Arborensis frater, Alfonsus Rogerius Lauria frater Petri Exericæ, Galba-
 nus, & Raimundus Anglesolæ, Acartius Murius, Arnaldus Erilius, Gonzaluus Dia-
 zius Arenosius, Gonzaluus Garcias, Iohannes Ferdinandus Luna, Artallus Focius, Mi-
 chael Perezus Zapata, vir bellica laude præstantissimus, Petrus Iordanis Vrries, & Ior-
 danis Vrries, Gonzaluus Simenius Arenosius, Galcerandus Belpucius, Gilabertus Cen-
 tillias, Olphus Prochyta, Sanctius Peresius Pomarius, Petrus Pardus ex Casta. Balearicus
 ccc. equitibus, & xv. m. peditum obuiam procedens, vt hostium expositas copias à pro-
 gressu arceat, atque prohibeat, dum signa conferre parat, summa suorum ignauia deser-
 tus, turpi fuga insula cedit.

A. D. II. K. Iun. Rex in urbem receptus regium Balearium
 nomen assumit.

A. D. X. K. Iul. Rex apparatu, insignibusque regiis ouanti similis per urbem magna
 pompa vectus, eius regni possessionem vsurpat. A. D. VI. K. Iul. nauim conscendens
 Barcinonem nauigat. Arnaldum Erilium Balearico regno gubernatorem præficit. Nu-
 meris militaribus Gilabertum Centilliam ducem constituit. Minoris Balearium guber-
 nationi Gilabertus Ceruera, & Ebusi Michael Martinus Arbes admouentur.

A. D.

A. D. IV. K. August. Rex, quasi materia quærendæ bello gloriæ præbita, affinem vl- AERA
 turus, cum id bellum non incidisset, sed eius causa vltro esset illata, Iuncaria excedens, NAT.
 iusto exercitu coacto, Pyrenæi saltum transgressus in Ruscinonensem agrum inuadit. CHR.

Cardinalis Rhodensis tituli S. Cyriaci Thermis, Balearici belli causa in Hispaniã legat⁹,
 cum Ruscinonensis ager incurritur, deuastraturq; A. D. XVII. K. Sept. ad Clairanum in
 regia castra descēdens, Bernardo Oliuero Valécino ex instituto ordinis S. Augustini O-
 scēsi Episcopo eius legationis administro, & aliquot Antistitibus comitatus Regē cōue-
 nit: habitusque est illi à Rege honos: & bellum intermittitur. Rex ita pacem dari pro-
 10 nuntiat: si Balearicus de summa rerum liberum de se, & de vniuerso regno statuendi ius
 permittat.

Quod Rogerius Conuenas, & Gallicarum copiarum ductores Arana valle minarētur
 se n Pallariensem tractum transcensuros, vt Balearico Regi opitularentur, Rex Tho-
 mæ Perefio Focio, qui gubernationi Aranzæ vallis præfectus fuerat, & Leonis arcis præsi-
 dio præfuit, committit vt claustra, saltusq; omnes obsepiat. Is ex Aragoniis procerib. erat.

A. D. XI. K. Sept. maiore equitatus parte Rex Panizatio colle regressus, Pyrenæum
 transcendit. Reliquæ equitum turmæ, & impedimenta Clusa, & Perefio saltu transgre-
 diuntur.

20 Augusto mense Cerueræ nobili agri Iltergetani oppido nascitur infans immane, ac
 fœdum mōstrum: biceps, facieque gemina: & quattuor cruribus. Viuis parentibus faci-
 nori conscis defoditur: & in eos vti in parricidas more maiorum est animaduersum.

Cum Rex Balearico maiestatis actionem intendisset, crimenque obiectaret clande- 1382
 stina, & infidelia aduersus se consilia cum Franco, & Castellano Rege, ac Regina nouer- 1344
 ca, eiusq; liberis, & Genuensium, ac Pisanorum ciuitatibus consociasse, A. D. IV. K. Apr.
 in sacello maioris regie Barcinonensis sollempni cærimonia regnum Balearicum, & ditio-
 nes regno contributas regie potestati, ditioni, & iuri veluti in fiscum conuersa addicit: at-
 que adiungit.

Cum Rex in ea regione esset, quæ rebus à se aduersus affinem Regem gestis, impe-
 rium regno suo, definiret, magnæ seditiones Cæsaraugustæ à turbulentis, & perniciosis
 30 ciuibus concitantur: & aliquot proceribus per vim, & factionem ruentibus, ius, & fas o-
 mne intercidit. Iohannes Simenius Vrræ Alcalatensis arcis præfectus, Blasci Alagonis
 frater, qui Saltagi & Pinæ dominabatur, & in magna potentia erat, & Martinius Egidius
 Atrossilius, & Lupus Ferrencius Atrossilius eius frater proceres factiosi, & primarii de E-
 stercuelensi ditione, quæ Mariæ Simeniz Atrossiliz Iohannis Simenii Vrræ vxori attri-
 buta fuerat, & actione hæreditaria armis decertant. Garcias præterea Lorizius, regni gu-
 bernationi admotus, aduersus Sanctium Turiasonensem Episcopum, qui illo ipso tempo-
 re pontifex sacratus fuerat, belligerare non intermittit: & eius militares copiz in Sam-
 manem Episcopi ditionis oppidum itrumpunt: Hominesque ad vim, & facinus delecti
 Concilios, eius oppidi Lot zius dominabatur, se abdidere. Maiori tamen Athonis Focii
 40 impressione, omnes regni partes acerbo dissidio commouentur. Is enim parato equita-
 tu, & peditatu, copiisque instructus Arinium oppidum machinis, & telorum tormentis
 admotis percellit: irrumpitque: cum in eo Maria Pomaria Athonis Azlorii vxor cōmora-
 retur: quæ Iohannis Azlorii F. nomine in eius possessionem venerat. Rex ea indignitate
 commotus prouetus omnes, & vectigalia Athonis Focii, militariaq; beneficia notari, de-
 scribique decernit: & Focius Garciz Ferdinandii Castrensium Iustitiæ Aragonum Præfecti
 intercessione, atq; interdicto notatione eam abrogandã contendit: summaq; de iurisdic-
 tione cōtrouersa suboritur. Regii enim aduoca. i eo actione intenderāt, vt Præfectū Iu-
 stitiæ Aragonum reiectione interposita, iudicem aspernentur: atque repudient: id ius esse
 asseuerantes, vt in generali cōuentu, de iis controuersis diiudicet, atq; definiat, quæ cum
 50 Rege haberētur: neq; illi ius, fasq; esse, extra conuentum, Regem in iudicium deducere:
 neq; aduersus regiam dignitatem, pro aliquo iudiciū accipere: nisi in ingenuitatis actio-
 nibus: aut in eis litibus, quibus Rex, tamquam auctor obstrictus esset: & in his quæstio-
 nibus, quæ aduersus regios magistratus, & iudices constituerentur. Quod Regii admini-
 stri vererentur, ne Præfectus, qui Athoni Focio cognatione coniunctus erat, notationem
 bonorum, & militarium beneficiorum abrogaret, Rex Michaeli Perefio Zapatæ, qui in
 Garciz Lorizii locum, regni procurationi admotus fuerat, & Præfecto cōmittit, vt Fo-
 cium in carcerem mittant: qui regia vetita, & iussa contemnens, & pro nihilo ducens, fa-
 cinorosorum, & Tarinorum factiosorum hominum manus colligens, Cæsaraugustæ ma-
 ximas turbas facit: & cum Aznario Pardo Petri Pardi Castæ fratre pugnam conferunt,

AERA.
NAT.
CHR.

Cum multos, & præpotentes viros Rex videret Focio fautores esse, neq; à Governatore, & Præfecto eam seditionum labem, atque perniciem arceri è ciuitate posse, ad illud extremum, & vltimum perfugium decurrit, quo superioribus temporibus à Principibus nostris, in dissensionibus ciuilibus discessum est: contra turbulentissimorum & præpotentium virorum audaciam: vt Iuratis magistratibus Cæsaraugustanis eas partes, ac legem imponeret, vt viderent, ne quid detrimenti respublica caperet.

Regi bello Ruscinonensi maxime intento, transacto Resurrectionis Domini die festo, nuntius aduenit, Algeziram Alhadra, longinqua obsidione à Rege Castellæ circumfessam: in cuius propugnationem omnes Maurorum, atque transmarinorum auxiliorum copiarum, atq; vires conuenerant, conspirauerantq; cum res in magnū discrimen recidisset, in deditioem coactam Iacobus Scriba, & Matthæus Mercerius xx. actuariis nauibus nostrarum classium maritimos Maurorum hostium appulsus arcentes, & propulsantes insignem laudem, eo in bello sunt consecuti. Ea re prospere gesta, Matthæus Mercerius, v. actuariis nauibus hostiles naues, quæ ex Monæci, & Illiberis nauibus, Balearici stipendiis maritimas Cataloniæ oras incurauerant, persequitur.

Clemens Pont. Maxim. Armandum Auxitanum Archiepiscopum ad Regem legatum mittit: pactarum inter Reges indutiarum, in S. Michaëlis festum diem, prorogandarum causa. Cum Rex legati precibus non assentiret, A. D. II. Id. Mai Ficariis Iuncariam procedit. Postero die instructis aciebus, Panizafium Pyrenæi saltum transcendit: & Ruscinonensem agrum incurrit: adeoq; incitatus fertur, vt crudele, & exitiosum bellum suscepisse videatur. Helena vrbs deditur.

Pollicetur Armandus cum liberis Balearicum in Regis potestatem venturum: arces, & propugnacula traditurum: modo in iudicium capitis ne vocetur: aut in custodiam tradatur.

Balearicus ad vrbs Helenæ muros, se Regi offerens, animo demisso, atque humili, Regis ad pedes, Rex ipse prouolutus, eius fidem, ac misericordiam obtestatur, atque implorat: & præfens se, regnumque ditioni eius permittit. Petrus Exerica Balearicum Helenam deducit.

A. D. XVII. K. Aug. Rex Perpinianum Ruscinonensis ditionis arcem, & propugnaculum ingreditur: & summa lætitia à ciuibus excipitur.

Reges equitantes II. M. P. à Perpiniano, comitantibus eos Iacobo Regis fratre, & Petro Exerica, congregiuntur. Summis Balearicus supplicat, per Regem sibi liceat, suum ius persequi: neue summo iure Rex secum contendat. Ad hæc exoptulat, Ferdinandi fratris germani liberis, tamquam legitimis heredibus, sua iura salua, & incolumia remaneant. Quamuis æqua, honestaque postulatio videri poterat, summa perfidia, & iniquitate præferox Regis animus, & implacabilis, & inexorabilis iracundia, ac demum ipsa vicit utilitas: & cæca, ac temeraria cupido.

Perpiniani A. D. XI. K. Aug. festo D. Magdalenzæ die, in æde D. Iohannis, id decretum, quo Rex Balearicum Regnum, & ditiones illi contributas Aragonio Regno subiunxerat, peruulgat: atque edi populo imperat: firmatq;.

BALEARICI REGNI SVB ARAGONIAM DITIONEM SVBIVNCTIO.

Hugo Vicecomes Cardonensis, & Galcerandus Pinosius adeo inter se dissident, vt armis dimicent.

A. D. XVI. K. Sept. Balearicus, nullo comi à Rege accepto responso, Ruscinonensi regione excedit: ac Bergæ subsistit: quem locum sibi assignari petierat: vti in eo demoraretur.

A. D. IV. Id. Sept. Rex Barcinonem properans, apparatu regio, magnoque applausu, veluti de hostibus victoria iusto bello parata, acclamante & assentiente populo excipitur. Celeberrimo consiliariorum congressu, quod se respectum ad Balearicum Regem habiturum sponderat, de consilii sententia iniquam illi legem, & miseram conditionem constituit: & de regni possessione deturbat: neque honos imperii seruatus: & regno multat. Statuit, vti x. m. librarum quotannis Balearico in sumptus assignentur: quoad illi extra regni fines ditio, aut dominatus attribuat: remittitque regalia iura, si quæ sibi obtigerant, Omeladesiæ, Carladesiæ, & Mompelleriæ ciuitatis: atq; earum ditionum supremam potestatem: modo regio titulo, regniisque insignibus Balearicus cedat. Tamen is cum internuntiis Petro Moncada, Philippo Boilio, & Garcia Lorizio Regio nomine eæ leges imponerentur, condicionum iniquitatē perspicens, omnes reiicit: consilio enim suorum præstare visum est, omnes difficultates extorrem perpeti, quam tanta indi-

indignitate, & contumelia affectum impotenti tyrannidi Regis affinis, atq; propinqui af- AERAS
sentiri. Bellum de integro à Rege, vt eum regno exterminet, comparatur: & arces præsi- NAT:
diis muniuntur. Balearicus Petrum Exericam ad certamen prouocat: quod in ferendis CHR.
condicionibus fidem sciens fefellerit: & per simulationem amicitiae nefarie prodiderit.
Artallus Palliarius, Iohannes Balearicus, Petrus Raimundus Codoletius, Berengarius,
Vlmius, Gaufridus Estendarus, Raimundus Villarnaldus, Perrinus Balma, Dalmatius
Dezbolius, & alii Ruscinonenses, & Gallici viri Exericam eodem crimine, in summum
certaminis discrimen arcessunt. Exerica omnibus satisfecisse visus est: & fidem suam li-
berasse. Petr^o Cornelius, & Raimundus Corneli^o eius frater, Petrus Moncada regiae classis
præfectus, Michaël Peresius Zapata, qui gubernationi regni Aragonii præpositus erat,
Philippus Boilius, Garcias Lorizius, & Egidius Ruizius Lihorius ab Exerica fidem Bale-
arico, summa promissi constantia, præstitam obtestantes, se Gallicis, & Ruscinonensibus
viris contratendentibus, & certaminis discrimini opponunt.

Balearicus armis, & infami iudicio de regno, ac pæne fortunis omnibus extermina-
tus, atque expulsus ad Cæretanos recedens, Gaufridi Stendardi Galli, qui Puicerdanæ
urbis præsidio præfectus fuerat, ope, atque consilio eius regionis potiri sperat: sed à suis
desertus, & proditus, è Cæretanis miserabiliter eiicitur. A. D. II. K. Decemb. Pyre-
næum transcendens Pimorentio saltu, qui Cæretanos ab Aquitanis separat, cum montes
niue obriguissent, frigore, ac fame pæne enectus, tanta animi desperatione erupit: vt co-
natus fuerit, sibi mortem consciscere. Postremo odiis, atque fraternis dissidiis euersum,
diuina, & humana iura obrestantē, in abiecta, & contempta fortuna, cum spes omnis in
armis reliqua esset, intestino scelere paulatim externa auxilia destituunt: statuq; detrudit.

Balearico Ruscinonensi ditione, & Balearibus insulis expulso Rex A. D. II. K. De-
cemb. Perpinianum introit: quo Ruscinonensibus conuentum edixerat. Aimericus Vi-
cecomes Narbonensis bene gestæ reipublice gratulaturus Regem inuisit. Maria Regina,
Constantia, & Iohanna, quæ A. D. VII. Id. Nouemb. Barcinone nata fuerat, filiis secum
deductis, eodem contendit.

Guilielmus Roccauallus, Orlandus Ornanus, Henricus Cortingus, & Strambii, qui
in Corsica insula regias partes prosequuntur, atque tuentur, Regem, ad eam asserendam
hortantur. Aliquot actuarie naues, & Catalanorum lembi eius insulae oras incurfant: &
in Syracusanum portum, Bonifacii appellant, inferuntur.

Raimundus Villaragutius Ludouici Siciliæ Regis legatus, de Constantia Aragonia
Regis F. Ludouico Regi in matrimonium tradenda, legationem renuntiat.

Ea tempestate xv. actuarie, ex nostrorum etiam hominum delectu adornantur: quæ
Iohannis Athenarum, & Neopatrie Ducis, Marchionis Randacii, Ludouici Siciliæ Regis
patru signa sequuntur. Is in Atticam nauigaturus erat.

Festo natiuitatis Domini die Rex insignibus regiis, apparatuque regali ornatus, vel- 1383
uti iusto bello prostratis, deuictisque hostibus, triumpho exultans, victoria, non opimis 1345
spoliis, sed fraternis exuuiis parata, Perpiniano transuehitur: fœda tamen imbrium subito
coorta tempestate, ingloria ea pompa disiecitur. Didacus Garcias Toletanus Regis Cas-
tellæ legatus, de controuersia, inter Regem, & Ferdinandum, & Iohannem eius fratres
dirimenda Regem conuenit: numquam enim Rex se mitem, ac placatum fratribus præ-
bere poterat.

Ferdinandus Iohannis Emmanuelis F. Iohannam Raimundi Berengarii Regis pa-
trui, & Blanca Romanie Despine, Philippi Principis Tarentini filiae matrimonio geni-
tam vxorem ducit.

Nicolaus Ianuilla, is Comes Terrenouæ inter regios consiliarios principem locum
obtinet, Gallicæ gentis, & summæ potentie vir, qui Margaritam Rogerii Lauriæ F. du-
xerat, cui pro pluribus in rem publicam meritis, & honores à Rege habentur, & gratiæ
referuntur, Michaël Peresius Zapata, Iohannes Ferdinandus Munionius regiis ratio-
nibus, & Bernardus Olzinelias ærario præpositi insignem legationem ad Põtificem Ma-
ximum obeunt: à quo benigne, comiterque Auenione, A. D. II. Id. Mart. accipiuntur.
Hi quasi publici regni nuntii iuste, ac de more legati commonent, ne Pontifex de resti-
tutione Balearici regni amplius laboret: contendat ve. Nihilo secius Pontifex honorificus
in Regem fuit: decumasque ecclesiasticas horum regnorum in x. annos, in sumptus clas-
sium, quæ ad Herculeum fretum Maurusiorum appulsiibus restiterant, largitur. Dimidia
ex parte Sardoum tributum, in totidem etiam annos remittit.

Constantia Balearici vxor iussu summi Pontificis à fratre Rege dimittitur: quam Le-
storensis Episcopus nuntius Apostolicus ad virum deducit.

AERA.
NAT.
CHR.

Quod Balearicus sortem omnem fortunæ, regniq; sui cum Gallicis rebus inuoluisset, ne Francorum Rex de Balearico in regnum restituendo, operam infumat, Rex Iohannam Nauarræ Reginam socrum interponit. Vt artioribus præterea fœderibus concilietur, curat: & altera ex filiis Caroli natu maiori Iohannis Normanniæ Ducis filio, & Bong eius vxoris nubat: & earum rerum obtinendarum causa Rex sibi amicitia deuinctos habet Ludouicum Hispanum Fortunatarum insularum Principem Claramontium Comitem, qui & Telamonis Comitis cognomen suscipit, Carolum Alanzonium Comitem, Borbonium, & Burgundium Duces, Armeniacensem Comitem: & Arnaldum Roccafulum, qui summæ consiliorum apud Francum præponuntur.

Insidias Regi à Ruscinonensibus parari, collocariq; ad eum interficiendum, mulierculæ fides adhibetur. Franciscus Vlmius, Richelmus Vernetius, & Guillotus Clairæ, qui deferuntur coniurationis principes, vincti Barcinonem mittuntur. In sonres animaduersum. Petrus Galcerandus Pinofius Perpiniensis arcis præfectus, aliquot equitum turmis, & peditum copiis coactis, Puicerdanum contendit: quod coniurationem à ciuibus haberi Rex vereretur. Arnaldus Saga Cæretanis præfectus Querolis, & Liuiæ castellis præsidia collocat.

Perpiniæ Andreæ Danduli Venetiæ Ducis legati Septembri mense Regem conueniunt: cuius ciuitatis ita late patebat dominatus, vt Dalmatia, & Croatia prouinciæ in eius ditione essent: quartæque partis, & dimidiæ Romæorum Imperii se dominari Dux attestetur. Hi à Rege impetrant, vt pacem à Guiljelmo Ceruilionio Sardinia præside, cum Venetorum senatu pactam confirmet: veretur enim ne Genuenses Regis Balearici impulsu, nouas res moliantur. Eo metu præcipuo Rex sollicitus, atque suspensus Galeazium, & Brancalionem Orias, qui à se defecerant, largitione ditionum Sardoniarum conciliare studet.

Gaufredus Marzanus Scylacenus Comes, qui XL. actuariis nauibus fretum transmisserat, Non. Iul. ad stationem S. Stephani Mamertini litoris copias nauales exponit. Messanam obsidet: cuius propugnationi Orlandus Aragonius cum institisset, & xxx. actuariis nauibus, & terrestri exercitu Iohannes Athenarum Dux subsidio adueniret, postero die A. D. IV. Id. Augusti Marzanus Rhegium remeat.

A. D. XV II. K. Oct. cum Rhegii Marzani classis in anchoris esset, Andreas Ludouici Hungariæ Regis frater, qui Iohannam consobrinam Reginam vxorem duxerat, domesticis insidiis, & intestino scelere circumuentus, fœda morte, Auersæ laqueo est interemptus. Iohanna Ludouico Tarentino nubit, Philippi Tarentini principis filio, & Catharinæ Caroli Valesii filia, & secundæ eius vxoris: quæ Philippi Constantinopolitani Imperatoris filia fuit, & Balduini neptis. Eo patrato facinore, rebus Neapolitani regni perturbatis, Siculi regni status vicino, & præpotenti hoste implicito, respirare libere, & adquiescere cœpit.

1384.
1346

Tarracone Martii mensis initio Rex classem aduersus Genuenses hostes institui, & adornari imperat. Rege Populetensi in cœnobio Augusto mense degente, Ludouicus Hispanus Alfonsi, quem ex heredem illa ætas cognominauerat, F. & Alfonsi Castellæ Regis pronepos. Claramontius, & Telamonius Comes, in eam expeditionem, quam de asserendis Fortunatis insulis, & à barbaro, & fero dominatu vindicandis susceperat, quæ à summo Pontifice fuerat illi commissa, & titulo Fortunæ Principis est cohonestatus, auxiliares à Rege copias exposcit. Summus pontifex de ea re Archiepiscopum Neopatreensem, & Rodolphum Lofeiram nuntios ad Regem legat. Cum large, & honorifice Rex pollicitus esset, ab ea expeditione, ob funestam cladem ad Cresiacum ab Anglis hoc ipso tempore Philippo Francorum Regi illatam, cui Ludouicus maxime acceptus, & carus erat, desitum est. Alfonsus exheres, silentio enim prætermittendum non erat, Mōfaldam vxorem duxerat: vti coniectura ducimur, stirpe Narbonensium Vicecomitum genitam: cui Lunellum oppidum dotale est attributum. Ex eo matrimonio Alfonsus filios suscipit Ludouicum hunc Claramontium Comitem Iohannis Cerdæ parentem, à quo Cerdarum familia effluxit, & Carolum Hispanum Connestabulum Franciæ.

Turbatis Neapoli, Regis Andreæ morte, rebus, Iohannes Ludouici Siciliæ Regis patruus Dux Athenarum Mylarum arcem, quæ in hostium potestate manserat, obsidet. A. D. II. Non. Aug. Mylæ deduntur. Qui in eo præsidio reliqui fuerant, cum bonis in Brutios Tropæam, Rhegiumq; dimittuntur.

1385.
1347.

Valentiæ Rex festum natiuitatis Domini diem celebrat. Expeditis Balearicis rebus, atq; eo bello confecto, cum de hereditaria regni successione Constantiæ F. asserenda Rex deliberasset, quod liberos virilis sexus non suscepisset, superque ea re dissensio cum

cum Iacobo germano fratre commota esset, & regnum filia affectans nō procerum modo, sed popularium libertatem aduersam habuisset, animo iniquis, & suapte natura, & ingenio deuius, ad vim promptus, & ad seditionem paratus sensim fratrem in fraudem, & insidias induxit: impulsitque: cum se ius suum persequi, grauissimorum iuris prudentum aduocatione confirmat: in quorum numero celebre Iacobi Buttrigatii iuris ciuili peritissimi nomen fuit. In ipso dissensionis initio fratrem, cuius non dubia eo tempore successio ut qui facilis capessendis inimicitis esset, procuratione regni, quę legitimo heredi deferri consuevit, priuat: ac deiicit. Iacobus Alfonso Castellę Regem, Ferdinandū fratrem, Valentinum populū, & regni Aragonii ordines ad se perlicit: ut se in regia procuratione tueantur. Intra breue deinde spatium belli ciuili initia exarsere.

Maria Aragonię Regina Valentia filium enixa, qui, quo die editus fuerat, moritur, quinto die ē vita excedit: Constantia, Iohanna, & Maria filiis supersticibus. In D. Vincentii cœnobio eius vrbs sepelitur.

Belamarinius Maurusiorum Rex naualem rem magno apparatu adornat: & Valentino regno, & Balearibus insulis exitiosum bellum minitatur. Riffio flumine, quod inter Velezium, & Targam matitimas Tingitanię prouincię vrbes in mare effunditur, Tamudam esse arbitror, XL. actuariz naues adornantur.

Lupus Gurra, & Petrus Guilielmus Estaimbosius à Rege ad Alfonso Regem Portugallię, de Leonora Portugalli F. in matrimonium Regi collocanda, legati mittuntur. Alfonso Castellę Rex Ferdinando Perefio Aiala, & Iohanne Alfonso Alburquerque internuntiis, summopere enititur eas nuptias auertere: ut Ferdinando sorotis F. Regiis Aragonii fratri nubat: quod eo pacto matrimonio, Aragonium ab amicitia Portugalli seiungi sperat. Cum in eo enixe elaborat, & legatos finibus Lusitanię intercludit, obita tamen legatione, annitentibus Iohanne Emmanuelis F. & Constantia Iohannis Emmanuelis filia quę Petro Portugallię Regis filio nupserat, & Maria, Simenia Cornelia Petri Portugallię Comitis Dionysii Regis filii vxore, & duobus magnis Portugallię Regis amicis Ferdinando Gonzaluo Cogomino, & Lupo Ferdinando Pacieco Ferrarię domino, nuptiæ sunt pactæ.

VNIO ATQVE COITIO VLTIMA
ARAGONENSIVM.

A. D. IV. K. April. Rex gubernationis regnorum magistratus iis, qui Iacobi Vrgellitani Comitis fratris nomine id munus obierant, abrogat: & Valentini regni procurationi Petrum Exericam præficit: & A. D. VII. Id. Apr. emancipata Constantia F. gubernationis munus, quę primigeniis attribui consuevit, filia tanquam legitime regnorum heredi defert. Ea res Hugonis Ausetani Episcopi, Petri Thousii Montefani Magistri, Petri Exericę, Petri Fenolletii Insulensis Vicecomitis, Aldemari Mossetii, Gonzalui Diacii Arenosii, & Galcerandi Belpucii procerum consilio sancitur. Petrus Regis patruus Constantię tutor constitutus, in eius verba iurisiurandi sacramento adigitur: ea lege, ut si Rege viuente decerneretur, Iacobo eius fratri, aut alteri successionis ius deferendum esse, pro irrito, & infecto id iurandum duceretur. Magna procerum turba consentiens, & pæne conspirans Regi se addicit.

Iacobo Vrgellitano Comite à Rege dissidente, & populos concitante, ut procurationis regni munus sustineat, ingens in Aragonio, & Valentino, regno, de libertate vindicanda, atque retinenda fit seditio: vnionisque vetustę, quę colluuiō, atque euersio ciuitatum erat, denuo nomen, & partes excitantur: profanaque, & sacra armorum licentia permiscetur. Pluribus seditionum ducibus delectis cum eius mali contagio per clara nomina vigeret, & inde ad perditam atq; infamam populi fæcem labi cœpisset, Cæsargusta conuentus agunt. Conuentu discusso, omnium rerum ius ac potestas ad seditiosorum concilium peruenit. Tanta plerosq; labes audacię, & confidentię oppressit, ut noua insignia in vexillis appinxerint: & signa cælauerint Regis effigie, ornatu regali in folio sedentis: & populi astantis: manus ad Cælum tollentis supplices. Crebrę inde continuis diebus, ex concursu multitudinis concitationes factę.

Primo vere Balearicus dissidentibus, tumultuantibusq; populis occasione captata, classem adornans, Gallicę classi adiunctus, cuius Carolus Grimaldus, qui portum Herculis Monœci præsidio obsedet, ductor, ac præfectus erat, Maioris Balearium portum tenens, vrbe adoritur. Cum eius insulę spes eum esset frustrata, Illiberim renauigans Confluentem, quam vocant regionem incurrens, Vinzam obsidet, vique expugnat. Iunii mensis initio, Rex obuiam illi anteuertens cum prodiret, Confluenti omni tractu eiicit: atque excludit.

AERA.
NAT.
CHR.

Rege Perpiniani contra Balearici conatus assistente, ac simul seditionum intestinarum causa, quibus regna flagrare cœperant, infesta eorum consilia præcauente, qui amentia præcipites feruntur, A. D. V. Id. Iunias amicis, & consiliariis Episcopo Aufetano, Petro Fenolletio Iusulæ Vicecomite, & Galcerando Anglesola Belpucii domino arbitris, & auctoribus, callida quædam ratio initur. Secreto enim Rex contestatur, si quæ instituta in posterum à se sanciantur, aut priuilegia irrogentur, quæ è republica non essent, aut lege, ac foro, sanctionibusve patriis condi æquum non sit, minimeve oporteat sanciri, ea omnia rescissa, irrita, infectaque sunt. Quod Iohannes Vrræa Biotæ dominus, & Iohannes eius F. ac Petrus Cornelus ex Aragoniæ proceribus earum seditionum, seditionumque auctores, & principes essent, fœderis eius commonet, atque appellat, quo initio regni eos sibi deuinxerat. Hi enim seorsum ad Regis pedes genibus innixi, pollicibusque apprehensis in Regis verba iurauerant: more à priscis temporibus instituto quando subditicii se imperiis Regum deuinciunt, atque obnoxios constituunt. Sed cum eos ad se venire Ilerdam imperasset, & ut in fide manerent, obtestatur, dicto minime obtemperant: & ad voluntarium interitum ruere non desistunt.

Quod Balearici tumultus occasione quæsitæ, Cæsaraugustæ palam à proceribus, qui faciem belli extulerant, in republica magno motu, atque impetu omnia turbarentur, Rex proceres oēs, atque optimates Catalanos euocat: & optimū quēq; ex ciuitatibus ad se elicit.

K. Iul. Granolesio Barcinonensis agri vico, in summo rerum tumultu, atque trepidatione Rex sibi, ac suis diffidens, quod earum seditionum incursum, ac labes cunctorum animos infecisset, & communis libertatis causa arma caperent, viuendi que licentiam, atque impunitam omnium rerum libertatem amplexarentur, amicos, ac domesticos iurisiurandi fide obstringit: ne se deserant: neue quid de maiestate, dignitateve regia deminui patiantur. Hi inter primos sacramento adiguntur: Michael Gurra Aragonii regni gubernationi admotus, Garcias Lorizius, qui Torrelliarum ditionis dominabatur, Petrus Iordanis Vrriesius Cubiculo regio præfectus, & Iordanis Perefius Vrriesius, Petrus Simenius Pomarius, Lupus Gurra minor, Iohannes Scriba, Matthæus Mercerius, & Nicolaus Perefius Oreicia. Rex dum videt seditionem Valentino in regno gliscere in dies, Cæsaraugustæ Turolium oppidum VII. Id. Sept. vrbs cognomine donat, atque cohonestat: quod ea ciuitas in primis fidelis iura regalia, iurisdictionemque, ac regiones omnes nutus obseruet. Haud ferme vlla ciuitas intacta labe eius motus fuit: sed post Cæsaraugustanos primi Valentini erupere: apud quos maior moles exorta: quanto ciuitas opulentissima externis armorum incursumibus magis opportuna. Valentine seditionis auctores cum aperte bellum parare cœpissent, Ferdinandū Regis fratrem ex Carpetanis euocatum ducem sibi adsciscunt. Petrus Exerica populi partium maxime aduersus, ceteriq; proceres regiarum, optimatumque partium vindices Villaregali conueniunt: ut popularium furori, atque præfidenti, & indomitæ violentiæ resisti possit.

Seditiosorum factiones, manusque Valentiniæ, & Aragonenses, dato ab omnibus iurando, de bello consilia inire incipiunt audacius: fœderibus facinorumque societate implicantur: & ad arma concurrunt. Ferdinandus, & Iohannes Regis fratres D. equitibus Castellanis delectis stipati, septique Cæsaraugustanæ seditioni se addicunt: cuius coitionis, quam Vnionem vocant, instituta fœdere, ac sacramento sanciant.

Cum eò prorupisset seditiosorum hominum audacia, ut palā omnia ruere viderentur, Rex Cæsaraugustam properans conuentum in A. D. XII. K. Sept. indicit, agitque: cum ab inito regno ad eam diem, & tumultu domestico, & Balearico bello præpeditus, conuentus Aragoniis indicere intermisisset. Conuentus in cœnobio Prædicatorum coguntur: quo cum omnes, qui coitionem fecerant, armis tecti impotenti audacia concurrerent, Rex Ruderico Diacio pro Cancellario committit, ut conuentus in posterum diem prorogentur: & Garcia Ferdinandio Castrensi Præfecto Iustitiæ ad se accessit contestatur, se vrbe discessurum, nisi vis, atque arma seditiosorum hominum, & facinosorum comprimantur. Præfecto de ea ipsa re conquerente, & nihil à se prætermisum esse obtestante, quod aut pro tumultu, & vi sedanda deplorandum esset, Ferdinandus, & Iohannis Regis fratrum excusationem fuisse indicat: se instituto more armis tectos conuentui agendo interesse: non in cuiuspiam perniciem: sed ut sine motu, ac tumultu rixæ dirimerentur. Rex, ut satis præsidii prouisum esset, Iuratis magistratibus Cæsaraugustanis edicit, ut videant, ne quid detrimenti respublica capiat: qui de vi, hominibus armatis interdunt: & eorum iussu prædicatur, ne quis armis tectus conuentui intersit: & si secus faxit, grauissimæ pœnæ sunt ab eis constitutæ. Aliquot præterea turmis equitum peditumque cohortibus per vrbem dispositis, cum pacatæ res viderentur, & conuentus celebrari cœpissent,

pissent,

pissent, neq; de republica referretur, sed vt Catalani omnes Regis consiliarii è conuentu AERA. IN
 expellerentur: communi ordinum consensu pelluntur. Incredibili inde, & exitioso tu- NAT: 27
 multa, atque impetu ab conuentu disceditur: & omnia turbantur: & infima summis CHR. 20
 permiscuntur. Inuitus, & recusans Rex consiliarios, quorum fidei, & perutili opera
 tam affectis rebus vitur, domo, atque curia exigit: & seditiosorum coitio alios in eo-
 rum locum substituit. Qui consiliarii Regi eo inuito, admouentur ij fuere: Iohan-
 nes Simenius Vrrea, qui Biotensium dominabatur, Petrus Cornelius, Simon Perefius
 Pina, Arnaldus ex Francia, Michael Simenius Gurdus Cæsaraugustanæ ciuitatis procu-
 10 rator: & Gilbertus Redonius Oscensis, & Guilielm^o Perefius Xixena Barbastrensis pro-
 curatores. Bernardus Caprera princeps in consiliis de republica capiendis Galatianum
 Tarbam, & Aluarum Tarinum factionis Tarinorum duces in regias partes traducit: &
 eorum interuentu Rex, ad se allicit Lupum Lunam: qui Segorbiensium dominabatur:
 præpotentem virum. Hunc sequuntur Petrus Luna & Iohannes Martinius Luna, Tho-
 mas Cornelius, Petri Cornelii frater, & Iohannes Simenius Vrrea Alcalatensium præfe-
 ctus, & Blascus Alagon eius frater.

In ea rerum commotione, republica tantis difficultatibus domi affecta, & ciuilibus
 seditionibus prostrata, res Sardoæ in summum discrimen decidunt: Matthæo, Nicoloso,
 Iohanne, Antonio, & Iuliano Oriis, & aliis duobus eorum fratribus arma suscipientibus:
 & Alguerium, & alia regia propugnacula Oriæ genti opposita inuadentibus: vsurpanti-
 20 busque. Oriæ Alguerio, & arce, quam Genuensem vocant, Sardiniam omnem incur-
 sant. Inde Sardi dissipati vertunt impetum in nostrorum stationes: atque præsidia: & libe-
 re per campos funduntur hostiles copiæ.

A. D. X. K. Aug. Huguetus Ceruilionius fratris Guilielmi Sardinæ præsidis F. Gom-
 baldus Ribellias, Berengarius Èrilius, Raimundus Thimorius, Raimundus Corbera, Be-
 rengarius Ragiadelius, Dalmatius Auenionius, Gerardus, & Raimundus Clarianæ, Ia-
 cobus, & Alamanus Carrozii, Agradas Moncada, & Franciscus Villarafa statione Bar-
 cinonensi classem soluentes viris, atque armis optime instructam Sardoæ bello cõcitato
 nostris subsidio appropierant: quod prope serum auxilium, iam pæne circumuentis oc-
 30 curreret. His constitutis, Guilielmus Ceruilionius Sardinæ præpositus, quod nuntiis
 acceperat Genuæ classem adornari, vt Oriis subsidio nauiget, & ipsi Oriæ propugnacu-
 lum Sorræ, Bastidam vocabant, regio præsidio munitum continenti die, ac nocte prælio
 oppugnarent, ad famam hostium intentus, cum accidere visa esset facultas bene geren-
 dæ rei, eam accelerans, coacto exercitu, hostibus obuiam procedens, signis collatis præ-
 lium conferit. Nostris profligatis, hostes magnum eorum numerum, qui signa deserunt,
 cæcidere. Cadunt Huguetus, atque vna Gerardus, & Monicus Guilielmi filii: cursu, ac
 lassitudine exanimati: vulneribusque confecti: & magna equitatus pars deletur. Ipse
 Guilielmus præstantis ducis munere functus, strenuus, peritusque militiæ, ad ancipitem,
 maxime pugnam equo aduectus, perditis rebus quando in apertum discrimen res euase-
 rat, acie excedens, nemore abditus, æstu, sitique enectus, mortuus concidit. Magna in
 40 eo conflictu à nostris clades accepta: tot præcipue illustrium virorum amissione Cerui-
 lionis gentis. Sardois rebus Riambaudus Corbera præficitur, & Pontius Sanctapacius
 toti imperio maritimo præponitur. Præterea Rex Gerardum, & Barnabam Donoratici
 Comites ad sese allicit: eo emolumento captans, quod ditiones omnes Thomæ Donora-
 tici Comitum, eorum fratris, qui nullis superstibus liberis decesserat, illis attribuit: cum
 nulli Bonifacii Donoratici, & Rainerii eius filii heredes reliqui essent. Ad eam diem Ma-
 rianus iudex Arborensis in fide manserat: & Iohannes, & Nicolaus Arborenses eius fra-
 tres omni opera, Regi se penitus dederant.

In Aragonia cum partium contentio, in ciuili diffensione acriter versaretur, & maio-
 ri diffidio indies distraherentur, pluresque ex optimatibus eum rerum statum odissent,
 50 Lupus Luna, qui Segorbii dominatur, Petrus Exerica, Blascus Alagon, Petrus Luna,
 Petrus Ferdinandus Ixeritanus, Thomas Cornelius, Iohannes Simenius Vrrea Alca-
 latenæ arcis præfectus, & Iohannes Martinius Luna summæ potentis præceres, ma-
 gno consensu, aduersus Iacobum Regis fratrem, ad liberandam rempublicam con-
 spirant. Rex reconciliatis sibi optimatibus, Bernardi Caprera monitu, viri, & summi
 consilii, & maximi animi Petrum Ripacurciæ Comitem patrum summæ consilio-
 rum præficit: sed Caprera inter regios amicos primum obtinet gradum: omnes enim
 ad eum honores, omnia imperia, omnes opes, copias denique omnes conferuntur:
 vir omnium æstimatione optimus: & omni fortuna dignissimus iudicatus. Qui cum
 comitatum à Rege ad quietiendi à publicis, & militaribus muneribus petiisset, ac se in

AERA. cœnobio Saluatoris ad Bream vicum, sacrorum cultui addicere, tamquam emeritis am-
NAT. bitionis stipendiis, sperat, misero suo, funestoq; casu, ad rem publicam est compulsus: cuius insignis virtus priuatæ gratiæ aditum apud Regem patefecit: vt regiis arcanis admo-
CHR. ueretur.

A. D. IIX. Id. Septemb. tumultuoso, & seditioso conuentui Rex Cæsaraugustæ assidens, priuilegium ab Alfonso III. Rege Aragonensibus irrogatum, quo XVI. castella, atq; arces, veluti pignora dedi imperantur, quæ alii Regi tradi possent, nisi ea rite obseruarentur, quæ ipso cauentur priuilegio, palam confirmat: quo maxime seditiosam eam coitionem stabiliri arbitrantur.

A. D. IX. K. Nouemb. Rex publico in conuentu Cæsaraugustæ, in æde maxima Saluatoris suggestum ascendens, concione habita, conuentum dimittit: & Iacobo fratri regni procurationem restituit: cuius percelerari interitu, & quod vinculis frater eum attineri constituerat, veneno necatum, omnibus est persuasum. Moritur Barcinone: Rege in eam urbem profecto.

Ea ipsa die, qua Iacobus Regis frater è vita excedit, classis Portugalliæ Regis, qua Leonora eius F. aduehitur, Barcinonem applicat: quam Rex summe concupierat, sibi in matrimonium collocari, insigni pulchritudine feminam: sed ob eam præcipue causam, vt à Ferdinandi fratris connubio separet. Eætamen nuptiæ nulla alacritate, aut lætitiæ voluptate populum afficiunt: quod acerbissimis odiis, & intestinis seditiionibus, atque armis ciuilibus regnum arderet.

Quod seditiosorum manus Valentino in regno, sæpe prælio nostros lacefferent, A. D. II. Non. Decemb. obuiam itum hosti: & ad Setabim ancipiti primo prælio, dimicatum est: Gilaberto Scintillia, & Alfonso Rogerio Lauria Petri Exericæ fratre, regiarum copiarum ductoribus. Regii à collecticia popularium equitum, militumque colluue cæduntur, atque fugantur. Andreas Guilielmus Scriba, qui Valentini Regni procurationi Petri Exericæ loco, admotus fuerat, & eius filius mortem occumbunt.

Cum Aragonia bello arderet, & veluti inter ciues calamitosum, & exitiabile malum indies ingrauesceret, A. D. V. Id. Decemb. Cæsaraugustani vexillum sollempni cærimonia, in Ecclesiam beatæ Mariæ Maioris sacrandum traducunt: publiceque proponunt. Militares seditiosorum copiæ coguntur: & Valentiam subsidio fœderatorum festinanter appropierant: Lupo Luna, & Iohanne Simeo Virea, Iohannis Simeo F. ductoribus: sed Lupus & optimates, qui se Regi addixerant, coitionis partes palam deserunt: & Darocæ intercludere omnes seditiionum vias, & regni præsidia munire admittuntur.

Paucis post Setabitanum prælium intermissis diebus, cum infensis animis Valentini vtrimque concurrunt, & quotidie signa in aciem proferunt, Petrus Exerica, & Alfonso Rogerius eius frater, Petrus Thousius Montefæ Magister, Gonzalius Diacius Arenosius, & Raimundus Ruifecius regiarum copiarum ductores ad Beteram, cum Valentini ciuibus configunt. Proceres, eorumque copiæ fusæ, fugatæq; cæduntur. Occumbunt ea pugna Arenosius, & Petrus Munionius qui Turoli quæstitoris, ac iudicis munere fungebatur. Respublica Valentini regni in maximum periculum, & extremum pæne discrimen deducitur. Nulla pax, nulla concordia: bello ciuili publice sæuiente.

Raimundus Peralta Siculæ classis præfectus Liparim urbem, quæ in Iohannæ Reginæ ditione erat, terra, mariq; circumfidet. Liparæ Ludouico Siciliæ Regi se dedunt: atque eius imperio addicunt.

Iohanna Regina seditiione Neapolitanorum commota, & à Ludouico Hungariæ Rege obfessa, pacem cum Siculo conficit. Condiciones has paciscuntur. Siculus Siciliæ regni titulo dempto, & Trinacriæ suscepto spondet, si Hungarico bello Regina, prematur, se classe xv. actuariarum nauium subsidio aduenturum: & CL. grauis armaturæ equitum auxilia missurum. Præterea pollicetur, se in singulos annos III. M. vnciarum tributum Reginæ, posteriq; Neapolitanis Regibus conlaturum: quod Regina, auus, ac proauus festo Sanctorum Petri, & Paulli die Ecclesiæ pendere consueuerant. Recipit præterea IX. M. vnciarum persolutorum debitorum Ecclesiæ tributorum ratione. Regina iure Siciliæ regni, & adiacentium insularum cedit: & ab Apostolica sede se impetraturam pollicetur, vt dirarum, execrationumq; noxæ, & sacra interdicta tollantur.

Ludouicus Hungariæ Rex Apuliæ, Calabriæ, & Campaniæ ditionum potitur.

1386.

1348.

Exitiosum bellum in Valentino, & Aragonio regno Leonora Regina nouerca, & eius liberis coitionis principibus, atq; fautoribus commouetur. Ferdinandus Regis frater ciuitates Valentini regni partim vi, alias voluntate imperio suo adiungit.

Iohannes

Iohannes Simenius Vrrea minor Morelia, cum iis copiis proficiscitur, quas ex dele- AERRA.
ctu Aragonio, & seditioforum, & conſcleratorum colluue comparauerat. Ad D. equi- NAT.
tes, & XIX. M. peditum conueniſſe proditur: & Valentiaẽ Ferdinando Regis fratri adiun- CHR.
gitur.

Cum belli ciuiliſ ſumma Valentino in regno, à ſeditioſis ciuibus Ferdinando Regis
fratri delata eſſet, neque dubitaret ipſum caput, atque opes regni adoriri, optimatum par-
tium proceres, regiarumq; copiarum ductores, qui aduerſus Iacobum Regis fratrem con-
iurationem habuerant, Ixeritano dempto, qui à Rege denuo defecerat, Darocam, extre-
mum Celtiberum oppidum in primis nobile, proximumq; Aedetanorum finibus vallo,
10 ac foſſa, aggereque muniunt. Copiis coactis, Caſaraugustanis, reliquiſq; foederatis coi-
tionis ciuitatibus bellum inferunt.

Abbas Merenſis Pont. Max. Apoſtolicus nuntius pacificatoria legatione functus,
ſi res vlla pacis, ac foederum condicione ſedari poſſent Regi, ac Reginaẽ Leonoraẽ nouer-
ca, & eius liberis tolerabiles condiciones fert: conaturque, vel iniquis rationibus Regem
ad eas perducere: modo exercitus dimittant, & praſidia remoueantur. Seditioforum ta-
men viribus, atque armis maxime vigentibus, Rex hereditaria iura Ferdinando fratri de-
fert: cum Moruiedri haud aliter, atq; in libera cuſtodia attineretur. Statuit regni ſucceſſi-
onem fratrem aditurum, ſi ipſe liberis maribus non ſuperſtitibus decedat.

Rex Moruiedri coactus, ac recuſans, Valentiam contendit. In ea vrbe indigne, atq;
20 inhonorate, neque pro regia maietatis decore Rege habito, incurſione ſeditionum, &
vi, atque impetu populari noua turbæ concitantur: & duces plus inter ſe irarum, par-
tium factione, quam aduerſus impioſ hoſtes animi gerunt: & ſupplicia ciuium à ci-
uibus ſunt exacta. Intus multi mortales caſi, & faccis obuoluti, in profluentem de-
iecti.

Bernardus Caprera gnarus, & prudens impendentium malorum, qui ex Regis ami-
cis ad intima eius conſilia peruenerat, principemque locum obtinebat, cum è Valentina
colluue Regem vi, atq; armis oppreſſum educere nequit, proceres, ciuitateſque Catalo-
niaẽ commonet: earum ſeditionum pœnas expetant: & armis reipublicaẽ hoſtes perſe-
quantur: vt dignitas, maietasq; regia conſeruetur. Nihil per eos dies inauſum, intenta-
30 tum ve ſeditioforum, & pernicioſorum ciuium duces relinquunt.

Contagio peſtis funeſtae pœne omnes orbis regiones peruagatur: & ſimul belli ter-
ror in Aragonia infremuit: & peſtifera vis incubuit.

Iniquaẽ leges, grauesq; condiciones Regi ſunt à Ferdinando fratre, & Valentiniſ ci-
uibus, ſeditionumq; auctoribus per vim, iuris, ac fidei oppreſſione conſtituta. Cum re-
gni ſtatus conuerſionem omnem, in illo temporis veſtigio repositam boni, & innocentes
viri arbitrarentur, Rex Valentia, Valentinoq; regno, vt ſe in libertatem vindicet, Iunio
mense egreditur.

Quod crebris belli ciuiliſ Valentini, & Aragonii rumoribus Sardi animos ſuſtulif-
ſent, Oriiſ noſtros graui bello prementibus, Riambaudus Corbera egregia animi virtute
40 rebus labantibus ſubuenit. Sacerim diuturno tempore ab hoſtibus circumſeſſam obſidi-
one liberat: quo in bello virtus enituit egregia Mariani Iudicis Arboreniſ: & Iohanniſ
eius fratris: cuius fidelia, & maxime opportuna auxilia fuere.

Cum Oriã exacti Sardinia inſula eſſent, Brancalconis opera ciuitas Genuenſiſ pa-
cis foederibus violatis, bellum noſtris inferit, Iohanne Murta Genuenſi reipublicaẽ praſi-
dente, & Ducis nomen obtinente. Eo tempore tum fidelitas, tum ipſa potentia enituit
Gerardi, & Barnabaẽ Comitum Donoratici: quibus ditionem, oppidaque Nouelli Rai-
nerii Donoratici Comitſ patris, magni Piſanorum, & Lucenſium ductoriſ Rex attribu-
erat. Gerardus tamen, & Barnabas, & Roccharum familia à Piſano populo ciuitate pel-
luntur: cum in ſuſpicionem veniſſent appetendi dominatus. Sed neque eorum exilio
50 contenti Lonius Monterchius, quem poteſtatem vocabant, & Raineriſ Merula copia-
rum ductor, & vniuerſus Piſanorum ſenatus ſummopere nituntur, vt ab Rege Sardinia
pellantur: & bona eorum publicentur: eorum ditio, & oppida Vgolino attribuantur,
Guidoniſ Gonzaga Mantuaẽ domini filio. Iſ Emiliaẽ eo tempore vxorem duxerat: Rai-
nerii Comitſ ſororem, Bonifacii Comitſ filiam. Maxime in eo elaborant, & enituntur
Ludouicus Gonzaga Mantuaẽ, & Regii dominus, & Guido, Philippus, & Phelcenius e-
ius filii: & Maſtinus Scala, qui Verona, & Vicentiaẽ dominabatur.

A. D. II. Non. Apr. Iohannes Athenarum, & Neopatriaẽ Dux, Ludouici Siciliaẽ Regiſ
patruus Catanã moritur: Frederico F. ex Caſaria vxore herede relicto. Dum Siciliaẽ vires
ab externo hoſte premi non poſſent, Iohanne Ludouici Regiſ patruo vita functo, penes

quem regni regendi gubernacula manserant, intestinis seditionibus diuexatae, in vltimum decidunt discrimen. Isabellam Reginam Regis parentem causam omnium malorum subministrasse satis constat: dum Claramontium, & Paliciorum partes fouet: & inter eas familias, & Blascum Alagonem Mistretæ Comitem summæ potentia virum, & Catalanos, & Aragonios, qui Blasco adhærent, acerrimæ pugnae concitantur.

Grauius bellum à Rege inter suos, quam aduersus externos geritur: & domesticis malis nostri affliguntur: dum ipsa seditio & bello aleretur, & bellum aleret. Cum regia vires ad omnia ea bella minime suffectura viderentur, accitis ex Castellæ regno de equitibus Aluaro Garcia Albornoio duce, qui propinquitatis necessitudine Lupo Lunæ erat coniunctus, præsidii dispositis, & communis arcibus Lupus Turiasonenſibus, coitionis labe infectis bellum infert: & cum plura oppida sub ditione hostium essent, neque ad ea circumferri bellum posset, auxilia regia præstolatur: neque huic spei, & expectationi diffusus manus conferere distulit. Ferdinandus Regis frater disiectis, & interclusis regiis copiis, cum depopulatis agris, haud facile ab oppidis vim regiarum copiarum prohibet, accelerandum ratus, A.D. XII. K. Aug. Cæsar Augusta egressus Epilam regio præsidio munitam oppugnare adoritur: sed popularis turba militiae insolens, rixæ, quam pugnae aptior erat. Constitutis haud procul porta signis, Lupo subsidium Epilenſibus maturante, prælium inter leua moenium & dextrum fluuium Salonem committitur. Lupus in laude bellica in primis dux egregius transgressos hostes felici rerum euentu fugauit, ac fudit: nec dubia, nec difficili victoria dimicat. Regius equitatus ordines perumpit: quacumq; impetum dedit: & populares fugantur: cædunturque. Ferdinandus, cum in nostrorum potestate venisset, ex acie saucius effertur, atq; dimittitur. Iohannes Simenius Vrrea Biotæ dominus, ex proceribus aduersarum partium princeps, & Gombaldus Tramacetius, Simon Peresius Pina, & Galbanus Anglesola mortem oppetunt. Iohannes Vrrea, Iohannis Simenii filius, & Petrus Ferdinandus Ixeritanus captiui remanent: sed in Iohannem grauiore pronuntiata sententia, non palam est animaduersum: sed intra tabernaculum ducis obrutum fuisse paulo post apparuit. Non alias magis anxia, & pauens ciuitas Regi victori, & externo militi obnoxia, expositaque: neque acerbe, pro ingenio Rex victoriam in plebem exercuit. Nonnulli proceres iudicium veriti profugerunt. Ixeritanus cum in Castellanorum manus incidisset, LXXX. M. solidorum pecunia calamitatem redemit. Huius pugnae victoria liberrate assuetis dominationis metum iniecit.

Insignem adeo calamitatem Lupus Luna eo prælio, internectione exercitus hostibus intulit, vt in Aragonia bellum confectum sit: in quo duce vis animi, consilii que maxime viguit.

A.D. III. Non. Aug. copiis à Rege Carinienæ coactis, victoria Epilenſi prælio parta, Cæsar Augustam inuit. Cæsar Augustani legatos sui purgandi gratia ad Regem miserant: & vt rem omnem publicam, & fortunas in eius potestatem redigant. Cum prauis consiliis à regia fide defecissent, & veluti frenis exsoluti proruperant, projectis armis mortem deprecantur.

Galatianus Tarba Præfectus Iustitiæ Aragonum.

A.D. X. K. Octob. Rex Lupum Lunam Comitem Lunæ appellat: atque eius oppidione donat: successoribusque attribuit: quamcum precario teneret, hereditario iure obtinuit: quo dignitatis decore, numquam antea quispiam à superioribus Regibus, in Aragonia cohonestatus fuerat, nisi filius, aut regia stirpe generatus.

A.D. IV. Non. Octob. cum Rex conuentum Cæsar Augustæ ageret, vt obliuione præteritorum discordia ciuiles finirentur, scita, institutaque popularia, coitionis impressione facta, & singillatim duo illa priuilegia ab Alfonso Rege III. Aragonensibus irrogata, & quod ipse turbatis rebus constituerat, & confirmauerat, rescinduntur. Noua à ciuitate in seditionum capita instituta sanciantur: & aliquot ciuibus factiosis, & turbulentis rei capitalis damnatis, generatim eo instituto à ciuitatibus pœnæ, multæque irrogantur: & vt quisque præcipuus turbator, conquiratur: atque ita merito euenit, ac iure: vt priuilegia, quæ commotione, atque populi impressione quæsitæ fuerant, atque parta, & quæ armis tuebantur ciuilibus: armis amitterentur: Aragonia bellis dilacerata, & intestino malo pressa. Cum in eo conuentu iudiciorum causa suscepta esset, nihil antiquius duxerunt summo ordinum consensu, quam vt Gubernationis regni magistratum, qui reliquos omnes antecellit, perturbatione rationis, atque ordinis diffluentem coercerent: & in ordinem redigerent: & modum quendam adhibentes, iudiciorum seueram honestatem, & decus sincerum conseruarent. Nam cum ad eam diem eius magistratus muneri plerumque proceres regni, & in veteri nobilitatis dignitate,

fortuna,

fortunaque nati præpotentes viri præficerentur, corruptaque ab eorum ministris, con- AERÁ:
taminataque iudicia essent, & leges ac iura communisque regni libertas labefactaren- NAT:
tur, & tradita, atque inueterata consuetudine, in nobiles viros præsentis mortis pœna a- CHR:
nimaduerti non posset, neque in iudicium capitis vocarentur, rerumve capitalium con-
demnarentur, cautum est in posterum, & diligenter lex perscripta est: ne proceres, no-
bilitatisue decore insignes viri Gubernationis magistratum gerant: sed indigenis regni
mandaretur, qui simplici auctoramento militiæ decorati essent: vt par, & æqua pœna in
eum, qui iura violaret, & traditam libertatem conuelleret, constitui posset: & sine inuidia
culpa capite etiam plecteretur.

V N I O N I S N O M E N , E T V I R E S D E L E T Æ .

Coitionis, & vnionis nomine, atque memoria viribusque rogatione deletis, bella in-
testina in Aragonia perpetuo sedantur. Sublatis enim vnionis priuilegiis, de vnione per-
petuo abroganda lex promulgatur. Ex eo magistratus, & Præfectura iustitiæ Aragonum
stabilientiæ communis libertatis causa antiquitus legibus septa, atque munita, in eo vires
suas exercere cœpit, ne quis contra regionum ministrorum extraordinariam potesta-
tem, iussa, atque imperia auxilii egeret: aut potentiorum iniuria premeretur: ac fere de
omnibus controuersis publicis, priuatisque ne vis inferatur, constituit. Si quis aut pri-
uatus, aut populus eius decreto non steterit, grauissima pœna afficitur: neque petenti-
us redditur: aut vllus honos communicatur: eiusque auctoritas è ciuitate exterminatur: idque
legibus habent sancitum. Institutum vero eius Præfecturæ interdictis tale tempera-
mentum fuit, vt tenuiores, & qui locum ciuitatis infimum tenent, cum principibus viris
æquari se arbitrentur: & eam sciscendarum legum rationem nostri secuti videntur, in eo
magistratu muniendo, vt regiis iudicibus opponeretur: quemadmodum Lacedæmone
Ephori à Theopompo Spartanis Regibus oppositi fuerant: & apud Romanos Consuli-
bus Tribuni plebis. Sed ne existimatio, atque auctoritas eius magistratus vniquam
imminui posset, aut popularis fieret, atque omnes iussis supremæ legis obtemperarent,
& cum omnibus ea lex semper vna, atque eadem voce personaret, vt vere populi salus
suprema lex esset, ac vinculum, & firmamentum libertatis, atque omnes, quod dici so-
let, quasi sacræ legis cæthenis constringerentur, ea cautio adhibita est, ne ex infimo or-
dine, aut populari suffragio, quispiam eum magistratum adipisceretur: sed militari deco-
re cohonestatus: & à Rege adscitus: atque suffectus. Moderatione quoque ea Præfectu-
ra, non ad popularem auram profecta, sed temperatior à maioribus instituta est, quam E-
phorum magistratus à Lacedæmoniis fertur introductus: qui se adeo insolenter effere
consueuerant, vt in more, institutoque positum esset, vt in tribunali sedentes Regibus
ne assurgerent: neue eos venerarentur: & singulis mensibus iurisiurandi religione ob-
stringerentur: Reges se patriis legibus obtemperaturos: Ephori vero se Regum imperio
obedientes fore: dum leges, ac scita, institutaque maiorum ab illis obseruarentur. Inde
euenit, vt non dissensione, ac dissidio, sed more instituto in vnus Præfecturæ magistratu
respublica Regiis magistratibus opposita non imbecilla esset: sed magnum applausum
assentiente populo consequeretur: & turbidi, concitatiue motus in posterum compri-
merentur: atque intestinæ dissensiones sine vlllo tumultu, aut motu sedarentur.

Octobris mensis initio, adeo pestifera vis morborum Cæsaraugustæ in cubuit, vt eius
contagionis vitis magna ciuitatis pars infecta sit: & conuentus dirimerentur. In A. D.
III. Id. Nouemb. prorogantur: & Turolium transferuntur.

Leonora Regina eodem mense Exericæ, nullis superstibus
liberis è vita excedit.

Valentini in seditione permanentes, cum suo nomine, & sua sponte bellarent, sem-
perque spes victoriæ redintegraretur hostibus, & publicæ mallent ruine succumbere: quam
sua proteri: & plerique, quos ad bellum spes rapinarum, aut nouarum rerum studium il-
lexerat, dilaberentur, A. D. II. Non. Decemb. Rex Moruedro exercitum ducit: & ca-
strorum munitione ad Mizlatam Valentiam obsidet, & oppugnare adoritur. Tandiu
ab oppugnatione desistit, dum spem deditiois ciuibus non adimat. Sed cum à suscepta
causa, obstinataque sententia nulla vis, aut periculum depellere posset, & leuiore qua-
dam incurfione inita, prælium ad Mizlatam collatis signis committeretur, quod insigni
virtute, & præstantia fortissimorum ducum Michaëlis Zapatæ, & Raimundi Riufeci ali-
quot equitum turmæ improviso in munitiones hostium Mizlatenses irrupissent, Valenti-
nis profligatis, atque cæsis vrbs deditur.

AERA.
NAT.
CHR.

Rex vrbe Valentia potitus, vt erat acris, & vehementis animi, feroxque natura, vt pro tali facinore, stirps, nomenque ciuitatis funditus tolleretur, urbem inflammandam, & aratrum, sparso quod aiunt sale, circumducendum constituerat: vetusti moris exemplum secutus: quod euersis vrbibus aratrum imprimeretur hostile: & Carthagini euenisse memoriae proditum est. Cum eruendam, delendamq; urbem opulentissimam censuisset, ab immani tamen, & fera sententia, suorum consilio deterretur. Nihilo tamen minus tam superbe, atque elato animo initam urbem apparuit, quam si capta foret. In ciues lenius vindicatum, quam criminum magnitudo posebat. Instructis aciebus urbem A.D.IV. Id. Decemb. introiit. Vt acerba Principis seueritas ad remissionem animi contorqueretur, in Iohannem Ruizium Corelliam, Raimundum Scornam, Iacobum Romaninum, & Pontium Solerium nobiles viros, more maiorum animaduersum. Ab impunitate excipiuntur Berengarius Villaragutius, Bartholomæus Machoses, Gerardus Fabra, Garcias Lupefius Peralta, Petrus Espluguas, Franciscus Esquerrius, Iohannes Ceruatonus, & Petrus Zapata Thousius. Damnorum à seditionis ciuibus illatorum iudicio, à Rege præficiuntur Iohannes Lupefius Sefesius, Garcias Lorizius, Thomas Marzanus, Blascus Ferdinandus Heredia, Egidius Ruizius Lihorius, Arnaldus Iohannius, & Munionius Lupefius Tahustius. Cum Ferdinandus Regis frater illo temporis puncto Requena finibus exercitum cogeret, tamquam in Aragoniam inuasurus, magnus terror de ea re Cæsaraugustanæ ciuitati iniicitur. Michael Gurrea regni procurator arcessitis proceribus Blasco Alagone, Thoma Cornelio, Petro Luna, Iohanne Simenio Vrrea, Petro Ferdinandio Ixeritano, Iohanne Martinio Luna, & Athone Focio, & ciuitatum procuratoribus, huic sollicitudini subuenit: & propinquis oppidis opitulatur. Pontius Sanctapacius Valentini regni finibus Ferdinando opponitur.

Guilielmus electus Cæsaraugustanus Archiepiscopus, & à sancta sede Apostolica confirmatus, & sacrari iussus.

1387.
1349.

Iacobus Balearicus multis, magnisque præfidiis nequicquam perditis, vt de integro bellum sumat, Mompellerii iura, ditionem, ac dominatum cxx. m. nummis aureis, quos scutatos vocant, Philippo Francorum Regi addicit. Ex eo, regno, & auitis ditionibus, & fortunis omnibus paternis euersus, Clarentii cognomen sortitur. Magnam in Galliaë prouinciæ litoribus classem adornat: & caput ipsum regni adoriri parat: magnisque equitum, peditumque copiis auxiliaribus à Francorum Rege, & Iohanna Regina arcessitis, expeditionem maturat. Rex Valentinis rebus componendis implicitus, Raimundum Berengarium patrum Catalanis exercitibus præficit: vt Ruscinonensibus, & Cæretanis subsidio accurrat. Clarentio Animus accessit: & Regi timor iniectus est: non auxiliis tantum externis hostem excitari, sed ope, & arcessitu fautorum Valentinarum & Aragonensium seditionum commoueri.

Mense Maio cum in procinctu Ferdinandus Regis frater rem accelerare videretur, & omnes vererentur eum in Valentini regni fines incursum, Rex obuiam illi procedere statuit: atque eius accitu euocantur Petrus Moncada, Galcerandus Pinofius, Insulensis, & Cannetensis Vicecomites, Berengarius Castellinoui, Raimundus Rogerius Comes Palliariensis & Artallus Palliariensis eius frater. Petrus Gonzaluus Heredia ex proceribus, turmis equitum grauis armaturæ aduersus Balearicum præficitur.

Videbantur finita ciuiliū bellorum mala, cum longinqui hostis infidelitate aucta sunt. Nam pace domi parta, compositisq; intestinis seditionibus arma intentantur: & Sardinia bello flagrat. Oriæ, Malaspinaq; conspirantes Sacerim obsidione premunt. Cum soluendæ obsidionis causa Huguetus Corbera, Riambaudi Corberæ præfidis frater, qui in Cataloniam nauigarat, Sacerensibus, qui in diutina conclusione, plures menses obsidionis mala pertulissent, opem ferens, cum Oriis confligit. Nostri cæduntur: maleque multantur.

Abohanenus Albohaceni Benamarinii Regis F. patrem regno pellit. Rondam, Zaharam, Gibraltarum, Ximenam, Marbellam, & Steponam, à patre possessa oppida præfidiis occupat. Alfonsus Castellæ Rex generosi, & bellicosi animi princeps, quod ea oppida ab Albohaceno, qui cum pactæ erant ab Aragonio Rege indutiæ, defecissent, bellum Abohaneno illaturus, nouæ pacis conditiones Regi offert: & Gibraltarum terra, mariq; obsidet.

Rex Bernardum Capreram Vicecomitem ad Alfonsum Regem legatum præmittit: de Iohanna filia in matrimonium Henrico Alfonsi Regis F. Traftamaræ Comiti tradenda. A. D. IV. K. Sept. Giblartari Caprera, & Iohannes Alfonsus Benauidius conditiones fœderum paciscuntur. IV. actuarias naues Raimundo Villanoua ductore Rex ad Herculeum fretum nauigare imperat: cccc. sagittariorum præsidio munitas: quod in præcipiti,

amico

amico Regi magna cura subuentum esse cupit. Paulo post Caprera totidem longis nauibus Villanoux adiunctus fretum tenet.

AËRA.
NAT.
CHR.

Cum ad inuadendam Maiorem Balearium insulam Clarentius classem comparasset, suam Rex, si qua vis externa ingrueret, adornat: cui Petrum Moncadam præficit. Is in Siciliam militaribus copiis coactis nauigaturus erat: Frederico Randacensi Marchioni Iohannis Athenarum, & Neopatriæ Ducis F. & Catalanis, atque Aragonensibus, aduersus Claramontios, & Palicios, qui intestinis seditionibus Siciliam armis diuexant, auxilium laturus. Clarentius tamen xiv. actuariis nauibus & iix. onerariis, quibus cccc. equites, & iiii. m. peditum cohortes imposuerat, anteuertit. Earum copiarum ductores Carolum Grimaldum Monceci dominum, & Aitonem Grimaldum, Genuensesq; aliquot primarios viros, quibus Maiorem insulam addixerat, attribueratq; præficit. Armatus vindex fortunæ, dignitatisq; suæ, vt viro forti dignum erat, quodcumq; belli casus tulerit, pati cōstituit: ne priuatus superstes regno suo in contemptu, atq; inopi dedecore vitam perducatur. His copiis expositis cum signa in urbē inferrentur, Gilbertus Cruillias, Balearico regno præfectus, cum Minori Balearium Vmbertum Siscarium præficeret, & Riambaudus Corbera, qui commodum in Maiorem ingentibus copiis appulerat, ad dccc. equites, & xx. m. peditum conuenisse, vetustis monumentis proditur, obuiam Clarentio prodeuntes, prælium committunt: & magno impetu deturbatur hostis. Pariter resistentes, fusiq; inermes, atq; armati cæduntur. Occumbit Clarentius fortiter dimicans: neq; aliam laudem ei defuisse, præterquam sortis successum apparuit: cui à veterano milite, ceruicibus caput est abscissum. Iacobus filius pugnans, ne spes reliqua afflicte miserabiliter genti superesset, faucibus nostrorū venit potestatem. Ætūnosi principes, & misera, afflictaq; fortuna ad perniciem, & exitium semper iactati. Pugnata est ea pugna Dominico die A. D. iix. K. Nou. & in ea virtus enituit egregia Riambaudi Corberæ.

Vetusta fœdera à Rege, & Iohanna Nauarræ Regina, & Carolo, & Philippo Regina liberis renouantur: & terminandorum finium causa Michaëli Gurra, & vnus ex Nauarris proceribus præficiuntur: neq; diu Regina viuit: & Carolus in regnum adsciscitur.

Claramontii, & Palicii, qui Ludouicum Regem puerum oppressum tenent, nostros in Sicilia atroci bello persequuntur: neq; modus Aragonensium, & Catalanorum, internecioni paratur. Classes Genuensis, & Moncecia Constantino, & Emmanuele Oriis ductoribus, qui in Sardinia de fecerant, hostibus adiunguntur. Præcipui hostium ductores rem bellicam administrant Comes Mathæus Palicius, & Franciscus Palicius Mamertinus, Scalor ex Vbertis Florentinus, Fredericus Claramontius Agrigentinus, Ottobonus, & Conradus Oriæ Genuenses, Ludouicus Incisa: & plures alii proceres: qui ad delendum Aragonium, & Catalanum nomen pæne omnium generum, atque ordinum consensu conspirauerant. Hi Messanam præsidii tenent. Blascus Alagon Mistretensis Comes, & regni vicarius, Fredericum Iohannis Athenarum ducis F. cui tutor datus fuerat, secum educens Catanam se recipit: eoque ex nostris includuntur Guilielmus Peralta Calatabollæ Comes regni Cancellarius, Guilielmus Raimundus Moncada Augustanus Comes regii vexilli præfectus, Henricus Russus Aidonensis Comes præfectus, ratiocinatoribus, Orlandus Aragonius Frederici Regis F. Franciscus Valguarnera, & Thomas Spathafora: atq; omnes Aragonii, & Catalani proceres, ducesq; qui maximo furore, & scelere inflammatos hostes euaserant. Bonanato Ifferio Catalano in Cataloniam præmisso, contra tantam vim transmarinum subsidium exposcunt: atq; ad opem afflictis rebus ferendam, nationes nostras concitauit.

Leonora Ludouici Siciliæ Regis soror, quæ Regi in matrimonium collocata fuerat, Valentia classe aduehitur: atq; in ea vrbe, sollemni cærimonia nuptiæ à Rege celebrantur.

Petrus Moncada ix. actuariis nauibus præfectus, optime instructis, paratisq; Siciliensi bello intestino nostris opem laturus ad Catanensem stationem Decembris mensis fine appellit: & copias exponit. Cum soluta esset obsidio, & signis collatis nostri superiores euassissent, arces, & propugnacula ab hostibus intercepta Genuensibus fautoribus traduntur. Cum hostilis Genuensium classis Messanæ portum teneret, nec Moncada nauali prælio rem in discrimen deducere vellet, in Cataloniam reuauigat. Variis, diuersisque pugnis summa Blasci Alagonis virtute cæritur: & ad Catanæ muros conferta pugna Guilielmus Peralta Comes Calatabollæ Raimundi Peralta F. occumbit. Orlandus Aragonius, & Franciscus Valguarnera strenuam in ea reipublicæ miseria operam nauant: & vnus Blasci Alagonis præstanti virtute, & consiliis, labantibus rebus, fide, atq; opibus, miseris reipublicæ casus sustentat.

Clemens Pont. Max. cum Iubilei sacri expiationes centesimo quoque anno celebrati 1388.

NAT.
CHR.

Bonifacius IX. statuisse, ad quinquagenalis celebritatis decursum pietatis, & religionis ergo redigit: vetustæ legis ritum imitatus: quæ quinquagesimum quemq; annum, ob remissionem noxarum sacrare sanxerat.

Valentiæ Rex festum Natiuitatis Domini diem concelebrat.

Profligato iam, & ad exitum deducto Balearico bello, Petro Fenolletio Insulæ & Canneri Vicecomite legationem ad Fræcorum Regem obeunte, super Mompelleria ditione, & Omeladesii, & Carladesii dominatus iure, quæ Balearicus Franco addixerat, Rex cum eo paciscitur. Decidunt, vt rata sit emptio à Franco facta: modo reliqua pretii summa Regi dissoluatur. Præterea cū de collocanda Constantia maiore natu Regis F. Carolo Iohannis Normanniæ Ducis F. Philippi Francorū Regis nepoti, cui hoc ipso tempore Viennensis Delphinatus attributus fuerat, antea in deliberationē venisset: paciscuntur, vt Ludouico Caroli fratri Andegauensi Comiti nubat. Eo fædere, q; Rex ici primo quoq; tēpore sperat, Ferdinandi, & Iohannis fratrum consilia præuenit: quos male oderat, quod in successione regni Constantiæ filiæ se antetulerant: & in eadem iuris contentione permanent: & armis, si ita ferat occasio, ius suum persecuturos Rex maxime veretur.

Iohannes Lupius Sefesius Præfectus Iustitiæ Aragonum.

Dies festi magna celebritate, cum recentibus beneficiis Bernardi Capreræ viri & potētia, & regia amicitia præclari, tū generi, nomini, & familiis Caprerarū & Lunarū debiti CæsarAugustæ agitantur: quod nuptiæ matrimonii dignitate splendoris plenæ coniungerentur. Bernardinus Caprera Bernardi Capreræ F. Margaritam Fuxensem ducit: Vicecomitis Castelbonii, & Constantiæ Lupi Lunensis Comitis sororis F. Constantia vero Artalli Lunæ F. ex Constantia Peresia genita fuerat: quæ filia fuit Iacobi Peresii Regis Petri filii. Bernardus Caprera filium Vicecomitatu Caprerensi donat. A. D. V. K. Iul. Pompelone Carolus Nauarræ Rex cum xvii. annum ageret, regium diadema suscipit.

Quod diuturna obsidione Sacerensium, Sardoæ res in summum periculum essent adductæ, Rex Brancalonem Oriam, & Manfredum, & Matthæum eius fratres sibi conciliat: atque vt Oriarum aduersam Brancaleoni factionem, & Malaspinæ Marchiones ad se pelliciant, curat.

Iacobus Erecius Pisanorum legatus, eorum senatus, & Gerardi, & Barnabæ Donoratici Comitum nomine pollicetur, eos in Sardo bello regias partes suscepturos.

Rex Iohannem Valutem Genuensem Ducem, qui se defensorem Genuensis populi appellat, & Genuensem senatum, populumque commoneri imperat, vt ab propugnatione Algueris vrbs, & Oriarum perduellium desistant.

Vi pestilentiæ toto orbe, omne mortalium genus depopulante A. D. VII. K. Apr. Alfonso Castellæ Rex, cum Gibraltari arcem acri obsidione premeret, eius contagione affectus interiit.

A. D. VII. K. Sep. CæsarAugustæ, cum conuentus celebrarentur, omnium ordinum consensu Turolensi oppido vrbs appellatio, dignitas, auctoritasque virtutis ciuium ergo sancitur.

A. D. XVII. K. Ian. Perpiniani Rex decretum interponit, quo in posterum tabularum, litterarumque publicarum monumenta, non Æræ, quod Hispaniarum prouinciis, ex Gothorum regno in hæc sæcula vsurpatum fuerat, aut Incarnationis Domini annorum ratione, atque interuallo obsignentur: sed Natiuitatis Domini annorum series connumeretur: vt stata, sibiq; congruens annorum ratio, non variata, ac discrepanti, sed certa constantiq; conuersione, simpliciq; obseruetur.

1351.

Perpiniani Rex festum Natiuitatis Domini diem sollempni cærimonia concelebrat.

A. D. VI. K. Ian. D. Iohannis Apostoli, & Euangelistæ festo die filius ex Leonora Regina vxore Regi nascitur: cui Iohannis est inditum nomen: quæ res maxima lætitia populos omnes affecit: quasi stirpem, ac semen malorum omnium sustulisset genitus infans.

A. D. XII. K. Febr. Rege in Perpinianensi arce residente, Iohannes F. Gerundensis ciuitatis ditione, & dominatu donatur: & Ducis nomine, ac titulo decoratur: cuius cognomine in posterum Regum liberi primigenii, regni que heredes nuncupentur. Paucis intermissis diebus, vt mos fuit illius sæculi Hispaniæ Regibus, vt natis liberis nutricios statim imponerent, qui ab ipsis crepūdiis teneram infantium ætatem informarent, regerentq; Rex Bernardum Capreram prudentissimum, & sapientissimum virum, & genere, ac nobilitate præstantem, assiduum comitem, moderatorem, educatoremque filio adiungit.

Cum

Cum Rex in filii verba iurati à Ruscinonenſibus concupiſceret, Petro Exerica Iohāne NAT. FERDINANDIO Heredia Hieroſolymitanæ militiæ in Aragonia pro Magiſtro, & Iohāne Lu- CHR. pio Seſefio Iuſtitix Aragonū Preſecto, & aliis primariis cōſiliariis ſuaſoribus ab eo propoſito deſiſtit: quod Reges ad ea vſq; tempora Regumq; primigenii filii ab Aragonenſibus Cæſarauguſtæ more primum iuriſiurandi ſacramento in regiā dignitatem, atque legitimam ſucceſſionem adſciſcerentur: eueherenturque. Viſus namque eſt Rex de- poſita iam domini, & regii iuris acerbitate adſueſcere æquum ſe præſtare ſuis: & paren- tem, atque aum Reges imitari, qui caritate potius, quam metu ſuos ſibi adiungere malu- erant.

10 A. D. XI. K. Apr. Perpiniani Rex Valentini regni militares copias cogi imperat, quod Ferdinandus frater, noui principatus Petri Caſtellæ Regis cōſidentia, magnas equi- tum turmas, & armatorum manus inſtruxerat: inſtitareturq; ſe Valentinum regnum in- uafurum: ſcæduſq; cum Mauris iciffet.

Philippo Francorum Rege vita functo, cum Iohanne eius F. qui ad regnum eſt e- uectus, de pacis conditionibus agitur. Vltro à Iohanne Perpinianum legantur Raimun- dus Salga Pariſienſis Eccleſiæ Decanus, Guilielmus Durantius, Iohannes Leiuſius Ma- riſcallus Miralpexis dominus, & Robertus Balhadartus. Rex Bernardo Capreræ, & Pe- tro Fenolletio Canneti, & Inſulæ Vicecomitiſ Capreræ affinis erat, vti de pacis, ac fœ- derum conditionibus vna cum legatis tranſigant, committit. A. D. VI. Id. Febr. paciſcun- 20 tur: quod conſtitutum fuerat cum Philippo Rege, vti Conſtantia Regis F. Ludouico An- degauenſi Comiti Iohannis F. nuberet, naua pactione ſtatuunt: Ludouicus Iohannam natu minorem Regis F. ducat. Francus Ludouicum F. Mompellerio dominatu, Latenſi arce, atque omni ditione, quam Balearicus adiunxerat, donec Rex filię dotem L. M. floren- norum conficiat: Mompelleria, & Latenſi ditione cedat: & Omeladeſio, & Frontiniano, ac ſummo Carladeſii iure. Præterea vti artiori fœderis vinculo aſtringantur, Francus L. M. florenorum Regi numeret: quæ liberis Ludouici, & Iohannæ aſſignentur. Matri- monio, nullis ſuperſtitibus liberis ſoluto, aut minime aduincto, Francus Regi CL. M. flo- renorum intra tres annos diſſoluat: ex quo nuptiæ coniungi deſierint. Eorum pactorum confirmandorum cauſa Francus Cameracenſem Epiſcopum ad Regem legatum mittit.

30 Is A. D. V. Id. Mai in ſacello regiæ Barcinonenſis, iuriſiurandi religione ſpondet: Francum Ludouici filii nomine ſollemnia nuptiarum, deducta Iohāna celebraturum: modo nexu propinquitatis ſanctionibus canonicis à ſummo Pontifi. ſoluantur. Id pactum Galceran- dus Angleſola Belpucii dominus regio nomine confirmat: & Iunio menſe proximo Fran- cus ad S. Audoenē, prope ſanū S. Dionyſii, & Rex Valentię ſacramento rata, atq; firma fu- tura ſpondent. Pecuniæ pignore, q̄ Regi aſſignatur Miralpexis, & Roccafulli domini obſi- des traditur: quæ cum tot vinculis aſtricta eſſent inania, atq; irrita, is horum Regum mos fuit, euafere. Rex Genuenſi bello intentus Iohannam Reginam, & Ludouicum eius vi- rum, qui in prouincia Gallia commorantur, amicitix fœdere ſibi deuincit. Paciſcuntur, 40 vti Iohannes Gerundę Dux Catharinam natu maiorem Regiņę filiam, nec dum nubilem in matrimonium ducat: qui hoc ipſo anno genitus fuerat. Contendit præterea Rex, vti prouinciæ Gallix, & Folcalquerii Comitatus Catharinæ doti addicantur: ſolutoque ma- trimonio, aut nullis eius matrimonii liberis ſuperſtitibus, ii Comitatus regno Aragoniæ cedant, atq; contribuantur. Ob eam cauſam in prouinciam Galliam legantur Abbas Ri- pollius, Bernardus Caprera, Lupus Gurrea, & Bernardus Ozinellias i. c. quibus legatio ad ſummum Pontificem data fuerat. Margarita tamen, & Francisca Iohannę Regiņę filiiſ pueris infantibus mortuis, pactiones eæ dirimuntur.

Quod Rex Ferdinandum fratrem calamitatem ſibi moliri, & externis Caſtellæ Re- 50 gis auxiliis aliquando erupturum, bellique fortunam periclitaturum timeret, Carolum Nauarræ Regem ab amicitia Regis Caſtellæ auertere conatur. Curat præterea ne ſinat Blancam ſororem, quæ vidua puella, ex Philippi Francorum Regis connubio manſerat Caſtellæ Regi in matrimonium collocari. Nauarrus in ea rerum commutatione Regem ea ſuſpicionem ſollicitum, metuq; ſuſpenſum liberat: confirmans veteri Gallix conſuetu- dine obſeruatum, ne viduæ Regiņę, quamuis in puellari ætate conſtitutę denuo nubant. Eo ipſo tempore Nauarrus, quod magna mobilitate, & leuitate animi nouis ſemper rebus ſtuderet, amicitix, ac fœderis neceſſitudiue Petrum Caſtellæ Regem ſibi deuincit. Men- ſe Maio Nauarrus, & Aragoniſ Momblanco congregiuntur: & cum in eo ſumme Rex elaborat, vti Nauarrus Leonoræ Regiņę vxoris ſororem ducat, matrimonio ſibi adiungit Iohannam Iohannis Francorum Regis natu maiorem filiam.

Gaſto Fuxenſis Comes, Soi, & Queraguti arciam ſummū dominatum, ac iuri Onelan

NAT.
CHR.

oppidorum, atq; aliarum ditionum potestatem supremam A. D. II. Non. Mai Barcinone Regi iurciurādo sancit. Pollicetur Rex, se opem illi laturum, si Anglus ditione ea euertere conetur: & manu quod aiunt, tenere: atq; sub sua potestate recipit.

Bello inter Genuenses, & Venetos acri, & magno commoto, Iohannes Gradonicus Venetorum ad Regem legatus summe contendit, vti Rex cum Venetis aduersus Genuenses fœdus pactione sanciat. Magna de ea re inter Regis consiliarios dissensio suboritur: aliis Genuensium amicitiam, rebus Sardois pessime affectis, præferentibus: quorum ea tempestate erant vires, opesque in re nauali præstantes: aliis vero contratendentibus, suadentibusq; insignem eorum perfidiam, atq; exultantem audaciam contundendam, atq; armis esse vindicandam. Huius consilii princeps, & auctor fuit Caprera. Bonifacius primo Camulius, & mox Christophorus Paullus Genuensium legatus instat, atq; virguet: & à Rege requirit: suam de pace cum Genuensibus ineunda, aut bello indicendo, sententiam proferat. Demum Gerundæ A. D. XIII. K. Mai Genuensibus spes pacis præciditur. Consiliis & publicis, & priuatis hi præcipue admouebantur: Nicolaus Ianuilla Terranouæ Comes, Petrus Moncada, Petrus Fenolletius vicecomes Insulensis, Bernardus Caprera, Aldemarus Mofetius, Galcerandus Anglesola, qui Belpucii dominabatur, Raimundus Riufetius, Bernardus Sous, Garcias Lorizius, Thomas Marzanus, Rudericus Diazus pro Cancellario, Bernardus Codinachus ratiocinatorum præfectus, Ferrarius Manresa, Bernardus Olzinellias, & Iacobus Ezfarius.

Fœdere cum Venetis icto, Barcinone A. D. III. Non. Augusti missis Genuam fœdali-
bus, Duci, Senatui, populoq; Genuensi bellum indicitur. Legati Genuenses dimissi minaces, atq; insolentes, arrogantia & astantia verborum efferuntur. Res nauticæ consilio Ferrarii Manresæ, Bonanati Dezcollii, Francisci Fenestris, Guilielmi Morei, Andreæ Oliuellæ, & Iacobi Boscani prouidentur: & expediuntur.

Pontius Sanctapacius, ex Catalanis proceribus vir singulari virtute, & generis nobilitate præstans, regis classis præfectus Septembris mensis initio, Magonis portu, xxvi. actuariis nauibus soluit: Thoma Gradonico, & Blasio Marionio Venetis Quæstoribus comitatus. Hæ naues apprime paratæ, atque omni genere armorum instructæ erant. Cum Caralitanum portum tenuisset, & in Siciliam plenissimis velis nauigaret. Siciliensi freto Pancratius Iustinianus xx. actuariarum Venetarum ductor, regis classi Mamertino in portu adiungitur. Quod hostilis classis in Thraciam nauigaret, de ea Peram vsq; persequenda deliberant: cuius oppidi Genuenses, ad vrbs Constantinopolis mœnia potiuntur: fretensiq; portu prouehuntur. Perinus Grimaldus Genuensis classis ductor, quam lxv. actuariarum confecerant, cum Chalcidem nobilem Eubœæ insulæ vrbs, quæ in ditione Venetorum erat, circumfideret, oppugnatione relicta, Constantinopolim versus vela facit. Regis, Venetæq; classibus Nicolaus Pisanus Venetus, qui xlv. actuariis nauibus subsidio Chalcidensibus processerat, & Bernardus Ripollius Catalanus xv. actuariis, ex Valentino delectu instructis, summa hieme adiunguntur.

1352.

Id. Febr. in ipsis Ponti faucibus, ac Bosphoro Thracio, cum ix. actuariæ naues Iohannis Palæologi Constantinopolitani Imperatoris, qui aduersus Genuenses bellum gerit, nostris adiungerentur, ad ipsius Constantinopolis vrbs conspectum, prælium nauale committitur: celebritate famę maxime memorabile. Neq; enim erat quisquam omnium, aut Genuensium, aut Venetorum, qui non in eius pugne successu, rerum publicarum statum contineri arbitraretur: vt nullum aliud tempus ad conandum habituri viderentur. Cum diu, atq; supra humanas vires, pugnatum esset, tanta virtute regii, Venetiq; entuntur, vt quamuis grauissima hieme omnes & cæli, & maris sæuiente tempestate affligerentur, superiores pugnando euaderent. Præter eas hostium naues, quæ vi tempestatum in litus incitatæ deprimuntur, xxiii. à nostris sunt interceptæ: maiorq; militum, & nautarum pars in mare demersa perit: reliqui occisione sunt occisi. Ex regia classe xii. naues tempestate depulsæ in litus detruduntur: milites, nautæq; Constantinopolitana ora euasere. Duæ ex nostris nauibus, in quas hostes impetum fecerāt, capiuntur: & in earum propugnatione Ripollius occubuit. Pontius summa & animi, & corporis defatigatione oppressus, Martio mense Constantinopoli moritur. Ex Venetis mortem in eo prælio oppetiisse Stephanum Contarenum, Iohannem Stenum, & Bonanatum Bembum M. Antonius Sabellicus in Venera historia prodidit: & Pancratium Iustinianum vulneribus exceptis paucis interpositis diebus interisse: vt pæne pari euentu regis, & Venetæ classis ductores corruerint.

Primo vere Aragoniæ, Cataloniæq; proceres, copiarumque militares ad regni confinia præsto occurrunt: vt Ferdinando Regis fratri minitanti, & res nouas molienti resistent. Sed Ferdinandus, quod in Castella res nouarentur, Leonora Nunnia Guzmanā à Rege Petro,

tro, fratrum Leonoræ filiorum incredibili odio interempta, quos Alphonſus Rex pater affluentibus fortunarum copiis ditauerat, ab armis deſiſtit: magnaꝫ ſeditionum turba inter Henricum, & Regem fratrem concitantur. NAT. CHR.

Maio menſe, cum Illedæ Rex naualibus expeditionibus inſtaret, is enim locus, & commetatum exportatione, & vicinis ſtationibus ad eam rem maxime appoſitus videbatur, & Genuenſes x. actuarias naues, aut reſeciſſent, aut magna induſtria armaſſent, & Andreas Dandulus Dux Venetiarum totidem à Rege expoſceret, xii. inſtrui, armarique imperat: quibus Matthæum Mercerium nauum, & induſtrium virum, & rei naualis ſcientiſſimum præficit. Is claſſem ſoluens xi. actuariis, quæ Byzantino litore regiæ claſſis reliquias collegerant, & Venetæ claſſi ad Eubæam adiungitur.

Pontifex Max. vt Venetorū, & Genuenſium paci conſulatur, & terra, marique omnia pacata reddantur, è republica eſſe cenſens, Regem ſummopere ad compositionem ineundam, vt animum adiiciat, hortatur. Imperator præterea Carolus, & Iohannes Francorum Rex, vt ab armis recedatur, ſe in eam pacificationem interponunt. Rege expoſtulante, vt Genuenſes Corſica inſula excedant: & quæ in Sardinia eorum armis expugnata fuerant, tradantur, priſtina bellandi ſententia non deſiſtitur.

Non. Sept. Cæſarauguſtæ in æde maxima Saluatoris, Rege conuentibus aſſidente, Iohanni F. Gerundæ Duci legitima regnorum ſucceſſio, ſacramenti fide vti primigenio ſancitur.

Raimundus Coponius, & Franciſcus Romanus Regis legati Auenione, de conditionibus pacis cum Venetorum legatis deliberant. Pontifex ſedis Apoſtolicæ nomine, rei tam arduæ conſultationi Præneſtinū, & Talairandum Episcopum Albanenſem, & Sabinenſem Episcopum, & Guilielmum tituli S. Stephani in monte Cælio, & Egidium Aluarum Albornoziū tituli S. Praxedis s. r. e. Cardinales præficit.

A. D. IV. Non. Octob. interuentu Iohannis Alphonſi Alburquerquei regia cognatione Portugalliæ domus illuſtris, Metellinenſium domini, & Bernardi Capreræ, ab Aragoniæ, & Caſtellæ Regibus legationem obeuntium, cum aliquot Regum conſiliariis, qui in Turiaſonenſibus finibus conuenerant, concordie fœdera ſanciuntur.

A. D. XIII. K. Decemb. Valentæ Rex Raimundum Lullium ad Andream Dandulum Venetiarum Ducem de apparanda, atq; inſtruenda claſſe aduerſus Genuenſes communes hoſtes, legatum mittit. Nam Iohannes Gradonicus, & Nicolaus Quirinus Veneti legati, eandem ob cauſam Regem conuenerant.

Genuenſibus conditionibus pacis, quibus Corſicæ propugnaculis cedere cogebantur, non conſentientibus, breui Pontifex è vita excedit: qui Auenione A. D. IIX. Id. Dec. moritur. Intra diem vndecimum in eius locum ſufficitur Stephanus Albertus Cardinalis Oſtienſis, maior pœnitentiarius Lemouix: Innocentius nūcupatus: cuius ſuaſu, in ipſo Pontificatus initio induciæ inter Genuenſes, & Venetos ſunt depactæ: vt ſe arbitro, perpetuæ paci conſuli poſſet.

Cum Genuenſes Alguerii, & arcis, quam Genuenſem vocant, in Sardinia potirentur, & bellum aduerſus noſtros gererent, Marianus Arboreniſis Iudex, qui nihil prorsus intactum, neq; quietum patitur, capto Iohanne fratre, quem vnum eius nationis expertus Rex fideliffimum fuerat, ne farie res nouas molitur. Fredericus, & Azo fratres Malaspinæ Marchiones, qui Sardo bello à Rege defecerant, Regi parent: ſeq; ac ſua in Mariani defectione Regi dedunt. O ſolum caſtellum, & alia oppida, quæ ab Alphonſo patre, victoria de Sardis parta Malaspinis fuerant attributa, Malaspinarum familiis condonantur: & Iunio menſe Illedæ rex Fredericum earum ditionum honorario iure donat.

Riambaudus Corbera Sardinie præſes Montifſconis caſtellum, quod Matthæi Originis erat, & Terrænouæ arcem, quæ Iohanni Arboreæ Mariani fratri parebat, præſidiis firmat: & Roccaforti propugnaculum conſtruit, munitq; vt Mariani insolenti audaciæ obuiam eat: qua indignitate Mariano commoto, magno in Riambaudum odio, & in regium imperium graui offenſione concitatur, neque ex inſidiis, ſed aperte rem gerit: & bellum vtrinq; ſumma ope paratur.

Rex dum naualem aduerſus Genuenſes apparatus virgueret, aliquot naues excipit, quas & equitum turmis, & ſagittariorum cohortibus armat: quibus Stephanum Aragonium Guilielmi Athenarum Ducis F. & Frederici Siciliæ Regis nepotem præficit: vt difficilimo tempore Sardois rebus ſubueniat.

Cum Neapolitani Reges ab Hungarico bello Innocentii Pont. Max. ope, atq; auxilio liberati, atq; ſoluti eſſent: arma ad excidium Sicilienſium rerum, & Ludouici Regis conuertunt. Claramontii, & Palicii, qui antea aduerſus Alagonios, & Aragoniam, &

NAT.
CHR.

Catalanam nationem bellauerant, Neapolitanorum copiis freti, aduersus Ludouicum aperte deficiunt.

A. D. II. Non. Nou. Rege in arce Peniscolæ oppidi adfidente, & formidoloso bello externo, & longinquo, & maritimo instante, de consilii sententia decernitur, ut L. actuarum naues in litoribus, stationibusque Catalanis, & Valentinis Genuensi bello adornentur. Classi, quæ in Barcinonensibus nauibus construitur, ex Pratenfibus montibus, ad Siuranæ castellum longe à mari sitis, quæ res maxime memorabilis visa est, siluæ caduntur.

1353.

Valentiæ Rex Natiuitatis Domini diem festum concelebrat.

Valentini regni ciuitates, atque oppida, sacrique, & militares ordines in apparatus bellicos magnos sumptus conficiunt.

Matthæus, & Manfredus Oriæ fratres cum à Rege defecissent, denuo in eius verba adiguntur. A. D. II. K. Febr. Valentie Monte Leone, & Claromonte, & aliorum oppidorum ditione donantur.

Rex K. Febr. Valentie Cerueræ oppidum Comitatus iure, & ditione cohonestat: & Iohanni filio attribuit.

Adornata classe XLV. actuarum, quas vxeres vocabant, & I V. lemborum, & V. onerariarum à Rege Villafrancæ Penedensium oppido conuentum agente, Catalani in sumptus nauales benigne operam, opesque suas pollicentur: modo Rex Bernardum Capreram classi præficiat: quo neque præstantiorem neque fortiorem, aut ad pericula constantiorem illa ætas tulit: omnes enim ad vnum, Capreram Imperatorem expetunt. Id munus obeunti Rex Vicecomitatum Basensem donat.

Classis regia ad Magonis portum vniuersa conuenit.

Rege Valentie expeditionem naualem maturante, Iohannes Vicedomus Arretinus Caroli Imperatoris Regis Bohemie epistularum magister Regem deprecatur ad conditiones, pactionesque accedat: quæ inter Genuenses, ac Venetos, pacificatorio Imperatoris interuentu proponuntur. Rex se Innocentii, & Clementis summorum Pontificum reuerentia pacem concupiuisse, atque pollicitum esse asseuerat: dum Corsica insula Genuenses decedant: se ea tunc lege, quamuis ingenti pecunia in classem erogata, arma depositurum confirmat.

A. D. XV. K. Sept. Caprera Magonis portu classem soluit. Munus idoneam tempestatem nactus ad Alguerensem stationem octauo die appellit. Vrbs ea à nostris obsidebatur: quod arcis hostes essent potiti. Cum terra, marique Alguerenses premerentur, & Riambaudus Corbera oppugnationem virgueret, Nicolaus Pisanus XX. actuarum Venetarum ductor regie classi adiungitur. Genuensium classis præsto aduenat: quæ L. actuariis, & V. onerariis nauibus constiterat Antonio Grimaldo ductore. Caprera, penes quæ summa imperii redigitur, spei bonæ plenus, atque animi hostili classi occurrit: & acerrimè vtrinq; certamè conferitur. Connisi omnes vno animo hostem adoririt XXXI. hostium nauibus captis, nostri gloriosam victoriam sunt consecuti: quæ Martis die ad portum, quem vulgo Comitatus vocant, A. D. VI. K. Sept. parta fuit. Ad IXX. M. hostium occisione occisis, III. M. CC. captiui remanent.

Alguerense profligata hostium classe, cum ad vrbs defensionem spes nulla reliqua esset, Oriis dimissis, in deditioem rediguntur. A. D. III. K. Sept. urbem in Caprera: & ingenti applausu in arce regium vexillum collocatur. Postero die, medio in foro Fabianus Russus Oriæ, qui captus in nauali prælio fuerat, & perpetuam defectionem fecerat, capitibus supplicio pœnas luit.

Alguerensi præsidio Caprera Gisbertum Castelletium præficit. Nec dum naues conscenderat, cum Alguerenses ad seditionem commoti, cum prælio nauali bellum confectum videretur, subito Mariano iudice Arborensi qui Sardinie regnum, regiumque nomen appetiuerat, & consilia cum Iohanne Vicecomite Mediolanensi Archiepiscopo, & Mediolani domino confociarat, Sardorum nationem concitante, suscepto scelere, arma rapiunt. Marianum in ea defectione affectantur non Genuenses modo, & Oriarum factio, sed maior Sardorum nobilitatis pars: qui ad ea tempora Regi fideles perstiterant: atque il præcipue, qui in Caralitano regno nimia potentia dominantur: adeo hoc malum in eas vrbes inuaserat. Timbor Roccabertinia Mariani vxor, impotens animi femina, & regni, supra quam credibile sit, appetens, tanquam furia virum præcipitem agit.

Cum Caprera Caralitanum portum classe teneret, & Sardi armis ad Caralitanos vsque muros nostros persequeretur, in vico, quem quarto ab vrbe lapide Quartum vocant, signis collatis configit magnamque hostium numerum cædit.

Sardoe

Sardoo bello suscepto, ne Sacerenses reliquis copiis intercludantur, aliquot militum cohortes Caprera summittit: & in eius vr̄bis præsidio collocat: Caralitanam arcem, & reliqua castella comœatu, præsidisq; firmat: & in Cataloniam nauigat: Riambaudo Sardinia præside, & Arnaldo Palliariensi rebus bellicis præfecto delectis, præbitisque.

Nouembri mense Rege Valentie commorante, Lupus Gurra, Bernardus Thousius, & Franciscus Romanus legati ad Innocentium Pont. Max. mittuntur. Hi de more Pontifici, atq; sedi Apostolicæ Regem subiectum, atq; obedientem futurum iurifurandi fide sanciant: & iura regni Sardinia suprema, Ecclesiæ stipulatione addicunt. Cum Põtifex summopere niteretur, ut Rex, Genuenses, Venetiq; bello districti rursus in pristina concordiam reducerentur, quod nisi res ad pactionem veniret longius videret bellum futurum, regii legati conditiones omnes reiiciunt, nisi Bonifaciana arce, & Corsica omni Genuenses permissu Mediolanensis Archiepiscopi cedant: & cuius se imperio, remque publicam nimis demisse, ac suppliciter addixerant, ab eius se dominatu in libertatem vindicent.

Zacharias Contarenus Venetorum legatus, cum Valentiam venisset, magnopereq; contenderet, ut bellum aduersus Genuenses, summa virium contentione, omniq; conatu geratur, quod ope, auxilioq; Mediolanensis Archiepiscopi, cui res suas omnes tradiderant, magnam ædificarent, ornarentq; classẽ: Rex ea mente bellum suscipit, ut primo quoq; tempore in Sardiniam se transmissurum cõfirmet: quod ut faciat, idq; maturer, Decembri mense Barcinonem contendit: & expectatione hominum maiore, quam spe, Sardoi belli molem suscipere statuit.

Barcinone Rex festum Natiuitatis Domini diem celebrat.

1354.

Michael Peresius Zapata, dux ea ætate prouectus, & rei militaris scientia, & consilio ceteris præstans ductoribus, XII. actuariis nauibus in Sardiniam LXXX. grauis armaturæ & XX. leuis armaturæ equitibus, & D. sagittariis impositis, ut Riambaudo Corberæ, & Artallo Palliasio subueniat, præmittitur: quod Sardorum furiosis conatibus obiecti, & oppositi in maximis periculis, insidiisque versantur.

Ianuarii mensis initio Barcinone sollempni celebritate, atque cærimonia vexillum in arce proponitur: regie expeditionis insigne.

A. D. II. Id. Apr. Alcanicij Rex Oscan, quæ vetustis Romanorum temporibus à Q. Sortorio maximo duce, uti disciplinarum omnium, & humanitatis aptius receptaculum, Hispanæ nobilitati constituta fuit, sanctione publicis litterarum gymnasiis præficite: ut in ea vr̄be disciplinarum omnium scholæ explicentur: honorariaq; priuilegia artium liberalium magistris, viuendiq; præceptoribus irrogantur.

Lupus Ferdinandus Luna Cæsaraugustanus Archiepiscopus.

Quod atrox in Sardinia bellum, omnibus eius gentis viribus in arma accensis ortum esset, classẽ L. actuariarum, & XX. onerariarum nauium Rex ædificandam, armandamque curauerat: copiasque militares mille grauis armaturæ, equitum, & D. leuis armaturæ, & militum partim mercenariorum, partim imperio, aut gratia comparatorum ad X. M. numerum expleuerat. Naualibus, ac bellicis rebus Bernardus Caprera præponitur: ad quem summa imperii recidit. Cum tot annos varie in Sardinia bellatum esset, multæque clades acceptæ, & bellum numero hostium ingens exoriretur, socii etiam principes, & externi duces exciti regia signa sequuntur. Regis Polonia patruus, nomen non editur, & Robertum Baiohariæ Ducem fuisse arbitror: qui Leonoræ Aragoniæ Regine sororem duxerat: Roberti Ducis parentem: qui ad imperium, Venessao Imperatore ab Imperii gubernaculis deiecto, est adscitus, cum aliquot equitum turmis, militumq; cohortibus, ut Regi operam nauet, Barcinonem, mutatis ad celeritatem equis properat: & Iohannes Grellius, Buchi capdalem vocant, & Sparræ dominus ex Aquitania ad Regis exercitum, atque in eius militia disciplinam proficiscuntur. Procures, ac duces belli gerendi administratores Rex secum in expeditionem educit in rebus bellicis administrandis maxime acres, & industrios: quorum nomina hoc loco adscribuntur. Lupus Lunensis Comes, qui Segorbiensis ciuitatis dominabatur, Philippus Castrensis, Iohannes Simenius Vrræ, Iohannes Martinus Luna, Ferdinandus Ruizius Tahustius Montalbanus Præfectus, Blasus Ferdinandus Heredia, Lupus Gurra, Stephanus Aragonius Ducis Athenarum F. Petrus Iordanis Vrriesius, & Iordanis Peresius Vrriesius, Didacus Gonzaluis Cetina, Raimundus Peresius Pifa, Emmanuel Entenza, Simon Gurra, Iohannes Zapata, Petrus Gilbertius, Garcias Lupesius Cetena, Raimundus Linianus. Hi ex Aragoniæ regno ordines duxerant. Valentinorum vero turmis, atque cohortibus præficiuntur Petrus Exerica, Gilbertus Scintillas, Olfus Prochyta,

NAT. Alfonso Rogerius Lauria, Petrus Maza, Raimundus Ruifecius, Gisbertus Castelletius,
CHR. Matthæus Mercerius, Gonzalvus Castelluifius, Petrus Lupefius Oteicia, Rogerius Ra-
uenachius, & Petrus Boilius Præfectus stabuli. Catalani ex proceribus hi ordines duxe-
re: Hugo Vicecomes Cardonenfis Bernardus Caprera maritimo imperio Præfectus, &
Bernardinus Vicecomes Caprerensis eius F. Andreas Vicecomes Cannetenfis, Otho
Mócada, qui Serofii, & Mequinenciæ dominabatur, & Rogerius Bernardus Vicecomes
Castriboni. Sacramento obstringuntur, se in ea expeditione militaturos Iohannes Fer-
dinandus Heredia Ampostæ Præfectus, Arnaldus Rogerius, & Raimundus Palliarien-
fes, Artallus Focius, Guilielmus Bellera, Bernardus Cruillias prouecta ætate vir: qui in
Italia bellicæ laudis insigne nomen est consecutus: & alter Bernardus Cruillias, qui tyro¹⁰
in eo exercitu fuit: Gilabertus Cruillias, Pontius Fenolletius, Franciscus Ceruia, Galce-
randus Pinofius, & Galbanus Anglesola.

Rege nauim conscensuro Mariani Arborensis nuntius pollicetur oppida, quæ inua-
ferat, omnia traditurum: & magnam pecuniæ vim, quæ in nauales, bellicosque sumptus
erogata fuerat, curaturum: & Marianum se custodia Petri Regis patrum commissurum:
quoad promissa, pactaque seruentur. Rex, quod veretur Marianum interpositam fi-
dem habiturum ludibrio, mandata reiecit. Petrum patrum procuratori regnorum præficit.

Ecclesienses, quorum oppidum munitionibus, operibusque, inter omnes Sardinia
arces maxime septum, atque a nostris præsidio firmatum erat, hostibus deduntur: arce in
nostrorum potestate remanente. Eo fit, ut pæne vniuersa insula hosti pareat. Regiis e-²⁰
nim præfidiis, munitionibusque tantum continentur arcis Caralitanæ propugnacula,
Ioiosaguada, Aquæ frigidæ, & Ecclesiensium arces, Sacris vrbs, & eius arx, Orië, Ofoli-
que castella: in quæ Aragonenses, Catalanique omnes se abdidierant.

A. D. XVII. K. Iul. Rhodæ percelebris olim Indigetum vrbs portu Rex cl. fsem sol-
uit. Minus idonea tempestate vsus Sardinia portum, xx i v. ab Alguerio stadiis, quem
Comitis vocant, tenet: & A. D. X. K. Iul. exercitus, magna que tormentorum vis educi-
tur. Beati Iohannis Baptistæ festo die Alguerenses terra, marique arcta obsidione circum-
fidentur. Portæ stationibus, murique præfidiis firmanur: magna auxilii intromissionis in
vrbem spe.

Quattuor Siculaæ actuariæ naues, Orlando Aragonio Ludouici Regis patrum ductore,³⁰
regiam consequuntur classem: & Rege obsidionem vrgente xxx. actuariæ Venetorum
nostris adiunguntur. Sed Orlandus magis à Rege auxilia exoptulatum venerat, ut inte-
stino Siciliensi bello classe subueniat, quam ut nostris opem ferat. Genuenses x. longa-
rum nauium classem instituunt, ut Alguerensibus auxilia subministrantur. Rege terra,
marique oppugnationem vrgente, Iohannes Contrareus patricius Venetus ab An-
drea Dandulo Venetiarum Duce legatus Regem hortari non destitit: ut mandata legatis,
quos Auenionem præmiserat, det: de pacis fœderibus, & conditionibus, cum Genuen-
sibus, & eo principe, qui Mediolanensibus dominabatur, ineundis. Rex enim id man-
datum legatis dare renuerat: nisi primo Genuenses Archiepiscopo Mediotanenfi qui e-
ius ciuitatis dominatum inuaserat, opitulati desistant. Curat præterea, ut Archiepisco-⁴⁰
pum fœdere deuinciat spe earum ditionum, quas in Gallurenfi regione, tamquam legi-
timo successionis iure appetierat: atque eo munere à Genuensium amicitia auertere. Is a-
deo infenso animo se Regi opposuerat, ut Raimundum Lullium Regis legatum captiuum
attineret: in quo vno Marianus Arborësis Iudex spè sibi omnè, & firmamentum reposuisset.

A. D. V. K. Nouemb. Oterdesillis Castellæ Rex à Petro Regis patrum procuratori
regnorum præposito exposcit, ut Ferdinando Regis fratri bellum indicat, inferatque: quod
aduersus se, vna cum Iohanne fratre, & Henrico, & Tello, ii Castellæ Regis fratres erant,
& Iohanne Alfonso Alburquerqueo, & Ferdinando Castrensi magnæ potentia proceri-
bus nouas res molitus esset: magnoque ii factionis consensu aduersus Regem conspi-
rauerant: quod Blancam Borboniam vxorem exegerat: atque de matrimonio detur-⁵⁰
bauerat. Sed cum paulo post, constanti rumore perferretur, Ferdinandum ipsum ma-
gnas procerum Castellæ copias coëgisse, & amicitia fœdere Castellæ Regi se adiunxis-
se, ut inuadenti Aragonia regnum auxilia deferantur, Michael Gurrea, qui regni Ara-
gonia gubernationi præpositus erat, & Iohannes Lupius Sefesius Iustitiæ Aragonum
Præfectus crebris ad regni confinia dispositis præfidiis, omnia firmant: & nobilitatem o-
mnem commouent, ut in eo tumultu Ferdinandi molitionibus, qui mobilitate, & insigni
leuitate animi, Rege longinquo, & extero hoste distracto, & acri bello terra, marique im-
plicito, nouis rebus studet, obuia iri possit: cuius audacia, ni mature subuentum foret, discor-
diarum, armorumque ciuiliu reliquiis collectis tempub. percussisset. Satis constitit mortuo

Iohanne Alfonso Alburquerque, quem proceres Castellani, qui coalitionem fecerant, sibi delegerant ducem, sacro foedere aduersus Aragonium Regem eos proceres fuisse de-
uinctos: qui Ferdinando eius fratri regnum inuafuro opem lacuros polliciti fuerant: & se
sacra Eucharistie cōmunionē ad ea fœdera obstrinxerant: & hi fuisse perhibentur. Ferdi-
nandus, & Iohannes Regis Aragonii fratres germani, Henricus Comes Traстамārensis
Regis Castellæ frater, Iohannes Cerda Ludouici Comitis Clarāmontii, & Telamonis, &
Fortunatarum Principis F. Fredericus Valensius ordinis Magister, & Tellius, qui Larē, &
Viscaiz dominabatur Regis Castellæ fratres, Ferdinādus Castrensis, & alter Ferdinandus
eiusdem Castorum gentis Petri Guerræ Castrensis F. & Iohannes Alfonso Benauidius.

19 Ad hæc Ferdinandus Petri Aragoniæ Regis frater summę coniunctionis vinculo, Alfon-
so Portugalliæ Regi, ac Petro eius filio adiungitur: pactis sponsalibus Mariæ Petri filiæ, &
Constantiæ eius vxoris, Iohannis Emmanuelis filiæ. Regi ad odium, quod in fratrem cō-
ceperat, nihil acerbius accidere potuit. Solemnia nuptiarum Eboræ magno apparatu
celebrantur.

Cum Genuensibus, qui Algeriæ propugnationem, summa animorum contentione
susceperant, res nulla ad virtutem deesset, & à nostris vehementissime oppugnarentur,
Marianus, qui vniuersæ Sardinia potiri posse sperans, Mathæum Oriam sibi adiunxe-
rat, ac Iohannem fratrem, reliquosque Regi fideles, contrarius, fasque in custodias tradi-
derat, & frater, fratrisque P. in vinculis mortem obierant, II M. equitum, & xv. m. pedi-
tatu, ad quartum ab Algerio lapidem signa proferens, inter Sacrim, & regia castra con-
sistit: cuius auxilium, in re trepida ab obsessis imploratum erat. Petrus Exerica Mariani
affinis Marianum à temerario armorum conflictu auertere nititur: & vt Regi pareat, sum-
mopere elaborat. Exacto Octobri mense cum Marianus, Exerica, & Caprera congrede-
rentur, ad condiciones, pactionesque cum ignominia, ac dedecore est accessum. Cum
eodem tempore Marianus Quirranam arcem obsedisset, ab oppugnatione non desistit,
quo ad Rex, qui in grauem morbum inciderat, satisque vehementer, diuque ægrotarat,
pacta conuenta confirmet.

Deditur Regi Algerium: & quod cæli grauitate exercitus magna parte deminutus,
atque infirmatus esset, A. D. V. Id. Nou. urbem equitatu omni comitatus inuit.
39 Algerium Catalano, & Aragonensi ciue, ac populo constituitur: fundiq; & agrorum
modi singulis in eius territorio definiuntur.

Abrahinus Tunetensis, & Bugienfis Rex imperio, potestatiq; Regis se subiicit, atque
addicit: polliceturq; I I. M. nummorum, duplices vocant, tributum, in singulos annos, ex
regni portorio collaturum.

A. D. VII. Id. Dec. Algerio Rex vi I. actuariis nauibus, Reginam secum educens, Ca-
ralim versus nauigat: & insulam, quam Rossam vocant, tenens, quæ à Caralitano promon-
torio cccc. distat stadiis, in terram egressus, inde terrestri itinere Caralim proficiscitur:
cum Genuenses xl. actuariatum classe, & aliquot onerariarum Hadriaticum sinum præ-
teruecti essent.

40 A. D. IIX. Id. Ianuar. sacro Epiphaniæ Domini die Rex Caralitanam arcem ingredi- 1355.
tur. Classis in Malfatæ portum ex alto inuehitur.

Febr. mense Rex cum Gerardo Donoratici Comiti vita functo actionem perduelli-
onis intendisset, quod Mariani consiliorum auctor, defectionisque fautor fuerat, in ar-
ce Caralitana, regali in solio, ornatu regio sedens, cum sceptro, & insignibus regiis, ma-
iestatis lege condemnat. Ex eo Donoratica familia, inter Italicas nobilissima, Sardois o-
pibus expulsa ad interitum redigitur. Malaspina etiam Marchiones Sardinia exacti, Ni-
cæ Massiliensium dominio ad continentem incumbunt.

Cum eodem tempore Rex conuentui præsideret: quem Sardis, & iis, qui à Regibus pa-
tre, & auo, atq; à se possessionibus donati fuerant, Caralim indixerat, Marianus, quem Rex
50 non in se contumacem modo, sed nefarium hominem cognouerat, adesse renuit: neq;
Caralim Regis salutandi, aut visendi causa accedit: aut militares copias dimittit: adeoq;
palam regnum appetit, vt suis condicionibus stare noluerit.

Marianus nõ expectata Regis in Hispaniam profectio, animo magno, & elato, quod
Rex Galluram terram, pacto conuento non tradidisset, bonorum direptiones, iniqua no-
strorum iudicia, vim deniq; & contumelias, quibus Sardos oppresserant, publica periculi
denuntiatione conquestus, & minis, ac barbaro, atq; immani terrore infectatus, veluti pro
communi salute arma capit.

Petrus Exerica, & Bernardus Caprera exercitu coacto, insultanti Mariano obuiam
egressi, D. Iohannis Baptistæ sacro die, cum hoste leui certamine confligunt: qua pugna

NAT.
CHR.

Africæ regulus quidam regia signa secutus, siue is Tunetenſis Regis legationem obierat, occumbit. Quoad debellatum cum hoſtibus eſſet, paſſim manus conferuntur: alia enim regione Artallus Palliarus Piſanorum oppida oppugnat: atq; alii duces Matthæum Oriam bello perſequuntur. Marianus ipſe belli modo, modo pacis mora Regem ludificari non deſiſtit.

Innocentius P. M. qui magno conatu paci ſemper conſuluerat, atque eam inter Venetos, ac Genuenſes conciliarat, de compoſitione tantum conſecit, vt ab armis recederent: atque in perpetua pace, vt ex natione eſſe poſſent, Rege ab ea reiecto, Auenione prouiderit: Venetorum Duce Marino Fallero ad eam pacitionem traducto, qui eodem tempore, occupato tyrannidis dominio, de opprimenda republica conſpirat. Veneti legatos ad Regem mittunt: atque ſecreto confirmant, pollicenturque, ſi exploratam cum Genuenſibus pacem tam diu obtinere cupiat, dum ſcæderis vinculo inuiolata Regi cum Venetis concordia maneat, firmam, ſtabilemque futuram. Quod ſi eam conciliari nolit, ſe quam conſtituerant concordiam non confirmaturos. Rex quod ſe in ſcio pacem conſeciſſent, & Marianus, Matthæuſque Oria ſuo obtemperaturos imperio pollicerentur, tractandiſſis pacis condicionibus animum conuertit.

A. D. V. Id. Iul. quod Rex iuſtis legibus, & æquis condicionibus bellum componere cupit, Sanlurij oppido pax Mariano datur: confirmaturque. Iuriſturandi religione Marianus obſtringitur, ſe fidelem Regi perpetuo manſurum: & vna cum Matthæo Oria ſupplicem ſe proſtitetur: & ad Regis pedes iacuit. Sed Oriæ inſigni ſcelere, atque perfidia pax ea, paucis interiectis diebus violatur: & rebellionem facta Mariano animos addidit: vt ope, atq; auxilio Oriarum totius inſulæ ditionem, & propugnacula obtinere ſperet.

Compoſitis, quoquo modo Rex ſe expedire potuit, tranſmarinis rebus, A. D. VII. K. Sept. Caralitano portu nauim conſcendit: & vniuerſa claſſe Alguerium verſus præteruehitur. Comitum portum ingreſſo, cum claſſem ſoluturus eſſet, certi à Mariano nuntii referunt, Vriſenſes Galluræ oppidanos, Regis imperio non parere, neq; arcem tradere: quod Marianum præſtare debere, ex pacto conuenerat: vt quo in ſtatu res collocatæ eſſent, appareret: qui deterior eſſe non poterat. Nihil enim ſe abſente, proſide Marianum facturum Rex arbitratur: cū præſentis, & victoris imperium neglexiſſet: vir animi, belliq; obſtinatiſſimus: & qui belli moram redimere tantummodo videbatur: & inſita pertinacia æqua ſemper aſpernaretur. Ceſſit itaq; Rex ei, quem bello deuicerat.

A. D. IIX. Id. Sept. Rex Comitum portu egreſſus impoſito exercitu naues ſoluit. Idonea tempeſtate vſus, A. D. II. Id. eaſdem terram attingit Laleranorum. Ad Betulonem, haud procul Barcinone quietam naſtus ſtationem anchoras iacit.

Iulio menſe Fredericus Dux Athenarum, & Neopatriæ Iohannis Athenarum Ducis F. Frederici Regis N. Blaſcus Alagon Comes, quorum virtute, atq; potentia Catalani, quibus Sicilienſis reſpublica ſuſtinenda tradita fuerat, ſuſtentabantur, mortem obiere. Ludouicus Rex Attica, & Neopatræſi ditione Fredericum fratrem donat. Cum nihil mali eſſet, quod noſtri in ea expectatione rerum non ſuſtinerent, Artallus Alagon Blaſci F. Miſtretæ Comes inſigni laude ſuas opes, viresq; omnes Claramontiis opponit.

A. D. XIIX. K. Nou. Ludouicus Siciliae Rex annum agens xvi. Iacii moritur. Catane ſepelitur: in cuius locum Fredericus frater ſufficitur: annos natus xi. Ludouicus ex concubina Antonium & Ludouicum Aragonios filios reliquit: & Antonius Beatricem Petri Exericæ natu maximam filiam in matrimonium duxit: & ſucceſſionis Exericienſium ditionum ſpes eum eſt fruſtrata.

FREDERICVS PETRI II. F. SICILIAE REX DVX ATHENARVM ET NEO- PATRIÆ.

Erat in procuratione regni Siciliae, propter Frederici pueri ætatem Euphemia ſoror & cum inſtinarum ſeditionum vi, belloq; externo omnia turbarentur, non quod antea acciderat, inter Catalanos, & Claramontios diſſidia modo vigent, ſed inter eiufdem nationis familias, earumq; cognatos, atq; propinquos. Neque ad regalia ſtatim inſignia, nomenve regium adſciſcitur Fredericus: quoad cum Artallo Alagonio, aliſq; proceribus pacificatur. Ea tempeſtate res Sicule in vltimum decidunt diſcrimen: ſacris ab Eccleſia interdictis: bello acerrimo à Iohanna regina inlato: deficientibus etiam ab imperio, ac regio nomine Claramontiis: ac Rege demum ipſo puero vecordi, ac pene amenti, & femina regni gubernacula moderante. Primus ex Siculis Regibus Fredericus ditionis Athenarum, & Neopatriæ titulum uſurpat: & poſteris Regibus tradit.

Carolus Nauarræ Regis iussu Carolus Hispanus Alfonsi F. Ferdinandi nepos, Regis Alfonsi Castellæ pronepos Franciæ Connestabulus Aigle oppido, in lecto iacens interimitur. A Francorum Rege focero Nauarrus diffidens Ducatus Burgundiæ ditionem repetit tanquam maternam hereditatem. Regina enim Iohanna Nauarri mater Ludouici Hutini Francorum Regis F. erat: & Margaritæ filia primigenia Roberti Ducis Burgundiæ. Præterea Campaniæ, & Briæ Comitatus repetit.

NAT.
CHR.

Decembri mense Rege Perpiniani commorante Nauarrus, qui à Rege Francorum focero defecerat, Iohanne Cruzata Tudelenfi Decano internuntio, vt Rex Eduardo Angliæ Regi, aduersus Francum federe adiungatur, summopere contendit: & Constantia Mariæ Aragoniæ Reginæ sororis filia Eduardo Walia Principi Angliæ Regis filio nubar. Rex, qui Franci amicitiam complexus fuerat, artiorique fœderis vinculo ei adiungi concupierat, ea fœdera pactione nuptiarum Constantiæ filia, quæ mox Frederico Siciliæ Regi nupsit, recusat. Quin in ea sententia perstat: vt Iohanna natu minor filia Ludouico Francorū Regis filio nubar: interuentu Iohannis Armeniacensis Comitis regni Galliæ procuratoris: & ob eam causam Carcalonenfis Senescallus ad Regem Perpinianum legatus fuerat.

Rex Auenionem, summi Pontificis conueniendi causa proficiscitur.

Festo Natiuitatis Domini die, Auenione Rege assidente, sacra à Pontifice Maximo summa religione, sollemniq; cærimonia conficiuntur. Peractis sacris, in eodem sacello Dianium Contestanorum oppidum, vetustate antiquissimum, ac portu insigne, Comitatus honore, tituloq; à Rege decoratur: quo Alfonsum Petri Ripacuriæ Comitis filium patruelem fratrem à Rege donatum, Regis commentariis prodirit.

Pontifex de tradenda à Rege, condonandaque Genuensi ciuitati Corsica insula consultat: de re publica deliberationem suscipiens: quod potestatis Ecclesiæ, ac supremæ ditionis esset: modo Regi ius propriū supremūq; dominatū Genuenses excipiant, sanciantq;: & tributū quotannis pendant. In se magnopere exposcere Pontifex testatur: quod Genuenses, mediæ eius insulæ partis, qua ante cæ. annos à summo Pontifice, se fuisse donatos contendūt, certum sibi ius prætenderent. Rex L.M. florenorum annum tributum sibi pensitari postulat. Inter eas condiciones Mediolanensis princeps ius suū persequitur: quod Vicecomites, qui Mediolani dominati fuerant, in Galluræ ditione ex successione, atq; agnatione filia Nimi Galluræ Iudicis ex Vicecomitum gente prognati, quæ Ricardo Camino Treuisi domino nupsit, sibi vsurpauerant. Sed eæ controuersia, neque tolluntur Pontificis interuentu, neque sedantur. Pontifex aliqua in re gratificari Regi cupiens, canonicis sanctionibus Constantiam Regis filiam, quæ Frederico Siciliæ Regi consanguinitate propinquo nuptura erat, soluit: contentionemque omnem, quæ Siculo Regi cum Ecclesia vertitur, Bononiensi, Prænestino, & Magalonenfi Cardinalibus committit.

Januarii mensis initio Rex Auenione Perpinianum reuertitur.

Franciscus Perilius Ianuario mense Perpiniani legatione ad Francorum Regem suscepta, de matrimonio Iohannis Gerundæ Ducis, vni ex Regis Francorum filiis adiungendo, & Euphemia item Reginæ sorore, Petri Siciliæ Regis filia Alanzonio Comiti in matrimoniū tradenda, mandata retulit. Præterea Rex deliberat, vt Blanca, & Iolans Euphemiæ sorores matrimonii Francorum procerum Regis propinquorum, aut affinium collocentur. Retulit etiam de Isabella Balearici Regis filia Iohannis Comitis Armeniacensis filio in matrimoniū collocanda: adeo Rex omni fœdere, atque cognatione regiam Francorum stirpem sibi deuincire studet. Isabella à Rege dos ex ea summa dicitur, quæ Iacobo fratri Balearici filio pretii Mompellerii dominatus, à Francorum Rege constituta fuerat.

Quod Francorum Rex Carolum Nauarræ Regem captum in custodiam tradidisset, Gasto Fuxensis Nauarri affinis Perpinianū Iulio mense contendit: summoq; opere adnitetur, vt Rex à Gallico fœdere descedat: & Nauarro affini, atque oppresso opituletur. Aragonius summa stabilitate, atque constantia, in amicitia Franci permanet. Francorum enim Rex Iohannem Thalemardem consiliarium, & Petrum Statiflem quæstorem ad Regem legauerat, vt de iniuriis à Nauarro sibi inlatis, & cum ignominia regi decoris impositis Regem perdocerent.

Martii K. Rex Ausam nobilem quondam urbem, quæ Ausetanis prouinciæ Hispaniæ Citerioris populis nomen indiderat, & calamitosorum bellorum euentu, Maurorum in Hispanias irruptione, ad Vici nomen, & miseram conditionem redacta fuerat, comitatus titulo, atq; honorario munere donat. Regionē iv. m. p. vrbi continentē cōtribuit: atq;

NAT.
CHR.

eo honore, ac ditione Bernardinum Capreram Bernardi Capreræ ex Timbore Feno lletia primaria femina F. donat: Comitumq; Aufonensem appellat.

Cum biennio pacis condicionibus tractandis Regis legati Aucionone adsedissent, neque Rex æquitatem reiiceret, Genuenses ius, fasque omne insolentius aspernantur: quod Matthæus Oriæ foedere violato Oriam arcem occupasset: & plane hoc spectant: vt eo duce bellum geratur. Sardis contra foedus auxilia missa.

Classe comparata, vt Sardois rebus subueniri possit, summis difficultatibus affectis, Rex Gilabertum Scintilliam exercitui præficit: armatura varia peditatus, & equitatus, instructo. Cum Barcinonensi statione classis ea soluisset, & ad Iliberitanum portum militares copiarum Mai mensis fine naues conscendissent, Iulii K. alto prouehuntur. Galcerandus Fenolletius Lugudoriz regioni præficitur.

BELLVM CRUDELE ET EXITIABILE A CASTELLÆ ET ARAGONIÆ REGIBVS VTRIMQVE SUSCEPTVM.

Atrox & intestinum bellum inter Aragoniæ, & Castellæ Reges, vtrique non grauissimorum modo inter se motuum, sed pæne exitii causa fuit. Franciscus Periliosus, x. a. ætuariis nauibus præfectus, quæ Francorum Regis stipendiis, in Catalonia stationibus armata, instructaq; fuerant, & in Venericum Oceani litus nauigaturæ erant, Herculeum fratrem præteruectus, cum Gaditanum portum subire veller, naves duas Placentinorum, qui mercaturas fecerant, inuadit: & coram ipso Castellæ Rege: ludicra forte exercitatione, & thynnorum captura ludibundo litus incursante, intercipit: diripitq; neq; Guterio Gomezio Tolero internuntio, vt liberarentur Regi præfenti, & roganti honos, aut respectus habitus: quod Genuensium hostium esse dicerentur. Præda accumulata, non satis ducens Periliosus Regis præfentis imperium sibi ludibrio esse, ostio Bætis fluminis inuectus xv. i. m. p. apertissime prædatus, nauigationi intentus, in Gallaicis portibus piraticam facit. Petrus Castellæ Rex sæui alias, & præferocis animi ira exardescens, & pro rei indignitate concitatus, cum Egidium Velazquium Segouiensem, aulae regiae Prætozem Barcinonem res repetitum legasset, & is quod ius, ac pacta foedera Rex imminuisset, atq; violasset conquestus esset, & Regem commonuisset, vt Gonzaluum Messiam, & Gomezium Carillium, qui in Castella res nouas moliri fuerant, ex Aragonia pellerentur: atque Episcopus Segontinus, qui se in Aragoniam receperat, captus attineretur, & Rex pollicitus esset, se eos proceres regni finibus exacturum, Catalanos, Aragonensesq; mercatores, quotquot Hispali, aut aliis in locis fide publica commorantur, cum bellum indictum non esset, in vincula coniici, & eorum bona publicari imperat. Præterea exoptulat, Periliosum sibi constrictum dedi. Regi Aragonio, se ius, iudiciumque in Periliosum, si iuris actio constituitur, seuerè administraturum recipienti, pollicentiq; bellum indicit: prouocatq; Mirum inde quanta rerum moles: quotiens in extrema summi discriminis ventum. Acerbissimo enim bello res cum grauissimo, & præpotenti hoste fuit.

Cum Rex omnibus rebus imparatissimus necessarium, ac subitum bellum suscepisset, Murtiensis regni, & Molinæ confiniis geri cœptum est: atq; eo impotentius concurrunt vtrinq; quod proximi regionibus concitantur. Deseruerant Aragonii incolæ finitimas sedes: & in munitiora loca, aut in auios, siluestresq; montes confugerant: & desperata plurium oppidorum propugnatione, in arces concessere: multaq; ignobilia oppida deserta à suis, in hostis venire potestatem.

Castellæ Rege mentis insania, atque furore, & ira efferato, atque præcipite, vires omnes regni concitantur. Aragonius acerbitate itidem morum, & animi pertinacia, atque obstinatione, cum laceffitus esset, inimici vlciscendi causa acrius, grauiusq; in id bellum incumbit.

Didacus Garcias Padillia Calatrauensium Magister, magnis equitatus, peditatusq; copiis in Valentinum agrum inuadit. Chinofam, & Montem Nouerium vi expugnat. Reque-nensès vi. i. Aquas, id Valentino oppido nomen est, irrumpunt. Molinenses Darocensibus finibus incurfantes eius ditionis agrum deuastant: aliquot vicos depopulantur: & Oculi nigri, & Blanca oppida exuruntur. Gallicantinum campum, & Fusetios fines incurrunt.

Vniuerso regno in bellum instincto, Lupus Lunensis Comes, Blascus Alagon, Petrus Luna, Iohannes Martinius Luna, Petrus Ferdinandus Ixeritanus, & Iordanes Perisus Vriesius Gubernationis regni procurator regni Aragoniæ confiniis duces præficiuntur. Valentini regni ductores Alfonso Dianensis Comes, & Petrus Exerica: ille ultra Sucronem amnem, hic citerioris prouinciæ præfectus constituuntur. Valentiniæ ciuitati imperatoria dignitate Raimundus Berengarius Regis patruus præficitur. In Aragonia re-

bus bellicis administrandis præcipui consiliiarii admoventur Michael Peresius Zapata, NAT. Iohannes Lupus Sefesius Iustitiæ Aragonum Præfectus, Michael Gurrea, Petrus Iordanis Vriesius, Lupus Gurrea ex procerum familia, regio cubiculo præfectus, & Lupus Gurrea: qui Gurrea oppidi dominabatur. CHR.

Quod Rex vereretur maiorem belli impetum in Aragoniæ fines irrupturum, contentionemq; omnem armorum eo incursum, ut furentes, ac violenti hostium conatus comprimantur, Calataiubii, atq; Darocæ emunito situ, præsidiorum apparatu arces, castellaq; eorum confinium obstrui imperat. Nam Almanzæ aditus, & ea regio, quæ Arabum lingua, quod Spartarii campi aquæ egentissimi sint, Montaragonis Manxæ nomen inuenit, nunc vero interuerso cognomine Aragoniæ Manciam vocant, ad ducendum bellum minime apta visa sunt: neq; diuturno tempore exercitum alere posse: quod quorum in finibus bellum geratur, eorum opibus hostes subleuari sit necesse.

Lupus Lunæ Comes, signis collatis cum Guterio Ferdinando Toletano Molinensium confinium duce confliat. In eo certamine Gomezus Carilius Guterii F. occumbit. Vici supra L. & Requena suburbana nostrorum incurfione conflagrauerunt. Diruptis, & incensis proximis vicis, vagi, palantesq; circumiecta populantur. Vterque ita bellum gerit, ut neq; inferre differat, & intra fines suos accipiat: neq; aliud vniuersis regionibus agi, quam bellum apparari.

Cum vero nuptiæ Ludouici Andegauensis Comitis Francorum Regis filii, & Iohannæ Regis natu minoris filii in Septembrem mensem reiectæ essent, & eam ob causam bello intestino sequente, Rex Perpiniani resideret, maximum illud prælium inter Francos, & Anglos in Pictonibus est commissum: quo & exercitus Gallicus funditus deletur, & Iohannes Francorum Rex in Eduardi Valiæ Principis potestate captiuus remanet. Ea calamitate res Gallicæ in summum discrimen decidunt: & Ludouicus, quod ita è republica esse existimaret, Iohannæ conditione repudiata, Mariam Britannicæ Ducis F. in matrimonium ducit.

Constantiæ natu maiori F. sponsalia parum fauste, feliciterq; Perpiniani, A. D. XI. K. Octob. celebrantur. Nam cum in Sardiniam profectura esset, ut inde ad Fredericum sponsum Siciliæ Regem transmitteret, nuntius Regi aduenit, Mamertinorum ciuitatem à Rege defecisse: & Ludouico Regi, & Iohannæ Reginæ eius uxori se dedidisse. Id proditione Nicolai Cæsariæ A. D. V. K. Decemb. parratum: cum Messanæ Blanca, & Iolans Frederici Regis sorores, & Conradus Oriæ Siculorum classis præfectus demorarentur. Claramontiorum præterea factione vigente maioris insulæ partis hostes potuntur.

A. D. VI. Id. Nouemb. Pine oppido, ad Hiberi amnis traiectum Henricus Trastamara Comes, qui Castellæ Regi fratri perpetuus hostis semper fuit, & eius arma deserens, belli adoriundi nostris auctor erat, Regi Aragoniæ se uti subditiuum addicit: & iurifurandi religione fidem suam astrigit, se Regi operam, in fraterno bello nauaturum: & regis auspiciis militaturum: cuius expeditionis causa ex Gallia, in quam extorris profugerat, aduentarat. Complures arces, atq; oppida in Aragonio, & Valentino regno, & Cataloniæ Principatu Henrico traduntur: atq; ex ditiones præcipuæ illi attribuuntur, quæ Leonoræ Reginæ, & Ferdinando, & Iohanni Regis Aragonii fratribus dotis nomine & hereditario iure obueherant. Iurifurandi fide Henrico obstringuntur, Regem fœdera cum eo pacta obseruaturum, Lupus Ferdinandus Luna Cæsaraugustanus Archiepiscopus, Petrus Oseensis Episcopus regius Cancellarius, Episcopus Turiasonensis, Bernardus Caprera, Blaseus Alagon, Petrus Ferdinandus Ixeritanus, Lupus, & Michael Gurrea, qui inter proceres censebantur, & Gonzalvus Ferdinandus Heredia. Ex eo Aragoniis exercitibus ductores præficiuntur Lupus Luna, & Henricus Comites. Exitiosa inde Regibus odia, & immania excitantur.

Valentiniis finibus Castellæ Rex ad bellum incumbens, quod Ferdinandus Regis Aragonii frater Alicantum, & Origuclam oppida sibi tradidisset, Murtiæ copias omnes militares cogit. Sed Dianiensis Comes, & Petrus Exerica Alicantensem arcem, & situ, & opere munitissimam à Castellanis ereptam recuperant. Cardonensis Vicecomes, Dalmatius Queraltius, Raimundus Alamanus Ceruilionius, & Petrus Galcerandus Pinosius Catalanarum copiarum ductores subsidio Valentiniis rebus accurrunt. Exteras Galliarum copias Fuxensi Comite, & Narbonensi, & Conseranensi Vicecomitibus, & Rogerio Bernardo Fuxensi Vicecomite Castelliboni Lupi Lunensis Comitis sororis filio, & Montlesano Comite ductoribus Rex ad se arcessendas curat, ut præpotenti hosti resistere posset.

NAT.
CHR.

A. D. IX. K. Ian. Ludouicus, & Iohanna Regina eius vxor Messanæ regio apparatu excipiuntur. Blanca, & Iolans Frederici Regis sorores Neapolim ablegantur.

Cum Frederico Regi, præter Catanam urbem & aliquot arces, aduersa eius fortuna nihil reliquum esse, ea tempestate voluisset, Siculique pæne omnes in Regina Iohanna fide manerent, Constantia Regis F. triennium demoratur: quod ad virum tuto perferri nequit: quoad Siculorum res, & totus Frederici status in vnus Artalli Alagonii Comitis virtute, atq; præstantia defixus, mirabili rerum conuersione instaurari potuit.

Anni huius fine cum Innocentius P. M. in Cardinalium collegium sex insigni religione, & doctrina præstantes viros cooptasset, Nicolaus Rossellius Maioris Balearum insulæ cuius amplissimo eo sacerdotio collega adsciscitur. Is Aragoniæ prouinciæ, Prædicatorum instituto, multos annos præfuerat: & causis fidei quæsitur, iudexque præferebat.

1357.

Graue bellum ad Molinæ confinia à Castellæ Rege conuertitur: maximoque conatu, atque impetu infertur. Rex obuiam hosti processurus Cariniæ festum Natiuitatis Domini diem concelebrat. Darocam, ad conuentus agendos, finibus appropinquans, statim commigrat: sed Castellæ Rege Molina egresso, & II. M. CC. equitum copias ducēte, iam prope hieme confecta, ne prælium inuitus committat: quoad externis auxiliis exercitus suppleri possit: quorum ductores erant Fuxensis Comes, Narbonensis, & Conferanensis Vicecomes, & Rogerius Bernardus Fuxensis Castellboni Vicecomes: Lupi Lunensis Comitis sororis F. CæsarAugustam regreditur. Cum præcipuæ arces in regni finibus firmarentur, Turiasonensem tractum, & ea oppida, quæ ad Borgiensem fluuium sita sunt, tuenda, & propugnanda Petrus Peresius Caluillius Turiasonensis Episcopus, Lupus Gurrea ex proceribus, qui Gurree dominabatur, & Michaël Gurrea, ac Iohannes Peresius Caluillius egregii, & præstantes ductores suscipiunt.

Ingenti, ac terribili bello conflato, auxiliis ex vniuersa Hispania vtrimque confluentibus, Ferdinandus, & Iohannes Regis fratres M. equitum, & II. M. peditum ductores, cum Valentini regni fines incurrerent, Benilupam oppugnare adorti, omissa spe, per vim, atque arma irrumpendi, detrimento accepto reiciuntur. Alicantensem inde agrum, hortosque vastantes regni finibus excessere. Iohannes Regi Castellæ adiungitur: qui Sisamonem castris obsidet: & altera exercitus parte Cubellum circumfidetur. Hæc omnia celeritate ingenti acta, omnisque vis belli in Celtiberiam vertitur.

Præfidiis arces cum firmarentur, neque regiæ copiarum, quamuis distractæ non essent, præpotenti aduersario pares esse possent, Rex bellum sibi ducendum ratus, & ad callida consilia conuersus enititur, vt Fredericus S. Iacobi ordinis Magister, & Tellius qui Viscariæ dominabatur, Regis Castellæ fratres, Iohannes Cerda Ludouici Telamonis Comitis, & Fortunatarum Principis F. Aluarus Peresius Guzmanus, atque alii Castellani proceres à suo Rege deficientes, transitione facta, sua signa sequantur. Cerda, & Guzmanus, quos priuatæ accendunt iniuriæ, domesticasque contumelias vlcisci concupierant, quod Alfonso Ferdinandum Cornelium socerum Rex morte affecisset, & Aldonciam Corneliam Guzmani vxorem contubernii necessitudine sibi coniungeret, cõfiniorum præfidia deserentes, & in Bæticam properantes, intestinū bellum tanta confidentia, & temeritate inferūt, vt prouinciæ pæne omnem cum Aragoniæ Rege partiri sperent: & Regi Hispalim, Cordubam, Algeziram, Gades, Ianium, Tariffam, & alias insignes vrbes suo pte ingenio attribuant: reliqua omnia sibi vindicent.

Februario mense, cum Celtiberiæ finibus omnem belli molem inclinaturam hostis censeret, denuo in Aragoniam ea regione irrumpit. Bordaluam vi expugnat: castellum, cum spes omnis in mœnibus, non in viribus esset, præfecti ignauia deditur. Cum Embitum oppidum ipse Rex irrupisset, & castellum ingenti balistarum, & tormentorum molitione labefactaretur, summa vi propugnacula defensa sunt: & locus erat munimento, naturaque tutus: quoad Simon Lupezus Tolon præfectus sagitta confixus mortem optetit: cuius stabilis virtus arcem tutata erat.

Guilhelmus S. Mariæ in Cosmedin s. R. E. Cardinalis pacificatoriam legationem obiturus, A. D. V. Id. Febr. Casaraugustam aduenit. Recta Deciam ad Regem Castellæ petgit: quo in loco ingentes copiarum militares conuenerant. xv. dierum inducias pacificatur.

Indutiis violatis, præcipiti furore Castellæ Rex Turiasonem circumfidet. A. D. VII. Id. Mart. in urbem irrumpit. Ciuitatem diripiendam militi tradit: dediturq; arx, quæ Cinctum vocant: Regem nullis militaribus copiis coactis Casaraugustæ adfidente: quod arces, castellaque præfidiis firmare constituisset. Sed quod neque eo in loco se tuto esse arbitra-

retur,

retur, tantis subito difficultatibus obiectis, Cæsaraugustanam arcem Regiam, Aliaferiam ^{NAT.} vocant & omnia vr̄bis propugnacula obstrui, muniri que imperat, præfidiisque maiori- ^{CHR.} bus firmat.

Exitioso, intestinoque bello, non modo domi in Aragonio, & Valentino regno, sed in Sardinia, & Sicilia aduersus nostros sæuiente, quam misera, & calamitosa sit Galliarum condicio, hinc perpendi potest: quod Iohannes Armeniacensis Comes Gothicæ prouinciæ procurator, summopere à Rege contendit, vt militares manus ex Aragonia, & Catalonia ducere sibi liceat: quæ Regis Francorum stipendia Anglico bello mereri velint. Cum Cæsaraugustam Garinum Abehiri dominum eam ob causam delegasset, Rex Castellanorum copiis, quæ suis merent stipendii, sibi abire malint, permittit: modo ne iis stipendiis militent, quæ Trastamaræ Comes Henricus, Iohannes Ludouici Telamoni Comitis F. & Aluarus Perezus Guzmanus à Rege promereantur.

Tum Aragonia maximis concussa est motibus. Martio mense exacto, hostis Borgiam circumfider. Fuxensis regis auspiciis militaturus in Aragoniam venit, Magalioneque contendit: quo Rex obuiam hosti processerat, vt obsessis Borgiensibus subueniat. Altera vero ex parte Alebretius eiusque fratres Turiasone hosti adiunguntur: qui VII. M. equitum Hispanæ armaturæ, & II. M. leuis armaturæ, quos Ginetes vocant, & maximo peditatu exercitum confecerat. Rex copiis multo inferior insigni virtutis præstantia, parem se belligerando præstat: atque hosti occurrens, prope Borgiam, collem occupat: loco situque munitum: Molam appellant. Hostis cum prælio signa inferret, aciemque intrueret, & leuia certamina confererentur, nostri hostem insultantem, atque acriter irrupentem supprimunt: neque certamen loco confisi, signis collatis detrectant. Hoste Turiasonem regresso, ac Rege Magalione demorante, cum Legatus Apostolicus conditionibus pacis tractandis animum intenderet, eo rem deducit: vt omnibus in rebus, quæ in controuersiam vocantur, Reges aliquot arbitris, atque disceptatoribus, suo interposito vrantur. A Rege Castellæ Iohannes Ferdinandus Finestrosa regio cubiculo præpositus, Iohannes Alfonsus Benauidius, & Innicus Lupius Horoscus, & nostrorum partium Petrus Exerica, Bernardus Caprea, & Aluarus Garias Albornozius arbitri dati. Legatus indutias ex A. D. VI. Id. Mai in festum D. Iohannis proximum, atque ex ea die in vertentem annum paciscitur: alique L. X. dies adiiciuntur: qui indutiæ appellantur redditæ.

Turiaso, quæ pacto conuento, xv. dierum spatio Legato tradenda erat, non libera, præfidioque vacua, sed Castellanis habitatoribus, atque equitum turmis obsepta relinquitur. Traditis à Rege, vt conuenerat, Alicanto, & eius arce, atque Aquis Alicantensis agri, Legatus ea fraude violatas indutias diudicans, A. D. VI. K. Iul. Tudelæ in æde beatæ Mariæ, coram Conuenate, & Turiasonensi Episcopo, Garcia Perezio Regis Castellæ procuratore, Berengario Apilia, Francisco Romano pro Cancellario, Iacobo Ezfario, & Iacobo Hospitali Regis Aragonii consiliariis, lata sententia Castellæ Regem in dirarum obnuntiationem incidisse, & eius regna sacrorum interdicto subiici pronuntiat. Eo magis hostis excitata immanitas.

Reges in bellū tota mēte, atq; animi impetu incubentes externa auxilia arcessūt. Hostis Eduardi Normanorū Ducis, & Angliæ Regis ei⁹ patris opera suas fortunas faleiri sperat. Carinienam Rex conuentum indicit, agitque. Equitatus grauis, leuisque armaturæ tuendis regni finibus instituitur: & Petrus Regis patruus ductor præficitur. Petrus Luna Borgiensis regione, Iohannes Martinus Luna Calataubiensi, Petrus Ferdinandus Ixeritanus Darocensi, & Iohannes Simenius Vrrca Montalbani præfectus Turolensi equitibus copiis hostibus opponuntur. Cæsaraugustani muri, & propugnacula fossa, valloque muniuntur: ac duces præfidiis, confiniisque præficiuntur. Iohanni Lupio Sefesio Iustitiæ Aragonum Præfecto militaris imperii munus committitur: & omnes ciuitatis vires se ad eius ductum applicauerunt: vicariusque succedit in eo munere, eiusque patres suscipit Ferrarius Nuzæ. In ea trepidatione, ac tumultu res versabantur, ac si ad portas hostes castra metatus esset: & omnibus vr̄bis regionibus tributim, & centuriatim descriptis ordinibus, duces delecti: vt quisque eis tuendis, conseruandisque aptior præesse posse visus est. D. Paulli regio, qua magna vr̄bis pars continetur, ad Innici, & Bartholomæi Lisonum ductum traditur: & D. Mariæ regio, quæ plena erat virorum præpotentium sic, vt nulla tota vr̄be frequentior haberi posset, Martino Lupeſio Nuzæ Ferrarii F. est attributa. S. Iacobi Saluatoris, S. Nicolai, S. Iohannis, & S. Michaelis regionibus duces delegati Ferdinandus Lupeſius Sefesius, Simon Gurdus, Raimundus Tarba, Nicolaus Hospitalis, & Sanctus Paternūcius Cypresii Paternūcii F.

NAT.
CHR.

Rex Ludouicum Caroli Nauarræ Regis fratrem pacto fœdere deuincit: ne Castellæ Rex eum ad se traducat. Eare constituta, Turolium A. D. VII. K. Nou. ingressus Bernardum Capreram, Bernardum Thousium, Bernardum Olzinelliam, Franciscum Romanum pro Cancellario & Petrum Iordanem Vriesium domus regiar præfectum Oscam ad Apostolicum legatum nuntios præmittit.

A. D. XII. K. Decemb. Oscæ Legatus Apostolicus sententiam pronuntiat: qua Castellæ Regem ob violata pacta c. m. marcharum argenti pœna multat: à fidelium communionem arceat: & diras grauiori obnuntiatione infligit. Decretis Apostolicis edicit, vt Eduardus Angliæ & Petrus Portugalliæ Reges Leonora Regina, Regis Aragoniæ nouerca, & Ferdinandus eius F. Princeps Walliæ, Lancastræ Dux, Ludouicus Nauarræ Regis frater Armeniacensis, & Leguni Comites, Alebretius, eiusque filii, ac nepotes coniunctione, communicationeque Regis Castellæ, quod execrationibus deuinctus esset, arceantur: neue illi opitulentur.

A. D. VII. Id. Decemb. in silua conuallis, quæ Callis Puteoli vocatur, territorii Albarraziensis, vasta quadam in solitudine, Berengario primum Apilia, mox Acarto Murio, & Petro Cima, demum Bernatdo Caprera internuntio, ac fœderis interprete Rex, & Ferdinandus eius frater, ad colloquia, secretosque congressus perueniunt. Ferdinandus Regi se addicit: procurationeque regni donatur. Cum Rex Turolii commoraretur, Suggestus Garcias Garcias Suggestii Toleti F. cuius consilio Tellus Henrici Trastamensis frater se ad Aragonium Regem traduxerat, & ad eius partes, & arma conuerterat, pollicetur, se daturum operã, vt Gonzaluus Gonzaluius Luzius, quem Castellæ Rex Turiaonis vrbs propugnationi ducem primarium præfecerat, vrbs Regi dedat. Rex spõdet, si vrbs propugnacula sibi tradantur Luzium x l. m. nummorum aureorum, quos Florenos nuncupabant, donaturus: & x. m. Suggestio repræsentaturum. Ea res interuentu Bernardi Capreræ, Gilaberti Scintilliæ, Petri Iordanis Vriesii, & Matthæi Mercerii sancitur: quæ minime irrita euasit.

Rex, vt vitia Sardorum totiens deficientium, ac fraudes ignominia notet, ac multet: Galluritanam regionem, & præfecturam, quæ antea in Sardinia regni, Iudicatusque nomine censebatur, in posterum regio decreto Luquidonesij, & Caralitati promontorii cognomine appellari, vsurparique imperat. Bernardum Guimeranum ei regioni gubernatorem, procuratoremque præficit. Caralitaniæ regionis gubernatio Olfo Prochyta traditur: & copiarum ductores Berengarius Carrozius, Iohannes Carrozius, Emmanuel Entenza, Umbertus Dezgatellius, Raimundus Emporitanus, & Franciscus S. Clementis rem bellicam administrant. Procurationi Luquidonesiæ Alguerensis, & Sacerensis ciuitas contribuuntur.

Matthæo Oria, qui diu in defectionem reciderat, vita functo, datur opera, vt Branca Oria Brancalæonis Matthæi fratris filius, ad quem hereditas peruenerat, Regi se dedat, addicatque. Oppida, ac possessiones publicatæ illi tradantur, liberenturque. Sed summa inconstantia, atque animi mobilitate, & perfidia, modo se obeundæ hæreditatis causa Regi dedendo, modo ab eo deficiendo Mathæum patrum infidelitate, longe prætergreditur. Arborensis Iudex tributa Arborensis ditionis nomine p̄sitari solita Regi p̄dere renuit.

Maior Siciliæ pars à Claramontia familia, quæ à Rege defecerat, opprimitur: & Neapolitanis regibus Messanæ vrbs potitis, cuius ex Italia non solum introitu, sed omnio aditu Siculi arcentur, intercludunturque, Fredericus Rex summo in discrimine versatur: neque vllum aduersæ eius fortunæ perfugium, nisi in socii Regis auxiliis relinquitur, tam infirmis ac longe remotis. Pactorum tamen sponsalium conditionibus initis, Rex summopere elaborat, vt generum Pontifici, Ecclesiæque conciliet. Neapolitani Reges veriti, ne Aragonia classis labantibus rebus opem ferat, Messanæ bellum, quod instat, gerere appropierant. Iacim oppidum Catanæ propinquum obsident: sed cōstantia, ac virtute Artalli Alagonii Mistretæ Comitis, Francisci Intemelii Comitis Golisani & Guilielmi Peraltæ Calatabelloræ Comitis, qui circiter II. M. CC. equites delectos coegerant, & duabus Catalaſcorum actuariis nauibus, quæ forte ad Catanensem stationem appulerant, & tumultuaria alia classe adiuncta, noctu v. hostium actuarias adoriuntur, dissipantque: quarum tris intercipiunt. Obsidio Iaccitana deseritur: & hostes fugantur, atque caduntur. Raimundus Baucius, qui & vetustate generis, & maiorum gloria, & sua virtute floreret, in Sicularum potestate captiuus remanet.

Fredericus Rex, summa omnium rerum amissione, & desperatione recuperandi, aut stabiliendi regni Leonoram sororem Aragoniæ Reginam Siciliæ regno, donat: & Athenarum, & Neopatriæ ditionibus, & Comitatu Carinthiæ: qui hereditate materna illi obue-

obue-

obuenerat Isabellæ Reginæ Henrici II. Carinthiæ Ducis filiæ: qui, vti supra docuimus, Bohemiæ regnum appetiuit. NAT.

Festus Natiuitatis Domini dies à Rege Valentia celebratur. Belamarinio, Maurusiorumque Regi aduersus Castellæ Regem hostem nimis ferum, atque capitalem amicitia adiungitur. Cum ea fœdera Innocentius maxime detestaretur, & hortaretur, vt ad pacem cum vicino, & præpotenti Rege ineundam animum inducat: Rex, quod sibi tam crudeliter inimicus esset, & Ferdinandus frater auxiliis Granatensibus exitiosum bellum Valentino regno intulisset, externam opem, aduersus Mauros communes hostes, tam propinquos necessario arcessiuisse causatur. CHR. 1358.

10 A. D. X. K. Mart. S. Mariæ Poggio Valentini agri nascitur Leonora Regis F.

Castellæ Rex, quod Ferdinandus fratri Aragonio Regi se adiunxisset, animo irato, & percito, per ipsum indutiæ tempus, contra ius gentium acerrimum bellum Valentini finibus infert. Fredericus S. Iacobi magister, Henrici Trastamaræ Comitis frater Iumillam oppidum, nostrorum præsidio munitum obsidet, quod paulo post vi expugnat: & in arcem irrumpit.

40 Turiasonenfibus finibus Castellani Ferrelionio oppido, in Cauni montis tumulo sito potiuntur: neque tam sæuo animo præceps in nostros hostis concitatur, atque in ipsos fratres: in quos infensum eius odium cum funesto dissidio erupit: cuius imperio Fredericus eius frater, non tam perspicax ad cauendas fraudes, quã virtute cognitus, & bellandi arte in primis spectatus, & Iohannes Regis Aragoniæ frater crudelissima morte mactantur. Leonora Aragoniæ Regina amita, Iohannis mater, & Isabella Larenfis Iohannis vxor Castri Xericienfis arce morituræ contruduntur.

Violatis indutiis Rex, cum Gerundæ Mai mensis initio adsideret, Henrico Trastamarenfium imperat, vt coacto exercitu in Castellam inuadat. Alcarracii Ilorgetum oppido militarium copiarum recensione facta, Soriæ finibus bellum infert. Duxere in eo exercitu militares numeros Tellius Trastamarenfis frater, Lupus Comes Lunensis, Blascus Alagon, Simon Vrræ, Petrus Ferdinandus Ixeritanus, Petrus & Iohannes Martinus Lunæ, Philippus Castrensis, Raimundus, & Gombaldus Anglesolæ, Raimundus Spesius, Martinus Ruicius Focius, Petrus S. Vincentii, Gombaldus Tramacetius, Iohannes Ferdinandus Vergua, Ludouic⁹ Cornelius, Iohannes Diazus Latro, Iohannes Remirius Arellianus, Atho Focius, Guilielmus Raimundus Mócada, Augerius Monfalconius, Petrus Mócada, Petrus Ferdinandus Vergua, & Rudericus Diazus Latro. Seronè oppidum expugnant: & cum Alcazarensem arcem natura, ac loco munitissimam admotis machinis oppugnant, obsidione liberata est. Rege omne id tempus Gerundæ commorante subsidia militarium copiarum ex Gallico delectu, Aimerico Narbonensi Vicecomite, Iohanne Greillio, quem Buchii Capdalem vocant, Arnaldo, & Bertrando Hispanis, Naique no Guilielmo Sparræ domino, Guilielmo Pomerio, Arnaldo Rocafullio, & Hortæ Vicecomite fœderatis, amicisq; & aliis Gallis proceribus ductorib. cõparat: vt externi militis robore vernaculas copias fulciat. Rex perfidiæ probum hosti obiectans, quod pactam

40 indutiæ fidem rupisset, ad pugnam prouocat: & hostem in prælium deposcit: ea lege vt vicenis, aut quinquagenis, centenisve equitibus sociati, vno armorum iudicio, litem discernat: & proprio sanguine publicis damnis parentent: ac de fortunis omnib. ferro dimicent. Petrus Tomichius auctor est, Franciscum Romanum pro Cancellario à Rege Auenionem ad Innocentium P. M. legatum: vt Castellæ Regi læsæ fidei actionem intenderet. Ita constitutum memorat: vt Bernardus Galcerandus Pinofius, qui id temporis Auenione resederat, quod solum exilii causa vertisset, ex Catalanis proceribus insigni virtute, & generis nobilitate præstans, coram summo Pontifice singulis diebus in frequenti confesso Castellæ Regem proditæ fidei arcesseret: & ad certamen prouocaret. Vt Rex, & Pinofius in eo discrimine, & dimicatione consociati Castellæ Regi, & 50 alteri eius compari opponerentur: & ne Pinofius à Castellæ Rege reiici, aut repudiari posset, Regem decreuisse eum dignitate Balearici regni decorare: quod vere ne acciderit, an inaniter fuerit confictum penes auctorem fides sit. Satis certe constat, eam prouocationem, qualiscumque ea fuerit, ludibrio, ac despectui inimico Regi fuisse.

Cum bellum atrox, atque intestinum Regis ceruicibus immineret: hostis non terra modo se superiorem, sed nauali classe præstare posse iactans, Bati flumine XII. actuaris naues optimo delectu instructas deducit: & vi. alias Genuensium adiungit. Contestanorum oram præteruectus, Guardamarem terra, marique circumfidet: & A. D. XVI. K. Septemb. vi expugnat. Cum arcem, cui Bernardus Cruillias præerat, magna cõtentione, machinarumque impulsu oppugnaret, subito maxima tempestate coorta, classis in litora

NAT.
CHR.

depellitur, dissipaturque. Naues adeo tempestas afflixit, vt xvi. nautis, vectoribusq; vacuæ eliderentur: & naufragio interirent. Duæ reliquæ naues in Carthaginis portum refugiunt. Desperata arcis oppugnatione solutâ obsidio est. Cum oppidum, dissectasque naues incendisset, & ab obsidione recessisset, magno accepto detrimento, atque ignominia Murtiam sese recipit.

A. D. IX. K. Sept. Epilæ, siue vt alii malunt, Tamaritio Litterensis regionis oppido nascitur Iohannes Henrici Trastamaræ Comitis F. patris in Castellæ regno futurus heres: cuius liberis, is fuit temporum motus, & tanta rerum conuersio, & Castellæ, & Aragoniæ regna subiicientur: cum hoc ipso tempore Henricus pater regis Aragonii stipendia mereret.

Vix dato spatio ad comparandum de integro bellum, Lupus Lunæ Comes, Henricus, & Tellius fratres Farizæ, & Darocæ finibus gerunt. Mensam, & Vilielam oppida vi expugnant. Hostis ex Contestanis ad Celtiberos conuersus Almazano, ad Aragoniæ confinia substitit. Biiuescam, & Torrigios vi expugnat.

A. D. II. Non. Sept. Barcinone Isabellam Balearici Regis F. Rex anunculus in matrimonium Iohanni Monferratenfi Marchioni tradit. Et M. florenorum dotem dicit. Ea Balearico iuri, & Ruscinonensis, & Ceretanæ ditionû, & Mompellerio dominatu Regi cedit. Iohânes Coconati Comes, & Bonifacius Coconatus, ac Iohannes Ceresetus Trâs-alpini proceres nouam nuptiam domum deducunt: & Franciscus Periliofus ad virum proficiscentem apparatus regio comitatur.

1359.

Almunia Rex festum Natiuitatis Domini diem concelebrat.

A. D. XVII. K. Apr. Rex Alauesio campo hostium fines aggressus, Pharium castellum obsidet, atque vi expugnat. Scoparium vicinum oppidum adortus: castra prope Medinam Zelimensem inerat: oppidumque circumfidet: & natura, situque, ac præsidio munitissimum. Commeatu exercitum deficiente, ab obsidione desistit: igni ferroque regionem vastat: vt hosti solitudinem faciat: & in maritimas Cataloniæ oras subsidio accurrit: quod hostis magna comparata classe, in Laletanos circumuehi ferretur: vt maritimam eam oram tutari, & inimicum Regem à litoribus arcere posset.

Rex A. D. V. K. Apr. Cæsaraugustam introit: & rebus bellicis administrandis summa auctoritatis, & singularis industriæ viros Archiepiscopum Cæsaraugustanum Iohannem Ferdinandum Herediam Ampostæ præfectum, Lunensem, & Trastamarensem comites, Petrum Exericam, & Petrum Lunam præficit. Quod viri ingenuitatis immunitate fungentes, quos Ermunios appellare consueuerant, lege, atque instituto more maiorum, Regi expeditionem bellicam capeffenti adesse, non obstringerentur, nisi prælium signis cum hoste collatis commissuro, aut arcem, castellum ve obsessuro: & signa militaria prosequi non consuessent, nisi trium dierum cibario pane conuecto: Rex Cæsaraugustanis ciuibus, qui se eo bello in Castellam inuadenti prosecuti fuerat: quod ea immunitate, & militiæ vacatione perfungerentur, agnoscit, ac præ se fert, rem minime præiudicatam esse: & priuilegiis irrogatis staturum: consensurumque.

Guido Bononiensis Portuensis Episcopus s. r. e. Cardinalis regio genere ortus, cui & summa auctoritas, & amplitudo erat, à summo Pontifice in Hispaniam legatus, vt inter Reges conueniat, si ad pactiõnem contentio deduci posset, magnopere adnititur: quod tam atroci bello omnia in Hispaniarum regnis ruerent, atq; turbarentur. Sed hoste impetu animi, vincendique cupiditate raptim, turbateque ruente, cum contra immanem eius potentiam æquis conditionibus se muniti Rex sperat, itæ peruicax, & scelerum ferox spẽ omnem pacis perpetuo eripit: Ferdinandum Regis fratrem, & Henricum, Henriciq; fratres, & omnes, qui in Aragoniam refugerant, maiestatis crimine, insigni quadam nota, & ignominia condemnans: & quod immanitatem omnem superat, effera vi animi Leonoram Reginam amitam, ac Iohânem Larensem stirpis regiæ feminam Tellii fratris uxorem crudeli morte afficit. Isabellam præterea Iohannæ sororem, quæ Iohanni Regis fratri nupserrat, eius iussu veneno necatam ferunt.

Ne vmquam quieti, aut liberi à bello essent, ipsi etiam Reges propinqui, fœderatq; passim fidem, iururandumque negligunt: cum nulla apud eos summa amicitia, nulla coniunctionis eslet reuerentia. Petrus Portugalliæ Rex nouis pactiõibus Castellæ Regi sororis filio addictus, & cui in maritima expeditione classe opitulatur, hoc ipso tempore interuētū generi sui Ferdinadi, aduersus eū cū Aragonio amicitia fœdera inire cõtendit.

Ferdinando Murtiense regnū inuadere conante, & copiis omnibus Valentini regni cõparatis, ix. hostiū actuariæ naues, & lembus subsidio accurrentes Carthaginis portum tenent,

tenent: & Alicantum prouehuntur. Hostis Algeziris egressus, XXI. IX. actuariis, & IV. lem- NAT.
bis, & X. item longis nauibus Mahomatis Granatenfis Regis, & LXXX. onerariis, Cartha- CHR.
ginienfem portum fubit. Guardamarem terra, mariq; obfider, viq; potitur: & arcem ex-
pugnat: curfumq; ad Hiberi vique oftium perficit. Garcias Gaufrudus Loaisa Iohannis
Garcia Loaisa F. qui Petrerii oppidi dominabatur, hostiles partes deferens fe, atque ar-
cem Regi cum Aluaro Nunnio fratre addicit. Legatus Apostolicus, qui Dertofam ma-
gna festinatione, secundo flumine iter praripuerat, vt Castellæ Regem ad indutiaram pa-
ctiõnem pelliceret, in ipso oftii Hiberi aditu ventis, remisque in Catalonia oras prope-
rantem à contento cursu cohibere nequit. Ad ipsas fluminis fauces Lanzarotus Pezania
10 Genuenfis Portugallia classis præfectus X. actuariis nauibus, quas Portugallus Castellæ
Regi in subsidium miserat, Castellana classis adiungitur.

Rex, quod in Sardoam, Sicilienfemque expeditionem magnam classis partem con-
uerterat, incredibili celeritate classem adornat: instruitq;: cui Bernardinum Capreram
Aufonenfem Comitem, & Huguetum Cardonensem Vicecomitem ductores præficit.
Vetusta ratio naualis disciplinæ magna seueritate à Bernardo Caprera, Iacobo Boscano,
& Iohanne Lombarda est instituta. Sed hostis anteuertens XXX. actuariis, & aliquot lem-
bis, & XL. onerariis nauibus A. D. V. Id. Iun. in Barcinonenfem stationem subito, impro-
uifoq; prælio irrupit. X. acturias, quæ moli adhærent, & onerarias adortus summa vi
oppugnat. Neq; nostri, aut Rex ipse animi præsentia in repentino vrbis terrore, minore
20 animo, aut fiducia decertat: & copiis per litus prætensis, & nauibus, quas sagittariis, tor-
mentisq; compleuerant, cum acre prælium confereretur, magnaue animorum obsti-
natione vtrimq; certaretur, multi mortales, nequicquam opem ferentes ferro, ignique
absumuntur: & magno afficiuntur hostes detrimento. Vt aqua eos prohibeant, ad Ru-
bricati amnis vada certamen conferitur. Nostris compulsis, cæsisque hostes in Laleta-
nam, Cosetanamq; oram incurfantes in Ebusum insulam transmittunt: vrbemque obsi-
dent. Aufonenfis, Gilabertus, & Berengarius Cruillæ, Bernardus Margaritus, & Petrus
Albertus nauibus, quibus præerant, in Illiberitanum portum ex alto inuehuntur. Mouit
ea res præsentem Regem haud secus, quam si Barcino ipsa capta nuntiaretur: & A. D. IX.
K. Iul. Barcinonenfem statione, classe L. acturiarum vela faciens, A. D. V. Non. Iul. in
30 Maiorem Balearium appellit: vt Ebusitanis difficillimo tempore subueniat. Hostis, cum
Aragonia classis præsto adesset: omniaq; raptim turbarentur: tormentis, munitiõibusq;
derelictis obfessionem omittit: & perceleri cursu Carthaginis portum inuehitur: neq; eo
portu omnis classis cursum conficit. Caprera Comitis Aufonenfis pater, tanta auctõritate
dux xv. longis nauibus partem hostilis classis Almeriam vsq; insequitur: & Castellæ Rex
omni postea classe collecta Alicantum prouehitur.

Cum bellum summa vi gereretur, & in Valentini regni ciuitates eius vis omnis, tem-
pestaq; terra, mariq; conuersa esset, Celtiberum prælium cæptis interuenit. Quod Ara-
gonii cum Castellanis ducibus, & eorum militaribus copiis diffiderent, & Rex eam sibi re
maxime cauendam, & prouidendam videret, Iordanem Perefium Vriesium regni gu-
bernatorẽ consilio Henrici Trastamarenfis admouet. Præterea quod Henricus Impera-
40 torio munere in Aragonia defungeretur, Cæsar Augustanũ Antistitẽ Iohannẽ Ferdinandũ
Heredia, Lunensem Comitẽ, Petrum Exericam, & Petrũ Lunam cõsiliarios, ad eas deli-
berationes, quæ de re publica, & bellica habiturus erat, applicat. Henricus, & Tellius fra-
tres, Petrus Luna, Iohãnes Martinus Luna, Iohannes Ferdinandus Heredia Hierosoly-
mitani ordinis in Aragonia præfectus DCCC. equitum turmis, & peditatu Agredæ fines in-
currunt: & cum Castellanis eorum confiniorum ductoribus, qui M. CC. equites sub signis
coegerant, acri prælio ad Cauni montis radices, in aquata agri planitie, Arauianæ cam-
pum appellant, configunt. Hostes funduntur: cædunturq; Pugnata est ea pugna A. D. X.
K. Octob. qua Iohannes Ferdinandus Finestrosa, eorum confiniorum primarius ductor
50 vir egregii animi, atq; consilii, Ferdinandus Garcias Ducius, Petrus Ruizius Ofores, &
Gomezus Suggestus Figuerõa ordinis S. Iacobi in Legionensifem regione præfectus oc-
cumbunt. Interclusi, captique sunt Innicus Lupius Horoscus, Ferdinandus Ruicius
Villalupius, Iohannes Gomezus Bahabon, Furtatus Diacius Mendoza, & Didacus San-
ctius Porras: illustris gentis viri: & inclitæ famæ, virtuteque præstantes: qui præclaram,
insignemque nostrorum ducum victoriam efficiunt. Gonzalvus Sanctius Villoa Ferdi-
nandi Castrenfis signifer signum prætendens fortissime dimicans interficitur.

Illedæ festus Natiuitatis Domini dies à Rege con-
celebratur.

Non præfenti modo bello, sed etiam reliquo tempore, victoria ad Arauianam à nostris

NAT.
CHR.

parta, ferociore hoste reddito, cum bellum in dies singulos vehementius ingrauesceret, Rex A. D. III. Non. Ian. Cæsaraugustam init: & conuētus peragit. Stipendia M. CC. equitum contribuuntur: magna industria officinis armorum institutis bellum apparatus: & quo studiosius armarentur, ornarenturque insignius, præmia sunt a Rege proposita: atque constituta. Præterea quod Gonzalvus Gonzalvius Luzius Turiafonensis præsidii à Castellæ Rege præfectus transiit, uti memorauimus pacta, urbem Regi traditurus erat, Rex Magalionem procedit: & A. D. IV. K. Mart. præsidio dedito Turiafonem urbem ingreditur. Luzius Iolantem Iohannis Simenti Viræ, qui Epilensi prælio occubuit, & Eluiræ Cornelie F. vxorem ducit: & Biotæ, Baii, & Asinni oppidorum iura, ac ditiones dotis nomine attribuuntur. Vrbi, & arci Turiafonensi Petrus Simentius Samperius spectatæ, & nobilitatæ virtutis dux præficitur. Illo ipso tempore Petrus Ferdinandus Velascus hostilium copiarum regni Murtiensis ductor à Rege Castellæ deficiens Aragonio se addicit.

Aluarus Vazquius Petralzada, & Gonzalvus Iohannius Begia Petri Portugalliæ Regis legati Regem ad pacis condiciones deducere nituntur: sed secreto fœdere Reges aduersus Castellæ Regem adiungere student: quod à Ferdinando Regis fratre relatum fuerat. Impetrant, ut fœdus detur: & ob eam causam Petrus Boilius à Rege in Portugalliam legatur.

Traстаматensis, & Ausonensis Comites Turiafonensibus finibus M. D. equitum, & III. M. peditum exercitu coacti, in Castellam inuadentes Pharam castellum vi expugnunt. Sanctius Traстаматensis frater Pharensi præsidio præficitur: Ad Naiaræ urbis muros, cum magis nostri inferrent, quam arcerent pugnam, & communis adhuc Mars belli esset, nec dum discrimen fors fecisset, prælium cum Rege inimico contetunt. Hostis cum acie multo esset superior, clade suorum victor euasit.

Quod Rex, Simonq; Buccamgra Genuensium dux controuersiarum omnium iudicem Iohannem Monferratensem Marchionem, qui Isabellam Balacici Regis F. in matrimonium duxerat, constituissent, Astæ A. D. VI. K. Apr. pacis condiciones statuit. Rex Algerium, Genuenses Bonifacium Corsicæ primariam arcem concordie pignora, in quinquennium Monferrateni tradant. Edicit præterea A. D. XI. K. Iul. uti Orus, qui à Rege defecerat, si ei se addixerint, paruerintq; bona, possessionesq; omnes Sardoæ ea conditione reddantur, qua anno trigesimo supra millesimum, & trecentessimum obtinuerant. Caralis, Algerium, & Saceris vrbes, Elefensiseque oppidum excipiuntur.

Lupus Lunæ Comes fato perfungitur: vir & auctoritate, & potentia præstans: qui longe princeps inter Aragonios proceres: primarias & insignes regni familias auita nobilitate fuerat complexus. Rex Egidii Aluari Albornozi Cardinalis S. Sabinae Episcopi, sedis Apostolicæ in Italia legati permissu, & interuentu Briandæ Agaoutæ Comitissæ vxoris, Bertrandi Agaouti Comitissæ filie, qui Clementis V. Pont. M. fratris filius erat, Martinum filium natu minorem maiori natu Lupi Comitissæ Mariæ matrimonio adiungit. Maria omnium Lupi patris ditionum, & possessionum ditissimarum, latissimarumque heres existit.

Matthæus Mercerius iv. actuariis nauibus Onensem Tingitanæ portum ingressus Bohamonis Abdaliæ Muzæ Tremezenii Regis partes secutus, qui cum Algarbi Rege inimico, quod Tremezenium vi eripuerat, bellum gerebat, à Georgio Tartaro v. actuariarum Regis Castellæ ductore interceptus cum prælium iniret, nostrorum naues expugnatur, & interceptantur. Mercerius in continentem delatus in hostium potestatem venit: & in eum, & complures alios Castellæ Rex supplicium constituit: Hispalisq; capite plectuntur. Pontius Altaripa à Rege aliquot actuariis nauibus præficitur, ut à prima ora Granatensis regni, usq; ad Oceani fretum armata classe instationes omnes incurrat A. D. II. K. Aug. Rex Barcinonem introit: ut classem adornet: quæ in Sardiniam nauigatura erat.

A. D. II. Non. Nou. Olfus Prochyta Sardinie præses classe iv. actuariarum, & ii. onerariarum nauium Barcinonensi statione Constantiam Regis filiam, quæ Frederico Siciliae Regi nuptura erat, in Sardiniam educit. Carahm classe præteruicta, quod hiberna nauigatio Regina molesta esset, Carali hiemali tempore residet.

Ludouicus Andegauenis Comes Iohannis Francorum Regis F. qui Iohannam Regis F. ducturus erat, Mariae Caroli Blefensis, qui Brianiæ ditione appetierat, filia matrimonio adiungitur. Innocentius Pont. Maxim. & ipse Rex Iohanne Regi confirmant, patre inuito, atq; Caletæ ad lituum portum arca custodia incluso, sponsalia ea depacta fuisse.

Anni sine duæ Cypriæ actuariæ naues Barcinonem appellant : quibus a Petro Lusiniæ Cypri Rege , qui Hugoni patri regni heres successit , & Leonoram Petri Regis patruī , Ripacuriæ Comitissæ filiam uxorem duxerat , inter alia regalia dona mittuntur pardus inaudita celeritate , vna cum venatoribus , aliarum ferarum venationi assuetus : vestesque Tartarorum Regum : arcusque cum pharetris Tartaricis , & sagittis veneno tinctis : quibus præliari consueuerant.

NAT.
CHR.

Blasus Ferdinandus Heredia Iustitiæ Aragonum , in demortui Iohannis Lupii Seseii locum à Rege præficitur. Is Iohannis Ferdinandi Herediæ Ampostæ Præfecti , cuius magna apud Regem , & in primis grauis auctoritas fuit , frater germanus erat.

10 Barcinone Rex Natiuitatis Domini diem festum concelebrat.

Castellæ Rex homo propalam ferus , trucidatis insignibus viris , cum virtutis ipsius ornamentum , & decus , hac ipsa tempestate excindere concupisset , Guterio Ferdinando Tolero interfecto , cui infensum , ac præter animum ad flagitia præcipitem , se inimicum præstat , quod in dando consilio , summa & fide , & religione rationes omnes exquirens vir pius in primis , & sanctus vteretur , haud aliter , ac si tyrannidem occupasset , sit odiosior. Proceres Castellani pæne omnes ad Ferdinandum Regis Aragonii fratrem , regni Castellæ legitimum heredem se vertunt : quod Rex iusta vxore Blanca viuentis , ex Matia Padillia concubina liberos tulisset : quibus regnum destinaret.

1361

20 Cum animi Castellanorum procerum indies , ad Regis odium renouarentur , & Ferdinando iam primas partes in expeditione bellica , tamquam herede legitimo assumente , Barcinone Ianuarii mensis exitu Leonoræ Reginæ interuentu , & Iohannis Ferdinandi Herediæ , & Bernardi Capreræ , & Fræncisci Romani pro Cancellario , penes quos summa consiliorum vertitur , ad eam pactionem , Rex , & Ferdinandus frater veniunt. Rex II. M. D. equitum auxiliaribus copiis , in quatuor menses fratrem prosequi , quæ Ferdinandi stipendia mereant , spondet. & D. equitum & totidem sagittariorum Aragonia stipendia pollicetur. Ferdinandus paciscitur regno tyrannum exigat , Murciensæ regnum ; atq; vrbes omnes , & insignia oppida in confiniis regnorum sita Regi contributurum : aut omnem ditionem addicturum , quæ armis vindicaretur. Secreto ea pactio conuenit interuentu Acartii Murii & Arnaldi Franciæ , qui ad intima Ferdinandi consilia peruenerant : quod Henricus Trastamarensis Comes cum Ferdinando graues inimicitias gerens , magnas Aragoniæ procerum factiones , & clientelas , & præcipue Lunensem , quæ Ferdinando palam aduersabatur , sibi deuinxerat : quæ res haud multo post Ferdinando exitio fuit.

A. D. XIV. K. Mart. Rex Barcinone Ilerdam incitato cursu proficiscitur. Cum eo in loco mensem integrum rem bellicam administrans , commoraretur , Armeniacensis Comes , & Iohannes eius F. hostilium partium fautores Ruscinonenses fines incurere adoriuntur. Rex Raimundum Berengarium patruum Comitem Emporitani summæ Ruscinonensium rerum præfecit : Francisco Ceruia primario ex Catalanis proceribus viro gubernationis munus obeū : e : qui militares copias cogit : vt in eo tumultu obuiam hostili incurfioni eat.

40 A. D. III. Id. Apr. nuptiæ Frederici Siciliæ Regis , & Constantiæ Aragoniæ Catane regali apparatu celebrantur.

Iohanna Regina , & Ludouicus eius vir Artalli Alagonii Mistretensis Comitissæ virtute , & insigni animi præstantia terra , marique prope Catanam profligati , Messana egressi , desperatis Siciliensibus rebus , domum regrediuntur. Præter Messanam , & Liparim insulam , nihil ex tanto conatu illis sit reliqui , Claramontii desciscentes , vbi se desertos ab eis videre , quorum fiducia arma sumpserant , Frederico Regi adiungi , addicque student.

50 Rex Terferium , satis magno comparato exercitu , vt affecte vires , opesque regni ferrebant , cum hoste signa collaturus , contendit. Cum Cardinalis Bononiensis legatus summo opere institisset , vt ab acerrima armorum contentione discederetur , Non. Mai. Calaraiubium regreditur : quoad pacis , bellique liberum arbitrium esset.

Tractandis pacis condicionibus , fide indutiatarum interposita , qui auctores paciscendæ amicitiae fuerant , Bernardus Capreia , & Mendus Rudericius Biedma sequentibus , atque arbitris Petro S. Benigni Digunensis , & Iohanne Fiscampensi Abbatibus Apostolicis internuntiis congregiuntur. Pace interuentu legati facta , ab armis recedunt. In primis paciscuntur , vt Ferdinandus Regis frater , & omnes Castellani proceres , & eorum militares copiae , quæ stipendia Aragonii Regis auspiciis merentur , spatio dierum XIX. Hiberum transeant : neue quisquam ex Castellanis proceribus ordines

NAT.
CHR.

ducat. Arces, & Castella capta, vt restituantur, obsidesque deperur, pactis conuentis cauetur. Conuenerat ad hæc, vt Ferdinandus regnorum procuratione amoueretur. Pax ea à Rege Calataiubii A. D. II. Id. Mai. sancitur: quã pridie eius diei hostis, cum apud Deciam maximo, & fortissimo comparato exercitu castra haberet, fidei religione stabiliuerat. Ex Aragonio regno se eas pacis, ac fœderum, conuentorumq; condiciones obseruaturi, præstaturi; erant iurifurandi sponsione Iohânes Dux Gerundensis, Tarraconensis, & Casar-Augustanus Archiepiscopi, Valentinus, Dorsifanus, & Turiasonensis Episcopi, Petrus Exerica, Dianienfis, & Aufonensis Comites, Gilabertus Scintillias, Petrus Luna, & Bernardus Olzinellias: ac Tarraconensis, Casar-Augustanæ, Valentinæ, Maiotis Balearium, Turiasonensis, Calataiubiensis, Darocensis, Turrolensis, & Serabinæ ciuitatum procuratores. Ar ex Castellæ regno ea se iurifurandi fide obstringendi erant Carthaginensis, Burgensis, Ouetensis, & Calagurritanus Episcopi, Ferdinandus Castrensis, Iohannes Põtius, Alfonsus Pèresius Guzmanus, Henricus Henricius: Bertrandus Gueuara, Iohannes Alfonsus Benauidius, Mendus Rudericius Biedma, Egidius Buccanigra classis regiæ præfectus, Martinus Lupius, & Martinus Iohannius: ac ciuitates Burgësis, Toletana, Hispalensis, Cordubensis, Murtienfis, & Conchenfis atq; oppidani Molinenses, Sorientes, Medinazelinenses, & Almazanenses. Ad hæc constituunt, vt Aragonius earum pactio- num obsides tradat Aufonensem Comitem, & Petrum Lunam: Castellanus vero Ferdinandum Castrensem, & Martinum Egidium Alburquerquium Iohannis Alfonsi Alburquerquii F. qui Nauarræ Regis, aut Ludouici eius fratris custodiæ committendi erant, ea condicione constituta, vt obsides eius Principis, qui intra quattuor menses pactis conuentis non stetisset, aduersario Regi nexui traderentur: & in eos vitæ, ac necis potestate vteretur. Arces præterea tamquam obsides eorum fœderum à Rege Aragonio tradendæ erant Ferizensis, Verdegiensis, & Alhamensis & à Castellano Rege Deciesis, Alcazarenfis, & Ciguelensis. Nominatim ab ea pace excipiuntur qui à Castellæ Rege defecerat, & in Aragoniam emigrauerant, & Ferdinandi: & Henrici partes profecuti fuerant Petrus & Gomecius Carilli, Petr^o Lupius Padillia, Suggestius Pères^o Quinionis, Didacus Pèresius Sarmentus, Spongalus Gonzalvus Gonzaluius, Luzius, Garcias Lassus Carillius, Aluarus Pèresius Guzmanus & Petrus Rudericius Saudoual.

Bononiensis Legatus latam à Castellæ Rege sententiam, qua Ferdinandum Regis fratrem, Henricum Trastamarensis comitem Petrum & Gomecium Carillios proceresque alios regni Castellæ maiestatis condemnauerat, rescindit: in pristinamque condicionem, & statum restituit: quod iudicium adeo Castellanus affixit, vt quasi repentina aliqua vis atque tempestas perculisset, pauculis intermissis diebus horribilis armorum fremitus repentino sit exauditus: maximæque ex eo bello vtrinque calamitates sint acceptæ.

Pace superiore anno inter Eduardum Anglorum & Iohannem Francorum Reges composita cum exercitus dimitterentur ad x v m. numero, vt hominum fama erat fusi per oppida ac dispersi Malandrinorum nomē in vulgus retinuerant, passim tota Gallia vagantur maximasque prædas faciunt: & oppida hostiliter irrumpunt. Cum bona eorum pars in Ruscinonensem tractum inuasisset Rex Barcinone d. XI. κ. Sept. Gerundam contendit: eas prædonum manus bello finibus euersurus Gerunda signis promotis egresso nec dum transcenso Pyrenæi saltum hostiles copiæ in Galliam repelluntur. Bernardin^o Caprera Comes Ansonensis, Dalmatius, Rocabertinius vicecomes, Gilabertus Cruillias, & Bernardus Palous res repetitum in Castellâ legantur. Conuenerat enim vt arces Villelia & Iumalliensis, quarum altera Aragonii Valentini, altera regni finibus continebantur, nostris traderentur, obita præterea legatio ea est vt iurifurandi Antistitum & procerum stipulationibus scribendis adessent. Rege vero Castellæ cunctante tergiversante & conquerente quod Rex pactis conuentis non stetisset, quod ante præfinitum IIX. dierum spatium Ferdinandus Hiberum annum non transisset quamuis Casar-Augustæ grauius ægrotare cepisset, & Hiberum & Cingam traicit: & Fragam ditionis suæ oppidum emigrat, eumque Rex vt regnorum procuratione abstraheretur comouerat. Nec tamen his constitutis arces, quæ à rege Castellæ veluti eorum conuentorum obsides tradendæ erant, deduntur, cum Rex suas Iohanni Reminco Arelliano tradi imperasset. In tam ancipiti & incerto rerum exitu Bernardus Caprera Decembri mense de tradenda in matrimonium Castellæ Regi quod pacto conuenerat Iohanna Regis filia in Castellâ legatur. Rex Barcinone festu Natiuitatis Domini diē concelebrat.

1362.

Cum opera daretur vt firma & perpetua amicitia Reges adiungerentur, ac de matrimonio

matrimonio

rimonio Iohānæ Regi Castellæ collocadæ & de Alfonsi, Regis Castellæ & Mariæ Padillæ filii & Leonoræ Regis filie sponſalibus condiciones ferrentur, vt beneficiis parta gratia pax perpetuo obtineretur contra religionem iurisiurandi bellum subitum atque improuisum non nascitur aut sensim inferitur, sed repente exardescit atque erupit: Rege Castellæ præpotenti exercitu fines inuadente: & pactiones omnes bellicas & hostiles interuertente ac perturbante.

19 Petrus Exerica regia cognatione & insigni virtutis laude vir præstantissimus cum bello sacro aduersus Granatenſes Mauros expeditionē adornaret, vt Castellæ regis honori inſeruiret, ad castrum Graciæ Munionis id oppido nomen est, vita perſungitur, & in facello regio Eccleſiæ Cordubenſis post Alfonsum Regē se humari iubet. Exericæ illustriſis gloria magnorum in patriam meritorum constanti fama peruagata est. Sanctiū & Iohannem Alfonsum atque Henricum filios ex iniuſto connubio reliquit. Ex eo Exericarum regia familia deficere cœpit.

20 Mai. K. Iacobus Balearici Regis F. qui custodia durissima septrus in arce noua Barcinonenſi continebatur, cum ferrea cauea noctu includeretur, adulterinis clauibus castra refringens excubiis necatis & Nicolao Rouira arcis præfecto iugulato, è vinculis emittitur. Adeo opportune id effectum est facinus: vt non libertatem modo consequatur, sed ex vinculis & ipſo pæne tormentorum aspectu, ad opulentum, & magnum regnum capeſſendum excitatus videatur: cum illis ipſis diebus, A. D. vii. K. Jun. Ludouicò Neapoli fato perſuncto eius regni poſſeſſio vertente anno Balearico offerretur Iohanna Regina in matrimonium ducta: ſi inſigni leuitate foeminae, & impudenti audacia coercita viris parere didiciſſet.

30 Quod hostis ſuo maxime tēpore, & noſtris alieno adoritur bellum, & omnia opportuna loca præoccupata ante ab eo fuerant, quam noſtri obulam procedere poſſent, Castellæ, & Nauarra Reges, Aragonio in vltimis Ruſcinonis finibus externo bello implicito, & pacis fœderibus deuincto, repentinum bellum inferunt. Nauarrus Soſium oppidum confine caſtrorum obſidione oppugnat. Fariza, Atteca, Terretiam, Mòri, Ceti-na, Bilbilitanorum Aquæ, cui oppido, è re, a Mauris Alhamæ nomen est inditum: quod calidi in eo fontes ſcaturiant, vi a Castellæ Rege expugnantur. A. D. iiii. Id. Jun. Calataiubium nobile in primis oppidum caſtris circūſidet. In Perpinianenſi arce A. D. vii. K. Jul. Mahometus Abenedrizius, & Inceſſus Abenabdalla Bohamonis Abdalla Tremezenii Regis legati pactionem, & Indutiarum fœdera cum Rege in quinquennium ineunt. Scribendo fœderi adſuere Petrus Tarraconenſis Archiepiſcopus, Bernardus Caprera, Reimundus Alamanus Ceruilionius, Artallus Focius, & Franciſcus Ceruia. Qui in Mercerianis nauibus, in Mauritania litis delatis intercepti fuerant, & in Algarbiorum ergaſtulis continentur, liberantur. Quod equorum ſumma eſſet inopia, qui pacis tempore, & Conteſtanis Alcaraciorum Ialtubus, & Turdetanis Bæticæ regionibus ad noſtros importabantur, neq; eorum commercium eſſet, aut educendi poteſtas fieret, mille equi in vſus bellicos ex Mauriſiis aduehuntur.

40 Calataiubium foſſa, ac vallo ſeptum, caſtris circumſeſſum ſumma vi hoſtes oppugnant: & mœnia ipſa adoriuntur: vineis, aliſque operibus percellunt. Noſtri ſtratis ariete mutis, ſummis obſidionis periculis deturbantur. Tantæ enim hoſtium copiæ conuenerant, vt xi. M. equitum, & xxx. peditum conſtiterint: cum hoſtis ad murum caſtra poſuiſſet. Guilielmus Domirius Prætor vrbanus, ex primariis ciuibus, ne patriæ ſuperreſſet, ſe ipſum deuouens, & in armatas hoſtium copias immittens, inter intenta tela fortiter dimicans occumbit. Sunt, qui ferant, cum ex prouocatione cum hoſte ſuprà fontem conſigeret, vna in flumen demerſos. A. D. iv. Id. Jul. Regi Filius naſcitur Perpiniani: cui Alfonsi nomen est inditum.

50 Bernardinus Caprera Auſonenſis Comes, Petrus Luna, & Artallus eius frater, Guterius Diacius Sandoual, & Raimundus, & Vitalis Blanii fratres cum Calataiubiensibus obſeſſis, quocumq; capitis periculo ſubuenire, quod prætoſe, duce, & imperatoſe ciues carerent, & furtim in vrbeſe euadere nituntur, ad oppidum Miedeſium à Rege Castellæ intercluſi. A. D. xvi. K. Sept. hoſti deduntur. Nam cum arcem, in quam conſugerant, oppugnare Rex eſſet adortus in deditioſem cogit. Miedeſii Guilielmo Eſtorio duce ſingulari virtute repugnante hoſtili furori obſiſtunt: quoad pactis indutiis, Eſtorio internuntio regio iuſſu oppidum dedunt: & Barocam fide publica emigrant.

A. D. iv. K. Sept. cum eſſent depactæ cum hoſte à Calataiubiensibus xl. dierum indutiæ, & rerum deſperatio omnium animos occupauifſet, neque ſubſidii ſpes reliqua eſſet, quod crebris præliis, quibus mœnia turabantur, & opera hoſtium impediebant, ac munere quodam neceſſitatis, & graui opere eſſent perſuncti: Rege con-

NAT.
CHR.

scio & assentiente, ostium hosti. Regi ea condicione dedunt; vtiura municipalia pristinamque libertatem retineant. Omnis ea regio hosti paret.

Rex cum Mahomate Granatensi, & Mahomate Abdurrahamenis filio Fecensi, & Algarbienti Regibus concordia fœdera sancit.

Conuentus Montionem in A. D. lxx. Id. Nouemb. à Rege indicitur: quod exacri, & vicino bello maius, & crudelius exoriretur: Anglicis & Aquitanicis auxiliis ab hoste arcessitis: eo enim subsidio se aduersus Francum Regem inimicum, Blanca vxore Francorum Regis fratris filia crudeli morte interempta, muniri sperat.

1363.

A. D. V. K. Feb. Rex Iohannem primigenium F. dominationis omnium regnorum, & ditionem regiarum vicarium constituit: ac lege eum liberat: nam ætas eius muneris obeundi legitima non erat: quod XIII. annum ageret: & iuris dictionem eam absoluit.

Februario ineunte Rex Turolio, Monregali, & illius ditionis oppidis, atque confinibus Petrum Vrgellitanum Comitem fratris F. militaribus copiis, atque præsiidiis præficit: Darocensibus vero Petrum Municipium Gothoium Calatrauensis militiæ Magistrum: qui se totum Trastamarensi addixerat. Cubellum, Abantum, Fontes Silorenses, Monterdum, Pardi, Sometum, & Nueuali, & eorum oppidorum arces, & castella muniuntur. Darocensium rerum gubernationi à Rege præficiuntur Petrus Gilbertus Brunus, Petrus Martinus Turrianus, Egidius Garlon, Sanctius Manies, Lupus, Atienza & Iohannes Simenius Algarada Carinienensibus, satis magno equitatu in præsidio collocato Ludouicus Cornelius præfuit. Hostis anni huius initio ex Bætica festinãter magno comparato exercitu Calataiubium contenderat: & cum milites copiarum ad Aragoniam aduentare dicerentur: eius exercitus pars Sometiam arcem obsidet: & quod polliciti essent qui eius propugnationi impositi fuerant, se Regi Castellæ in ditionem redacturos nisi intra aliquot dierum spatium subuentum foret, pactis induciis Munitius Gothoium & Petrus Gilbertus Brunus Darocensis arcis præfectus incredibili celeritate & præstanti virtute opem & salutem obsessis intulere: & obsidione liberantur Fontani. Silocenses strenue operam nauantes oppidum & castellorum receptacula ab expugnationibus tuentur summis viribus tanti belli discrimen aditurus, quo maiore animo capefferet bellum, vndique copias contrahit.

Cum Magalionis oppidi propugnationi præfecti fuissent præstantes in primis Andreas Fenoletius Camerensis & Insulensis vice comes & Aimericus Scintillas, oppidum hosti deditur: & in eius potestate duces traduntur. Borgianis itidem oppressis iam & ab omnibus desperatis oppidum hosti deditur: & Beringarius Carrozius & Petrus Simenius Samperius, qui equitatus præsidio id oppidum firmauerat, in hostis quoque potestatem veniunt. Turiaso denuo in victoris manus recidit, rãtoq; violentiæ præpotentis impetu nostrorum vires opprimuntur Rege tot incommodis conflictatoq; vt inexpugnabilia castella arcesq; omnes aut dedantur aut complantentur.

Iohannes Ferdinandus Heredia & Franciscus Periliofius Regis legati Villanouæ Auenionensi vico vrbano v. in demortui Innocentii locum suscepto Aprilis mensis initio in pacis fœdera cum Franciæ & Nauarræ Regibus conueniunt. Francus contentionem eam quæ cum Nauarro de Burgundiæ successionis iure vertitur, ad Regis arbitrium reuocat. Horum legatorum opera magna Gallicarum copiarum pars, quæ confectis stipendiis in Gallia tumultuabantur, ad Regis stipendia perlicitur.

Henricus Trastamarensis ingentes copias ex Gallia in expeditionem aduersus fratrem educens A. D. vi. K. Apr. Montionem ingreditur. Eius aduentu, facta commutatione rerum admirabili & prope incredibili confidentia regnum appetens, Rege fratre præpotenti & rebus feliciter gestis victore, & rerum potente, & Ferdinando iusto ac legitimo regni hæredem in ætatis flore proceres pæne omnes Castellæ in suas partes omni cautione & fœdere deuinciente, Regis fidem in eam diem & stipendia secutus A. D. ii. K. Apr. cum Rege transigit: suadetque, vt se regali solio deturbantem fratrem regnumq; occupantem, atq; iuuadentem iuuat, tueatur atque conseruet. Spondet sextam omnium vrbium, ditionum, atque oppidorum partem, quæ bello vindicentur Regi addicturam tradituramque: quæ Regis arbitrio Aragonio regno contribuuntur. Ex quo ea pactio iniuncta fuit, qua tantum dedecus est admissum, fratres fratribus pernitiem exitiumq; moliuntur.

Buræ Aragoniæ oppido cum procerum suorum conuentum in eum locum Castellæ Rex indixisset, aliquot ciuitatum defectione maxime permotus Beatricem, Constantiam, & Isabellam ex Maria Padillia filias regni hæredes pronuntiat: quod Alfonso F. fato esset perfunctus. Darocæ confiniis atrox, cruentumq; bellum infert: & in Valentinum regnum

maiores

Regis con-

maiorē belli molem transferi. Vaguenæ castellum vi expugnat: in cuius arcis propugnatio- NAT: ne Michael Barnabas præfectus fortissime dimicans, ne arcem dedat, crudelissimā CHR: morte turpitudini anteposita, flammarum incendio viuis comburitur. Ob id facinus à Rege ordinum frequentia communi consensu de poscente Michaeli Barnabæ filio puero; pueri sororibus & eius posteris, non modo viris, sed & feminis, agnatis, atq; gentilibus ingenuitatis ornamenta sunt constituta. Cum fines regni ad Carinienam vsque, & Epilam hostis non modo peruasisset, sed vindicasset, vrbes, oppidaq; muniuntur capta: & arcibus præsidia imponuntur.

A. D. XVI. K. Mai hostis Carinienam, Caræ oppidum vetustis sæculis nuncupatum, obsidione premit: atque vi expugnat. Crudeliter in victos exardescens, exercuciatos necari imperat: suppliciaq; morte miseriora constituens pedes, manus, atque nates plerisque abscinduntur.

Cum Cariniena in intima regni regione obsideretur, adductaque esset publicæ res in suminum discrimen, & inexpiabile bellum cum immani, ac præpotenti Rege sibi susceptum Rex videret, in vnus pælii exitu victoriam terminari destinauerat, quippe externa auxilia operiri, & trahere bellum, exitiosum omnibus videri: & in populos perquam graue. Sed a temeratio consilio deterretur: quod Ferdinandus, & Henricus Castellanarum copiarum, quas suis stipendiis adiunxerat, ductores, grauioribus inimicitis susceptis exagitati, adeo inter se dissident, vt Rex magnopere vereretur, ne armis decernerent: 20 Maor eorum copiarum Castellanarum pars, quæ Henrici ductu militabat, ab eo deficientes Ferdinando, quem iam vi Regem suscipiunt, atque obseruant, se adiungit.

Afflictis, ac pæne eueris calamitate fegnis viribus, in tanto impetu, cursuque rerum, omnis ferme nobilitas, atque iuuentus ex Catalonia excitur. Præclara opera, atque omni laude digna commonet, vt insignium virorum nomina recenseantur: qui pæne occidenti regno opem tulerant: hi enim fuisse comperiuntur: Raimundus Berengarius Regis patris Emporitani Comes, & Iohannes Emporitani eius F. Iohannes Comes Pratenfis Regis colobrinus, Raimundus Rogerius Comes Palliariensis, Hugo Cardonensis, Rogerius Bernardus Fuxensis Castellboni, Dalmatius Rocabertinius, Petrus Villamurenfis, & Bernardus Sous Eboletis Vicecomites, Galo Moncada, & Guilielmus Raimundus 30 Moncada, Raimundus Ribellias, Berengarius Apilia, Berengarius Cruillas, Arnaldus Eritus, Petrus Galcerandus Pinoius, Guilielmus Raimundus Certulionius, Guilielmus Galcerandus Rocabertinius, qui Caprencii dominabatur, Raimundus Arnaldus Belleira, Raimundus Anglesola Berengarii Anglesolæ F. Berengarius Castellinoui, Sicartus Lordatus, Huguetus Sanctapacius, Franciscus Ceruia, Iaspertus Castellertius, Pontius Caramanitis, Gilabertus Cruillas, Petrus Melanius, Berengarius, & Petrus Cardonæ, Dalmatius Murus, & Acartus Talarnus: omnes ex procerum familiis orti. At ex reliqua nobilitate hi memorantur: Raimundus Alamanus Vriolus, Petrus Raimundus Copomus, Guilielmus Palafogius Berengarii Palafogii F. & filius Berengarii Castellaulinii, Guilielmus Barbara, Iacobus Cornelianus, Bernardus Gerardus Boxadosius, Bartholomæus 40 Villafranca, Bernardus Senesterra, Gaufridus Castellaulinius, Petrus Castelluinius, Berengarius Belora, Guilelmus Crexelius, Guilielmus Montoliuius, Berengarius Vlmus, Franciscus Viues, Bartholomæus Falchius, Galcerandus Villarixius, Bernardus Sortius, Guilielmus Togores, Gerardus Vlugia, Iohannes Berengarius Ragiadelius, Raimundus Peguera, Iacobus Marchius, Bernardus Tagamanentius, Pontius Lupianus, Petrus Montornelius, & Guilielmus Zacirera. Cum Rex, vt labantibus rebus subueniat, l. m. florenorum Fuxensi Comiti expendi imperasset, vt externis auxiliis stipendia persoluantur, Fuxensis Armeniacensi bellum inferens Hispanam expeditionem omittit: cum in eam rem se, tuamque fidem interposuisset.

Quando pares nostrorum copiarum non essent, quæ signis collatis dimicarent, vnus 50 hosti superest belli genus vrbiū expugnandarum. Turolium, Segorbium, & Moruedrum nobilia & valida in primis oppida in sædam, & ignominiosam deditioem coguntur: cum obsidione liberari non possent.

A. D. XII. K. Iun. Valentia ab hoste summa vi tamquam ipsam rerum caput, obsideri cepta, Hostis primo ad Zaidientem cenobium, inde ad arcem regiam prope vrbis muro castra metatur. Vrbs opulentissimæ, & pulcherrimæ propugnationi Alfonso Dianii, & Ripæurciæ Comes, Regis frater patruielis præficitur: qui potentissimo Regi, & maximo, & fortissimo exercitui oppositus, hostium conatus omnes, & acerrimos impetus, insigni animi virtute, & robore propellit: & exsultantis hostis audaciam contundit.

NAT.
CHR.

Ad D. Matthæi fanum Illegaonum oppidum Rex copias omnes recensens aduersus hostem exercitum ducit: qui Valentina obsidione relicta, ne signis collatis dimiceret, suis diffusus, Moruiedrum, tamquam munitissimam arcem se recipit.

A. D. II. Id. Iun. iuxta Moruiedrum regia castra in conspectum hostibus data. Explicatis in Nulensi campo aciebus, Rex prope Losæ fontem intento, atq; infesto exercitu, in spem victoriæ deductus hostem prælio laceffit. Cum se murorum, munimentorumque propugnaculis contineret, nostri in Burrianensia plana ingrediuntur.

Cum Rex in Burrianensibus campis castra metatus esset, & tentandas sibi hostis vires prælio, atque vltius procedendum constituisset, Fiscam pensis Abbas Apostolicus nuntius nimia perseverantia instat: debere Regem suarum virium rationem inire: & iracundiæ acerbiter deponere: ac pertinaciæ finem facere: neq; amplius tot iacturis, atque incommodis acceptis fortunam periclitari. Demum Ludouici Nauarræ Regis fratris interuentu, qui in Castellæ comitatu aderat, Regem ad spem concordie deducit. Reges enim ipsi, quia traheretur diutius spe ipsorum bellum, à finienda tam difficili, ac terribili armorum conflictione, & concursu non abhorrent. Nec recusandam pacem Rex statuit: nec committendum, vt in discrimen tanti casus se, regnumq; obiiciat. Alfonso Dianensis Comes, Bernardus Caprera, Raimundus Alamanus Ceruilionius, & Berengarius Paus ad Regem Castellæ Moruiedrum legati de compositione A. D. VI. Non. Iul. mittuntur. Cum tractandis condicionibus vtrimque conuenissent, in eam pactionem deuentum est. Vrbes, oppidaque Aragoniæ omnia, atque arces, quæ ab hoste bello expugnata, aut dedita fuerant, dotis nomine Iohannæ regis F. addicantur: quam Castellæ Rex vxorem ducet. Isabella Castellæ Regis F. Alfonso Regis F. nubet: & vrbes, arces, atq; oppida Valentino in regno capta, deditave dotalia accipiet. Vt pacta conuenta à Regibus confirmentur induciæ in A. D. XIII. K. Sept. sunt pactæ: quibus condicionibus Rex magnam indignitatis iacturam, atq; honoris se facturum animaduertit. Neq; dubium fuit, ea fœdera per summum dedecus, atq; ignominiam fuisse sancita: nam postea palam hostis testatus est, ea se illico diremisit: quod sacramento Caprera obstrictus esset, Regem Aragonium operam daturum, vt Ferdinandus, & Henricus trucidarentur: & pactis non staretur.

A. D. XVII. K. Aug. Rex Iohannem F. cum XIII. annum ageret vniuersæ gubernationi regnorum præficit: cum antea vicariæ potestatis partes tradidisset. Satis constat siue Ducis, siue Vicarii, siue gubernatoris munere fungeretur, iurisdictionem ab eo fuisse absolutam.

Iulio mense Catanæ vita excedit Constantia Regina: Maria vnica filia relicta.

Rege Castellionem Burrianensis agri Castris metatis regresso, & Ferdinando fratre, ob pacta fœdera, copiis omnibus militaribus, quæ illius signis merebant, in Galliam proficisci nitente, Henrici eius inimici fraude, atq; fallaciis facinus iam diu præmeditantis, Castellionem ad prandium inuitato, cum ab immiti fratre conuiuio exceptus esset, & atineri eum imperasset, ne Castellanis copiis destitutus, hostis furori, potestatiq; obiceretur, neq; sibi vim magni animi princeps inferri sineret, fratris Regis imperio obruncatur. Insigni Henrici confidentia, quem inimicum infestum Ferdinando palam omnes cognouerant, id flagitium patratum fuit: qui Rege conscio, & administro Castellianum regnum viuente Ferdinando legitimo herede appetierat.

Dertosæ A. D. XIII. K. Aug. Rex Berengarium Carroziium & virtute, & generis nobilitate præstantem comitatus Quirrensis titulo, atq; insignibus donat. Is ab ineunte adolescentia Sardo, & Siciliensi, & mox Castellano bello mirabilia facinora ediderat. Petro Lupesio Bolea ductore militares copiarum in Sardiniam transmittuntur: qui egregiam itidem operam in Sardois, & Genuensibus expeditionibus Imperatoribus nauauerat.

Castellæ Rex hostis nimis ferus, & immanis condiciones, pactionesq; omnes Moruiedri initas, atq; conuentas periurio perturbat, violatq; & princeps inferendi belli nefarium, & omni odio imbutum bellum redintegrat. Semper eo in statu res erant, vt longè superiores hostes haberentur.

Carolus Nauarræ Rex fecerat potius cur Regi suspectus esset, quam satis statuerat, vtram foueret partem: consilioque magis, & perfidia, quam impetu his, aut illis se adiuncturus videbatur. Eum omni ratione Rex ad se perlicere studet: apud quem honestate vtilitas semper erat antiquior: prætexta per dolum amicitie fide. A. D. IX. K. Sept. Vncastelli oppidi arce, ad concordie colloquium peruenientes, interuentu Henrici Trastamarenensis fœderum vinculis se mutuo astringunt: seorsimq; deuincientes Castellæ regna secreto inter se partiuntur. Ad turpem præterea, & infamem, atque iniquam pactionem deuen-

deuen-

deuentum est: Rege pollicente, se urbem Iaccam, & Iaccetanam conuallem, quam Cana- NAT.
lem vocant, Sotium, Vncastellum, Exeam, & Thermas oppida, & cc. m. nummorum flo- CHR.
renorum Nauarro condonaturum, si Castellæ Rex interemptus, aut captiuus sibi trade-
retur. Castellæ quoque Rex simili odio incitatus, atq; incensus recipit, se bello parta Re-
gi traditurum, si Trastamarenſi nex afferretur: anti hostiles inimicitias susceptas aſti-
mant. Eo ipſo tempore Ludouicus Regis Nauarræ frater, cum Aragonenſes fines hostili-
ter incurreret, ſciens, ac prudens in Alphonſi Ripacurciensis Comitſ potestatem defertur
captiuus.

Castellani Castelfauibiam arcem vi expugnant.

10 Henricum Trastamarensem, insidias sibi à Rege paratas, mortemq; imminere ex-
istimantem, simulantem ve, quod Rex, vt belli damna redimat, hosti eius exitium polli-
citus esse traderetur, omni cautione, fœdere, atque execratione eum vt deuinciat, sum-
mopere curat. A. D. II. Non. Oct. Castellione, ad Cingæ fluminis ripas congressi, Rex vt
omni metu liberet, Henrico Alphonſum F. obsidem tradit. Petrus Claquerinus Archiepi-
scopus Tarraconensis Regem iurifurandi religione obstringit, liberos Comitſ Aſto-
næſis, Bernardi Capreræ nepotes, cum quo Henricus immortales inimicitias susceperat,
& regionum amicorum & intimorum consiliatorum filios Raimundi Alamani Cerui-
lionii, Francisci Periliosii Petri Iordanis Vriesii regie domus præfecti, Iordanis Peresii
Vriesii Aragoniæ gubernatoris, & Lupi Gurregearum quoque pactionum obsides tra-
20 ditorum. At contra Henricus Iohannem F. & Rudericum Municium Gonzalui Messæ
consobrinum, & natu maiores liberos Iohannis Gonzalui Bastani, Suggestii Peresii Qui-
nionii, Gonzalui Gonzalui Luzii, Gomezii Carilii, Ruderici Gonzalui Transmerenis,
& Gonzalui Messæ Pontani, & Iohannis Ferdinandii Grigialuæ fratrem, & Petri Ferdi-
nandii Velaschi, & Petri Gonzalui Carilii filias Iohanni Ramirio Arelliano, aut Iohanni
Martinio Lunæ se obsides traditurum pollicetur. Ea omnia secreto perniciose, & pesti-
fere in vnus Bernardi Capreræ exitium à Rege, & Henrico fanciuntur: & inde multo
gratius de integro, & atrocius bellum exarsit.

Decembri mense Castellæ Rex, cum tot bellorum faustis successibus, maximis sem-
per auctibus efferretur, Alicatum, Illicim, Creuillenium, & eius arces vi expugnat. Mola,
30 Calloſa, Monfortium, Dianium, Gallinaria, Rebollerum, Gandia, Oliua, aliaq; castella
initis conditionibus deduntur. Saxonæ dolo potitur: & Valentiam denuo castris cir-
cumſidet. Bellum atrox, & exitiosum vtrimque ingenti rerum commotione susci-
pitur.

Rex Ilerdæ Natiuitatis Domini festum diem concelebrat.

1364.

Ludouicus Regis Nauarræ frater, & Iohannes Honacurcius Montione Regem con-
ueniunt: & legationem de pactionum fœderibus cum Nauarro ictis, fanciendis, atque
confirmandis obeunt. Sarinienæ transigunt, vt Reges denuo ad colloquium congre-
diantur: & sacro Epiphaniæ Domini die Bernardus Caprera summæ pactionum omnium
constituendæ, & loci congressus, & colloqui assignandi causa ad Nauarrum legatur.

40 Cum regii auxilii aduentu, & Rege ipſo imperatore Valentiniæ res egerent, neque in
præſentia rem, non inclinam modo, sed pæne desperatam obsessi sustinerent, quandiu
Rex ad exitiosa colloquia eum Nauarro congreduerit, Iohannem F. quem summæ rerum
xiv. annos natum præfecerat, præmittit: comitesq; illi adiungit Petrum patruum, qui
instituta sacra D. Francisci professus, se religioni addixerat: & Petrum Vrgellitanum Co-
mitem fratris F. & Cardonensem Vicecomitem: quibus summa imperii, bellique ad-
ministrandi permissa est: consilii vero principes, bellicæ laudis præstantes viros Carala-
nos delegat: Berengarium Apiliam, Bernardum Soum, Guilielmum Guimeranum, &
Thomam Marzanum: quorum consiliis adeo Rex inniuitur, vt nihil geri imperet, nisi
quod tribus, aut duobus ex iv. viris placeret: modo Marzanus vnus eorum assentiatur. A-
50 deo Marzani consilia in ea rerum confusione, tanquam clarissimum lumen, omnibus
anteferuntur.

A. D. VII. K. Mart. Aragoniæ, & Nauarræ Reges dum inter se captantes fraude, &
auaritia certant, occulta colloquia expetunt, & legationes infames commeant, Sanguesse
congreduuntur: & post biduum Sotium ineunt: quo in loco K. Mart. pacta inter eos con-
uenta denuo firmantur Rex Martinum F. eorum conuentorum obsidem se traditurum
pollicetur: & vt artior ea colligatio esset, non prop nqui modo, cognatiq; regii, sed maior
procerum pars sacramenti religione, ad ea fœdera conseruanda deuincitur.

Mortuo ad Londinum urbem Iohanne Francorū Rege, & Carolo eius filio Norman-
niæ Duce, & Viennæ Delphino ad regni gubernacula adscito Rex Franciscū Periliosū,

& Franciscum Romanum pro Cancellario ad Carolum legatos mittit: veterum pactio-
num, & fœderum fanciendorum, & confirmandorum causa. Hi Iohanni Ferdinando
Herediæ Hierosolymitani ordinis in Aragonia præfecto adiuncti Tolosæ A. D. VII. Idus
Martias, cum Ludouico Andegauensi Duce, Regis fratre, & Marefcallo Audenensi, Pe-
tro Dauoirio Cancellario regio, Petro Statisse, & Iohanne Hospitali quæstoribus regiis,
& vetusta fœdera confirmant: & noua aduersus Nauarræ Regem icunt: Ludouico reci-
piente, atque obtestante, se Nauarræ regnum inuasurum, & Regi attributurum: eoque
ipso temporis momento & Francus, & Nauarrus concordia fœdere deuinciuntur:
& Rex se ad Nauarri amicitiam applicat: omnium fœderum, & pactio-
num fide con-
tempta.

Dominicus Cerdanus Præfectus Iustitiæ Aragonum.

Regina Aragoniæ, Nauarræ Rex, & Henricus Trastamarenfis Alfonsi Ripacurei-
ensis Comititis, Berengarii Apiliæ, & Iohannis Ramirii Arelliani interuentu scelesti, & ne-
farii facinoris consilia in Capreræ falsis criminationibus insimulati exitium ineunt: quod
Almudefari à Regibus sacro passionis Domini die, conspirante eorum consensu confla-
tur: Caprera in proditionis crimen vocato. Cum veritati, & innocentia nusquam perfu-
gium esset, & vndiq; circumuentus, & exitii certus acerbam temporis procellam coitio-
ne inimicorum, & inuidia falsi criminis oppressus insidias subterfugere niteretur: Rex
sæuus, immitis ira, atq; impotentia præceps elabi conantem intercipi iubet: Nauarro Re-
ge administro, cuius imperio, in Noualesium castellum includitur: cum ad Nauarrum
vicinum Regem, quasi fidissimum subsidium, perfugisset: & paulo post Cæsaraug-
ustam retrahitur: vir omni decore, & laude ornatus, & nullius ante flagitii com-
pertus.

Aprili mense exacto, ingentes Gallorum copiarum militares, quæ tumultuosa emerito-
rum stipendiorum licentia, & temerario impetu, tota se Gallia effuderant, in Confluentis
Cæretanæ regionis confinia, ad ipsa Pyrenæi iuga procedunt: quarum incurfatione Ca-
stellæ, Aragoniæ, & Nauarræ Regibus magna bellici tumultus trepidatio incutitur: solli-
cite respectantibus populis quanta à veterano, & extero milite impendeat tempesta: siue
hostis is sit, siue hospes.

In tanta temporis atrocitate tot, tantisq; difficultatibus afflicta, ac pæne eneclata re-
publica, & præpotenti hoste totius ferme prouinciæ cis Hiberum, & Valentini regni po-
tente, neq; Rege modo, sed ciuitatibus rebus omnibus exhaustis, & hominibus exinan-
tis, quanquã Urbanus, ex quo in pontificatum euectus fuerat summa in Regem benignitate
vſus fuisset, & beneficia omnia ecclesiastica Cardinalium, & aliorum morte vacantium
indigenis elargitus esset, decumalq; eorum in aliquot annos Regi contulisset, manus in
uestigialia, ac fructus omnes sacros Cardinalium, & absentium Pontifice Maximo in scio
& obſistente, edictis publicis propositis iniicit. Cum de ea re, ad senatum summus Pon-
tifex retulisset, censent, Regem imprecationum, & interdictorum pœna coercendum: &
Sardinia regno, Arborensi Iudice Rege constituto, multandum. Earum pœnarum, quæ
proponuntur, terrore commotus Rex Petrum patruum, & rerum gestarum decore, &
religione & prouecta ætate venerandum, & Gasparem Treguram iuris & publici, & pon-
tificii scientissimum oratores deprecandi causa, datis mandatis, per quæ Pontificem le-
nirerent, ad summum Pontificem delegat. Cum excufatione peruulgata vterentur, Re-
gem intuitum, ad ea subsidiorum remedia, grauissimorum virorum, & doctrina præstan-
tium consilio descendisse, qui extremæ necessitati, qua res premebantur, & funditus pes-
sum ibant, parendum, & consulendum decreuissent, eoque rerum conflictu, cum aræ, &
foci, & penates ipsi hostili furori subiicerentur, licere non uestigialia modo ecclesiastica,
sed aurum, & argentum omne sacrum, ex sanctioribus ærariis, & dona præterea fanis, at-
que delubrorum sacrariis propter religionem dicata, auferre: dum in necessarios propu-
gnationum vſus conuertantur: quibus & sacri, & profani ordines, rei publicæ tuendæ
causa æque astringuntur: modo Ecclesiis cautum sit, vti in certum tempus ablata repo-
nantur: Pontifex de consilii sententia amplius pronuntiat: & iudicium in posterum differt.
Verum quod sedes Apostolica exsecuta ad extremum non est, id Arborensis Iudex su-
apte perfidia adnititur: vti Regem Sardinia regno vi atq; impressione euertat: Tum in ore
vulgi, & in communi prouerbio dictum antea versatum, sæpissime à nostris hominibus
vsurpatur: Regi, quantumuis præstanti, atq; præpotenti satis, superque haberi: si vnicum
tantum bellum gerat.

A. D. V. K. Mai Rex cum tanta se belli mole vrgueri videt, & Henricum Trastama-
rensem, & Henrici copias, infami capitis Capreræ pactio-
ne, & obsidibus traditis, suis ad-
taxiſſet,

iuuiffet, Burrianenfibus campis castra promouens III. M. equitum, & iusto exercitu con- NAT.
actis, hosti obuiam procedit: signa postero die conferturus. Hostis, cum totius oræ ma- CHR.
ritimæ potiretur, & miseris ciuitates euerteret, Illegaonum regionem, qui ad Haberm
annem se effundunt, & Dertosam urbem eius regionis arcem irrumpere conatus, in-
ter Valentinum Gradum, & urbem Valentiam confederat: vt maritimis com meatibus
interclusis, desperatisque auxiliis, Valentini in deditioem redigerentur. Petrus Boi-
lius urbis præfectus, cum ciuitas in opere, ac labore assiduo reficiendorum propugnacu-
lorum teneretur, cunctis in partes muneris sui benigne operam pollicentibus, & leniori-
bus, qui per ætatem, ac valetudinem sufficere poterant, per se munus vigiliarum obeun-
10 tibus, cum vrbi præfesset, armata iuuentute, dispositisque præfidiis, singulari virtute, tuta
omnia atq; tranquilla, in tanta bellici tumultus commotione facit: & insultantem hosti-
um ferociam coercet: cum anno na Valentinis, in Aprilis tantum finem suppeteret.

Hostis repentino Regis aduentu, Valentinam obsidionem deferens Moruedriensi
arce includitur. Postero die Rex insigni laude parta, & magno triumpho exultans Va-
lentiam urbem iniit: cum pro explorato haberet, hostem prælio non esse concertatu-
rum.

Rex denuo castra deducit: vt prælio cum hoste signis collatis dimiceret. Cum ad D.
Mariæ Podium castra fecisset, & Puteolano in agro biduo hostem, vt prælium inecat, ar-
mis laceffit, Saguntina se hostis arce continet. Noster, postquam satis, diuq; aduersarium
20 a se ad dimicandum prouocatum super sedere pugnae animaduertit, copias reducit.

Interea hostilis classis, quæ XXIV. actuariis, & LVI. onerariis, & aliis minoribus nau-
bus constiterat, ad Moruedriensem Gradum adiuncta nostrorum com meatus inter-
cludit. Cardonensis Vicecomes XI. actuariarum ductor Sucronem amnem classe subit:
vt hostium incurfus deuitet.

Castellæ Rex Moruedriensi Gradu nauim conscendens classe A. D. XIII. K. Iun.
Sucronis ostium occupat: & III. depressis nauibus, fluminis fauces obstruit: actuariasq;
scaphis annectens, & anchoris distinens aditus, atque incurfus nostrorum propugnatio-
ni accurrentium impediens Cardonenses naues oppugnat. Cum riparum fluminis aggre-
re magnis sagittariorum cohortibus dispositis hostium imperus reprimeretur, neque no-
30 strorum nauibus detrimentum aliquod afferri posset, breui sua tempestate coorta, cum
in extremum discrimen hostilis classis deuenisset, hostis vniuersa classe in Moruedrien-
sem Gradum reuehitur: & morbo conflictatus Turolium recedit. Tam duris, & impe-
ditis regni temporibus, Maria Petri Portugalliæ Regis F. Ferdinandi Regis fratris vxor,
quod Rege inuito, & repugnante ad patrem proficisci decreuerat, Oscæ continetur: &
custodiæ Elfæ Gurreæ, & Theudæ ex Rigulis vxoris Petri Iordonanis Vriesii maioris
quæstoris matronarum optimatum committitur. Rex vt eius parentem ab amicitia Ca-
stellæ Regis reuocet, Cardonensem Vicecomitem, & Olfum Prochyram classe ad Lusita-
num de nuptiis Iohannæ filia, & Ferdinandi Mariæ fratris collocandis delegat.

A. D. VII. K. Aug. Cæsaraugustæ, cum accusatio aceruo criminum in Capreram
40 congesta esset, præditionis insinuatum, & nullius flagitii conuictum, sed consilii sus-
pectum, ex quo filium dolo hosti obsidem tradidisse arguebatur, Iohannes Regis F. in solio,
ornatu regali sedens maiestatis, & nefariorum scelerum crimine, lata sententia, capitis
condemnat. Summum supplicium, cum tormentorum cruciatu constituitur: Iohanne ip-
so iudicii præside, & in nutricium animaduertente: Præfectoque Iustitiæ Aragonum
Dominico Cerdano libertatis custode, ac vindice assessore. Cæsaraugustæ, in ipso foro
illuue, & pedore obsitus, squalensque, vir exacta ætate, virtute, & consilio præstantissi-
mus, atque nobilissimus, summa rerum gestarum gloria parta, capite obruncatur. Caput
eius Barcinonem ad Regem, Regis ipsius iussu defertur: qui eo patrato facinore, verum
proverbiū effecit: Aragonio foro cautum, vsurpatumq; esse, vt pro magnis meritis, ac-
50 ceptisq; beneficiis, non præmia, sed supplicia rependantur. Commentariis regiis, quibus
earum rerum memoriam Rex breuiter complexus est, res memorabilis traditur: cum im-
minens mors supplicii causa constituta à Berengario Apilia, & Iacobo Monelio pro Can-
cellario Capreræ denuntiaretur, & se maiestatis, & rei capitalis delato, indicta causa, non
iudicium modo de factis, fama que sua fieri, sed capitis condemnari diceret, & postularer.
vt sine inuidia, neque præiudicata causa, culpa plecteretur, Apiliam respondisse: vera ea,
atq; testata esse. Sed illius facti in mentem veniret: quod eum morem primo ab eo suaso-
re, & impulsore introductum viderant: quando Iohannes Simenius Vrræa, qui Epilensi
prælio captus fuerat, ex Aragoniis proceribus vir primarius, & Raimundus Marquetius
Barcinonensis ciuis, qui demersus regio iussu in mare fuit, quod Raimundum S. Viricen-

NAT.
CHR.

tij interemisset, indicta causa, capitis pœnas pependissent. Cæde Capreræ patrata, Regi tali facinore incredibile odium execratione procerum omnium contrahitur. Hic exitus viri militiæ, domiq; præclarissimi fuit. Magna sine Rege strenue, ac feliciter gesserat: Rex sine illo nihil magnæ rei opere, aut cõsilio aggredi ausus. Ita vir optimus, regi q; antea maxime acceptus, & carus, cuius neq; cõsiliũ vmquã, neq; virtus frustra fuerat, a quibus minime debuit, circumuentus, indigna principibus viris fraude interiit. Neq; Ferdinandi fratris cœdes maiorem Regi excitauit inuidiam. Ditiones omnes, ac bona Capreræ, quod Regis furor omnibus eius fortunis immineret, publicatur: & in regium fiscũ conuertuntur.

A. D. III. Non. Aug. Iohannes Emporiarum Comes Raimundi Berengarii F. Regis frater patruelis Blancam Frederici Regis Siciliae sororem in matrimonium ducit.

Castellæ Rex Castelfauibianam arcem irato, & percito animo obsidet: quod iterum à se ciues defecissent: vt in iis regionibus vsu venit, in quibus acerbum, diuturnumque bellum versatur. Quod Rex tum Cæsaraugustæ conuentui præsideret, & de republica retulisset, contenderetq;, vt Iohannes F. regni gubernationi præficeretur, causam obtinere non potuit: quod filius quartum decimum annum non haberet. Vt consentaneæ leges eo in conuentu imponerentur, promulgarenturq;, & aliæ dissoluerentur & abrogarentur xv. viris munus delegatur. Quaterni ex singulis ordinib. deliguntur Lupus Ferdinandus Luna Cæsaraugustanus Antistes, Simon Episcopus Oscensis, Abbas S. Iohannis Pinnatensis, Guilielmus Apilia pro Præfecto Ampostæ, Alfonsus Ripacurciensis, & Petrus Vrgellitanus Comites, Ludouic^o Cornelius, Philippus Luna, Petrus Iordanis Vrricus, Raimundus Tarba, Garcias Perezus Casuanus, Simon Perezus Salanoua: & duo Cæsaraugustani ciues Garcias Perezus Nagia, & Fortunius Liso: Marrinus Anzanus Oscensis, & Guilielmus Crexencianus Barbastrensis ciues. Rex cum Castelfauibianis obsessis opẽ ferre destinaisset, ne conuentus rescindatur, Dominico Cerdano Iustitiæ præfecto, regiam omnem decernendi, & stabiliendi publico in cõuentu potestatem permittit.

A. D. XVI. K. Nou. Rex Montalbanũ emigrans, eo loci sex dies militaribus copiis cogendis cõmoratus Morã XII. M. P. à Castelfauibio procedit: cuius propugnationi militariũ copiarum ducem præfecerat Sanctium Lupeium Orunium. Obsessi, cum indutias cũ hoste pepigissent, neq; earũ tempus exisset, inter ipsas indutias deficientes arcem hosti tradunt.

Castelfauibio in deditiõne coacto, hostis Aiorã vi irrumpit. Castris Origuelã circũsessus Illicim contendit. Origuelam omni tormentorum, machinarumque vi oppugnat.

A. D. VI. K. Dec. Rex Villaregali castra promouet: Algezirãq; cõtendit: vt Origuelana obsidione suos liberet: cũ hoste cõcertaturus. Sed hostis ipsis copiarũ suarũ ductorib. diffidēs, quorũ animos exploratos, & alienos habere veretur, proeliũ refugit. Noster, cũ in Origuelanã cõuallẽ, A. D. III. Id. Dec. descēdisset, eo loci sex dies cõmorat: vt p̄sidio, & cõmeatu Origuelanos muniat. Regia hostiũ castra Illici p̄mota Calpẽ maritimũ oppidũ circũfidet. Guterius Gomezus Toletus Alcãtarẽsis militiẽ Magister, cũ Moruiedrũ p̄sidio, & cõmeatu cõfirmare niteret, & Alfonsus Ripacurciẽsis Comes Petrus Municus Gothois Calatrauẽsis Magister, & Valẽtiẽ vrbis militaris manus obuia egrederentur, cõserta prope Alcublas pugna, victus mortẽ occubit. Iohãnes Martinus Rogius, & cõplures alii nobiles viri in nostrorũ potestãte deueniũt. Ea clade accepta, hostis Calpis obsidione absistit. Hispalimq; proficisci statuit. Cardonẽsis Vicecomes classe Calpẽsibus subuenire cõtendēs, cũ hostili classe cõfligit. Nostris proelio p̄fligatis hostes v. actuariis nauib. potiũt: & Rege ipso Carthaginẽ introeũte, & in milites nostros, atq; remiges doloris iracũdia erũpẽte, oēs contrucidantur: his tantum cõseruatis, qui recõcinnãdis remis operã nauare cõsueuerãt.

1365.

K. Ian. Rex Valentia Dertosam, q̄ in vrbẽ cõuẽtus agẽdos Catalanis indixerat, p̄ficiscitur. Ingentẽ, vt illa ferebãt tẽpora, pecuniẽ vim pollicẽtur: curãq;. Ad DCCC. L. M. librarũ Barcinonẽsiũ fuisse cõperio: vnde sumptus necessarij in rẽ militarẽ in bienniũ suppeditentur: atq; eo stipendiorũ, & cõmeatuũ auxilio aduersus p̄potentẽ hostẽ adeo subleuatur, vt magnã Aragoniẽ, & Valẽtini regni partẽ ab hostib. interceptã, que, vt Rex ipse testatur, ipsius Valẽtini regni fines superaret, eripuerit. Ad Lusitanũ Regẽ Guilielmũ Coniliũ cœnobii Barcinonẽsis Prædicatorũ Priorẽ delegat: de dimissa Maria Regis Lusitanicẽ F. Ferdinãdi fratris vxore certiorẽ faciẽs. Frãcisus p̄terea Periliofius, & Frãcisus Romanus de inito fœdere Tolosẽ cũ Andegauẽsi, & verustis fœderib. sanciedis ad Frãcorũ Regẽ legãt. A. D. X. K. Mar. Rex S. Matthẽi fanũ cõtẽdit, & Castra Moruiedro admouet, oppidũq; circũsudet: cũ Origuelã ipso tẽporis spatio hostis fortiter oppugnaret. A. D. XIII. K. Iũ. hoste Origuelã oppugnãte Alfons^o Perez^o Guzman^o, ex Castellanis p̄cerib. primari^o, hostilia signa inferēs mœnib^o, eo in certamine occubit. Intra octauũ diẽ ciues vrbẽ hosti, arcẽq; dedũt: Ioãne Martinio Essaua ex p̄cerib. arcis p̄fecto sagitta cõfixo: q̄ venenata plaga cõfect^o est.

Quod

Quod Moruedrum à nostris vehementissime oppugnaretur, & obsessi summa vi premerentur, neque hostis periculo obsidionis suos liberare, aut nostros inde arcere aggredere-
tur, Hispalim proficiscitur. Summam imperii discedens nulli tradit.

Militares Castellanorum copias, quæ in Moruedrensi præsidio permanferant ducto-
ribus Gomecio Perefio Porriano S. Iohannis Hierosolymitani Priore, Petro Manrico Ca-
stellanorum limitum præfecto, Alvaro Perefio Castro, & Alfonso Ferdinandio Monte-
maiorio, post Regis sui discessum diffidentes, & rebus desperantes oppidum Regi tradunt.
A. D. XII. K. Octob. Rex Moruedrum introit. Dediticii, quod Regis Castellæ sum-
mum, & crudele imperium vererentur, ad Henrici se ductum, Regis Aragoniæ auspiciis
10 applicauerunt.

A. D. XIII. K. Nou. Valentini regni parte pacata, Moruedro Rex Barcinonem con-
tendit. Cum conuentum in A. D. VII. K. Decemb. Cæsaraugustam indixisset, & Barcino-
ne res bellicas administrat, neq; ad constitutam diem venire posset, conueniendi tempus
prorogat. Quod vero Gallicas militum copias, ad sua stipendia aduentantes excepturus
esset, neque conuentui agendo interesse tot, tantisq; rebus implicito facultas esset, Duci
Gerundæ filio committit, ut conuentum & agat, & transferat. Duce vero ordines regni
in curiam cogente, obtestantur, ne eius coitionis causa præiudicium, libertatis deminutione
in posterum fiat: quod is conuentus, neq; dici Rege absente, saluis legibus, neque a-
gi, peragive posset: perindeque esset, ac si singillatim, nulla potestate, mandatove con-
uenissent.

Iohanne Alfonso Benauidio Segorbiensis præsidii, & arcis præfecto, Hispalim ad
Regem Castellæ proficiscente expostulatum, ut suis obsessis, & præpotenti vi circum-
uentis subueniat, in vincula à Rege coniecto, & Petro Vrgellitano Comite obsessos vr-
guente, qui vrbi, arcisq; præfecti fuerant, in deditiorem rediguntur.

Cum Galliæ pene totius oras, quacumq; militares copias, diuturno bello confecto di-
missæ iter fecissent, quasi calamitas quædam peruasisset, vagisq; discursibus raptarentur:
Urbanus Pont. Max. & Carolus Francorum Rex summopere sunt adnisi, ut ex suis pro-
uinciis tam magna, & perniciofa reipublicæ sentina exhauriretur. Rege vero Aragoniæ
pro virili parte ad se, eas copias deducere conante, ut eorū auxiliis tam diuturna belli ma-
30 la finiantur: Petri Regis patruo, & Francisco Periliosio internuntiis conuenit: uti Ponti-
fex, Regesq; Aragonum, & Francorum centena m. florenorum dependant: cuius summe
subsidio in Hispaniam emigrent. Præter id viæ auxilium iusta stipendia à Rege, & Henri-
co Trastamarenfi decernuntur. Neq; minoribus Henrici pollicitationibus, atq; promissis
ea natio pellicitur: quod eius impotenti fortitudine, atque audacia innixus fratrem regali
solio, ac fortunis omnibus se deturbaturum in animum induxerat. Exciti fuere, ad eas
copias in Hispaniam deducendas viri bellicæ laudis virtute, & decore in primis præstan-
tes Bertrandus Gesquinas Longauillæ Comes Britto, Audenani dominus Galliæ Mari-
scallus, Clareuallis dominus, Hugo Caluileius Anglus, & Marcia Comes. Ad x. m. equitū
Ruscinonis, & Cæretaniæ regionibus Pyrenæum transgressos, memoriæ proditur: neque
40 maiores exterarum gentium copias in Hispaniam ex Vbedensi prælio aduentasse consti-
tit. Ian. K. Barcinone Gallici duces à Rege magnifico, & splendido apparatu, tempestiuo
conuiuio accipiuntur.

A. D. V. Id. Ian. Rex Bertrandum Gesquinam Borgia, Elda, & Nouelda oppidis hono-
ratio Comitibus titulo donat. Barcinone A. D. XII. K. Febr. Tarraconem contendit: & Cæ-
saraugustam venire properat: ut decreta stipendia militaribus numeris persoluerentur.
Id. Febr. in urbem introiuit. Trastamarenfis Tamarito Litterensi iter faciens, eo loci Io-
hannam sororem Regis Alfonsi F. Philippo Castrensi, qui Castri, & Peraltæ ditionum
dominabatur, collocat: & Gonzaluo Messia, Gomezia Carillio, & Didaco Lupesio Paci-
eco comitatus, & urbem ingressus capeffendi regni consilia inire coepit.

Henricus Trastamarenfis, cum inuictum exercitum ex militibus Gallis superbissimo
delectu conduxisset, & ipso anni tempore ad gerendum bellum vocaretur, Phari oppidi
finibus Calagurrim contendit: & in ea vrbe cum purpura, & scepro, & insignibus regiis,
regale Castellæ, & Legionis nomen faustis acclamationibus suscipit. Ea rerum inclinatio,
minimo temporis momento facta est: ut vrbes, arcesque omnes, atq; oppida, quæ in Ara-
gonio, & Valentino regno hosti parebant, quibus Nouæ Castellæ nomen indiderat, repē-
tino ab hostibus deserantur: tradanturq; Rege Cæsaraugustæ conuentui præsidente. Eo
in conuentu A. D. III. K. Apr. Rex Franciscum Periliosum consilio, & manu præstantem
virum, virtutis ergo, nobilitatis decore cohonestat: & Vicecomitē Rotæ appellat. Rotam
atq; Epilam oppida Saloni flumini imposta, eius iuri, atq; ditioni attribuit.

NAT.
CHR.

Cæsarugustano conuentu Calataiubium prorogato, atque traducto Calataiubium, & Daroca vrbium cognomine, & amplissimis honoribus, atq; præmiis, ob egregiam in eo bello à ciuibus nauatam operã à Rege decoratur. Omnium ordinum consensu Rex præclarum iudicii testimoniũ Calataiubiensibus ciuibus, mortuis ac viuus, vt nec Iudæos quidem, aut Sarracenos exciperet, virtutis, & fidelitatis summe erga patriam tribuit: Dominico Cerdano Iustitiæ Aragonum Præfecto Conuentus iudice assidente.

Cum Burgis Henrico, veluti legitimam regnorum possessionem vsurpanti, sollemni cærimoniarum pompa regium diadema esset impositum, Iohanna eius vxor Cæsarugustæ A. D. VII. K. Iul. in sacratio Cœnobii Minorum iurisiurandi fidem interponit, se enixe operam daturam, atque omni conatu curaturam, vt pacta à viro conuenta incolpam, ac salua, integræque retinerentur: eaque pars regni Castellæ traderetur: quam Aragonio regno contribuendam pepigerant: Episcopo Gerundenſi sacrum Domini corpus præ se ferente. Ei sanctioni scribendæ obtestatione, ac pœna sacra: adfuerunt Iacobus Alfonsi Ripacurciæ Comitis frater Dertosanus, & Innicus Gerundenſis, Episcopi, Vicecomes Cardonensis, Gonzaluus Gonzaluius Luzius, & Aluarus Garcias Albornocius. Iulio mense ineunte, Leonoram Regis filiam secum ducens ad virum proficiscitur. Leonoræ enim, & Iohannis Henrici filii nuptiæ de pactæ fuerant. Cæsarugustanus Antistes, & Bernardus Thousius, & Dominicus Lupesius Sarnes, qui à Rege ad Henricum legati fuerant, Leonoram magno comitatu prosequuntur.

Petrus Castellæ Rex imminentem fratris, & Gallicarum copiarum tumultus furorẽ deuittans, & ad externa etiam, & aduenticia auxilia decurrens Lusitaniam, & Galleciæ regionibus Baionam Aquitaniam vrbem, & inde ad Eduardum Angliæ Regem cum thesauris, quorum cautior, quam regni custos fuerat, contendit.

Bugienſis, Constantinensis, & Tunetanus Reges tributa quotannis Regi conferre assueti, cum ob intestina bella dependere intermiserunt, nouorum fœderum pactionibus, conditionibusque alliciuntur. Cacinus Abuhalmalius Zahabenus Babylonius Imperator, Sultanum vocabant, Christianos omnes in Asia, & Ægypto negotiantes, commorantesque, cum comprehendi imperasset, quod Petrus Lusitanus Cypri Rex subita incursione Ægypti oras incurrisset, & Alexandriæ partem diripisset, Omberto Fonollario, & Iasberto Camplongio à Rege in Ægyptum legatis, respectu ad Regem habito, Catalanos omnes, & Aragonios dimitti iubet. Isque Regi honos est habitus, vt D. Barbaræ corpus, quod Ægyptio quodam fano pie, religioſeque asseruabatur, & Rex ad se deduci summopere postulasset, quod etiam Alfonsum Regem, Ferdinandi Regis, qui magnam Bæticæ prouinciæ partem à Maurorum dominatu vindicauerat, filium maxime concupiuisse memoriæ proditur, Sultanus ad Regem asportari permisit. Summa tamen siue pietate siue obstinatione Christianorum, qui vastas Ægypti solitudines, atq; recessus incolunt, & Diuæ reliquias sancte venerari, colereq; ac fauorem deprecari consueuerant, ne ad nostros deuehantur, occuluntur.

Marianus Arborensis Iudex, & Salebroſus Oria bellum in Sardinia, quod cum Genuensibus pace, & otio resederat, nostris inferunt. Olfus Prochyta classe in Sardiniam transfuchitur: & Hugo Santapacius aliquot militares copias comparans Sardois rebus Octobri mense subuenit: & Berengario Carrocio Quirrenſi Comiti adiuncti bellum hostibus inferunt: cum Arborensis superior esset. Sanctapacius Galluritana regione copiis coactis se reficiens, fortiter hosti resistit: ac Fabanam arcem communito præsidio obstruit: & Oliuerium Togorem nauum, & strenuum virum arci præficit. Iohannes Carrocus Alguerensibus dux delegatur. Quod Pisani Regis permisso denuo aliquorum oppidorum, atque arcium Sardiniam possessionem vsurpauerant, atq; ii omnes Mariano potissime opitularentur, Rex Iohannem Agnellum Ducem Pisarum, ac senatum cohortari, ac commonere non intermittit, quo ab eo consilio desistant: neue Francus, aut Aimericus Vicecomes Narbonensis sinant, vt in portibus, stationibusve suis Mariani classes instruantur: aut arment. Pisani vero, vt à Rege imperia quoquo modo perferat, grauissime dolent.

Rogierius Bernardus Fuxensis Castelloni, & Franciscus Periliosus Rotæ Vicecomes Septembri mense exacto Tolosæ, cum Ludouico Andegauensi Duce Regis mandato, aduersus Nauarrum fœdera icunt: qui se Anglis, & Petrò Castellæ Regi addixerat. Eo in colloquio paciscuntur: vt Francorum, & Aragonum Reges, & Henricus Trastamarenſis fœderibus adiuncti Eduardo Angliæ Regi, Waliam principi eius filio, & Nauarræ Regi bellum inferant.

Rudericus Oricius ex intimis Nauarræ Regis, & Egidius Garcias Dianizius copiarum militarium Nauarrorum, & Anglorum ductores Aragoniæ fines incurretes Septembri

mense

menſe Iaccam urbem circumſident: oppugnantque. Garcias Larráſius Iaccetanarum co NAT.
hortium præfectus in ea propugnatione mortem occumbit. Cum fruſtra obſidio ſuſcepta CHR.
eſſet, regionem eam depređantes, vaſtantesque in Nauarram regrediuntur.

Petrus Portugallie Rex, qui artiori foederis vinculo, ad Henrici ſe Traſtamarenſis 1367.
partes applicuerat, moritur. Ferdinandus eius F. in regnum adſciſcitur: qui magnis propinquitatis, & affinitatis vinculis Regi erat adiunctus. Cum eo, & Iohanne, ac Dionyſio fratribus A. D. IV. Non. Mart. Alonſo Caſtelnouo Regis legato inter nuntio, vetuſtorum foederum pactiones firmantur: Ferdinando in S. Irenes finibus, regia Alcannaharum villa reſidente.

19 A. D. VI. Id. Mart. Ilerda in arce regia, cum Abicenſe Galipo Alcapelli Mahomatis Granatenſis Regis legato pacis foedera aduerſus Petrum Caſtellæ Regem ſanciuntur. His pactioibus ora omnis maritima à promontorio Conteſtanorum Ceruerio nuncupato, ad Leucatam ſupra Salfulas Narbonenſis prouinciæ oppidum, & adiacentes inſulæ continentur.

A. D. III. Non. Apr. ad Najaram urbem Petrus, & Henricus fratres de ſua potentia, atq; imperio externis auxiliis, exitioſo prælio dimicant: quo vires Henrici omnes delentur, atq; proſternuntur. Eduardi Walie Principis virtute, atque excellenti præſtantia, & Angli militis robore victoria ea conſtitit. Henricus acie proſtigatus, ac pæne ad exitium deductus, pernici equo impoſitus euasit: atque erupit: & dum non maiore equitum præſidio, quam quibus vitam committere audeat, in fugam ſe conſtitit, ſummum vitæ diſcrimen adit. Demum latebris, ac ſaltibus ſe eripiens, & in Illüccam Iohannis Martini Lunæ oppidum ſe conferens, comite Petro Luna Iohannis fratre, tranſuerſis itineribus, & commutatis perſonis Aragoniæ Regem, haud aliter, atq; hoſtem deuittans, Iaccetano ſaltu in Eluſares, Foxenſes vocant, tranſgreditur. Capti memorabili eo prælio fuere Sanctius Henrici frater, Alonſus Ripacurciæ Comes, & Bertrandus Geſquinas Gallicarum copiarum primarius ductor, conſilio, & virtute in eo bello inſignis. Walus tantæ ferocitatis victorem, ne in ſuos ſæuiret, comprimere non potuit. Nuntio eius cladis accepto Tolernus, & Cæſarauguftanus Antiftites, qui Burgis cum Iohanna Henrici vxore perſiterant, contento curſu Reginam, & Leonoram nurum deducentes in Aragoniam perſugiant: 20 & ex victoris hoſtis manibus elabuntur.

Tam inſperato rerum euentu Rex, poſtquam extenuari ſpem ſuam, atq; euaneſcere videt, præſertim Henrico, qui in ipſo regni aditu Murtiènſe regnum, atque ingentem aliam regionis ditionem, quæ cum Aragoniæ regno continens eſt, ſi regnum adeptus eſſet, attributum ſponderat, tradere renuente, ad noua ſe conſilia traducit: & Regi victori, & Walie Principi foederum pactione adiungi nititur. Tantum momenti in vna victoria fuit: vt plane Henrici res non acciſæ modo, ſed deſperatæ omnibus viderentur. Præcipui conſiliarii Regis ad Angli amicitiam traducendi fuere Romæus Ilerdenſis Epicoſus, Petrus Vrgellitanus Comes, Vicecomes Cardonenſis, Iohannes Ferdinandus Heredia Ampoſtæ præfectus ordinis S. Iohannis Hieroſolymitani in Caſtellæ & Legionis 40 regnis Prior: quorum ſuaſu Rex ad Petrum Caſtellæ Regem de foedere ineundo Sanctiū Gonzaluium Herediam legauerat: & ad Walie principem, ob eam rem, Burgos à Rege legati fuerant Raimundus Peguera, & Iacobus Ezfarius. Walus Armeniacenſem Comittem, vt de ea re tranſigeretur, Deciam præmittit: & Ilerdenſis Epicoſus, Vrgellitanus, Cardonenſis, Prior Hieroſolymitanus, Lupus Gurrea, & Iacobus Ezfarius Moris oppido ſubſiſtunt: vt conſilia cum Armeniacenſi propius communicentur. Eo colloquia reciderant, vt iam legatorum conſilio Aragonius, & Walus cum Nauarræ, & Portugallie Regibus Caſtellæ, & Legionis regna partirentur.

Henricus ſingulari, & incredibilem virtute, admirabiliq; feſtinatione uſus, vndiq; periculis cinctus celeritate conſilii, atq; ope Caroli Francorum Regis, & Ludouici eius fratris ſe, ſuaſque res ex innumeris difficultatibus & incommodis explicat. Copias militares repentino delectu conducens Arana valle, & Ripacurciènſi Pyrenæi ſaltu in Aragoniam Rege inuito, atq; repugnante accelerans, cum à tranſitu arceri non poſſet A. D. VIII. K. Oct. II. M. P. ab Oſca ſubſiſtit. Rege conuentum Cæſarauguffæ agente, equitatus omnis educitur, vt Henrici copiarum intercludantur: ſed itineribus deuſis antecedens, & ad Azagram oppidum Hiberum traiciens Calagurrim contendit. Cum fratris immanis dominatus eo erupiſſet, vt vix iam reliquum eſſet, vnde ſe reficeret, aut vbi lapſus reſiſteret, in tanto mortalium odio, ciuitates pæne omnes aditum ad regnum capeſſendum Henrico patefaciunt. Burgenſi caſtello, totius regni arce, & Iacobo Balearico Neapolitano Rege, qui in eius arcis cuſtodiam à Petro Rege incluſus fuerat, Henrico traditis, rãta ſtatu, atq;

NAT.
CHR.

imperii conuersio subito fit, vt præter vtriusq; spem, ad alterum species victoriæ peruenit, fructus alteri partus sit: & Henricus pæne vrbes omnes, atq; arces tranſcenſo Pyrenæo ad ſe traduxerit: fratre in vltimis terris commorante.

A. D. III. K. Nouemb. Barcinone Rex Albarazinienſem ciuitatē ſub regale imperium ſubiungit: & in regiam ditionem, poteſtatemq; redigit.

Rex, & Walix Princeps, & Nauarrus haud aliter, ac ſi regnorum Caſtellæ, & Legionenſis populi hereditariam auctiōem conſtituerent, quaſi ea dare alterutri fratrum, aut adimere poſſent, Tarbam Aquitanix urbem legatos mittunt: quem in locum Petri ipſius Caſtellæ Regis legati conceſſerant. Nouembri menſe, de auxiliis Petro mittendis deliberant: pactiōne urbium, & oppidorum, quæ vnusquifq; eorum Principum iam ſpe, & opinione obduxerat. Eo ipſo tempore Rex interuentu Cardonenſis Vicecomitis Anglo, & Petro adiungi, & cum Ferdinando Portugallix Rege, & Nauarro concordix fœdera ſancire, vt regna Caſtellæ, & Legionenſis populi inter ſe partiantur, conſtituit. Scorſim ſua Henrico fœdera, præcipiti cupiditate regni, imperiiq; dilatandi ſanciuntur.

Vrbanus P. M. hoc anno Cardinalium collegio dolente, ac bene coacto Auenione Romam nauigat.

1368.

Cum Rex Anglo, & Walix Principi eius F. pactiōne fœderum adiungi conſtituiſſet, magnæ Gallorum manuſ turbulenta, & temeraria incurſione vagantes, Februario ineunte Arana valle erumpentes, aliquot oppida diripiunt, atque incendunt. Rege ſuſpicante, id facinus Regis Francorum conſilio patratum, vt ſe ab Angli amicitia reuocet, Franciſcum Perilioſum, & Iacobum Ezfarum in Galliam, C. M. florenorum, ex Mompellerii pretio exigendorum cauſa, & damnorum, eruptione earum copiarum illata, reſarciendorum, quod regiis ſtipendiis aduentaffe fama percrebuerat, legatos mittit: Pacifcuntur, vti Francus Regi, aduerſus Petrum Regem, & Arborenſem Iudicem opituletur: & Henrico bellum inferat: niſi ſuo iudicio dirimendam eam controuerſiam ſtatuat, quæ illi cum Rege, de Murtienſis regni donatione, ab eo poſtremo facta, vertitur. Francus Perilioſum rebus maritimis præficit: & claſſibus, bello cum Anglo redintegrato, viri præſtantia, & virtute cognita, penituſq; perſpecta, ducem præbuit.

Sardis totiens vinci aſſuetis, & nunquam pacatis, aut omni ex parte perdomitis, Mariano Arborenſi omnium defectionum principi, & regnum appetenti, qui tot oppida, atque arces vi expugnaffet, poſtremo Sanlurienſes, & Eccleſienſes deduntur. Rex difficillimo tempore, vt ſuis ſubuentum ſit, claſſi, quam comparauerat, Petrum Lunam, qui Almonczirii, & Polæ dominabatur, virum ex Aragoniis proceribus primarium præficit. Copiis expoſitis, & bello illato, cum Arborenſis noſtrorum impreſſione ſe in Oriſtanam arcem abdidiffet, atque in eum locum compulſus, caſtris circumſederetur, Luna rei bene gerendæ ſtudio ad dimicandum impellitur. Deminutis paullo poſt copiis, & excubiis, vigiliisque deſidia, atque noſtrorum ignauiā intermiſſis, eruptione facta, obſeſſi caſtra adoriuntur. Noſtri cæduntur, atque proſtigantur. Luna, & Philippus eius frater mortem in certamine occumbunt. Cum ea accepta clade, maximo in discrimine res Sardoæ verſarentur, tot detrimentis acceptis, Rex in Sardiniam ſe traiecturum, vt ſuis omni ratione ſubueniat, palam denuntiat.

A. D. X. K. Iul. Rex Martinum F. Beſalunenſi ditione, honorario Comitibus titulo, atq; cognomine donat.

A. D. XII. K. Aug. induxiæ cum Petro Caſtellæ Rege pactæ in A. D. K. Sept. prorogantur.

Henrico bellum in Vaccæis gerente, cum Oterde fumos oppugnat, Bernardinus Caprera Auſonenſis Comes, qui ſe Henrico, patris alioqui extinctori addixerat, in oppugnatione fortiter dimicans occumbit.

Cum Henricus arta obſidione Toletum circumſediſſet, Francorum Regis legati obreſtantur, vti de controuerſiis omnibus, quæ in diſceptationem, cum Aragonum Rege vocantur, Francum iudicem ſumat: & in certam diem dirimantur. Iuriſiurandi religione, præſentibus Petro Regis patruo, Toletano Antiftite, Petro Ferdinando Velasco, Ferdinando Peresio Aiala, Didaco Gomezio Toletano, Gonzaluo Meſſia Pontano, & Petro Tenorio Archidiacono Caurienſi in tabernaculo obſtringitur, ſe in Francorum Regis iudicium controuerſias eas reiecturum.

Copiæ per Gallias prouincias in fortunas omnium temere incurſantes, Decembri menſe Pyrenæi ſaltu in Palliarienſem tractum inuadunt. Trempim Lacetanorum oppidum vi expugnant, diripiuntque: & regionem eam omnem depopulantur. Eo tumultu nuntiato,

nuntiato,

nuntiato, cum improviso oppressis, nec animi satis ad resistendum, nec virium esset, Rex Decembri mense ferme decurso, Cerueram properat: hostiles copias montosis locis, extrusus. Iohannes F. in Aragoniam accelerans equitatum, peditatumq; omnem in eam expeditionem exciuit.

NAT.
CHR.

Francisco Sanclemente, & Berengario Dezprato legatis inter Aragonium, & Anglum Reges conuenit: vt Portugallia, & Nauarre Regibus adiunctis Petrum, & Henricum ad foedera à se pacta cohortentur: & eis reuentibus: & tergiuersantibus ad regnum Castellæ, & Legionensis populi partitionem, atq; irruptionem congregiantur. Sed in eam pactionem deueniunt, quod neq; Rege Sardo bello implicito, ab Henrici concordia secedere iusta, aut utilis videtur causa, si pacta conuenta seruentur: neq; Walia Princeps honeste foederi cum Petro inito deesse potest, si Viscaia, & alia ditiones promissa tradantur.

Barcinone à Rege Kalendæ Ianuariæ, sollempnia incipientis anni, vetusta religione, moreque celebrantur. 1369.

A. D. XVI. K. Febr. Rex, quod in Sardinia regis opes contuse, hostiumq; auctæ erant, Berengarium Carroziū Quirra Comitem Sardo belli gerendi administratorem, & imperatorem creat. Arborensis capitalis hostis oppidis, præsidiiq; regis exitiosum bellum infert. Brancaleo Oria ex perduellium numero definitus, quod Arborensis imperio se addixisset, voluntarii facinoris veniam consecutus, & in fidem receptus, regio se imperio committit. Rex vt maius fidei testimonium illi tribuere videatur, insigni regio militari anchoræ, quo vti assueuerat, eum decorat: ac veluti auctoramento deuincit.

Sardo bello tam acerbo, atq; diuturno nostros opprimente, simulatum proficiscendi in in Sardiniam consilium à Rege refertur: & denuo se traiecturum confirmat. Vexillum regis expeditionis insigne, postridie festi diei resurrectionis Domini in Barcinonensi arce, sollempni cærimonia proponitur. Cum Rex totus mente, vt apparet, & animo in bello Sardonum insistit, atq; ei bello gerendo imperator destinatur, dum naues adornantur, atq; impedimenta conquiruntur, exilio aut morte damnati restituuntur, & pecuniæ creditæ tabulis nouis, debitoribus prorogantur, labantes res, spe profectiois diutius fulsit, atque sustinuit.

Arborensi Sacerenses se dedunt: & nostri in arcem confugiunt: quam hostes cum vehementer oppugnarent, Sanctius Simenius Aierbius Sanctii Simenii Aierbii Iustitiæ Aragonum Præfecti nepos in propugnatione occumbit.

A. D. II. Id. Mart. Petrus, & Henricus fratres de summa regni ad Montielem in Oretanis dimicant: quo in prælio, cum Petri acies funderentur, eo in arcem Montielanam refugiente, atque compulso, & muro, ne elabi posset, & corona militū septo, cum fide & pollicitationibus Bertrandi Gesquinæ inductus se illi tradere constituisset, & fraude, ac fallaciis impulsus in Bertrandi tentorium descendisset, quod ab hostis manibus se eum erepturum sponderat, in fratrem incidens cum ferro, in tenebris dimicant, atque luctantur, Petrus miserandum in modum contrucidatur. Nam ad pedes prostrati, nisi Henricus à suis subleuatus esset, mutuis se ictibus, quod de Thebanis Regibus fratribus fabule ferunt, concidissent. Henrico, non tam impotenti ambitu, & armorum impressione regnum adeptus, quam saua fratris tyrannide à cunctis ordinibus euocato, atque adscito in ipsis regni primordiis, dum maxime imperium fundet, atq; stabiliat, se Gothica gentis more, atq; instituto electum, & ad regnum vocatum testatur: vt adscitus potius, electusq; à re publica, quam armorum vi, & fraterna nece principatum consecutus videatur: aut regnum scelere partum.

Molinenfis, Requenensis, Canetana, Fonsaliciensis, & Algariensis arces in tam celeri rerum commutatione Regi Aragonio deduntur: qui pactis cum Henrico Rege conuentis, se & Murcienfis regni, & plurium aliarum ditionum Aragoniæ finibus continentium potiri sperat. His in fidem acceptis Henricus bellum aduersus Regem parat: quo arces eas, & Molinensem tractum vindicet. Rex Molinensibus præsidis Ferdinandum Lupium Sefeliam, arci Garciam Veram, & ducem Ferdinandum Aluarum Cueuam præficit. Albarrazinensibus finibus Ferdinandus Lupius Heredia, & Fariziensibus Sanctius Gonzaluius Heredia equestres copias cogunt: & vniuersi Episcopi Turiasonensis, & Martini Lihorii ductui, & imperio parent.

Iacobus Balearicus, qui in potestatem Henrici venerat, à Iohanna Regina vxore LXX. m. nummum aureorum, quos duplices vocant, Rege inuito, & contra dicente, redimitur.

A. D. XV. K. Mai Alfonsi Regis corpus Barcinonensi tumulo ad D. Francisci humatum, Ilerdam in cœnobium fratrum Minorum Regis filii iussu, & iustis funeribus assidentis transfertur.

NAT.
CHR.

Molinæ, & Requenæ finibus nouum bellum excipit: quod Henricus Bertrando Gesquinæ Molinam, & eius oppidi ditionem addixisset: & pactiones omnes confectas, atque conflatas, conditionesque perturbasset. Requenensis atx à nostris deditur.

Rex, quod omne ad se bellum translatum videt, Ferdinando Portugalliæ, Mahometo Granatensi, & Abaiferio Abdelazizio Algarbiensi, & Fecensi Regibus, & Waliæ Principi aduersus Henricum pacta conuenta rescindentem foederum vinculis adiungitur.

Rege conuentui agendo Valentia affidente Aragonensibus conuentum in A. D. K. Iul. Rubiolo oppidum indicit. Sed Præfecto Iustitiæ Aragonum, & Garcia Lupeño Sefesto Regni gubernatore, & his, qui conuocati fuerant, non comparentibus, quod Præfectus non adesset, conuentus in eam diem, quam Rex destinarat, prorogari non potuit: & necessario in aliam indictionem reiiicitur.

Petrus Lusiniæ Rex Cypri ex Leonora Regis consobrina, Petro filio puero relicto, infidiis, & proditione suorum necatur. Leonora Regina, & Iacobus Lusiniæ Cypri Connestabulus demortui Regis frater, & Ianus Lusiniæ Iacobi F. Antiochenus Princeps gubernaculis regni præficiuntur. Rex Francisco Vilarasæ, & Iacobo Fibellerio Cypriam legationem committit: vt suis verbis Reginam consolentur: & regno pueri stabiliendo, atque confirmando operam impendant.

A. D. IX. K. Iul. Valentia Rex Martino filio Senescaliæ Cataloniæ munere, atque imperio iniuncto, rerum militarium, & bellicarum notionem, ac summum iudicium attribuit: adiungitq; atque adnectit proprium officium, & munus Connestabuli: & instituit, vt regnorum cis mare, & vltra Connestabuli cognomen vsurpet: & ei muneri in posterum, aut liberi regii, aut regio sanguine orti præficiantur.

1370.

Januario mense Dertosa Rege ad Sardoum bellum animu intendente, nondum hieme confecta in demortui Petri Lunæ locum rebus bellicis Berengarius Carrozius Quirensis Comes præficitur imperator: & Rex maturius de bello sibi cogitandum statuit. Benuentus Graphæus Partanæ dominus ex Sicilia classe in Sardiniam præteruectus Caralitanam, & Alguerensem ciuitatem, atque, cum celeri opus esset auxilio & à comœatu & reliquis copiis intercluderentur, extranea vi subleuat. Ioiosegardæ, Aquefrigidæ, S. Michaelis, & Quirra oppidorum arces muniuntur.

Primo vere ineunte Brancaléo Oriâ Arborensi bellum infert. Commisso certamine Arborenses ab Oriis profligantur. Rex, tamen post id factum paulo quietiorem Sardiniam habet, tamen profectiois suæ famam semper adaugens, quasi propinquo tempore profecturus, diutissime suorum expectationem decipit.

Cum Saluaterra, & Regale oppida Nauarræ finibus sita, & à Nauarris intercepta restituerentur, foederum factiones cum Carolo Rege firmantur: eaq; concordia aduersus Henricum, ambo reges conciliantur.

Dertosa Barcinonem Rege profecto, Martinus Eborensis, & Iohannes Siluensis Episcopi, Martinus Alcobaciensis cœnobii Abbas, & Iohannes Alfonso Barcelorum Comes Ferdinandi Portugalliæ Regis legati, nauium actuariatum classe in eam oram Iunii mensis fine appulsi vetusta fœdera renouant. Rege maiorem Lusitaniæ motum expectante, cum à proximis impetrare non posset, vltiorem temptandum sibi, & alliciendū Lusitanum arbitratus regnorum Castellæ, & Legionensis populi pactione, cum vndique à Lusitana bellum parari videret, cum eo consilia communicat: & hæc prius Henrico detrahenda auxilia existimat: quam ipsum aperto bello laceffit. Hoc inito consilio, deliberat de Leonora filia Lusitano in matrimonium tradenda. Rex fidem suam obstringit, se Septembri mense proximo ineunte Henrico bellum illaturum: Murtiensi regno, & Molinæ, plurimumque aliarum vrbium, & oppidorum ditione sibi attributis. Cum sponsalia, Regis Ferdinandi mandata, Barcinone celebrarentur, & Ferdinandi fratre, & Vianæ Comite, Barcelorum Comitum filio obsidibus postea traditis firmarentur, pacta omnia breuiter dirimuntur.

Nuptiis Iohannis Gerundæ Ducis, & Iohannæ Philippi Valesii Francorum Regis filia ex Blanca eius vxore, Philippi Eburouicis Nauerræ Regis filia, Lupi Gurreæ, & Berengarii Apiliæ Regis legatorum interuentu pactis, quibus Rex adiungere sibi Gallorum gentem sperat, cum cōuenisset, vt reliqua summa ex pretio Mompelleriæ vrbis ditionesq; Regi dependeretur, & Iohanna ad maritum cum magno comitatu, apparatuq; regio aduentaret: graui morbo Bliteris afflictata, vehementiusq; ingrauescente, magno omnium mœrore, puella excellenti formæ pulchritudine, Decembris mensis fine moritur.

Magna ea tempestate contentio, ciuilesque motus, Catalonia in partes diuisa oriuntur.

cur: Rege ipso maximas turbas concitate. Nobilitas enim pæne omnis Regis consilio, atq; NAT.
CHR. consensu, aduersus Petrum Vrgellitanum, & Iohannem Emporitani Comites & Vicecomites Cardonæ Castelboni coitit; q; nobiles omnes suæ iurisdictioni subiicere tanq; subditicios conarētur. Cū ad Noix amnis ripas, ppe Martorellū, Comites copiis coactis cōsediissent, pæne ad arma res deducitur: ingētelq; tumultus, Rege nobiliū factioni fauente, atq; opitulante excitantur. Vulgo ea nobiliū coitio, Cōuenientiæ nomē sortitur: & Rege Comitibus coërcente, omnes in ditionē, potestatemq; regiā paulatim rediguntur. Imperio, ac ditione Comitum imminuta, & in ordinem redacta, inter Regem, & Petrum Vrgellitanum ex ea cōtentione, summa de iurisdictione dissensio fuit: quod Petrus Comitatus Vrgellitani, & Vicecomitatus Agerensis supremum ius, potestatemq; summam sibi vindicaret.

10 Urbanus Pont. Maxim. reipublicæ Christianæ pro virili parte consulens summopere adnititur, vt Hērico Regi cæteros Hispaniæ Reges cōcordiæ foedere deuinciāt. Eius rei causa Bertrandum Conuenatē, & Agapetum Brixiensem primo, & post Olisiponensem Episcopus legat: sed Maſſilia Decembri mense re infecta moritur. Nam cum bellum sacrum, tot per annos in Hispania intermissum esset, nulla, nisi in Regum concordia spes reliqua, ducebatur: & eam per equa, & iniqua reconciliandam esse vniuersæ Christianæ reipublicæ constituerat.

Sardois rebus summis difficultatibus affectis, & Arborensi indies imperium, arma- 1371. que promouente, & Rege profectioem, & expeditionem, non modo desperante, sed neque auxiliorum ratione vlla omnino domi apparente, ea spes fit reliqua, vt Brancaleo 20 Oria in Aprilem indutias cum hoste paciscatur. Eo temporis interuallo Berengarius Ripolius vi. actuariarum nauium ductor Caralitanam, Alguerensemq; arces præſidiis, com meatuq; firmat. Arborensis reipublicam ægram, labantemq; adeo vrguet, premitque, vt omni ex parte bellum in Sardiniam perualerit: & nisi Dominicus Campofregofus Genuensium Dux, & maior Genuensis senatus pars in fide permansissent, & pactis conuentis stetissent, funditus omnia euertentur: & Aragonium nomen in Sardinia deletum esset.

Berengarius Carrozius Comes Quirrensis Auenione exercitum externo milite 30 conduxit. Is exercitus m. equitum turmis, quorum singuli ternis equis merent, & D. hipotoxotis binos equos ducentibus, & m. peditum cohortibus, quibus Gualterius Benedictus Anglus excellenti virtute ductor præerat, constitit: conuenitq; vt externa ea auxilia Liburno portu conscenderent: quo commodissimus in Sardiniam traiectus est: vt equitatus, & impedimenta vectoriis, grauioribusque nauigiis expeditius transportarentur. Cum à nostris in Sardoos sumptus intolerabilia tributa exigenterent, nec ferri æqualiter possent, aut contentia bella finē afferrent tributorum, & quotidie raptaretur, lacerareturq; populus, clamitare omnes, vt Sardiniam vastam, ac desertam, cæloque, & loco calamitosam, & pestilentem, perpetuis paludibus, siluisq; munitam, varie possessam, & sæpe amissam partibus, Rex mastrucatis Sardis, vilissimæ, vanissimæ, & sordidissimæ nationi relinquat: & internis discordiis Genuensium tradat: si Aragoniæ vltioni consultum 40 velit. Sed quamuis ea ab iis, qui deponendi belli auctores erant, passim iactarentur, & damna bellorum deflerent, atque assidua expeditionum pericula exsecrarentur, magno tamē Rex conatu, rebus afflictis, ac perditis subuenire constituit. Rege Caspe oppido ad Hiberum, cōuentum Nouembri exacto agente, Gualterius Benedictus Anglicarum copiarum ductor honorario Arborensis comitatus titulo, & ditione donatur. Adornata classe Olfus Prochyta ei præſicitur, & in onerarias naues equitum nostrorum turmæ Berengario Garrozio ductore imponuntur. Ex Gallia item provincia aliquot copię in Sardinia transportantur: quibus Philippus Lambertus Villafausæ dominus, Ludouicus Rosus, & Raimūdu Augerius Pōtis Sorgē delecti sunt duces: sub quibus stipēdia faciunt.

Ea ipsa tempestate Iacobus Balearicus Auenione, ex Narbonensis item prouinciæ 50 delectu copias cogit: vt in Ruscinonensem tractum, Cæretanumq; bellum inferat: quorum finibus Rex Vicecomitem insulæ & Canneti præſicit.

Philippus Castrensis regia Aragoniæ domus prosapia ortus, & Parietensi ditione ab Henrico Rege affini in Vacceis donatus, ab oppidanis rusticanis hominibus, eius imperium detrectantibus interficitur: Leonora filia, ex vxore Iohanna Henticisforore relicta.

Gregorio XI. Pont. Max. iu summum Pontificatum euecto, qua erat in rempublicā 1372. Christianam pietate, summopere adnitente vt pia, æternaq; pax Hispaniæ Regibus sanciretur, in ipso summi Apostolatus aditu, iisdem internuntiis, quos Urbanus legauerat, etiā atque etiam id ipsum vrguet, instatque. Eo adnitente, atque cohortante Henricus Rex

NAT.
CHR.

Burgenſi Epifcopo, & Aluaro Garciae Albornoſio, Rex vero Ilerdenſi Epifcopo, & Raimundo Alamano Ceruilionio, vti de controuerſis omnibus deliberent, atq; conſultent, commendant: atq; concedunt. Caſtelfaubij Conuenati Epifcopo, qui in in Cardinallium collegium cooptatus fuerat, adiuncti ſtatuunt: vti concordia, pactioſumque ſummam tractandam, conficiendamque Reges ad Pont. Max. & ampliffimum ordinem, in proximos ixx. meſes decidendam reiiciant.

Cum A. D. II. Non. Ian. Alcanicii Conuenate Cardinali aſſidente pacta conuenta firmarentur, & A. D. III. Non. Febr. Petro Lupio Padillia Henrici legato praefente denuo ſancirentur, ſummo Henricus opere adnititur, vt controuerſia omnes, ſuo potius ipſorum Regum conſilio, & arbitrio, quam alieno iudicio componantur: & bello ſinem auctoritate ſua imponant: cui in nouo principatu ſtabiliendo ſumma inerat ad praecauendum, conſulendi aſtutia. Demum omnia polliceri: modo integris ſuis finibus bellum compoſitum foret. Fcederibus enim ab Henrico violatis, cuius filio Rex filiam ſuam collocare, pactioſe ditionum ſibi tradendarum ſponſerat, quod Rex affinitate ea ſe ſe ei deuincire reſiuit, ſummam pecuniae augedo ſperat Henricus pretio pacem, & amicitiam Regis coemere: & ditiones regias retinere.

Summo Pontifice inſigni ſanctitate praedito principes omnes pacatos reddere adnitente, grauiffimoque ad inſtituendam pacem auctore, & ad confirmandam virtute animi, atque iuſtitiae, & innocentiae exemplo maxime idoneo, ſumma perpetuaeque concordia Frederico Siciliae Regi, & Iohannae Neapolitanae Reginae continenti bello implicitis conſtituitur: & A. D. V I. K. Septemb. Villanouae ad Auenionem confirmatur. Vt anterioribus coniunctionis vinculis aſtringantur, cum ſummae conſiliorum praefent, Guilielmus Peralta Calatabellorae, Artallus Alagon Miſtreta, Matthaeus Moncada Auguſtae, & Adorni Comites, Iohannes Claramontius, & Franciſcus Intemelius aequis conditionibus pace compoſita conuenit, vt Fredericus Antoniam Franciſci Baucii Andriae Ducis filiam ex Margarita vxore, ea Philippi Tarentini Principis, & Catharinae Conſtantinopolitanae Auguſtae filia fuit, Iohannae conſobrinam in matrimonium ducat. Ea conſtituta pace, interdita, quibus tot per annos Eccleſia Siculos execratur, & ſacrorum aditu arcentur, tolluntur: & ob eam cauſam Salernitanus Epifcopus in Siciliam legatur: piaculisque Siculi omnes ſoluuntur. Iohannae, liberisque eius, poſterisque eorum legitimis ſumma ſupremaque regni Trinacriae poteſtas, & adiacentium inſularum a Frederico attribuitur: & eius mandato ſacramento ſanciri decernunt. Fredericus x. actuariis nauibus, & c. grauis armaturae equitibus, auxilia Iohannae, ſi hoſtes eius regnum adorianur, ferat. Quotannis Sanctorum Petri, & Paulli feſto die, Neapoli III. M. vnciaru auri, quae xv. M. florenorum ſummam conficiunt, dependet: eius tributi habita ratione, quod Iohanna ex Siciliae inſulae regni iure quaſito Eccleſiae in ſingulos annos pendit. Praetertorum annorum tributa remittuntur: atque condonantur. Liparis inſula Iohanna mortua Frederici regno contribui debere cenſetur. Cum ea pacta conuenta a ſummo Pontifice ſancirentur, decretum interponit, quo cauetur: vti feminae Trinacriae Regum filiae, virorum prole non ſuperſtite, regia iura adipiſcantur: nominatimque Maria Frederici Regis F. Aragonum Regis neptis ea conditione ad paternum regnum hereditarium adſciſcitur, acceſſiturque. Aragonius nimis graue prauiudicium in ſe a Pontifice factum conqueritur: quod feminis ad regni Siculi hereditatem obeundam, aditus daretur: quas Fredericus Rex maior patruus in partem hereditatis minime vocaſſet: & ad ſe eius regni hereditas a propinquis Regibus veniret: & eius rei cauſa Raimundum Alamanum Ceruilionem ad Pontificem legat: vt obteſtetur: ſe ſuo tempore ius ſuum armis perſecuturum: quamuis primum eo ipſo tempore a Sede Apoſtolica Aragoniis principibus legitima iura Siciliae regni ſunt quodammodo conſtituta: quae tot bellorum diſcriminibus quaſita, ac parta fuerant.

Iunio meſe Barcinone Iohannes Gerundae Dux Matham Iohannis Armeniacenſis Comitſis ſorore in matrimonium ducit. Dos cL. M. Francorum dicitur. Illo ipſo tempore nuptiae Martini Regis filii, & Mariae Lupi Lunae Comitſis filiae ſollempni caerimonia celebrantur.

A. D. II. Non. Iul. Barcinone Exericienſis ditio Martinio Regis filio comitatus honorario titulo attribuitur. Ex eo Comes Exericae, & Lunae, & ciuitatis Segorbii dominus appellatur.

Bernardino Caprae Bernardini Caprae Auſonenſis Comitſis F. qui in Timboris Fenolletiae auiae, & Margaritae Fuxenſis matris poteſtate erat, paterna, auitaque bona, & poſſeſſiones, ditionesque omnes, honoreſtasque, ac dignitas reſtituuntur. Agnoſcit enim Rex, atque

pro-

proficetur, se peruersis, preposterisq; cōsiliis inductum, in Bernardum auum animaduerti imperasse: vt iam res minime dubia esset, qua gratia pressus, quibus inimicitis circumuentus, & in exitium actus fuerit. Ab ea restitutione Rex sibi, posterisq; principibus Aulam urbem, comitatumque excipit.

Februario mense, nocte concubia in Laceranis, & Ilergetibus adeo magnos terrę motus factos memorię proditur, vt ingentia ex Pyrenęis iugis saxa, crepidinesq; Ripa-curcię regione conuulsę, prostratęq; sint: & multi mortales in montosis, atque æquis, & planis locis perierint: multęq; turres, atque arces corruerint: pluribusque in locis labe facta sit: magnaque edita strages.

10 A.D. XI. K. Apr. Olisipone pacis fœdera inter Hēricum, & Ferdinandum Reges palam aduersus Anglię, Aragonię, & Nauarrę Reges prædicantur: quorum conditiones Bononiensis Cardinalis interuentu sunt depectę.

Franciscus Periliosus Rotę Vicecomes, cum ad Iohannem Lancastrię Ducem Eduardi Anglię Regis F. qui regnum Castellę, vxorio Constantię Petri Regis F. iure appetierat, a Rege legatus missus esset, & legatione obita, Bastulorum oram præteruehitur, a Mauris interceptus, ad Mahomatē Granatensem Regem protrahitur. Valentini prætereę, Catalaniq; mercatores, qui in Granatensi regno negotiantur, in vincula coniciuntur: quod Petrus Bernardus ætuariarum nauium ductor, qui Sardoo bello merebat, nauim Mahumatis Regis, in Carthaginensi Africę litore irrupisset euertissetque.

20 Rex Barcinone toto ferme vertente anno, rebus bellicis consulens demoratur. Nam Genuenses, quamuis pactioum fœdere deuincti, primo se vere, magna comparata classe in Sardiniam transmissuros, & Arborensi opitulaturos minantur. Supplementum rebus Sardois, Gilaberto Cruillia ductore Luquidonesię regionis præside adiicitur.

Balearicus Ruscinonensibus finibus, & Henricus Rex Lusitano adiunctus suis confiniis, magnis comparatis exercitibus adoriri minitantur: & duplex inde terror nostris illatus. Cum Anglię, Francię, Nauarrę Aragonię, & Castellę Reges exitialibus bellis concitarentur, & eorum regna communi arderent incendio, noster deteriore vt statu sit, externa Sardinie bella efficiunt.

30 Henricus Rex, qui interuentu summi Pontificis pacem prætenderat, & priuato consilio summo semper opere Regi adiungi curauerat: Ludouico Andegauensi Duce administrato, & sequestre pollicetur, æquis cōditionibus obtemperaturum, Bernardo Soo a Rege eam ob causam Carcasonem ad Ludouicum legato, recipit Ludouicus Henricum Molinę comitatum ea conditione, qua Regi hoc ipso tempore subiicitur, attributurum: Murtiense regnum condonaturum: & mediam earum urbium, oppidorumq; partem, quę Henricus continentibus Aragonię finibus se contributurum sponderat, addicturum. Sin vero Henricus vrbes eas, ac ditiones a Castellę regno sciungi, separariue renuat, curaturum, vt pecunia compensentur: modo pactę nuptię sanciantur. Neq; multo post euenit, vt Ludouicum ex arbitro pacificatore hostem Rex & grauem, ac remque inimicum sentiat.

40 Iunio mense Rex Dominico Cerdano Iustitię Aragonum, Arnaldo Orcao Ruscinonis præfidi, & Bernardo Bonastrio epistularum magistro committit, vt transigendis cum Henrico Rege conditionibus intersint. Postea vero Reges decidendas controuersias omnes Guidoni Portuensi, & S. Rufinę Episcopo Cardinali S. R. E. legato deferunt: adiunctis Regis Aragonii nomine Cæsaraugustano Archiepiscopo, & Raimundo Alamo Ceruilionio: & Henrici legatis Salmanticensi Episcopo, & Iohāne Remirio Arelliano Camerorum domino. Interuentu prætereę Iohannis Emporiarum Comitum, qui Iohānam Regis filiam in matrimonium duxerat, & eiusdem Iohannis Remirii indutię sunt pactę.

50 Octobri mense Balthasar Spinula Anglię Regis, & Iohannis eius F. Lancastrię Ducis legatus Barcinone, de fœdere aduersus Henricum, cum Rege ineundo, legationem renuntiat. Pollicetur Rex se Lancastrio aduersus Henricum opem, auxiliaque laturum si eę ditiones attribuantur, quas Henricus sponderat, a deo regno, delaturum. Inania vero ea promissa Rex parui esse ducenda videns, nec satis firmitatis habere, ab Henrico iam præpotenti, & vicino, finitimoq; sciungi veretur: nisi magnis pignoribus ab Anglo retineatur.

Cum Ilerdę Catalane copię conuenissent, quas transuectione K. Sept. facta, ad bccc. equites grauis armaturę fuisse constitit, quod ex iis regionibus militum, & veteranorum, & tyronum manus quotidianis delectibus exhaurirentur, Nouembri mense in Cæretanię, & Ruscinonis fines transcendunt. Nam Balearicus Henrici Regis arcessitu, &

NAT.
CHR.

pollicitationibus inductus, magnas armorum copias coegerat. Eo enim actu Héricus magni & animi, & consilii princeps, modo minas iactando, & pericula intendendo, modo pacis foedera prætendendo, id se consecuturum sperat: ut pactiones, quibus Regi astrictus, regnum appetierat, & inuaserat, rescindantur: aut Regem ad suas condiciones deducat.

Henricus, & Carolus Nauarræ Rex legati Apostolici interuentu foedere deuinciuntur. Nauarrus Biturim, & Lucronium oppida Henrico restituit: paciscunturq; ut Carolus Nauarri F. Leonoram Henrici F. in matrimonium ducat. Ea pactio inita, nihil magis aduersum Regi euenire potuit: qui ope externa Henricum ad se traducere sperat: ut pactis conuentis pareat.

1374.

Genuenses pace crepta, quam Montisferratensis Marchio pepigerat, ab Arborensi in Sardiniam arcessiti, ut Caralim artiori obsidione premant, Pole præsidium oppugnant. Ingenti Gilaberti Cruillæ virtute, qui Berengario Carrocio Quirrensi Comite mortuo, copiis præpositus fuerat, propugnatur. Brancaleo Oria in magno rerum discrimine Alguerensibus subuenit.

Iohannes Lancastriæ Dux magno comparato exercitu Castellæ regnum adoriiri parat. Rex ad eum Raimundum Alamanum Ceruilionem ad renouanda foedera, & ut hostilia arma inferre properet, legatum mittit. Hæ legatione in Aquitaniam relata Lancastrius Burdigalæ Ianuario mense, amicitiam Regis omni conatu expetens, Rogerio Bernardo Fuxensi Castelboni Vicecomite, Garcia Ferdinandio Viliodre, Guilielmo Helmano, & Gualterio Benedicto ad Regem missis oratoribus, Regi foederum pactio adiungi nititur.

Res Aragoniæ ea tempestate pessime afficiuntur: & in magnum decidunt discrimen: reputante Rege publicum sibi odium concitari: magisq; fama, quam vi regnum, & res suas stabiliri: tot exteris nationibus armata vi, vndiq; Hispaniam interno bello consumptam cingentibus, inuadentibusq;: & Henrico Rege Molinæ confiniis arma intentante: regis classibus, copiisq; mari longinquo bello distentis: ad summam Rege adnitente consiliis, & astu res externas moliri: arma procul habere.

Ianuario mense, Comes Henricus Russus arma, & seditionem spectans à Frederico Rege desciscit: & Messana vrbe potitur. Rege duabus longis nauibus, aliisq; actuariis Mazara cum Antonia Regina vxore Messanæ portum præteruecto, quod Mamertinos, & Russum ipsum ad se deducere consideret, nocte, quæ consecuta est, Russus Fredericum, nihil minus opinantem, excubiasq; & vigilias intermittentem naui vna longa, & myoparonibus aliquot naues regias, quæ in Rhegina statione anchoras iecerant, repentino incursu adoriitur. Cum nauis, quam Regina conscenderat, oppugnaretur, propugnareturque à nautis, & vectoribus, animus Reginam liquit: eaque in continentem transmissa, sequenti die pestilenti, & mortifero morbo affecta, postero è vita excedit. Fredericus actuaria euadens Catanam deuehitur.

Augusto mense ineunte, turme m. grauis armaturæ equitum, fratre Bertrandi Gesquinæ ductore, qui Balearici stipendia meret, Ruscinonis comitatum adoriuntur, incurruntoq;. Cum eorum equitatus liberius prædandi, vastandiq; causa, se in agros eiecisset, Perpiniatum & opere, & præsidio egregie munitum transgressis, ducente secum Balearico Isabellam sororem Monferratensi viro orbatam Panizasio colle arcentur: quod Pertusii saltus, & Indigetum regionis arces validis præfidiis continerentur. Balearici expeditionem & Henricus, & Francus, & Ludouicus Andegauenis magno auxiliorum supplemento iuuerant.

Eadem ferme tempestate Bernardus Fuxensis, quem vulgo Beneharni bastardum vocabant, Medinæ Zelimi Comes, qui Isabellam Ludouici Hispani Telamonis Comitissæ filiam in matrimonium duxerat, & Gaufridus Rechonus Brito, aliquot collecticiis copiis adiunctis Sometum, & Nueualos confinium Celtiberiæ oppida scalis admotis irrumpere adoriuntur: prædicantq;, se id bellum auspiciis, & stipendiis Balearici gerere.

Barcinone in regia ad Templariorum ædem, moritur Leonora Regina. Ad Populetum, in D. Mariæ cœnobio regio sepulchro conditur. A. D. II. Id. Iun. testamento heredem Iohannem filium reliquit.

Cum Balearicus aditu, ascensuq; Pyrenæi, armorum vi ab impediendo, ac lædendo, earum regionum finibus repulsus esset, omnesq; nostrorum copiarum eo se conuertissent, Cæretano saltu Vrgellitanam Sedem contendens, Sicoris fluminis conuallibus, montium faucibus superatis in Lacetaniam irrumpit. Septembri mense exacto Rex, domestici belli causa obuiam Balearico processurus, Ceruæræ substitit: atque eo in loco copiarum omnes coguntur. Iohannes Dux Gerundensis in eo rerum motu, atq; tumultu Aragoniæ regno

pro

pro Rege præficit Blascum Alagonem: & consiliarios illi proxime adiungit Cæsaraugu-
stianum Antistitem, Dominicum Cerdanum Iustitiæ Aragonum Præfectum, Domini-
cum Lupesium Sarnem quæstorem primum Blascum Azlorium: & VIII. Cæsaraugusta-
nos ciues Michaellem Capellam, Dominicum Palubarium, Fortunium Lisonem, Mar-
tinum Lorbem, Iohannem Aldeguerium, Iacobum Hospitalem, Petrum Simenium Am-
belem, & Simonem Gurdum: vt in constituendis, & collocandis, obeundisq; rebus belli-
cis, & militaribus Imperatorio munere, eorum consilio defungi posset: quod ingruenti-
bus bellis apud maiores factitatum erat.

Huius animi initio, ea fuit in Aragonia agrorum vastitas, atq; sterilitas, messis enim
10 nulla præterito anno fuerat, & siccitate adeo laboratum est, vt inopia frugum, quibus in
locis sementem facere consueuerant, frumento ex Mauritania, & Africa importato, im-
penso pretio vtantur.

Balearico Catalonia expulso, cum Henricus omni ratione eum aduersus Aragoni-
um, & Lancastrium ad se deducere nititur, Rechonum Britonem CCL. grauis armaturæ
equitum ductorem, cuius in Aragoniam irruptione, aliquot oppida expugnata, & præsi-
diis munita, & magna accepta detrimenta fuerant, & Petrum Manricum, vt Balearicum
Nauarræ finibus excipiant, præmittit. Ea Balearici irruptione, in tanto motu armorum,
atq; tumultu à Rege satis præsidii prouisum est. Copiæ externæ, quas fama ingentes esse
20 prædicabat, cum per extremos Elufatium fines iter facerent, quo facilius montes tran-
scenderent, & subsidium Henrico ferri posset, Pyrenæi faucibus superatis, in Vasconum
conualles irruentes, Ianuario mense, è regione Gallici fluminis, præcipiti via, plana loca
deuastant. Cum ex omni prouincia cōmeatu & publico, & priuato prohiberentur, & re-
liquis copiis, præsidiorum vi intercluderentur, & à nostris à repentina incurfione peruel-
lerentur, in Castellanos fines, & eorum pacata loca trudentur. Confiniis Sorix, & Alma-
zani fusis, ac dispersis, neque cum finitimis proelio congressis Balearicus decedit. Sorix,
ad D. Francisci humatur. Isabella soror, & Iohannes Malestitus earum copiarum ductor,
aliique duces Iohannis Henrici Regis F. ope, atq; prouisione in Aquitaniam concessere.
Concurfio vero ea adeo turbulenta fuit, & ratio reigerendæ, temporaq; periculosa ex-
stiterant, vt plures ex intimis familiaribus, domesticisque Regis in suspicionem venerint,
30 Balearici expeditionem fouisse: aditusq; ex Catalonia, & Aquitania in Aragoniam clam
patefecisse: & de ea re anquiri cœptum.

Depulsis, dissipatisque externis Balearici copiis, & Lancastrio Hispaniense bellum
urgente, Henricus alterutram ad condicionem descendere cogitur: vt ditiones, quæ
de pactæ fuerant, Regi attribuantur: aut pecunia eas redimat. A. D. X. K. Mai Almazani in
D. Francisci cœnobio Iohanna Regina Henrici vxore, & Iohanne F. adfidentibus, Cæsar-
augustani Antistitis, & Raimundi Alamani Ceruilionii regionum legatorum interuentu
summæ rerum consulitur. Pace inter Reges pacta Iohannis Henrici filii, & Leonoræ A-
ragonix nuptias paciscuntur. Dos CC. M. florenorum dicitur: quam pecuniam Henricus,
cum in Castellam inuaserat, Regi dinumerauerat. Rex Molinam Henrico restituit: &
40 bellicorum sumptuum impensorum ratione CLXXX. M. florenorum Regi numerantur. Id
vero magna est admiratione dignum: Regem inuitum, & recusantem ad earum nuptia-
rum fœdera esse protractum: diuinoque id nutu ac prouidentia constitutum: vt non
modo ex Regis nepotibus maior natu Castellæ regnorum potiatur, sed vt minor etiam a-
uita Aragonix regna adipisci queat: & ab nepotibus omnia Hispaniarum regna, Portu-
gallix regno dempto, cedant.

A. D. XIV. K. Iul. cum Leonora Regis F. Soriam à Cæsaraugustano Antistite, & Rai-
mundo Alamano Ceruilionio regio comitatu deducta esset, nuptiæ sollempni cærimonia
celebrantur. Iohanne Henrici F. puellam ducente.

Ludouicus Andegauensis Dux bellum primo quoq; tempore nouo regni iure a deo
50 illaturus Regem prouocat. Nam Isabella Balearici soror Balearicum regnum, ditiones-
que omnes regno contributas Ludouico detulit. Insperata, nec opinata res Regem cum
perculisset, conuentus Montionem Aragoniis, Valentinis, & Catalanis, & Balearicis
indicit.

A. D. II. Non. Dec. Barcinone Rex Hugonem Cardonam Comitatus Cardonæ co-
gnomine, & eius honoris splendore decorat.

A. D. XVI. K. Apr. Rege Montionem ingresso, & in eius oppidi arce conuentum a-
gente, de bello à Ludouico Andegauensi indicto refertur. Exposcit Rex, vt conuenus
ipfius scito facto pecunia numerata in stipendia M. grauis armaturæ equitum decernatur.
Conuentus nomine Regi de ea re responsum latum est: se in eam diem maioresque suos,
1376.

NAT.
CHR.

Regibus, bellis vrguentibus præsto adfuisse. Iudæorum vero, & Maurorum conuenticula consueſſe, ſtipe conlata bellicis ſumptibus inferuire. Adeo enim in ſumma nummaria difficultate regnum conſtitutum erat, vt vix in eorum militum ſtipendia exigi poſſet, qui periculum, quod à Ludouico in omnes intenditur, propulſent. Nam nihil æque plebem ea tempeſtate diuexat, quam pecuniarum exactio: & conquiſitio: quæ neceſſitate armorum excuſata, intermiſſoque bellorum conſictu, pãcata etiam tempora comitantur.

Repulſo externo Gallici hoſtis motu, Sardois rebus tranſmarinum ſubſidium efflagitantibus, in tantis periculis noſtri verſantur, vt communes omnium calamitates Rex nequiret, non modo iuuare, ſed nec miſerari: Caralitanæq; arcis præfectus fame compulſus deſtinauerit fuga, & maritima oportunitate, deſperatione quæſita, arcem vr̄bis incendio, & flammis conflagrandam relinquere.

Mariano Arboreniſi hoc ipſo tempore vita functo, Hugo F. in patris locum heres ſuccedit. Hic & in ſuos intoleranda tyrannide, & in Regem inſigni perfidia, omni diritate, atque immanitate teterrimus, longe patri anteceſſit. Iohanne Arboreniſi Mariani fratre, & Petro eius F. qui arca cuſtodia, tot annos diuexati fuerant, mortuis, Rex Benedicte Arboreniſi Iohannis Arboreniſis, & Sybillæ Moncadæ F. quæ Iohanni Carrozio nupſit, Boſam vr̄bem, quæ Iohannis Arboreniſis ditionis fuerat, propter multa patris in rempublicam merita, & eius poſteris condonat. Benedicte libri Berengarii Carroci hereditate Comitatum Quirrenſem iure repetunt.

Iohannes Ferdinandus Heredia ſummus, & ſingularis vir, qui vſum in republica magnum, auctoritatemq; erat conſecutus, ordinis Hieroſolymitani Magiſter, cum aliquot actuariis nauibus ex Italia in Rhodum nauigat, in prædonum Turcarum manus de improviſo incidit: diutiufq; manet captiuus.

Septembri meſe Gregorius Pont. Max. Auenione egreſſus, ampliffimi ordinis collegio comitatus Rhodano flumine in Italiam nauigat: vt ſacroſanctum pontificium tribunal Romę auget, conſecrataque in ſede, ex diuturno exilio, & ſumma indignitatum, & rerum difficilium perpeſſione, in communi omnium terrarum, & gentium patria collocet: & ſacræ, religioſæq; ſedes, ac ſana, delubraq; diuina ope conſtituta, & fundata, & Principum tot ſæculorum magnificentia & pietate amplificata, & ornata, totius orbis terrarum concurſu pie, ſanctęque adirentur, & colerentur.

1377.

Februario meſe, de Antonia Barnabouis Vicecomitis Vicarii Imperii, & Galliæ Ciſalpinæ, & Mediolani domini filia Frederico Siciliæ Regi in matrimonium collocanda, Arahone Spinula Lucallo Comite Palatino, & Balthaſare Pufferla Barnabouis in Siciliam legatis miſſis tranſigitur. cxx. m. florenorum dos dicta eſt. Nuptiis vero nondum celebratis, neque Antonia in Siciliam tranſmiſſa, A. D. VI. K. Auguſt. Fredericus è vita excedit. In teſtamento Frederici patris Maria filia Siciliæ regni & ditionum Athenarum, & Neopatriæ, & inſularum Siciliæ adiacentium heres ſcripta erat: Melita, & Gaulis exceptis: quas Comiti Guilielmo Aragonio F. & eas Germaniæ vr̄bes, quæ materno Carinthiæ domus iure ſibi obuenerant, relinquit. Guilielmum F. quem naturalem filium vocat, Mariæ F. ſecundum heredẽ inſtituit: & in eius locum, nullis ſuperſtitibus liberis Aragonii Regis filios heredes ſcribit: quib. duas filias Guilielmi Peraltæ Calatabellotenſis Comitis, & Leonoræ eius vxoris, quæ Iohannis Athenarum Ducis patris filia erat, ſubſtituit. Summæ rerum, in procuratione regni Artallum Alagonem Miſtretæ Comitem præficit. Vetera diſſidia inter Artallum Alagonem & Manfredum Claramontium, & eorum factiones denuo excitantur: & Sicilia bello, & ciuilibus ſeditionibus ardet. Manfredi partes Frãciſcus Intemelius Comes & eius fratres, Comes Henricus Ruſſus, & Guilielmus Raimundus Moncada ſuſcipiunt.

MARIA TRINACRIÆ REGINA DVX
ATHENARVM ET NEOPATRIÆ.

Rex Epiſcopum Segorbienſem, & Andream Valterram eius fratrem mittit legatos ad Gregorium P. M. de Siciliæ regno à ſe, hereditaria Regis Frederici maioris patris actione vindicando, & repetendo: ne ſinat, vt ius ſuum armis perſequi neceſſe habeat: pollicenturque Regem ſupremum eius regni dominium Eccleſiæ excepturum: quæ à Pontifice reiiciuntur: qui legitimam excuſationem habuit: quod Petrus Rex Regis